

Ei ole oikeutta, on vain me!

Radikaali eläinoikeusliike Suomessa

Panu Luukka
Helsingin yliopisto
Valtio-oppi
Pro Gradu
Huhtikuu 1998

URN: NBN:fi-fe19991283

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUKSEN RAJAUS JA KYSYMYKSENASETTELU	7
3 TUTKIMUKSESSA KÄYTETTY AINEISTO	10
3.1 Teemahaastattelut - Keskustelua kuulustelun sijaan	11
3.2 Osallistuva havainnointi - Eli kuinka minusta tuli aktiivinen kansalainen	15
3.3 Aiheesta tehty aikaisempi tutkimus	19
3.4 Liikkeen oma materiaali	20
4 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN KEHYS	22
4.1 Eläinsuojelu ja eläinten oikeudet	22
4.1.1 Eläintutkimus ja eläinten tietoisuus	22
4.1.2 Eläinsuojelu - eläinten hyvinvoinnin edistämistä vallitsevissa oloissa	25
4.1.3 Eläinten oikeudet - onko sellaisia ja mitä sitten?	28
4.2 Johdatus yhteiskunnallisista liikkeistä käytyyn keskusteluun	32
5 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN SYNTY JA SUHDE SITÄ YMPÄRÖIVÄÄN VAIHTOEHTOMILJÖÖSEEN	41
5.1 Myötätunnosta kunnioitukseen - filosofien sana muuttuu liikkeeksi	42
5.2 Eläinoikeusliikkeen synty Suomessa - punkkareista pipopäiksi	48
5.3 Eläinsuojeluliike ja eläinoikeusliike törmäyskurssilla - mihin unohtuivat eläimet?	57
5.4 Eläinoikeusliike osana laajempaa vaihtoehtomiljöötä	61
6 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN KAMPANJAT	71
6.1 Turkistarhaus, liikkeen "hyvä" vihollinen	72
6.2 Tehotuotantoa vastaan - Kasvissyönnin puolesta	78
6.3 Eläinkokeet - eläimet eivät ole maistajiamme, emmekä me niiden kuninkaita	85
6.4 Metsästys ja muut eläimiin perustuvat huvitukset	87
7 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN RAKENNE, SIINÄ TOIMIVAT JÄRJESTÖT JA NIIDEN TOIMINTATAVAT	91
7.1 Oikeutta eläimille - Lenttareita, kahleita ja ruuanlaittokursseja	96
7.2 Eläinten vapautusrintama (EVR) - vapautusiskuja ja sabotaasia	110
7.3 Eläinten vapautusrintaman tukiryhmä - Oikeutta myös aktivisteille	126
8 HAHMOTELMA AKTIVISTIN "MUOTOKUVAKSI"	128
9 LOPUKSI	134
LÄHTEET	138

1 JOHDANTO

"Ehkä kaikkein eniten tässä vituttaa se, että vaikka pyrkii omasta mielestään hyvään, niin jos joutuis 'kansan' eteen tuomiolle niin ne varmaan kivittäsi." - Aktivistit, henkilökohtainen haastattelu.

Ellet sinä, kuka? Ellei nyt, milloin? Kysyy tammikuussa 1995 ilmestynyt Vastarinta -lehti ensimmäisellä sivullaan. Lehden kannessa on kaksi kuvaa, joista ensimmäinen esittelee mustiin pukeutunutta ja kommandopipolla kasvonsa peittänyttä hahmoa, joka pitää sylissään kahta beagle-koiraa. Toisessa kuvassa, edellisen vieressä, hiirelle pakkosyötetään LD50-kokeessa ruiskulla tappavaa ainetta¹. Kuvien alapuolella lukee suurella fonttikoolla: **KUMMALLA PUOLELLA SINÄ OLET?**

Vastarinta -lehdestä on sanottu: *"Ne 16 sivua, joiden jälkeen Suomi ei enää ollut entisensä."* Näin jälkikäteen tarkasteltuna voidaan todeta, että toteamus ei liioittele. Vastarinnan ilmestymisen jälkeen alkoivat Suomessa turkisliikkeiden ikkunat helistä yhä kiihtyvällä tahdilla. Loppukeväällä 1995 Pohjanmaalla muutaman turkistarhan kettuhäkkien ovet aukesivat yön pimeinä tunteina. Aamulla töihin tullutta tarhaajaa odotti tarhalla hirvittävä sekasorto ja varjotalon seinään spraymaalattu viesti: **"War has begun"**. Allekirjoituksena viestissä oli ALF . Toisen varjotalon seinään oli maaltattu kirjainyhdistelmä EVR.

EVR:stä eli Eläinten Vapautusrintamasta on sittemmin tullut synonyymi kaikelle uudelle eläinten puolesta tapahtuvalle "toiminnalle". EVR ei kuitenkaan ole liikehdinnän koko kuva, vaan pieni, mutta oleellinen osa suurempaa kokonaisuutta. Osviitan tuosta kokonaisuudesta antaa Vastarinta -lehden pääkirjoituksessa oleva kohta: *"Jos eläinten oikeudet ovat sinulle uusi asia ja haluat auttaa eläimiä, ota yhteyttä eri eläinoikeusjärjestöihin. Jokaisen asiasta kiinnostuneen tulisi myös lukea Peter Singerin Oikeutta eläimille [...]"* Kiinnostuneen lukijan mielessä herääkin kaksi kysymystä: mitä ovat ne eläinoikeusjärjestöt, joista Vastarinta puhuu perinteisten eläinsuojelujärjestöjen sijaan ja toiseksi mikä, on tuo kirja, johon lehti kehottaa tutustumaan?

---

¹ LD50 -kokeessa (Leathal Doze 50 per cent) koe-eläimille syötetään testattavaa ainetta (esim. uuninpesuaine), kunnes löydetään annostustaso, jolla 50 prosenttia eläimistä kuolee. Itse kuva on propaganda tarkoitukseen hyvä. Kuva on tiukasti rajattu lähikuva pienestä hiirestä ja kasvottomista käsistä, joista toinen pitää hiirtä ja toinen ruiskuttaa ruiskulla jotain ainetta siihen. Pieni hiiri vs. suuret kädet saa hiiren näyttämään erityisen avuttomalta. Kuva on kopioitu Vastarinnan kanteen Peter Singerin *Oikeutta eläimille* -kirjan kuvaliitteestä.

Vuonna 1975 australialaisen moraalifilosofi Peter Singer julkaisi kirjan *Animal Liberation*. Kirja suomennettiin vuonna 1991, mutta näiden kahden ajan kohdan välillä maailmalla ehti tapahtua paljon. Perinteisen eläinsuojeluliikkeen rinnalle nousi uusi päämääriltään ja toimintatavoiltaan radikaalimpi liike, jota on kutsuttu sittemmin eläinoikeusliikkeeksi tai eläintenvapautusliikkeeksi.

Eläinoikeusliikkeen raamatuksi usein kutsutun *Oikeutta eläimille* -kirjansa esipuheessa Peter Singer puhuu esittä eläinten vapautusliikkeen loogisena jatkumona muille suurille yhteiskunnallista eriarvoisuutta vastaan taistelleille vapautusliikkeille, kuten esimerkiksi naisliike ja mustien kansalaisoikeusliike Yhdysvalloissa.

Verratessaan eläinoikeusliikettä muihin vapautusliikkeisiin Singer näkee eläinoikeusliikkeellä olevan lukuisia lisävaikeuksia voitettavanaan. Ensimmäinen ja ilmeisin on Singerin mukaan se, että sorretun ryhmän jäsenet eivät itse kykene järjestäytyneeseen vastarintaan. Toinen vaikeus eläinoikeusliikkeelle on se, että sortava ryhmä on lähes kokonaisuudessaan suoraan osallisena sorrossa ja hyötyy siitä. Kolmas ongelma on kulttuuriimme juurtunut ajattelutapa, joka tekee eläimen ja ihmisen välille perustavanlaatuisen eron. Tämä heijastuu esimerkiksi kieleemme, jossa eläin-sana niputtaa osterit ja simpanssit samaan kategoriaan, tehden samalla kuilun ihmisen ja simpanssin välille, huolimatta tieteellisestä tosiasiasta, että ihmisellä on paljon läheisempi sukulaissuhde simpansseihin kuin ostereilla. (Singer 1991, v - vii.)

Eläinoikeusliike rantautui Suomeen hieman myöhemmin kuin muualle maailmaan, mutta se rantautui rytinällä. Lähtökohtanani tässä tutkimuksessa onkin oletus siitä, että eläinoikeusliike on tullut Suomeen jäädäkseen. Tämä kuvastuu hyvin *Eturintama* nimisen suoran toiminnan lehden sloganiin: "*Niin kauan kuin on teurastamoita, niin kauan tulee olemaan taistelukenttiä*".

Kun Kirsi Kultalahti, Mia Salli ja Minna Salonen alkukesällä 1995 julistivat sodan alkaneeksi - maalaamalla vapautusiskunsa yhteydessä "War has begun"-sloganin pohjanmaalaisen turkistarhan seinään ja avaamalla satojen kettujen häkit ei tarkalleen tiedetty mikä Suomeen iski. Selityksiä lähdettiin hakemaan ulkomailta ja aivan aluksi

poliisi ja media siirsivätkin uhkakuvat ulkomailla toimivista radikaaleista ympäristöliikkeistä sellaisenaan Suomeen².

Kultalahden, Sallin ja Salosen kiinnijääminen aiheutti "helpotuksen huokauksen" niin viranomaisten kuin median keskuudessa; kyseessä eivät olleetkaan "terroristit" vaan nuoret tytöt! Alkuperäisen uhkakuvan osoittauduttua hetkellisesti perättömäksi, media keksi tyttökolmikolle ja heidän "seuraaajilleen" ilmiön loistavasti marginalisoivan kutsumanimen: "kettutyöt".

Kettutyttö-nimityksestä tulikin käsite ja pitkäaikainen painolasti eläinoikeusliikkeelle. Nyt ilmiön osoittauduttua muuksikin kuin pelkäksi "nuorten tyttöjen" tunteelliseksi toiminnaksi, ovat viranomaiset ja media, lähes poikkeuksetta sen äänitorvena, joutuneet käyttämään huomattavan määrän energiaa kettutyttöimagon dekonstruoinemiseksi. Tästä hyvän esimerkin tarjoaa Vaasassa ilmestyvän sanomalehti Pohjalaisen pääkirjoitus (4.9.97) jossa kirjoitetaan: *"Tiedotusvälineiden ei saa myöskään (sic) syyllistyä pehmoiluun. Asioista pitää puhua niiden oikeilla nimillä. Hellyttely kettutyttö-terminologialla on syytä lopettaa. Oikeampaa on puhua tarhaterroristeista."*

Eläinten oikeuksien ympärillä käydyssä keskustelussa ja "kamppailussa" ei ole pelkästään kyse eläinten kohtelusta, vaan samalla siitä, miten määritämme itsemme ja yhteiskuntamoraalimme. Kyseessä on moraalinen ristiretki ja yksi tämän hetken kaikkein poliittisimmista liikkeistä, sillä liikkeen vaatimukset kohdistuvat meihin kaikkiin ja arkipäiväisiin valintoihimme: älä syö lihaa, älä juo maitoa, älä käytä turkiksia tai älä vie lastasi sirkukseen.

Kieltäminen ja "moralisointi" eivät kuitenkaan ole liikkeen päämääriä, niin kuin ne usein tahdotaan esittää, vaan ne ovat yksi liikkeen väline³. Moralisointi, jollaisena liikkeen

---

² Esimerkiksi Englannissa poliisi pitää EVR:n paikallista vastinetta *Animal Liberation Front*:ia IRA:n jälkeen toiseksi vaarallisimpana terroristijärjestönä (Sasi 1996).

³ Lähes samanaikaisesti Helsingin seudulla ilmestyvä City-lehti (2.1.1998) ja Helsingin Sanomien NYT-viikkoliite (9.1.1998) julkaisivat jutut laajemmasta vaihtoehtoliikkeestä. City-lehti otsikoi juttunsa *EI-liike* ja NYT *VASTUSTAN!*. Vastustaminen tuo aina tavalliselle lukijalle mieleen negatiivisia konnotaatioita ja siksi onkin omituista, että aina puhutaan sodanvastaisesta- tai rasisminvastaisesta-liikkeestä ja

tiedoitusta usein pidetään, on eläinoikeusliikkeen tärkein toiminnan muoto. Tiedottaminen suunnataan yksityisiin kansalaisiin, ei päättäjiin, sillä eläinoikeusaktivistit ja ympäristöaktivistit laajemmin, eivät näe puoluepolitiikkaa keinona jolla nykyinen asiointi (mm. eläinten kärsimys ja ympäristön kriisi) muutetaan ideaaliksi. Monille näistä aktivisteista ympäristön "häätä" on jo niin suuri, että parlamentaarisen vaikuttamisen keinot eivät ole asiointilan parantamiseksi riittävän nopeita.

Jos oletettaisiin, että me saataisiin turkistarhaus kiellettyä ilman suoraa toimintaa vuonna 2020 ja siihen asti se jatkuisi normaalisti silloin et viisi miljoonaa eläintä vuodessa tapettaisiin sen nimissä. No 22 vuotta kertaa viisi miljoonaa. Se tekee joku sata miljoonaa eläintä ja se ei oo mikään hauska juttu! Mun mielestä suora toiminta, jos sillä pyritään aiheuttamaan taloudellista vahinkoa, poistaa ne toiminnasta aikasemmin. Mun mielestä se on tarpeellista ja on väärin et sata miljoonaa eläintä kuolisi sen takia että mä lähtisin tuomitsemaan suoran toiminnan. (Poika 22-vuotta.)

Toisaalta monikaan radikaaleista liikkeistä tai niiden edustajista ei usko, että parlamentaarisella politiikalla voidaan ajaa eläinten tai ympäristön etua. Tärkein syy tähän heidän mukaansa on, että politiikassa taloudelliset tekijät sanelevat ehdot. Kaikkein pessimistisimmät väittävätkin todellisen vallan siirtyneen politiikan ulkopuolelle, esimerkiksi monikansallisille yrityksille.

Demokratia, jota aktivistien mukaan ei koskaan ole ollutkaan, toimii aktivistien mielestä vain ja ainoastaan rahan ehdoilla ja monet säädetyistä laeista ovat heidän mielestään illegitiimejä. Eräs haastattelemani aktivisti sanoikin, että hänelle *"laki ja oikeus ovat kaksi aivan eri asiaa, sillä sellaisen maan lait, jotka hyväksyvät esimerkiksi turkistarhauksen eivät edusta minun käsitystäni oikeudenmukaisuudesta"* (poika 19-vuotta). Tällaisessa tilanteessa suora toiminta (kansalaistottelemattomuus ja sabotaasit) nähdään moraalisesti oikeina ja joskus jopa ainoina jäljellä olevina toimintakeinoina.

Radikaalien yhteiskunnallisten liikkeiden "poliittinen" toiminta tapahtuu osittain järjestelmän hyväksynnän rajamailla tai niiden ulkopuolella. Eläin- ja ympäristöaktivistit kutsuvat toimintaansa (mielenosoitukset, kansalaistottelemattomuus, sabotaasi) "ulkoparlamentaariseksi" vastineeksi perinteiselle politiikan teolle. Spreijaamalla EVR-sloganin

---

vaikkapa lihansyönnin vastustajista eikä rauhanliikkeestä, suvaitsevaisuustoiminnasta tai kasvissyönnistä.

turkisliikkeen rikotun ikkunan viereen ja kutsumalla liharekkojen polttamista tai minkkien vapauttamista ulkoparlamentaarisiksi toiminnaksi, tehdään aktioista korostetun "poliittisia" ja näin ne kohotetaan vandalismin ja pikkurikollisuuden yläpuolelle.

Tutkimukseni lyhyt teoreettinen osuus alkaa johdatuksella tutkimukselleni keskeisiin käsitteisiin: eläinsuojelu ja eläinten oikeudet. Luvussa esittelen käsitteet, niiden erot ja niiden tunnetuimmat puolestapuhujat. Tämän jälkeen esittelen lyhyesti yhteiskunnallisten ja uusien yhteiskunnallisten liikkeiden tiimoilta käytyä yhteiskuntatieteellistä keskustelua. Tällä esittelyllä pyrin luomaan lukijalle eräänlaiset "silmälasit", joiden lävitse lukijan olisi helpompi lukea empiiristä osuuttani ja joiden avulla hän näkisi laajemman "kuvan" yhteiskunnallisesta muutoksesta, jonka yksi osa eläinoikeus-liike on.

Tutkimukseni empiirinen osa alkaa liikkeen syntyä kuvaavalla jaksolla. Vaikka tutkielmani otsikossa rajaan tutkimukseni käsittelemään pelkästään suomalaista eläinoikeusliikettä, ei liikkeen kansainvälisestä suhteesta johtuen liikkeen syntyhistoriaa muualla maailmassa voida ohittaa. Pyrin kuitenkin siirtymään 1970 -luvun Englannista ja 1980-luvun Yhdysvalloista takaisin Suomeen ja 1990-luvulle niin pikaisesti kuin mahdollista.

Suomalaisen liikkeen syntyhistorian esittelyä seuraa lyhyt keskustelu "vanhan" ja "uuden" eläinliikkeen suhteesta, joka jo omalta osaltaan osoittaa mihin yhteiskunnalliseen "lokeroon" eläinoikeusliike sijoittuu . Tämän jälkeen esittelen tämän eläinoikeusliikettä ympäröivän "lokeron" sisällön, jota kutsun vaihtoehtomiljööksi, ja eläinoikeusliikkeen sekä sen aktivistien läheisen suhteen miljöön muihin toimijoihin.

Liikkeen synnyn esittelyä seuraa liikkeen kampanjoiden ja teemojen esittely. Kyseinen luku pohjautuu erityisesti eläinoikeusfilosofiaa esitelleeseen lukuun (4.1.3). Liikkeen kampanjoita esittelevä luku sivuaa monia asioita, joita käsitellään sitä seuraavassa liikkeen rakennetta, siinä toimivia järjestöjä ja näiden toimintatapoja esittelevässä luvussa (7 - 7.1.3).

Empiirisen osani lopuksi käsittelen pikaisesti liikkeen laillisen ja laittoman toiminnan välistä suhdetta, joka on eräänlainen yhteenvedo sitä edeltäneistä alaluvuista (7.1.1 -7.1.3).

Ennen työtäni päättävää keskustelua eläinoikeusliikkeen ja sitä ympäröivän yhteiskunnan suhteesta ja niiden yhteisestä tulevaisuudesta, hahmottelen muotokuvan tyypillisestä aktivistista. Muotokuva jää aineiston suppeuden ja laadun takia kuitenkin, otsikkonsa mukaisesti vain hahmotelmaksi.

Tutkimukseni lähtökohtana on ollut erilaisia ääriliikkeitä 35-vuotta tutkineen yhdysvaltalaisen Laird Wilcoxin ajatus, jonka johdattamana siirtykäämme itse tutkimukseen.

Many social problems were first identified by extremists, whose agitating and propagandizing forced society to take closer look and then apply more moderate and realistic solutions. In point of a fact, extremists are sometimes correct. Before you write people off as extremists, take a look at their evidence. However unlikely it may seem, it might be that they're actually on to something important after all. (Wilcox 1996, 62.)

2 TUTKIMUKSEN RAJAUS JA KYSYMYKSENASETTELU

Tutkimukseni otsikon tarkentava osuus "*Radikaali eläinoikeusliike Suomessa*" rajaa tutkimustani kolmella oleellisella tavalla. Ensinnäkin se rajaa tutkimuskohteekseni suomalaisen eläinoikeusliikkeen. Koska suomalainen eläinoikeusliike on kuitenkin osa kansainvälistä "liikettä" ja koska liike on syntynyt alunperin muualla, josta se on lähes sellaisenaan "tuotu" Suomeen, joudun käsittelemään jonkin verran myös eläinoikeusliikettä ulkomailla.

Otsikollani rajaan tutkimukseni aiheeksi eläinoikeusliikkeen, monille tutumman eläinsuojeluliikkeen sijaan. Koska tutkimukseni yksi keskeisiä tavoitteita on tehdä selkeä ero eläinoikeus- ja eläinsuojeluliikkeen välille, on luonnollista, että käsitelen myös jonkin verran eläinsuojelullisten lähtökohtien ympärille rakentunutta liikettä ja vertaan sitä varsinaiseen tutkimuskohteeseeni.

Kolmantena, mutta ei enää niin merkittävänä rajauksena, puhun tutkimukseni otsikossa "radikaalista" eläinoikeusliikkeestä. Eläinoikeusliike kokonaisuudessa on päämääriltään ja toimintatavoiltaan radikaalimpi kuin eläinsuojeluliike. Mutta herää kysymys, voidaanko eläinoikeusliikkeen *sisällä* tehdä jako radikaaliin ja maltilliseen, niin kuin otsikkoni antaa ymmärtää. Otsikkoni tämä kohta on eräänlainen arkikielen tautologia, sillä monille "radikaali eläinliike" on synonyymi eläinoikeusliike -termille. Olenkin sisällyttänyt sanan radikaali otsikkooni ikään kuin muistuttamaan lukijaa siitä, että on olemassa myös "maltillista" toimintaa eläinten puolesta.

Sana radikaali tuo väistämättä mieleen eläinten nimissä tehdyt laittomuudet eli esimerkiksi vapautusiskut ja sabotaasit. Se, että tutkimuksessani esitän koko eläinoikeusliikkeen radikaalina, ei kuitenkaan tarkoita sitä, että jokainen eläinoikeusaktivistiksi itseään kutsuva henkilö toimii tai edes hyväksyy laittoman toiminnan. Itse asiassa päinvastoin. Valtaosa liikkeen toimijoista toimii täysin laillisin keinoin, mutta suhtautuu toki "tavallista" kansalaista ymmärtäväisemmin esimerkiksi laittomiin suoran toiminnan iskuihin. Tässä tutkimuksessa en tee eksplisiittistä jakoa maltilliseen ja radikaaliin eläinoikeusliikkeeseen ja näin ollen radikaali eläinoikeusliike toimii siis eräänlaisena kielikuvana.

Eläinoikeusliike on kooltaan varsin pieni, mutta saamaansa julkisuuteen suhteutettuna ilmeisen äänekäs joukko. Eläinoikeusliikkeen toiminnasta julkisuutta ovat pääsääntöisesti saaneet vain joidenkin liikkeen aktivistien tekemät laittomat iskut ja sabotaasit. Pelkkä iskujen uutisointi ja se, että läpi liikkeen olemassaolon Suojelupoliisi on mediassa esiintynyt liikkeen vastapoolina, on luonut eläinoikeusliikkeestä pelottavan uhkakuvan jopa "tavalliselle" kansalaiselle. Miksi?

Reima Luukkanen kirjoittaa Vihreässä Langassa (23.10.1997): "*Dokumentit eläinoikeusliikkeestä rajoittuvat liikkeen omaan Muutoksen Kevät -lehteen ja Internet-sivuihin⁴ sekä aktivistien julkisiin kannanottoihin.*" On mielestäni yllättävää, että näinkin paljon esillä ollutta liikehdintää ei ole Suomessa tutkittu lainkaan, sillä onhan "tuntematon" aina pelottavampi kuin "tunnettu".

Tästä johtuen olenkin asettanut työni keskeiseksi päämääräksi selvittää mistä eläinoikeusliikkeessä käytännössä oikein on kysymys, eli vastata kysymyksiin: *mihin se uskoo, mitä se haluaa, kuinka se toimii, millainen on sen rakenne* ja niin edelleen.

Eläinoikeusliikkeestä puhutaan usein "uutena" liikkeenä. Työni toisena tarkoituksena onkin tarkastella kysymystä: *Mikä eläinoikeusliikkeessä on uutta?* Saadakseni vastauksen vertaan eläinoikeusliikettä miljöön "vanhaan" liikkeeseen, joka tässä tapauksessa tarkoittaa eläinsuojeluliikkeettä. Puhuminen uudesta ja vanhasta liikkeestä voi virheellisesti implikoida, että kyseessä on vanhan liikkeen reformi tai että uusi liike on syrjäyttänyt vanhan. Näin ei kuitenkaan tässä tapauksessa ole, sillä eläinoikeus- ja eläinsuojeluliike ovat itsenäisiä liikkeitä erilaisine filosofioineen. On myös syytä huomata, että molemmat toimivat yhä aktiivisesti. Yksi mielenkiintoinen kysymys liittyykin juuri näiden kahden liikkeen väliseen suhteeseen, eli: *Mikä on eläinoikeus- ja eläinsuojeluliikkeen suhde sekä teoriassa että käytännössä?*

Uudesta liikkeestä puhuminen nostaa esiin myös uusien yhteiskunnallisten liikkeiden tiimoilta käydyn laajan yhteiskuntatieteellisen keskustelun. Herääkin kysymys: *Täyttääkö*

---

⁴ Ks. esim. <http://www.sci.fi/~afro/oe> tai <http://www.sci.fi/~blindeye/sudenh>.

eläinoikeusliike yhteiskunnallisen liikkeen kriteerit, ja mitä ne itseasiassa ovat?

Tutkimukseni on empiirinen ja liikkeen aktivistien oma ääni kuuluu läpi työni. Empirian painotus on tietoinen valinta ja siihen on kaksi käytännöllistä syytä. Ensinnäkin tämän tutkimuksen tarkoituksena on toimia eräänlaisena tutkimusalueen kartoituksena, ajatellen aiheen parissa tehtävää jatkotutkimusta. Kutsuttakoon tätä työtä siis vaikkapa matkapäiväkirjani ensimmäiseksi osaksi.

Toinen syy eläinoikeusliikkeen empiiriselle ja kattavalle esittelylle on selkeä yhteiskunnallinen tilaus, josta kertoo tiedotusvälineiden osoittama kiinnostus työhöni jo ennen sen valmistumista. Toiveenani onkin, että tutkimukseni jälkeen asioista osattaisiin puhua niiden oikeilla nimillä!

3 TUTKIMUKSESSA KÄYTETTY AINEISTO

Pääosaan tutkimuksessa nousevat tekemäni 33 eläinoikeusaktivistin haastattelut. Vaikka suurinta osaa haastattelusta ei ole litteroitu, eikä niitä tutkimuksessa systemaattisesti analysoida, ne ovat läsnä tutkimuksen alusta sen loppuun. Haastattelut ja haastatellut aktivistit kommentteineen ovat tälle tutkimukselle ne tukipilarit, joiden ympärille koko tutkimus rakentuu⁵.

Tämän tutkimuksen tiimoilta olen osallistunut myös erilaisiin, aiheeseen suoraan tai epäsuorasti liittyviin tilaisuuksiin havainnoiden ja kirjaten ylös näkemääni, kuulemaani ja kokemaani. Tutkimuksessa on käytetty myös paljon liikkeen itsensä tuottamaa materiaalia lentolehtisistä, lehtiin ja musiikkiin.

Tutkimuksessani kenttätyö toimikin eräänlaisena maadoituksena todellisuuteen. Kokemukseni mukaan jo yksi käyntikerta "kentällä" voi tehdä tyhjäksi tai korvata useiden päivien pätkäilyn tutkijakammiossa. Useisiin teoriassa monimutkaisiin kysymyksiin löytyy kentältä hyvinkin yksinkertainen vastaus.

Tutkiessani ilmiöitä, joista on olemassa vain vähän aikaisempia tutkimustuloksia, olen tullut sellaiseen johtopäätökseen, että kentälle lähdetessä tutkimus ei saa olla liian valmiiksi tehty. Kentällä nähdylle ja opituille käytännöille on annettava mahdollisuus toimia vuorovaikutuksessa tutkimusprosessin kanssa (ks. Hirsijärvi & Hurme 1984).

Mielestäni tutkimuksen ensimmäiset haastattelut on syytä tehdä tutkimuksen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällöin voidaan haastateltavilla helposti testata alustavia tutkimushypoteeseja ja korjata virheelliset oletukset, ennen kuin ne ovat tulleet tutkimukselle "liian tärkeiksi", jolloin niistä luopuminen on tutkijalle vaikeaa niihin panostetun ajan ja niiden hylkäämisen aiheuttaman mahdollisen tyhjiön vuoksi.

---

⁵ Olen suuren kiitoksen velkaa kaikille niille aktivisteille, jotka uhrasivat aikaansa ja jakoivat ajatuksiaan kanssani: Ilman heidän yhteistyötään tutkimukseni ei olisi ollut mahdollinen tai ainakin se olisi hyvin eri näköinen.

Kenttätyömenetelmikseni valitsin teemahaastattelut ja osallistuvan havainnoinnin. Alunperin tarkoitukseni oli, että osallistuva havainnointi tukisi tekemiäni haastatteluja, mutta tutkimuksen loppupuolella en ollut enää varmaa kumpi tuki kumpaa. Varmaa oli kuitenkin se, että kumpikaan menetelmä yksinään ei olisi ollut riittävä tiedonkeruun muoto.

3.1 Teemahaastattelut - Keskustelua kuulustelun sijaan

Kutsun käyttämäni haastattelumenetelmää teemahaastatteluksi, sillä terminä se kuvaa parhaiten työskentelytapani. Teemahaastattelua voidaan kutsua myös avoimeksi-, kohdennetuksi-, puolistrukturoiduksi- tai etnografiseksi haastatteluksi (ks. Grönfors 1982, 105 ja Hirsijärvi & Hurme 1991). Lähtökohtana teemahaastatteluissa on, että ne rakentuvat tiettyjen *teemojen* ympärille, joiden puitteissa keskustelu saa varsin vapaasti versoa. Teemahaastatteluissa myös haastateltavilla tulee olla mahdollisuus nostaa esiin tärkeäksi katsomiaan seikkoja.

Menetelmänä teemahaastattelu pohjautuu Mertonin, Fiskin ja Kendallin (1956) julkaisemaan kirjaan *The Focused Interview*. Heidän mukaansa kyseinen haastattelumenetelmän ominaispiirteet ovat seuraavat:

Ensinnäkin tiedetään, että haastateltavat ovat kokeneet jonkin tietyn tilanteen [...] Toiseksi yhteiskuntatieteilijä on *alustavasti* selvitelty tutkittavan ilmiön *oletettavasti* tärkeitä osia, rakenteita ja prosesseja ja kokonaisuutta. Tämän sisällön- tai tilanneanalyysin avulla hän on päätenyt tiettyihin oletuksiin tilanteen määrävien piirteiden seurauksista siinä mukana olleille. Analyysinsa perusteella hän kolmannessa vaiheessa kehittää haastattelurungon [...] Neljänneksi ja viimeiseksi haastattelu suunnataan tutkittavien henkilöiden *subjektiivisiin* kokemuksiin tilanteista, jotka tutkija on ennalta analysoinut. (Merton, Fiske & Kendall, lainattu teoksesta Hirsijärvi & Hurme 1991, 36. Kursiivit minun.)

Tapa, jolla tekemissäni haastatteluissa valitsemani teemat käsiteltiin, vaihteli tapauskohtaisesti. Koska monet teemoista olivat hyvinkin arkoja, kuten esimerkiksi haastatellun osallistuminen laittomaan suoraan toimintaan, pyrin tapaamisissa luomaan mahdollisimman rennon ilmapiirin. Edelleen pyrin välttämään kuulustelunomaista tilannetta, jollainen mielestäni syntyisi verrattain helposti, jos haastattelijalla olisi strukturoitu kysymysrunko paperilla ja hän seuraisi sitä orjallisesti. Jo nauhurin käyttö oli omiaan jäykistämään tilannetta. Monet haastatelluista huomasivat itsekkin puhuvansa eri tavalla nauhurin ollessa päällä tai edes näkyvissä.

Suunnitellessani haastattelututkimukseni toteutusta päätin ottaa aktiivisen roolin haastateltavien valinnassa. Tällä tarkoitan, että en uskonut aktivistien omaehtoisesti ottavan yhteyttä tutkijaan, vaikka he tietäisivät tällaisen etsivän haastateltavia, vaan oletin, että heidät olisi "revittävä" nauhurin eteen. Halusin tarjota aktivisteille myös mahdollisuuden itse tarjoutua haastateltaviksi. Tarkoitukseni oli haastatella kaikki halukkaat, mutta itse kysyisin haastateltavaksi niitä aktivisteja, jotka olivat "etulinjassa".

Ensimmäisessä mielenosoituksessa, jossa olin mukana havainnoijana (26.5.1997), jouduin yllättäen tilanteeseen, jossa minun oli pakko esitellä itseni ja tutkimukseni satapäiselle mielenosoit-tajajoukolle. Esittelyni yhteydessä kerroin haluavani haastatella mahdollisimman monta aktivistia. Tilaisuus poiki kahden aktivistin yhteystiedot. Lisäksi mielenosoitusta seuranneena päivänä minulle soitti eräs tapaamani aktivisti ja pyysi minua kirjoittamaan itsestäni ja tutkimuksestani kuvauksen, jonka hän sitten laittaisi aktivistien suljetulle sähköpostilistalle. Toimitin esittelyni samana päivänä eteenpäin. Se poiki kolme yhteydenottoa.

Kolmas "passiivinen" yritykseni saada haastateltavia tuli mahdolliseksi, kun Oikeutta eläimille -järjestön jäsenkirjettä toimittanut aktivisti kysyi haluaisinko, että hän laittaisi yhteystietoni jäsenkirjeeseen. Yhteystietoni julkaistiinkin järjestön jäsenkirjeessä numero 13 (Elokuu 1997) ja päätoimittajan saatesanat olivat seuraavat: "[...] Monet haastattelijat ja tutkimusentekijät ovat rehellisesti tekemässä hyvää työtä ja saattavat tietoa suuren yleisön silmiin, eikä osallistuminen vaadi meiltä paljoa. Jos nyt kiinnostuit ja haluat mukaan tutkimukseen niin otapa (*sic*) yhteyttä Panu Luukkaan [...] (mt). Myyvillä saatesanoilla lehdessä julkaistu haastattelupyyntö poiki kuitenkin vain yhden yhteydenoton.

Kuinka siis hankin haastateltavia ja miten valitsin heidät? Osallistuin kenttätyövaiheeni aikana moniin sellaisiin tapahtumiin, joissa uskoin tapaavani aktivisteja. Ollessani aktivistien keskuudessa hakeuduin juttusille sellaisten kanssa, jotka olin nähnyt useissa tilaisuuksissa, tai joilla oli tilaisuudessa aktiivinen rooli. Pyrin valitsemaan haastateltaviksi mahdollisimman eri-ikäisiä, eri paikkakunnilla asuvia, sekä molempien sukupuolten edustajia. Seuraamieni julkaisujen, tilaisuuksien ja tekemieni haastattelujen pohjalta alkoivat aktivistien henkilöverkostot pikkuhiljaa selvitä minulle ja niiden perusteella loin

mielessäni kuvan "ydinryhmästä", jonka jäsenet halusin haastatella⁶.

Pyytäessäni henkilöä haastatteluun, esittelin aluksi itseni ja kerroin pikaisesti tutkimuksestani ja kysyin samaan hengenvetoon, suostuisiko juttukumppanini haastateltavaksi. Usein sain pienen empimisen jälkeen myönteisen vastauksen, mutta osan suostuttelu vaati useampia yhteydenottoja. Vain yksi aktivisteista, jolta haastattelua kysyin, kieltäytyi olemasta missään tekemisissä kanssani. Tämän lisäksi kaksi aktivistia kieltäytyi haastattelusta, mutta suostuivat keskustelemaan kanssani "epävirallisesti". Tekemieni haastattelujen (n=33) lisäksi useat aktivistit lupasivat minulle haastattelutuokion, valitettavasti aikani ei kuitenkaan riittänyt kaikkien lupautuneiden haastattelemiseen.

Johtuen ensimmäisestä kerrastani kentällä, jolloin jouduin esittelemään itseni mielenosoittajille, monet aktivistit tunsivat minut näöltä. Koska olin myös ensimmäinen aktivistien parissa kenttätöitä tekevä tutkija, minuun suhtauduttiin kiinnostuksella, mutta luonnollisesti myös ennakkoluuloisesti. Lähes vuoden tuttavuuden jälkeenkin, osa aktivisteista puhuu minusta yhä suojelupoliisin soluttautujana ja pääsyäni esimerkiksi aktivistien suljetulle sähköpostilistalle evättiin. Muutoin koen projektini ja itseni tulleen hyväksytyksi, eikä läsnäoloni pienissäkään tilaisuuksissa hämmästyttänyt aktivisteja. Nykyään ehkä ennemminkin päin vastoin, sillä käydessäni pienen tauon jälkeen eräässä mielenosoituksessa, minulta tultiin ihmetellen kyselemään mihin olin kadonnut.

Pääosin nauhoitin haastatteluni. Nauhoitettuja haastatteluja minulle kertyi kaiken kaikkiaan 26. Yhtä tapausta lukuunottamatta haastattelin yhtä aktivistia kerrallaan. Haastattelujen kesto vaihteli puolestatoista tunnista kolmeen tuntiin. Näiden lisäksi tein kolme nauhoittamatonta haastattelua ja neljä haastattelua sähköpostitse. Kaikkien sähköpostitse haastateltujen kanssa olen keskustellut myös "reaalimaailmassa".

Otin sähköpostihaastattelut käyttöön, jotta saisin paikattua haastattelujeni alueellista vinoumaa. 33:sta haastattelusta on helsinkiläisiä 14. Muut kaupungit, jotka ovat

---

⁶ Ydinryhmällä tarkoitan tässä tapauksessa aktiivista ja liikkeen päämääriin elämäntavallaan ja toiminnallaan sitoutunutta joukkoa, en suinkaan organisoitunutta "johtoryhmää".

tutkimuksessani edustettuna ovat: Elimäki, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Rauma, Tampere, Turku ja Valkeakoski. Tämän lisäksi haastattelin yhden Suomessa käymässä olleen ruotsalaisaktivistin, joka asui haastatteluhetkellä Tukholmassa.

Haastateltujen sukupuolijakauma kuvaa mielestäni varsin hyvin aktivistien ydinryhmän koostumusta. Haastelluista 19 (58 %) oli tyttöjä ja 14 poikia (42%). Myös ikäjakauma oli mielestäni onnistunut:

IKÄ	16 - 18	18 - 20	20 - 22	22 - 24	24 - 26
n	7	13	3	7	3

Kuten olen jo maininnut en ole litteroinut haastatteluja. Olen tarkistanut tietyt pääkohdat kaikilta haastatelluilta (ikä, koulutus, perhetausta, suhde Singerin kirjaan, yms.) ja kirjannut osan haastateltujen kommentteista (nauhalta) muistiin. Koska haastatteluja ei ole litteroitu, ei niitä ole myöskään systemaattisesti voitu analysoida.

Syy tähän aineiston "vajaakäyttöön" on seuraava. Hain vuodeksi 1998 Nuorisotutkimus 2000 -apurahaa, jonka puitteissa tarkoitukseni oli litteroida ja analysoida tekemäni haastattelut. Apurahalla tehtävässä tutkimuksessa tarkoitukseni oli keskittyä liikkeessä toimivien nuorten tarinoihin ja yksittäisten aktivistien "historiaan" ja "uraan" aktivistina. En kuitenkaan saanut apurahaa, eikä minulla Pro gradu- työhöni käytettävissä olevan ajan ja resurssien puitteissa, enää ollut mahdollisuutta haastattelujen litteroimiseen saati niiden perusteelliseen analyysiin.

Olin myös apurahan hakuvaiheessa jo päättänyt, että Pro gradu -työni käsittelee eläinoikeusliikettä liikkeenä. Näin siksi, että tämän tutkielman kaltainen eläinoikeusliikkeen esittely on mielestäni tarpeellinen, koska vastaavaa ei Suomessa ole tehty.

Suomi on aktivistille pieni maa, minkä vuoksi olen pyrkinyt takaamaan lähteilleni nimettömyyden aina, kun se asiayhteydessä vain on mahdollista. Tästä johtuen haastatellut aktivistit esiintyvät lähes poikkeuksetta vain iällä ja sukupuolella varustettuna. Joissain tapauksissa on kaikki tunnistamisen mahdollistavat tuntomerkit aktivistin pyynnöstä poistettu. Tämän "nimettömyyden" tarkoituksena ei ole ollut luoda salamyhkäisyyden

verhoa tutkimuksen saati tutkitun liikkeen ympärille.

Kenttätyövaiheeni aikana olen haastattelujen lisäksi käynyt lukuisia vapaamuotoisia keskusteluja aktivistien, myös monien sellaisten kanssa, joita en varsinaisesti ennättänyt haastattelemaan. Tällaisia keskusteluja käytiin spontaanisti mielenosoituksissa tai niiden jälkeen, tai vaikkapa törmätessäni aktivistiin asematunnelin S-Marketin soijajogurtti hyllyn edessä. Vapaamuotoisia keskusteluja käytiin myös etukäteen sovitussa tapaamisissa kahvikupin tai oluttuopin ääressä tai sähköpostin välityksellä. Näiden epävirallisten keskustelujen merkitystä tutkimukselleni ei myöskään saa aliarvioida. Pienen osan keskusteluista kirjasin pääpiirteissään ylös, mutta valtaosa niistä on jäänyt vain muistini varaan.

Ainoa taho, joka voi perustellusti arvioida haastatteluaineistoni kattavuutta ovat aktivistit itse. Heiltä saamani palautteen perusteella, uskallan sanoa tekemieni haastattelujen ja keskustelujen kattavuuden olevan erinomaisen. Olen myös siinä mielessä tyytyväinen haastatteluihini, että ne käytiin rennossa ilmapiirissä ja aktivistit olivat runsassanaisia sekä avoimia. Kuten olen jo maininnut vain yksi aktivisti kieltäytyi keskustelemasta kanssani.

En haastattelujen missään vaiheessa, enkä muutoinkaan, pyrkinyt saamaan selville henkilöitä, jotka olivat osallistuneet sellaiseen laittomaan suoraan toimintaan, josta ei ollut langetettu tuomioita tai aktivisti itse ei ollut ottanut siitä julkisesti vastuuta. Kyselemällä *selvittämättömistä* laittoman suoran toiminnan iskuista, olisin vaarantanut tiedonsaantini tulevaisuudessa ja vajonnut yhä syvemmälle "soluttautujan" lokeroon. Koska en tutkimuksellani, enkä tiedoillani halua vahingoittaa aktivisteja tai heidän edustamaansa liikettä, en voisi kirjoittaa ei-julkista tietoa auki ja sellainen tieto ei ole tutkimuksen kannalta minkään arvoinen. En siis halunnut, enkä saanut tietooni mitään sellaista, joka ei olisi jo kaikkien aiheesta kiinnostuneiden tahojen tiedossa. (ks. Scarce 1994.)

3.2 Osallistuva havainnointi - Eli kuinka minusta tuli aktiivinen kansalainen

Toisena aineistonkeruumenetelmänäni oli osallistuva havainnointi. Mielenosoituksiin ynnä muihin tapahtumiin osallistumisen alkuperäisenä tarkoituksena oli lähinnä tutustua

aktivisteihin ja hankkia haastateltavia. Koska mielenosoituksilla on kuitenkin tärkeä rooli tutkimalleni miljööille, aloin käydä mielenosoituksissa myös havainnointimielessä. Pysin myös viettämään aikaa aktivistien kanssa mielenosoitusten ulkopuolella saadakseni mahdollisimman kattavan kuvan aktivistien elämästä. Tässä mielessä kävin esimerkiksi Aseistakieltäytyjäliiton (AKL) tukikeikalla, jossa soittivat muun muassa puolalainen punk-yhtye Homomilitia ja japanilainen hardcore-yhtye The Battle of Disarm. Osallistumalla myös muiden kuin eläinoikeus-aiheisiin mielenosoituksiin halusin selvittää, kuinka paljon aktivistit käyvät ristiin muiden liikkeiden mielenosoituksissa. Tässä viitteellinen lista mielenosoituksista, joihin tutkimukseni puitteissa olen osallistunut:

- Fur Center -mielenosoitukset, 26.5., 9.9. ja 4.12.1997 (Helsinki ja Vantaa)
- Turkiseläintenpäivän mielenosoitus 6.10.1997 (Helsinki)
- Mielenosoitus turkisliike Reginalla, mm. 9.10., 15.11.1997 ja 17.1.1998 (Helsinki)
- Fur Free Friday (maailmanlaajuinen turkistenvastainen päivä), 29.11.1997 (Helsinki)
- Orimattila 5 tukimielenosoitus, 7.12.1997 (Lahti ja Orimattila)
- Elina Salosen tukimielenosoitus, 4.1.1998 (Tikkurilan poliisitalo)
- Valaiden pyynnin vastainen mielenosoitus, 20.10.1997 (Helsinki. Peruttiin koska paikalle ei tullut tarpeeksi osasanottajia.)

Muita, kuin eläinaiheisia mielenosoituksia, joihin mm osallistuin:

- Critical Mass, 29.7. ja 26.8.1997 (Helsinki).
- Reclaim the streets, 9.8.1997 (Street Party 2, Tampere)
- Aurinkoinen Tulevaisuus. Ydinvoiman vastainen mielenosoitus, 16.9.1997 (Helsinki)
- Näлкälakossa olleiden Kurdi-pakolaisten tukimielenosoitus, 6.10.1997 (Helsinki)
- Israelilaisen rauhanaktivisti Mordechai Vanunun-tukimielenosoitus, 30.9.1997 (Helsinki)
- Itsenäisyyspäivän "Kuokkavieras-juhlat", 6.1.1997 (Helsinki)

Mielenosoitusten lisäksi kävin muun muassa Oikeutta eläimille -yhdistyksen (OE) Helsingin piirin kokouksessa (3.9.1997) ja OE:n järjestämällä eläinoikeusleirillä Pieksämäellä (7.- 9.11.1997). Mielenosoituksissa ja muissa tapahtumissa havainnoin niin aktivistien, poliisin kuin myös paikalla olleiden sivustakatsojien toimintaa ja reaktioita. Vertailin myös tapahtumien uutisointia (lehdissä, televisiossa ja radiossa) kokemiini tapahtumiin.

Tiedot mielenosoituksista ja muista tapahtumista poimin alunperin Toimintakalenteri nimisestä lehdestä, johon järjestöt ja ryhmät ilmoittavat melko kattavasti tiedot mielenosoituksista, kokouksista ja muista tapahtumista. Myöhemmin aloin saada suoraan

aktivisteilta ilmoituksia sellaisista tapahtumista, joita ei esimerkiksi Toimintakalenteriin oltu keritty ilmoittaa. Usein tietoja tulevista mielenosoituksista ja konserteista jaetaan myös lentolehtisillä eri tapahtumissa ja niistä kertovia "julisteita" liisteröidään lyhtypylväisiin ja aitoihin.

Roolini tapahtumissa vaihteli. Joskus maleksin hyvinkin passiivisena mielenosoituksen hännillä aktivistien kanssa keskustellen ja toisinaan olin mukana jakamassa lentolehtisiä tai kantamassa plakaattia tai banderollia. Aktivistit käyttävät suhteellisen paljon aikaa, vaivaa ja rahaa suunnitellessaan, painaessaan ja jakaessaan lentolehtisiä. Koska "lenttareitten" jakamisella on monissa tapahtumissa oma tärkeä roolinsa, päätin myös itse kokeilla niiden jakamista, sillä teon merkitystä ei mielestäni voisi täysin ymmärtää, jollei itse ole ollut sitä kokemassa. Ryhtyessäni jakamaan lentolehtisiä tarkoitukseni oli ennen kaikkea ymmärtää miltä niiden jakaminen tuntuu ja millaisia reaktioita aktivistit niitä jakaessaan saavat kokea⁷.

Jotta mielenosoituksissa oleminen (kenttätyö) ei jäisi pelkäksi paikalla "oleilemiseksi" ja sosiaalisesti tapahtumaksi, mistä osa ydinaktivisteista syyttää vähemmän aktiivisia, pyrin kirjoittamaan kaikilta kentälläolokerroilta jonkinlaisia muistiinpanoja. Tapahtumissa minua kiinnostivat niiden rakenne, niissä olevien aktivistien roolit ja tapahtumissa käydyt "epäviralliset" keskustelut. Olin myös kiinnostunut yksittäisten aktivistien tapahtumille antamista merkityksistä.

Olen tehnyt kenttätyötä eläinoikeusaktivistien lisäksi myös skinheadien parissa (ks. Luukka & Muukkonen 1997). Ensimmäisiä kertoja kentälle lähtiessäni ja myöhemmin osallistuessani mielenosoitukseen yms. toiset tutkijat ja ystäväni varoittelivat minua mahdollisista turvallisuusriskeistä, eritoten liittyen skinheadien oletettuun väkivaltaiseen käyttäytymiseen. Tehdessäni kenttätyötä (haastatteluja, osallistuvaa havainnointia) skinheadien ja eläinaktivistien parissa ei minua ole koskaan kohderyhmieni taholta uhattu, peloiteltu saati käyty kimppuuni. Tämän tutkimuksen parissa kenttätyö osoitti kuitenkin arvaamattomuutensa ja minulle varsin yllättävältä taholta.

---

⁷ Esitän kenttämuistiinpanoni (sellaisenaan, vain aktivistien nimet muutettu) ensimmäisestä mielenosoituksesta jossa jaoin aktiivisesti lentolehtisiä luvussa 7.1. Siellä lisää myös menetelmiä koskevia huomioita.

Turkistenvastaisena päivänä⁸ 29.11.1997, päätin mielenosoituksen muodosta johtuen (Helsingissä aktivistit jakautuivat kahden - kolmen hengen ryhmiin ja hajaantuivat eri puolilla Helsingin keskustaa sijaitsevien turkiskauppojen eteen lentolehtisiä jakamaan) toistamiseen harjoittaa *osallistuvaa* havainnointia kirjaimellisesti eli jakaa lentolehtisiä aktivistien "seassa". Mielestäni havainnointi ei olisi ollut mielekäästä, minun seisoessa havainnoimassa kolmen aktivistin vieressä, näiden jakaessa ohikulkijoille lentolehtisiä. Ilmoitinkin tapahtuman järjestäjille päätöksestäni, joka otettiin aktivistien vähäisen lukumäärän vuoksi ilolla vastaan.

Muodostimme erään pitkäaikaisen aktivistin kanssa parin ja saimme "kohteeksemme" yhden Helsingin vanhimmista turkisliikkeistä. Jaettuamme lentolehtisiä noin viisi minuuttia tuli liikkeestä myyjätär väittelemään paikalla olleen aktivistin kanssa. Minä jatkoin "lenttareitten" jakamista vaihtelevalla menestyksellä, kunnes vanhempi hyvin pukeutunut mieshenkilö, jolle olin ojentamassa lentolehtistä, löi minua kevyehkösti mahaan. Isku sai minut automaattisesti kyyristymään hieman, jolloin mies ryhtyi repimään lentolehtispinoa kädestäni. Riuhtaistessani itseni irti miehen otteesta tämä sai osan lentolehtisistä haltuunsa. Tämä ei kuitenkaan vielä riittänyt miehelle, vaan hän tönäisi minut turkisliikkeen seinään vasten ja yritti saada loputkin lentolehtiset haltuunsa. Tällöin mukanani ollut aktivisti huomasi, että olin joutunut käsirysyyn. Hän huusi kimppuuni käyneelle miehelle jotain ja ryntäsi tätä kohden. Käskin aktivistia pysähtymään, jotta tilanne ei eskaloituisi pahemmaksi, kuin se jo oli.

Yhdessä saimme päälleni karanteen miehen irrotettua kimpustani, turkisliikkeen myyjättären haukuessa meitä taustalla "terroristeiksi" ja "huligaaneiksi". Miehen otteen kirovottua minusta hän marssi tyynesti turkisliikkeeseen sisälle osa lentolehtisistäni mukanaan. Myöhemmin minulle selvisi, että kimppuuni käynyt mies oli liikkeen omistaja. Nahinaa katsomaan oli kerääntynyt muutama ihminen. Tilanteen rauhoituttua kysyin heiltä mitä mieltä he olivat tilanteesta. Kommentit olivat tyyliiltään: "Menist sinäkin töihin" tai "Se oli **teille** ihan oikein".

---

⁸ Tapahtuma tunnetaan maailmalla *Fur Free Friday*:na, mutta Suomessa se järjestettiin vuonna 1997 lauantaina, minkä vuoksi alkuperäistä niemeä ei tuolloin sen kummemmin viljelty.

Myöhemmin olen saanut aktivisteilta kuulla, että kyseisenkaltainen hyökkäys ei ole suinkaan harvinaisuus (ks. alaviite 57). Näin myös itse lisää tapauksia ja jouduinpa itse vielä toisenkin hyökkäyksen kohteeksi.

Rauhanomaisesti mieltään osoittaville aktivisteille olisi turvattava mahdollisuus osoittaa mieltään, pelkäämättä, että heitä vahingoitetaan fyysisesti. Tämä on mielestäni aivan yhtä itsestään selvä asia kuin se, että poliisin on turvattava laillisen liiketoiminnan harjoittaminen siihen kohdistuvalta ilkivallalta, jollaisena rauhanomaista mielenosoitusta liikkeen välittömässä(kään) läheisyydessä ei voitane pitää.

3.3 Aiheesta tehty aikaisempi tutkimus

Suomalaisesta eläinoikeusliikkeestä ei ole olemassa aikaisempaa tutkimusta *per se*. Lähimpänä aihettani on Helena Helveen (1996) lyhyt katsaus eläinoikeusliikkeeseen sitoutuneiden nuorten "uudesta" maailmankuvasta. Artikkelissaan Helve peilaa uutta eläinoikeus liikettä baumanilaiseen postmoderniin kenttään, jossa "suuret kertomukset" ovat menettäneet merkityksensä (ks. esim. Bauman 1996). Helve ei ole artikkeliaan varten haastatellut yhtään aktivistia ja maalailee lähinnä suuria linjoja muuttuvalle nuorisokulttuurille. On myös syytä mainita paljon julkisuutta saanut Mari Kallialan (1998) artikkeli vaihtoehtoliikkeiden verkostosta, jossa hän sivuaa myös eläinoikeusliikettä ja siinä toimivia aktivisteja.

Eläinoikeusaktivismia on tutkittu ja tutkitaan kirjoitushetkellä veganismista käsin Pro gradu -töissä niin uskontotieteen, sosiaalipsykologian kuin sosiologian laitoksilla ainakin Helsingin, Tampereen ja Turun yliopistoissa. Lisäksi Rovaniemen Yliopistossa on valmisteilla yksi ja Vaasassa aluillaan toinen Pro gradu -työ eläinoikeusliikkeeseen liittyen.

Koska Suomessa ei eläinoikeusliikettä, eikä oikein muutakaan sen kaltaista liikettä, ole kattavasti tutkittu jouduin turvautumaan pääosin ulkolaisiin lähteisiin, joita niitäkin oli saatavilla niukasti. Yhdysvaltalaisesta eläinoikeusliikkeestä tehtyjä sosiologisia tutkimuksia löytyy maailmalta joitakin (Finsen & Finsen ja Jasper & Nelkin). Rik Scarcen (1990) *Ecowarriors*, joka käsittelee radikaalia ympäristöliikettä maailmanlaajuisesti, sisältää

ainoita "akateemisia" kirjoituksia ALF:n iskuista.

ALF:ia käsittelevä Ingrid Newkirkin (1992) *Free the Animals!* on eläinoikeusaktivistin toisista eläinoikeusaktivisteista kirjoittama kirja ja sen aktivisteja idolisoiva sävy häiritsee jopa joitain aktivisteja itseään. Sen sijaan Philip Windeattin (1985) tekemät aktivistien haastattelut ovat mielenkiintoista luettavaa.

Radikaalista ympäristöliikkeestä on olemassa jonkin verran mielenkiintoista tutkimusta. Jo mainitun Scarcen teoksen lisäksi maininnan arvoisia ovat mm. Bron Taylorin (1995) toimittama *Ecological Resistance Movements* ja Christopher Manesin (1990) *Green Rage*, jotka ovat omalta osaltaan auttaneet minua ymmärtämään "uusien" liikkeiden rakennetta ja muuttuneita päämääriä.

3.4 Liikkeen oma materiaali

There is a war. This is a weapon. - Earth Crisis

Olen käyttänyt tutkimuksessani paljon aktivistien itsensä tuottamaa kirjallista materiaalia (lehdet, lentolehtiset ja lehdistötiedotteet). Pelkästään eläinasioita käsitteleviä lehtiä ilmestyy Suomessa juuri tällä hetkellä vain kaksi: *Sudenhetki* ja *Oikeutta eläimille - yhdistyksen jäsenkirje*. *Sudenhetkestä* on ilmestynyt vasta kaksi numeroa, mutta sen takana on nimekäs ja innokas toimituskollektiivi, joten on oletettavaa, että se jatkaa ilmestymistään lupaamallaan neljän lehden vuosivauhdilla. "Maan alla" ilmestyneitä *Vastarinta-*, *Eturintama-*, *Anonyymi-* (1 & 2) ja "Eläinten vapautus ja suora toiminta" -lehtiä on edelleen saatavissa erilaisilta liikkeistä lähellä olevilta postimyyntiä harjoittavilta yrityksiltä, kuten esimerkiksi *Tasajako* Helsingissä.

Eläinoikeus asioita sivuavia vaihtoehtolehtiä löytyy runsaasti. Tunnetuin tällaisista lienee "*ympäristövallankumouksellinen*" *Muutoksen kevät*. Muita vastaavia, mutta hieman pienempiä ja tasoltaan heikompia ovat esimerkiksi anarkistipiireissä leviävät *Villi Pohjola* ja *Pomminheittäjä*. Ei sovi unohtaa myöskään *Mika Marenkin* kokoamaa *Toimintakalenteria*.

Eläinoikeusaktivistit käyttävät ahkerasti myös internetiä. Keväällä 1998 löytyi WWW:stä seuraavat suomalaiset eläinoikeusaiheiset kotisivut:

- Oikeutta eläimille (<http://www.sci.fi/~afro/oe>)
- Eläinten vapautusrintaman tukiryhmä (<http://www.sci.fi/~blindeye/evrtr>)
- Sudenhetki-lehti (<http://www.sci.fi/~blindeye/sudenh>)
- Vegaaniliitto (<http://www.sci.fi/~vegan>)

WWW:stä löytyy runsaasti eläinoikeusaiheisia ulkolaisia palvelimia. Niistä löytyy myös Suomea koskevia uutisia, tai ne ovat muutoin aiheen kannalta kiinnostavia:

- People for the Ethical Treatment of Animals (<http://www.peta-online.org/>)
- Animal Liberation Front Information Service (<http://www.envirolink.org/ALF/>)
- No Compromise! (<http://www.envirolink.org/orgs/nocompromise/>)
- Coaliton to Abolish Fur Trade (<http://www.banfur.com/>)

Musiikki näyttelee tärkeää osaa suomalaisessa eläinoikeusliikkeessä. Suomessa eläinoikeusliikehdintä lähti liikkeelle alunperin punk-piireistä, ja monilla vanhemmilla aktivisteilla onkin jonkinlainen punk tausta. Useat heistä muistavat kuulleensa eläinten oikeuksista tai ALF:sta ensikerran jonkun punk-yhtyeen sanoituksista. Esimerkiksi englantilaisella Conflict -yhtyeellä on kappaleet nimeltään "This is ALF" ja "Meat Means Murder".

Punk on edelleen liikkeen aktivistien suosiossa ja sen lisäksi suosittuja musiikki suuntauksia ovat hardcore (HC) sekä tekno. Suosituimpia yksittäisiä yhtyeitä ovat straight edge-hardcorea soittava yhdysvaltalainen Earth Crisis, puolalainen HC-yhtye Homomilitia, ja skotlantilaista anarkopunkkia soittava Oi Polloi. Suosittuja kotimaisia alakulttuuriryhtyeitä ovat Aurinkokerho, Endstand, Duplo, Oheisvasara ja 50x50.

4 TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN KEHYS

Kutsun tutkimuskohdettani siis eläinoikeusliikkeeksi. Eläinoikeusliike sana pitää sisällään kaksi tärkeää osiota, joiden jonkinlainen määrittely on niiden perusteellisen käytön kannalta tutkimukselle oleellista. Ensinnäkin mitä ovat eläinten oikeudet? Ja toiseksi mitä "liike" termillä tässä yhteydessä tarkoitetaan? Näihin kahteen kysymykseen haen kahdessa seuraavassa alaluvussa vastausta.

4.1 Eläinsuojelu ja eläinten oikeudet

Tässä luvussa esittelen lyhyesti tutkimukseni kaksi keskeistä käsitettä eläinsuojelu ja eläinten oikeudet. Käsitteiden esittelyä edeltää välttämättömänä pitämäni katsaus eläinten tietoisuudesta ja oikeuksista käytyyn laajempaan teoreettiseen keskusteluun. Katsauksessani sivuan muita aiheeseeni läheisesti liittyviä tieteenaloja, joita ovat esimerkiksi eläintutkimus ja eläinten hyvinvointitutkimus.

4.1.1 Eläintutkimus ja eläinten tietoisuus

Jokainen aika vastaa eri tavalla kysymykseen, mitä eläimet ovat. Leena Vilkan (1996, 43) mukaan eläinkäsitykset ovat aikojen saatossa vaihdelleet muun muassa seuraavasti:

Aikakausi	Eläinkäsitys
Luonnonfilosofia	Animistinen: eläimen sielullistaminen
Keskiaika	Eläin moraalisenä olentona: eläinoikeudenkäynnit
Uusi luonnontiede	Mekanistinen: eläin koneena
Nyky aika	Biologinen: eläimet ovat vaistotoimintojensa ohjaamia elollisia organismeja
Tulevaisuus	Sentientistinen: eläin kärsivänä olentona

Vilkan mukaan juuri sentientistinen eläinkäsitys on keskeisenä vaikuttajana tämän päivän eläinsuojeluliikkeessä (Vilka 1996, 42). Hänen mukaansa sentientismi (eläin tietoisena ja tuntevana olentona) nousee pikemminkin animismin (eläin elollisena ja hengellisenä olentona) ja vitalismin (eläin nähdään elollisena kokonaisuutena, korostaen elollisuuden erityislaatua) perustalta kuin mekanistis-funktionaalista luontokäsityksistä (eläin osana

luonnon systeemien kokonaisuutta)(mt.)⁹.

Kristinuskon ja muinaiskreikkalaisen perinteen pohjalta muotoutuneen länsimaisen moraalin mukaan luonto on jotakin, jota vastaan tulee taistella, joka tulee valloittaa ja jota tulee hallita (Scarce 1990, 7). Eläin on sen tulkinnan mukaan luotu ja olemassa ensisijaisesti ihmistä varten (ks. esim. luomiskertomus ja Aristoteles: Poliitikka). Kristinuskon eläinkäsitys perustuu olettamukseen, jossa ihminen on luomakunnan keskipiste, kaikista muista tunteilla varustetuista luontokappaleista erillinen olento, Jumalan suosikki (Westmarck 1984, 480). Kristinuskon eläinkäsitys eroaa täten ratkaisevasti esimerkiksi buddhalaisesta käsityksestä, jonka mukaan ihmisten ja eläinten välillä ei ole peruseroavaisuutta, vaan ainoastaan satunnainen tai ilmiöllinen ero (mts. 478).

Eduard Westmarckin mukaan "*Välinpitämättömyys eläinten kärsimyksiä kohtaan on ollut kristillisen Euroopan yleisen mielipiteen luonteenomaisena piirteenä ihan viime aikoihin asti*" (mts. 487). Lähes ainoan poikkeuksen tästä tavasta on tarjonnut Fransiskus Assisilainen, joka sulki rakkautensa piiriin kaikki "veli tuulesta" ja "sisar vedestä" luomakunnan pienimpiin (Salminen 1997). Merkittävää osaa kristillisessä ja "länsimaisessa" moraalissa olevista eläimiin kohdistettua julmuutta rajoittavista moraalisisistä säädöksistä on usein perusteltu hyvinkin ihmiskeskeisesti: huvin vuoksi eläimiä rasittava ja kiusaava henkilö saattaa kohdella myös lajitoveriaan epäinhimillisesti (ks. esim. Kant).

Eläintutkimuksen ensisijainen kysymys liittyy juuri eläinten ja ihmisten väliseen suhteeseen eli siihen, mikä erottaa eläimen ihmisestä. Tätä kysymystä seuraa looginen jatkokysymys: onko eläimillä oikeuksia? Edellä esitettyjen kysymysten ympärillä käydyissä keskusteluissa keskeisenä määreenä käytetään *tietoisuuden* laajaa ja ristiriitaista käsitettä, joka voi pitää sisällään sekä ajattelun että kyvyn tuntea kipua¹⁰.

---

⁹ Katso myös keskustelua antropomorfisoinnista ("inhimillisten" ominaisuuksien siirtämisestä eläimiin) esimerkiksi Jasper & Nelkin 1992, 11 - 26 ja Vilka 1996, 20 - 21.

¹⁰ Pelkästään tietoisuuden määrittäminen itsessään, puhumattakaan eläinten tietoisuuden määrittelemisestä, on laaja ja ristiriitainen filosofinen kysymys. En tässä tutkimuksessa uppoa käsitteen analysointiin sen tarkemmin, vaan kehotan kysymyksestä kiinnostuneita lukijoita tutustumaan Leena Vilkan (1996) kirjaan *Eläinten tietoisuus ja oikeudet*.

Joidenkin filosofien mielestä, esimerkiksi R. G. Frey (ks. esim. 1980), vain ajattelu on tietoisuutta. Frey esittää, että koska eläimillä ei ole tietoisuutta, ei tunteita eikä järkeä, ei niillä täten ole myöskään oikeuksia. Eräät toiset filosofit ovat sitä mieltä, että vaikka eläimet olisivatkin tietoisia (jollain alueella), ei tietoisuuden ja oikeuksien välillä tarvitse olla yhteyttä. Se, että eläimillä olisi joitain mentaalaisia ominaisuuksia, ei tarkoita, että niillä olisi moraalisia oikeuksia, jotka estäisivät ihmisiä käyttämästä eläimiä hyväkseen (ks. esim. Narveson 1987).

Moraalifilosofian uranuurtajan Jeremy Benthamin mukaan oleellinen kysymys ei kuitenkaan kuulu: ajattelevatko eläimet, tai puhuvatko ne, vaan kärsivätkö ne (lainattu teoksessa Singer 1991, 7; ks. myös Jasper & Nelkin 1992, 16 - 17). Australialainen filosofi Peter Singer lähtee liikkeelle kaikkien elävien olentojen intressien, siis myös eläinten, yhtäläisestä huomioon ottamisesta. Hänen mukaansa juuri benthamilainen tulkinta siitä, että kyky kärsiä ja nauttia on paitsi välttämätön myös riittävä ehto sille, että voimme sanoa jollakin olennolla olevan intressejä - vähintäänkin intressi kärsimyksen välttämiseen (Singer 1991, 8; ks. Bentham 1948).

Intressien huomioon ottaminen Singerin kirjoituksissa pohjautuu utilitarismin ajatukseen *teon oikeudesta*. Teon oikeus ja arvo (utility) määrittyy utilitaristeille sen mukaan, millainen on sen vaikutus kaikkien niiden yksilöiden onnellisuuteen, joihin teko vaikuttaa. Koska eläimet ovat kykeneviä tuntemaan kipua ja mielihyvää, niiden intressinä on mitä todennäköisemmin kärsimyksen välttäminen ja pyrkimys mielihyvän kokemiseen. Tästä johtuen ainakin nämä eläinten intressit tulisi Singerin mukaan ottaa yhtäläisesti huomioon eläimiä koskevia päätöksiä tehtäessä.

Kaikkien intressien huomioon ottamisesta ei kuitenkaan seuraa esimerkiksi ihmisten ja eläinten samanlainen kohtelu, sillä ihmisten ja eläinten intressit voivat olla hyvin erilaisia. Kaikkien tasa-arvoinen kohtelu ei Singerin mielestä myöskään tarkoita, että kaikilla olisi yhtäläiset oikeudet, sillä oikeudet ovat Singerin mielestä tässä mielessä irrelevantteja. (Ks. Finsen & Finsen 1994; Francione 1996b; Singer 1991; ja Vilkkä 1996.)

Toisin kuin Peter Singerin, yhdysvaltalaisen filosofin Tom Reganin mielestä oikeudet eivät suinkaan ole irrelevantteja. Reganin (1983) mukaan eläimillä ei ole oikeus vain tuskattoon ja niiden intressien mukaiseen elämään, vaan lisäksi niillä on itseisarvoinen oikeus elämään aivan kuten ihmisillä. Regan hyökkää ennen kaikkea nykyisenkaltaista asetelmaa vastaan, jossa eläimen itseisarvo on unohdettu ja sen tilalle on tullut puhdas välinearvo. Regan haluaa lopettaa kaikki nykyiset eläimiä hyväksi käyttävät rakenteet tehomaa- ja eläintuotannon, eläinkokeet, kuin myös metsästyksen, sirkukset ynnä muut eläinten hyväksikäyttöön perustuvat huvittelumuodot. Ennen paneutumista Singerin tai Reganin filosofioihin perusteellisemmin, lienee syytä tarkastella valtavirtaa lähempänä olevaa tapaa suhtautua eläimiin.

4.1.2 Eläinsuojelu - eläinten hyvinvoinnin edistämistä vallitsevissa oloissa

Eläimet eivät voi puhua puolestaan, ja siksi tarvitaan vahvaa ja asiantuntevaa järjestöä ajamaan eläinten asiaa. *Animalia* vastustaa sellaista eläinten kohtelua, kasvatusta tai käyttöä, joka aiheuttaa eläimille kipua tai tuskaa tai estää olennaisesti niiden luontaista käyttäytymistä. Toimintamme pohjana ovat *eettinen näkemys eläinten oikeuksista*, biologinen tietämys eläinten käyttäytymisestä sekä tosiasiat eläinten kohtelusta meillä ja muualla. (*Animalia*, ei päiväystä, kursiivi minun.)

Eläinsuojelun lähtökohtana ja historiallisena taustana on näkemys siitä, että julmuus eläimiä kohtaan on väärin (Vilkka 1996, 144). Ensimmäinen eläinsuojelullinen lakiin kirjattu säännös on Irlannista vuodelta 1635. Kyseisessä lain kohdassa kiellettiin auran kiinnittäminen hevosen häntään (Oksanen 1998). Massachusetts Bay Colonyn laissa vuodelta 1641 löytyy jo hieman laajempi eläinsuojelullinen määräys, jonka mukaan "*eläimiä on suojeltava julmuudelta*" (Francione 1996b, 7). Järjestäytyneeksi liikehdinnäksi eläinsuojelu muotoutui vasta 1800-luvun Englannissa. Ensimmäinen merkittävä eläinsuojelujärjestö oli The Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals (RSPCA); se perustettiin vuonna 1824 (ks. lisää esim. Jasper & Nelkin 1992 ja Rudig 1995, 239 - 240)¹¹.

Käytännön eläinsuojelutoiminnalla on myös Suomessa pitkät perinteet, sillä jo vuonna 1870 Zacharias Topelius perusti Suomen ensimmäisen eläinsuojeluyhdistyksen nimeltään Maj

---

¹¹ Alun perin järjestö oli vuoteen 1840 nimeltään The Society for the Prevention of Cruelty to Animals, kunnes sen suojelija kuningatar Victoria salli royal-termin käyttämisen järjestön nimessä (Jasper & Nelkin 1992, 57).

Föreningen, joka keskittyi aluksi pikkulintujen suojelemiseen. Kun pian ilmeni tarve laajentaa toiminta kattamaan kaikki avun tarpeessa olevat eläimet, yhdistys muutti nimensä Helsingin eläinsuojeluyhdistykseksi (HESY), joka rekisteröitiin 25.11.1874. Alussa yhdistystä työllistivät ennen kaikkea kaltoin kohdellut ja loppuun ajetut hevoset. Tätä nykyä pääasiassa heitteille jätetyt lemmikkieläimet, kissat, koirat, kanit ja muut pieneläimet työllistävät HESYn eläinsuojeluväkeä. (HESY, ei päivämäärää.)

Eläinsuojelutyötä tekeviä yhdistyksiä (paikallisia ja valtakunnallisia) löytyy nyttemmin joka puolelta Suomea. Merkittävimmäksi eläinsuojelujärjestöksi on noussut vuonna 1961 perustettu Koe-eläinten suojelu ry, joka vuonna 1990 muutti nimensä Eläinsuojeluliitto Animalia ry:ksi. Animaliasta onkin tullut Suomen suurin eläinsuojelujärjestö; jäseniä on 8000 (Jaana Kiljunen, TV 2:n Ympäristöuutisissa, 18.1.1998).

Eläinsuojelun idea rakentuu Gary Francionen (1996b, 8 - 10, kursiivit alkuperäisiä) mukaan neljälle ominaispiirteelle. Ensinnäkin eläinsuojelu lähtee liikkeelle oletuksesta, jonka mukaan eläimillä on kyky *jonkinlaiseen* "hyvinvointiin" eli eläimet ovat tietoisia ja tuntevia olentoja ja täten kykeneviä tuntemaan kipua sekä tavoittelemaan mielihyvää. Huolimatta siitä, että eläimet ovat doktriinin mukaan *aistivia* entiteettejä, doktriini ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ulota eläimiin kaikkia niitä moraalisia oikeuksia ja huomioonottamisvaateita, jotka automaattisesti ulotetaan kanssaihmiisiin (lajitovereihin). Se hyväksyy myös eläimen aseman ihmisen *omaisuutena* ja unohtaa *kaikki* eläinten intressit silloin, kun kyseessä ovat ihmisten intressit nähdään "merkittäviksi" (significant), tai silloin, kun eläinten kärsimystä tai kuolemaa ei tulkita "tarpeettomaksi".

Eläinsuojelun takana on siis ajatus, että eläimillä on oikeus tuskattomaan elämään ja kohtuulliseen hyvinvointiin elämänsä aikana. Toiminnallaan eläinsuojelujärjestöt ja eläinsuojelulait pyrkivät takaamaan, että ihmisten käyttämiä ja omistamia eläimiä kohdeltaisiin "inhimillisesti" (humanely) ja että eläimet välttyisivät "tarpeettomalta" kärsimykseltä. Eläinsuojelu ei sen sijaan kyseenalaista eläinten tappamista eikä niiden asemaa ihmisten omaisuutena. Eläinsuojelu toimintana on siis eläinten hyvinvoinnin

edistämistä vallitsevissa oloissa¹².

Idea eläinten hyvinvoinnista lähtee liikkeelle oletuksesta, että eläimillä on tietyt psykologiset (mielentila, virikkeet), fyysiset (fyysinen terveys ja hyvä ympäristö) ja sosiaaliset vaateet hyvinvoinnilleen (Vilka 1996, 157). Eläinten hyvinvoinnin tutkimisen ympärille onkin 1960-luvulta alkaen kehittynyt kokonaan oma tieteenalansa. Tutkimuksen perustavia kysymyksiä ovat Leena Vilkan mukaan (1996, 162) seuraavat: Mikä on eläimen hyvä, millaisia intressejä eläimellä on, ja mikä on näiden intressien eettinen merkitys?

Varsin yleisesti hyväksytyn määritelmän mukaan eläimen hyvinvointi on hyvä, kun se on terve ja se on fysiologisesti ja psyykkisesti tasapainossa elinympäristönsä kanssa. Hyvinvoivalla eläimellä on mahdollisuus reagoida sekä ulkoisiin että elimistön sisäisiin ärsykkeisiin tälle eläinlajille ominaisella tavalla (lajinomainen käyttäytyminen). (Saloniemi 1997.)

Eläinsuojelutoiminta voidaan jakaa kahteen eri toimintasektoriin: käytännön eläinsuojelutyöhön sekä lobbaamiseen. Käytännön eläinsuojelutyöstä vastaavat HESYn kaltaiset eläinsuojeluyhdistykset. Esimerkiksi Suomen Eläinsuojeluyhdistyksellä on kymmeniä vapaaehtoisia eläinsuojeluvalvojia ympäri Suomea, jotka yhdessä poliisin kanssa valvovat, että eläimiä pidetään ja kohdellaan vuonna 1996 uusitun eläinsuojelulain mukaisesti. Helsingin Eläinsuojeluyhdistyksen työ vastaavasti kulminoituu sen ylläpitämiin löytöeläintaloihin Helsingin Vuosaarella ja Itä-Pakilassa. HESYn vastuulla on myös eläinten hautausmaa Helsingin keskuspuistossa.

Eläinsuojelujärjestö Animalia sen sijaan: *"toimii kaikkien eläinten puolesta kampanjoiden, tiedottaen, kouluttaen ja neuvotellen. Pyrimme parantamaan eläinten oloja ja hyvinvointia sekä asennekasvatukseen että eläinsuojelulainsäädännön parantamiseen tähtäävän lobbauksen avulla"* (Animalia, ei päiväystä). Esimerkiksi vuonna 1997 yli 91 000 suomalaista allekirjoitti Animalian vetoituksen EU:n pitkien eläinkuljetusten lopettamiseksi (mt.).

---

¹² Tästä johtuen, eläinsuojelusta käytetään englannin kielessä enemmän termiä "animal welfare" (eläinten hyvinvointi), kuin termiä "animal protection" (eläinsuojelu).

Animalian yhteydessä toimii myös Juliana von Wendtin säätiö, joka tukee tutkimusta, jossa kehitetään eläinkokeita korvaavia menetelmiä ja jolla pyritään ihmisten ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen. Eri eläinsuojelutahot tekevät muutoinkin kiinteää yhteistyötä keskenään ja esimerkiksi entinen vihreiden kansanedustaja Hannele "Hanu" Luukkainen istuu sekä HESYn että Animalian johtokunnissa kaudella 1997-1998.

4.1.3 Eläinten oikeudet - onko sellaisia ja mitä sitten?

What's wrong - fundamentally wrong - with the way animals are treated isn't the details that vary from case to case. It's the whole system. - Tom Regan.

*This is the new ethic.
Animals' lives are their own and must be given respect.
Reject the anthropocentric falsehood
that maintains the oppressive hierarchy
of mankind over the animals.
It's time to set them free.
New Ethic - **Earth Crisis***

1970-luvun loppupuolella maailmalla heräsi aivan uudenlainen keskustelu eläinten oikeuksista ja niiden asemasta. Keskustelua tahditti alussa ennenkaikkea Peter Singer kirjallaan Oikeutta Eläimille (1975, alkuperäiseltä nimeltään Animal Liberation, A New Ethics For Our Treatment of Animals) ja hieman myöhemmin Tom Regan (1983) kirjallaan The Case for Animal Rights.

Singerin Animal Liberation -kirjan suomenkielinen versio ilmestyi vuonna 1991 eläinsuojelujärjestö Animalian pitkäaikainen johtokunnanjäsen, tietokirjailija Helena Tengvall. Kirjan suomenkieliseksi nimeksi tuli Oikeutta eläimille ja kirjailija Eeva Kilpi kirjoitti siihen vaikuttavan esipuheen otsikolla: Mitä Singer Teki Minulle. Kirjan kääntäjän harteille on jäänyt sen mukauttaminen kulloisenkin maan oloihin sopivaksi, ja esimerkiksi suomennoksessa turkistarhaus on saanut erikoisaseman. Tom Reganin tuotannosta on sen sijaan suomennettu vain hänen pääteoksensa kanssa samanniminen artikkeli The Case for Animal Rights, joka ilmestyi alunperin Peter Singerin toimittamassa kirjassa In Defence of Animals (1986)¹³.

---

¹³ Artikkelin suomenkielinen ympäristö- ja eläinoikeusaktivistina ja ennen kaikkea *Muutoksen Kevät* lehden toisena päätoimittajana tunnetuksi tullut ympäristöfilosofian opiskelija Ville Lähde. Artikkelin nimeksi tuli: *Eläinten oikeuksien puolesta* ja se ilmestyi Yrjö Uurtimon ja Vesa Jaaksen toimittamassa kirjassa

Kuten olen jo aikaisemmin maininnut Peter Singer on utilitaristi ja hänen argumenttinsa perustuvat ihmisten ja eläinten intressien yhtäläiseen huomioon ottamiseen. Oleellista Singerin argumenttien kannalta on tehdä ero hänen esittämänsä *kaikkien yhtäläisen huomioon ottamisen* ja *kaikkien yhtäläisen kohtelun* välille. Filosofi Steve Sapontzis määrittelee Singerinkin käyttämän eläinten vapautus -termin näin: "*Animal liberation means putting an end to the routine sacrifice of animal interests for human benefit, even where the sacrifice is executed humanely*" (1987, 77).

Singer esittää Oikeutta Eläimille -kirjassaan monia samoja argumentteja spesimin (lajisorto) läheisestä suhteesta seksismiin ja rasismiin, kuin Jeremy Bentham (*An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, 1823) ja Henry Salt (*Animal's Rights Considered in Relation to Social Progress*, 1892) edellisellä vuosisadalla. Filosofinen keskustelu on kuitenkin vain yksi osa Singerin kirjaa. Toinen ja vähintään yhtä merkittävä osa kirjaa ovat kuvin ja selostuksin dokumentoidut "paljastukset" eläinten kohtelusta koe-eläinlaboratorioissa ja tehotuotantotiloilla.

Amerikkalaiset sosiologit Lawrence ja Susan Finsen (1994, 55) nostavat yhdeksi Singerin tuotannon suurimmaksi ansioksi kuitenkin sen, että heidän mukaansa Singer aloitti tieteellisen keskustelun eläinten oikeuksista, joka sittemmin siirtyi myös yliopistojen opetusohjelmiin ja osaksi vakavasti otettavaa akateemista debattia. Singer ei suinkaan ollut yksin, sillä samana vuonna, kun hän julkaisi *Animal Liberation* -teoksensa, Tom Regan (1975) julkaisi ensimmäisen eläinten oikeuksia sivuavan kirjoituksensa *The Moral Basis for Vegetarianism*. Tästä alkoi julkaisujen sarja joka huipentui, mutta ei suinkaan loppunut, filosofisesti haastavaan ja tinkimättömään teokseen *The Case for Animal Rights*, jossa luodaan pohja eläinten oikeuksista käydylle keskusteluille *per se*.

Tom Reganin eläinoikeusfilosofian mukaan kaikilla elollisilla olennoilla on arvo omana itsenään, riippumatta niiden hyödyllisyydestä ihmiselle. Tämä synnynnäinen arvo on absoluuttinen; olennolla joko on se tai sitten ei ole. Reganin mukaan eläimet ovat etiikan

---

Ympäristöfilosofian polkuja vuonna 1997.

teorioiden kannalta olennaisilta ominaisuuksiltaan ihmisten kaltaisia, joten eläimiin voidaan (ja tulee) soveltaa samoja eettisiä ja moraalisia periaatteita ja teorioita kuin ihmisiin. Eli, jos kaikilla ihmisillä on periaatteessa yhtäläinen oikeus elämään, emmekä kykene tai pyri sitä millään tavoin rajoittamaan, tulee se samoista syistä ulottaa myös eläimiin, koska:

We simply do not know enough to justify dismissing, *out of hand*, the idea that a frog, say, may be the subject-of-a-life, replete with desires, goals, beliefs, intentions, and the like. When our ignorance is so great, and the possible moral price so large, it is not unreasonable to give these animals the benefit of the doubt, treating them *as if* they are subjects, due our respectful treatment, especially when doing so causes no harm to us. (Regan 1983, 367.)

Regan on deontologi, joka korostaa yksilöiden oikeuksia ja loukkaamattomuuden suojaa. Hän arvostelee Singerin utilitarista lähtökohtaa, jossa yksilö voidaan uhrata yhteisön edun nimissä. Reganin mukaan eläimen itseisarvoa (inherent value), ei saa uhrata tai loukata pelkästään sen takia, että teon seuraukset ovat suotuisampia kuin tuon oikeuden kunnioittaminen. Eläimellä itsearvoisena olentona tulisi olla oikeus elää omaa elämäänsä riippumatta ihmisten taloudellisista ja muista hyötyintresseistä, joten looginen seuraamus Reganin filosofiasta on kaikkien eläimiä hyväksikäyttävien rakenteiden purkaminen. (Ks. esim. Regan 1983, 1986; ks. myös Finsen & Finsen 1994, 193 - 206; Francione 1996a & 1996b; Jasper & Nelkin 1992, 93 - 99; ja Vilkka 106 - 109.)

Monille aktivisteille ja tutkijoille Peter Singer on eläinoikeusfilosofian "isä". Kaikille asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen, sillä merkittävin ero eläinoikeusfilosofian ja eläinsuojelufilosofian välillä on instrumentalismin hylkääminen ja eläimen itseisarvon tunnustaminen.

Gary Francione (1996b) erottaakin kaksi eri tapaa, jolla oikeus-käsitettä tässä kontekstissa käytetään. Ensinnäkin eläinten oikeuksista voidaan puhua filosofisena teoriana, joka nimenomaisesti hylkää instrumentalismin, eli käsityksen siitä, että eläinten käyttäminen ihmisten päämääriin on oikein. Toinen tapa puhua "oikeuksista" liittyy Peter Singeriin, joka ei käytä oikeus-käsitettä tällä tavoin, sillä hänen utilitaristinen teoriansa on itsessään instrumentalistinen.

Singerin teorian mukaan "eläimiä" (*non-human animals* ja joissain tapauksissa myös ihmisiä) voidaan hyväksikäyttää, jos kustannus-hyöty analyysi, jota hänen teoriansa vaatii,

on hyväksikäytön kannalla (Francione 1996b, 53; ks. Singer 1991; ja vrt. Regan 1983). Singerin tapaa puhua oikeuksista Francione (mts., 54) kutsuukin retoriseksi. Francionen mukaan Singerin viitatessa oikeus käsitteeseen omassa teoriassaan, tämä yhdistää sen uudenkaltaiseen instrumentalismiin, jossa eläinten intressit otetaan tasapuolisesti huomioon, eli: "*Kaikki eläimet ovat tasa-arvoisia. [...N]e eettiset periaatteet, joihin ihmisten tasa-arvo nojautuu, edellyttää eläinten ottamista yhtä lailla huomioon*" (Singer 1991, 1).

Asia voidaan tulkita myös siten, että Singer näkee eläinoikeusliikkeen ensisijaisesti poliittisena, eikä niinkään filosofisena entiteettinä. Voisikin olla perusteltua puhua Singerin lähtökohtiin nojaavasta liikkeestä ja filosofiasta "eläinten vapautusliikkeenä" (aivan kuin Singerin kirjan alkukielinen nimi viittaa) ja Tom Reganin opeista ja niitä seuraavasta liikkeestä "eläinoikeusliikkeenä". Selkeän eron tekeminen näiden kahden "aatesuunnan" välille, muualla kuin paperilla, on kuitenkin vaikeaa. (ks. myös Francione sivulla 43 tässä tutkimuksessa, sekä 1996b).

Oman mielenkiintoisen värinsä eläinoikeus-keskusteluun ovat tuoneet ekofeministien kirjoitukset, joissa naisten ja eläinten yhteiskunnallinen asema nähdään samanlaisena, alistettuna (ks. esim. Donovan 1990). Kirjassaan *The Sexual Politics of Meat* Carol Adams (1990) keskittyy analysoimaan feminismiin ja lihan syönnin välistä suhdetta. Adamsin mielestä mielikuvat ja asenteet naisia ja eläimiä kohtaan ovat kiinteässä suhteessa ja täten lihansyöjät tiedostamattaan ylläpitävät seksististä ja patriarkaalista kulttuuria¹⁴.

Singerin ja Reganin lisäksi on olemassa useita muita ajattelijoita, joiden työt käsittelevät tai sivuavat keskustelua eläinten oikeuksista, mutta joiden näkemyksien esittelyyn ei tämän tutkimuksen puitteissa ole mahdollisuutta puuttua (ks. esim. Linzey 1987; Midgley 1983; Rollin 1981 & 1990; Ryder 1989; Sapontzis 1987; ja Spiegel 1988).

---

¹⁴ Amerikkalaistutkijat Peek, Bell & Dunham (1996) lähtivät selvittämään väitettä, jonka mukana feministiset teoriat ja niiden esittämät yhtäläisyydet naisten ja eläinten yhteiskunnallisessa asemassa, selittäisivät naisten suurempaa aktiivisuutta eläinoikeusliikkeessä. Tutkimuksessaan he tulevat johtopäätökseen, että edellä mainituilla teorioilla ei voida selittää sitä, miksi eläinten oikeudet ovat naisille tärkeämpiä kuin miehille. Kyseisten teorioiden (muuttujien) perusteella voidaan kuitenkin löytää eroja niissä miehissä ja naisissa, jotka liikkeessä toimivat ja tavassa miten he siihen ovat rekrytoituneet.

Reganin ja Singerin kaltaisten filosofien merkitys eläinoikeusliikkeen synnylle on ratkaisevan tärkeä. Eläinoikeusfilosofit yhdistivät kirjoituksissaan taitavasti eläinsuojelu- liikkeen tunnepitoisen vetovoiman ja ympäristöliikkeen yhteiskunnallisen kritiikin, antaen nousemassa olleelle "uudelle" liikkeelle sen kaipaaman ideologian. Ideologian, josta tuli linkki eläimiä kohtaan tunnetun myötätunnon ja eläinten puolesta tapahtuvan toiminnan välille (Jasper & Nelkin 1992, 90).

4.2 Johdatus yhteiskunnallisista liikkeistä käytyyn keskusteluun

The new social movements seem as pacific and as interested in consciousnessraising as the others were violent and interested in the control of power. In brief, the old social movements were associated with the idea of revolution, the new ones are associated with the idea of democracy.
- Alain Touraine 1992, 143.

Ennen kuin ryhdyn puhumaan kasvavasta ja uudenaikaisesta eläinten puolesta tapahtuvasta liikehdinnästä *liikkeenä*, on tarpeellista esitellä lyhyesti, mitä yhteiskunnallisella liikkeellä tarkoitetaan ja millaisia ovat *uudet* yhteiskunnalliset liikkeet. Koska yhteiskunnallisen liikkeen käsitteen ympärillä käyty keskustelu, erityisesti sosiologian piirissä, on viime vuosikymmeninä ollut vilkasta, ei kaikkia sen yksityiskohtia ole voitu ulottaa tämän lyhyen esittelyn piiriin. Olen rajannut yhteiskunnallisten liikkeiden teorian esittelyn tukemaan puhtaasti tutkielmani päämääriä (eläinoikeusliikkeen rakenteen ja toimintatapojen selittäminen ja ymmärtäminen)¹⁵.

Yhteiskunnallisen liikkeen käsite ilmaantui eurooppalaisen yhteiskuntatieteelliseen kielenkäyttöön vasta 1800-luvun alkukymmeninä. Ensimmäiset yhteiskunnalliset liikkeet, niiden nykymerkityksessä, kehittivät Ranskan suuren vallankumouksen yhteydessä. Aikaisemmin liikkeen käsitteellä oli tarkoitettu levottomuuksia, joilla uhattiin sääty-yhteiskunnan järjestystä, mutta Ranskan vallankumouksen jälkeen liikkeet ymmärrettiin pysyvämmiksi, päämääräsuuntautuneiksi, yhteiskuntaan ankkuroituneiksi prosesseiksi. Varsinaisesti yhteiskunnallinen liike "löydettiin" kuitenkin vasta muotoutuvan teollisen työväestön liikkeenä. (Siisiäinen 1992, 72 - 73; ks. myös Raschke 1988.)

---

¹⁵ Ohjaankin yhteiskunnallisten liikkeiden ympärillä käydystä keskustelusta kiinnostuneita tutustumaan esimerkiksi seuraaviin teoksiin: Dalton & Kuechler 1990; Eder 1990; Habermas 1984; Heberle 1951; Hyvärinen 1985; Melucci 1989; Pakulski 1991; Rammstedt 1978; Smelser 1962; Touraine 1981 & 1983; sekä *Social Research* -lehden teemanumeroon Vol. 52 (1985), No. 4.

Lähtökohtaisesti termi yhteiskunnallinen liike, luotiin korostamaan eroa *poliittisen* ja muunlaisen kollektiivisen toiminnan välille. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen, sillä edellä esitetty jako pitää implisiittisesti sisällään jäykän ja kapean määritelmän politiikasta, jossa politiikka mielletään pelkästään puolueiden harjoittamaksi kilpailuksi poliittisesta vallasta. Tämä määritelmä jättää monenlaista toimintaa ja monia oleellisia poliittisen toiminnan foorumeita itsensä ulkopuolelle ja juuri näillä foorumeilla yhteiskunnalliset liikkeet toimivat.

Yhteiskunnallisten liikkeiden "klassiseksi" tulkinnaksi mielletään usein Rudolf Heberlen määritelmä, jonka mukaan yhteiskunnallisen liikkeen tulee pyrkiä saamaan aikaan perustavia muutoksia yhteiskuntajärjestykseen, ennen kaikkea omaisuuden ja työsuhteiden perusinstituutioiden alueella (1951, 6). Ranskalainen sosiologi Alain Touraine näkee Heberlen käsityksen aikansa eläneenä, sillä Touraine mukaan modernit yhteiskunnalliset liikkeet eivät enää ole kiinnostuneita sosioekonomisista vaan pikemminkin sosiokulttuurisista, kuten esimerkiksi informaation ja kulttuuristen mielikuvien tuottamiseen ja jakamiseen, liittyvistä epäkohdista (ks. esim. Touraine 1985, 774 - 780).

Alain Touraine ryhtyi ensimmäisten joukossa puhumaan "uusista yhteiskunnallisista liikkeistä" jo 1970-luvun alkupuolella, jolloin näiden liikkeiden yhteiskunnallinen ja poliittinen läpimurto oli vielä edessäpäin (Hyvärinen 1985, 78). Kirjoituksissaan (esim. 1977) Touraine liitti uusien yhteiskunnallisten liikkeiden synnyn teollisen yhteiskunnan tilalle asettautuvan "jälkiteollisen yhteiskunnan" syntyyn (emt.). Uusista yhteiskunnallisista liikkeistä puhuttaessa niillä tarkoitetaan esimerkiksi ympäristö-, rauhan- ja naisasialiikkeitä, jotka 1970-luvulla ryhtyivät äänekkäästi vaatimaan muutoksia länsimaisen yhteiskunnan arvomaailmaan ja päätöksentekomekanismeihin.

Alunperin uudet yhteiskunnalliset liikkeet yhdistelivät vapaasti uusvasemmistolaista (New Left) ideologiaa 1960-luvun opiskelijaliikkeen epäsovinnaisiin toimintatapoihin haastaen vallitsevan poliittisen järjestelmän useilla eri tasoilla. Uusien liikkeiden synnyn syytä on pyritty selittämään monista eri lähtökohdista (Brand 1990):

- vastareaktionä uudentyyppisille teollisuuden kasvun negatiivisiin sivutuotteisiin liittyville ongelmille (saasteet, ilmaston lämpeneminen yms.), joita mikään jo olemassa oleva painostusryhmä tai valtiollinen instituutio ole ottanut huomioon (ks. Offe 1985; vrt. myös Ulrich Beckin käsitettä

ja hänen kirjoituksiaan *riskiyhteiskunnasta*, esim. 1995);

- ilmaisuna länsimaisen teollisen yhteiskunnan rakenteellisesta muutoksesta, jossa yhteiskunnan, valtion ja talouden suhteet järjestyvät uudella tavalla, jonka seurauksena yhteiskunnallinen eriarvoisuus muotoutuu uudelleen (ks. esim. Melucci 1985, 1989; Touraine 1977);

- aineellisille prioriteeteille perustuvan "vanhan politiikan" ja post-materialistisille arvoille perustuvan "uuden politiikan" välisen konfliktin synnyttämälle arvojen muutokselle (ks. esim. Inglehart 1984, 1990);

- uutena jaksona modernia yhteiskuntaa, sen toiminnallisia pääperiaatteita ja vieraannuttavia vaikutuksia kritisoivissa historiallisissa jaksoissa (vrt. esim. ludditti-liike 1800-luvulla)(Brand 1990).

Eroavaisuuksia uusien ja vanhojen liikkeiden välillä on löydettävissä niiden *kannatuspohjassa* (syntyperä ja toimijat), *toimijoiden motiiveissa* (arvoissa), *ideologiassa* (teemoissa), *toimintatavoissa* (tyylissä) ja *rakenteessa*.

Uudet yhteiskunnalliset liikkeet eivät enää olleet luokkaristiriitojen ilmentymiä, toisin kuin edeltäjänsä (esimerkiksi työväenliike ja agraariliike). Näin siitäkin huolimatta, että uudet liikkeet rekrytoivat kannattajia ennen kaikkea "uudesta" koulutetusta keskiluokasta, ensisijaisesti sen julkisella sektorilla ja erityisesti sosiaalialalla työskentelevistä segmenteistä ja osasta vanhaa keskiluokkaa. Keskiluokan lisäksi uudet liikkeet ovat onnistuneet rekrytoimaan kannattajia työmarkkinoiden ulkopuolella olevista ryhmistä, kuten työttömistä, opiskelijoista, nuorista, kotiäideistä, eläkeläisistä jne. (ks. esim. Offe 1985; Eder 1985 & 1990).

Uudet liikkeet eivät rekrytoi jäseniä ja täten määritä liikettään vakiintuneiden poliittisten aatesuuntien mukaan (oikeisto/vasemmisto, liberaali/konservatiivi) tai sosioekonomisten muuttujien perusteella (työväenluokka/keskiluokka, köyhä/rikas, urbaani-/maaseutuväestö). Uusissa liikkeissä, liikkeille ominainen solidaarisuus muotoutuu nimenomaan toiminnan yhteisten päämäärien ja liikkeen muodon kautta. Uudet liikkeet ovat ensisijaisesti kiinnostuneita elämäntavasta ja -laadusta moderneissa teollisissa yhteiskunnissa, eivätkä poliittisesta tai taloudellisesta vallasta (ks. Brand 1990; Melucci 1985 & 1989; Touraine 1983 & 1985; sekä Offe 1985 ja hänen käsitteensä politiikan "vanhasta" ja "uudesta paradigmasta").

Solidaarisuuden tunne eli se, että liike ja siihen kuuluvat henkilöt ymmärtävät itsensä

liikkeeksi ja toimivat sen mukaisesti, näyttölee yhteiskunnallisen liikkeen olemassaololle keskeistä roolia (solidaarisuuden merkityksestä tarkemmin ks. esim. Rammstedt 1978, 128). Merkittävää on, että uusien liikkeiden kannattajat eivät kuitenkaan tunne yhteenkuuluvuutta yhteisen luokkataustansa tai luokkaintressiensä takia, vaan jostain muusta syystä. Claus Offelle tämä on keskiluokkaisen politiikan tyypillinen piirre, sillä se on hänen mukaansa: "[...P]olitics of a class, but not on behalf of a class" (Offe 1985, 833; kursiivit alkuperäiset).

Voidaankin yleistäen sanoa, että uusissa yhteiskunnallisissa liikkeissä toimivien motiivit ovat *objektiivisia* (luonnon tila, maailman rauha, eläinten asema), perinteisten liikkeiden toimijoiden motiivien ollessa *subjektiivisia* (toimeentulo, turvallisuus). Tätä motiivien muutosta on selitetty sillä, että ennen kaikkea länsimaisen ihmisen perushyvintointi ja materiaaliset tarpeet on tyydytetty ja ihmisillä jää aikaa ja mahdollisuuksia muihin aktiviteetteihin (vrt. Maslowin tarvehierarkiaan esim. 1954)¹⁶. Teologi ja geenitutkimuseetikko Jaana Hallamaa (Aamulehti 8.3.1998) kuvaakin asiaa tutkimuskohteeni kannalta näin: "*Eläinoikeusaktivismi on ylellisyyspuuhastelua, johon on varaa vain täydellä mahalla.*"

Ronald Inglehartin (1977, 1990) mielestä kyse on kuitenkin ensisijaisesti muutoksesta arvoissa, eikä niinkään tarpeissa. Hän esittää, että uusien yhteiskunnallisten liikkeiden synnyn taustalla on Toisen maailmansodan jälkeisten sukupolvien asteittainen arvojen muuttuminen *materialistisista* (taloudellinen ja fyysinen turvallisuus) *post-materialistisiksi* (itseilmaisuus ja elämän laatu). (Kritiikkiä Inglehartin teoriasta ks. esim. Cotgrove & Duff 1981.)

Samoilla linjoilla Inglehartin kanssa on myös italialainen liikkeiden tutkija Alberto Melucci. Hän esittää asian kuitenkin hiveneroosallisemmin kirjoittaessaan uusien liikkeiden uudesta tietoisuudesta, "planetaarisuudesta". Planetaarisuus on hänen mukaansa yksilön tietoisuutta elämästään ihmislajin jäsenenä ja ihmisen ja luonnon täydellisestä

---

¹⁶ Uudet yhteiskunnalliset liikkeet miellettiin aluksi ennen kaikkea tietynlaisen yhteiskunnan (jälkiteollisen demokratian) lieveilmiöksi ja niitä tutkittiin hyvin Eurooppa keskeisesti. 1980-luvun puolivälin jälkeen alkoi kuitenkin muuallakin maailmassa tapahtua liikehdintää ja tutkimuksen fokus laajeni. (Tästä tarkemmin ks. esim. Pakulski 1991.)

riippuvuussuhteesta, eli kyse on esimerkiksi työväenliikkeen internationalismia laajemmasta ajattelusta. Liikkeiden toiminnassa ja ajattelussa tämä heijastuu hyvin esimerkiksi ympäristöliikkeen paljon käyttämässä sloganissa: "*Think globally, act locally!*". Planetaarisuuteen sisältyy ymmärrys paikallisten tapahtumien mahdollisista globaaleista seurauksista. (Ks. Melucci 1989, 74 & 206; vrt. myös Arne Naessin syväekologia-termiin esim. Naess 1989).

Ihmisten arvot ja tarpeet eivät luonnollisesti ole toisistaan riippumattomia. Ne eivät myöskään ole riippumattomia niitä ympäröivistä todellisuudesta. On perusteltua väittää, että käynnissä oleva "ympäristökriisi", jonka osa-alueita ovat mm. ilmastonmuutos, myrkylliset jätteet, aavikoituminen, lajien häviäminen, alkuperäiskansojen tuhoutuminen ja geenimanipulaatio, heijastuu mieliimme luoden tunnekriisin: Emme enää ole varmoja ihmiskunnan oikeudesta kehittää teollista sivilisaatiota nykymuodossaan. Tunnekriisin pyörteissä vanha oletamus ihmisen erityisasemasta maailmassa tuntuu absurdilta, koska juuri oma lajimme myrkyttää maailmaa ja tekee siitä pikkuhiljaa asumiskelvottoman¹⁷. Ympäristökriisissä ei enää ole kyse pelkästään ympäristöstä, vaan kyse on koko sivilisaatiomme kriisistä, joka kyseenalaistaa muun muassa poliittiset, taloudelliset ja tekniset järjestelmämme, teoreettisen tieteen ja länsimaisen filosofian sekä syömä- ja kulutustottumuksemme. (Ks. Gottlieb 1996, 7.)

Uusia liikkeitä kuvaavatkin ehkä parhaiten niiden ajamat yhteiskunnalliset muutosvaateet, jotka ovat usein länsimaisen teollisen yhteiskunnan vallitsevan arvojärjestelmän vastaisia (ks. esim. luku 6; ja Cotgrove 1982). Monet uusien yhteiskunnallisten liikkeiden teemoista ja arvoista, asettavat kyseenalaiseksi materialistisen hyvinvoinnin saaman ylikorostetun aseman teollisissa yhteiskunnissa ja kritisoivat niiden tavoittelun aiheuttamia oheiskustannuksia (mm. saastuminen, aavikoituminen, eläinten kärsimys).

Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden ideologioissa on löydettävissä myös tiettyjä liberaalille ajattelulle/politiikalle ominaisia elementtejä. Yksi tällainen on yksilön mahdollisuus päästä

---

¹⁷ Kuopion yliopiston sosiaalitieteiden laitoksen tekemän ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton juuri julkaiseman tutkimuksen mukaan, tutkimukseen osallistuneiden 6800 suomalaisen keskuudessa eniten turvattomuutta aiheuttavat ympäristöongelmat (Niemelä et al. 1997).

osallistumaan häntä koskevien päätösten tekemiseen, joko lisääntyvän suoran demokratian tai vaihtoehtoisten yhteiskunnallisten organisaatioiden kautta. Koska uusien liikkeiden mukaan, jokaisella tulee olla oikeus päättää omasta elämästään ja toimia omien arvojensa mukaan, tulee ihmisen autonomiasta ja yksityisestä tilasta (ruumis, terveys, seksuaalinen identiteetti yms.) poliittisia arvoja. Tällöin arkipäiväisistä valinnoista tulee poliittisia valintoja ja muutokset liikkeen toimijoiden omassa elämäntavassa tulevat osaksi liikkeen päämäärää. Oman arkipäiväisen toiminnan muuttuminen poliittiseksi toiminnaksi ja sitä kautta mahdollisuuksien mukaan osoitukseksi oman elämän hallinnasta, motivoi ja antaa uskoa liikkeen perimmäisen päämäärän toteutumiseen. Protestista ja liikkeestä tulee elämäntapa, joka pitää "taistelua" hereillä yli hetkellisten, liikkeille ominaisten, suvanto-vaiheiden.

Johtuen ajettavien asioiden kiireellisyydestä, uusien yhteiskunnallisten liikkeiden toiminnan lähtökohtana on tinkimättömyys. Ne toimivat lähes kokonaan ulkoparlamentaarisesti ja protestitoiminta (esim. mielenosoitukset), joka ennen oli spontaania toimintaa, on niiden käsissä muuttunut organisoiduksi toiminnaksi, ikään kuin uudeksi poliittiseksi resurssiksi julkiseen mielipiteeseen ja poliitikkoihin vaikuttaessa (ks. Dalton, Kuechler & Bürklin 1990, 15). Uudet yhteiskunnalliset liikkeet hyväksyvät sekä käyttävät tietoisesti eri muotoista suoraa toimintaa pyrkiessään omiin päämääriinsä.

Monet uusista yhteiskunnallisista liikkeistä jättäytyvät suosiolla vakiintuneen yhteiskunnallisen päätöksenteon ulkopuolelle, koska pelkäävät joutuvansa sellaisessa päätöksenteossa tinkimään päämäärästään¹⁸. Tämä tinkimättömyys ja siihen liittyvä problematiikka on arkipäivää myös eläinoikeusliikkeelle. Toisaalta kaikki eläinten hyvinvointiin tehtävät parannukset ja parannusehdotukset otetaan ilolla vastaan, mutta toisaalta ne nähdään liikkeen lopullisten päämäärien valossa vahingollisina. Näin siksi, että usein eläinsuojelliset parannusehdotukset ovat pieniä ja näennäisiä (esimerkiksi turkistarhoilla uusina eläinten hyvinvointia lisäävinä tekijöinä on verkkopohjaisiin häkkeihin lisätty purukapulat ja makuuhyllyt), mutta ne saattavat välittää suurelle yleisölle viestiä, että eläimistä todella

---

¹⁸ Monet liikkeet ja niissä toimivat järjestöt, myös lausuvat tämän tinkimättömyyden-politiikan julki. Esimerkiksi 1980 -luvun alussa Yhdysvalloissa syntynyt radikaali ympäristöjärjestö *Earth First!* otti itselleen tätä asennetta hyvin kuvaavan tunnuslauseen: "*No compromise in defence of Mother Earth!*".

pidetään huolta ja että niillä on parannusten myötä hyvä olla, vaikka olosuhteet eivät oleellisesti ole muuttuneet. "Moniaktiivinen" Mika Marenk kuvaa asiaa näin: "[...] *Isoissa piireissä ongelmana on se, että yritetään olla liian monelle mieliksi. Silloin tulee tehtyä kompromisseja, jotka eivät tee kuin hallaa itse ajettavalle asialle.*" (Marenk, Kaisa Mikkolan haastattamana Nuorten Luonto -lehdessä 4/1997; ks. Singer 1991, 212 - 214.)

Uusien yhteiskunnallisten liikkeiden vaikutuskohteena on ensisijaisesti julkinen mielipide, eivätkä poliittiset päättäjät (suoranaisesti):

Actors in conflicts are increasingly *temporary*, and their function is to *reveal the stakes*, to announce to society that a fundamental problem exists in a given area. They have a *prophetic* function. They are kind of a *new media*. They do not fight for material goods, or to increase their participation in the system. They fight for symbolic and cultural stakes, for a different meaning and orientation of social action. They try to change people's lives, they believe that you can change your life today while fighting for more general changes in society. (Melucci 1985, 797.)

Meluccin mukaan nykyiset liikkeet ovat jo pelkällä olemassaolollaan ja organisatoriselta muodoltaan "merkki" ja "viesti" muulle yhteiskunnalle. Tällöin myös kuuluminen liikkeeseen nousee päämääräksi itsessään ja minkä ilmaisemiseksi liike luo tai omaksuu jonkin ulkoisen erottautumisen tyylin (esim. dress code), jonka perusteella sen jäsenet ovat kaikkien erotettavissa väkijoukosta. Näin ollen jokainen, esimerkiksi pukeutumiskoodin täyttävä liikkeen aktivisti, on *aina* liikkeessään kannanotto. (Melucci 1989, 58 - 63; ks. Melucci 1985.)

Uudet liikkeet toimivat arkipäiväisen elämän "esipoliittisella" alueilla ja samalla muistuttavat siitä, että "perinteisellä" politiikalla on rajoituksensa. Ne ikään kuin luovat uuden poliittisen tilan valtion ja kansalaisyhteiskunnan välille. Tuon tilan, jolla yhteiskunnalliset liikkeet operoivat, tarkoituksena ei suinkaan ole institutionalisoida liikkeitä tai muuttaa niitä puolueiksi, vaan "pakottaa" yhteiskuntaa kuuntelemaan mitä liikkeellä on sanottavanaan ja muuntaa liikkeiden sanoma osaksi poliittista päätöksentekoa, säilyttäen samalla oman autonomiansa (Melucci 1985, 815; ks. Offe 1985, 820). Uudet liikkeet rikkovat politiikan suppean määritelmän tuomalla politiikan uusille foorumeille. Tämä tapahtuu siten, että liikkeen päämäärät liitetään arkipäiväisiin valintoihin (esim. ruokailutottumukset) tekemällä niistä täten poliittisia valintoja.

Uudet yhteiskunnalliset liikkeet eroavat myös organisatoriselta rakenteeltaan oleellisesti

edeltäjistään. Uusille liikkeelle on ominaista desentralisoitu, avoin ja demokraattinen rakenne. Monet uudet liikkeet kuvailevat itsensä mielellään "ruohonjuuritason" -liikkeeksi, joihin kuulumisen merkitsee myös toimimista. Järjestäytymisellä ja muodollisella jäsenyydellä ei tässä yhteydessä ole niin suurta merkitystä kuin esimerkiksi työväenliikkeessä, joka perustuu vahvasti organisoituihin ja nopeasti mobilisoitavaan ammattiyhdistysten verkostoon, joka muodosti eräänlaisen suljetun yhteiskunnallisen miljöö.

Uudet liikkeet voidaan myös nähdä uudenlaisena suhteena näkyvän ja näkymättömän (piilevän) kollektiivisen toiminnan välillä. Siitä huolimatta, että liikkeet esiintyvät julkisina ja näkyvinä ilmiöinä, esimerkiksi mielenosoitusten yhteydessä, niiden osallistuminen poliittiseen toimintaan on kuitenkin tilapäistä, osa-aikaista. Melucci esittääkin uusien liikkeiden normaalisti muotoutuvan ja olevan arkisten pienryhmien "näkymättömiä" verkostoja, jotka muotoutuvat näkyviksi massaliikkeiksi esimerkiksi mielenosoitusten yhteydessä. (Ks. Melucci 1989, 70 - 73.)

Mutta mikä tai kuka on tuo liike, josta minäkin olen tässä luvussa puhunut usein aivan kuin henkilönä? Yhteiskunnallinen liike on Matti Hyvärisen mukaan aivan kuin yhteiskunta: se ei toimi ja vaadi, vaan joku toimii aina sen nimissä. Puheessa liike esiintyy kuitenkin toimivana, oppivana ja kokemuksia omaavana organismina eli eräänlaisena retorisenä figurina. Asian tekee mutkalliseksi Hyvärisen mielestä se, että koska liikkeet ovat puheen tuotoksia, ne eivät putkahda esiin valmiina ja kiistattomina, ja niinpä ne esiintyvät harvoin yksinään, erillisinä ja selvärajaisina. Liikkeen muodostavat järjestöt ja ryhmittymät eivät siis kilpaile yksin asemasta ennalta määrätyn liikkeen sisällä, vaan ne kilpailevat myös liikkeen määrittämisestä. (Hyvärinen 1994 34 - 35.)

Hyvärinen esittää tulkinnan liikkeestä koosteena, joka pohjautuu Alberto Meluccin ajatuksiin siitä, että liikettä ei voi esittää "historian näyttämöllä esiintyvänä näytelmän henkilönä" (vrt. Hyvärinen 1994; ja Melucci 1989). Melucci (1989, 25 - 26) kirjoittaa:

Collective action is rather the product of purposeful orientations developed within a field of opportunities and constraints. Individuals acting collectively *construct* their action by defining in cognitive terms these possibilities and limits, while at the same time interacting with others in order to 'organize' (i.e., to make sense of) their common behaviour. Collective action is not a unitary empirical phenomenon. Whatever unity exists should be considered the result and not the starting point, a fact to be explained rather than assumed.

Hyvärinen jatkaakin Meluccin ajatusta ja esittää, että liikkeet pyrkivät esittämään itsensä "oliona", yhtenä draaman henkilönä. Tämä kuitenkin tarkoittaa liikkeen sisäisen kentän radikaalia de-politisointia. Liikkeen sisätilaa ei tällöin ymmärretä politiikan ja konfliktien areenana, vaan politiikasta vapautettuna yhteisönä ja tässä merkityksessä liikkeestä henkilönä tulee erittäin vahvaa poliittista todellisuutta. (Hyvärinen 1994, 35 - 39.)

5 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN SYNTY JA SUHDE SITÄ YMPÄRÖIVÄÄN VAIHTOEHTOMILJÖÖSEEN

Eläinsuojelua pidetään hyväksyttävänä niin kauan kuin se ei puutu olennaisuuksiin eli sellaisiin asioihin, joilla todella olisi merkitystä eläinten kannalta.[...] Tämän rajan yli astuvat halutaan saada näyttämään ääri-fanaatikoilta. - Mia Salli, 1996.

Kuten tutkimukseni yhteiskunnallisia liikkeitä käsitelleestä luvusta käy ilmi, ei yksikään yhteiskunnallinen liike ole kuurosokea toimija, joka toimii ympäröivän maailman vaikutuksista vapaassa tyhjiössä. Pikemminkin päinvastoin, yhteiskunnallinen liike on aina aikansa ja kulttuurinsa lapsi, eräänlainen tuuliviiri, joka herkästi seuraa ja samalla näyttää pientäkin muutosta tuulensuunnassa.

Yhdysvalloissa radikaalia ympäristöliikettä (esim. Earth First! -järjestö) synnyttämässä olleen Dave Foremanin mukaan, liikkeen syntyä ja muotoutumista ohjasivat tietyt strategiset perusteet. Radikaalin ympäristöliikkeen tarkoituksena oli: 1) aloittaa ja edistää sabotaasin ja kansalaistot-telemattomuuden käyttöä ympäristöliikkeen toimintatapoina; 2) saada brutaalilla kritiikillä valtaviiran ympäristöjärjestöt omaksumaan tiukemman kannan ajamiinsa asioihin; ja 3) ottaa "ympäristöekstremismin" viitta hartioilleen ja täten saada valtavirtaa lähempänä olevat ryhmät näyttämään vertailussa maltillisimmilta, antaen niille tällä tavoin lisää toimitilaa. (Taylor 1997, 10.)

Foremanin edellä kuvailemat ajatukset ovat löytäneet tiensä myös "uuteen" eläinliikkeeseen, joka monilta osin syntyi ja radikalisoitui rauhan- ja ympäristöliikkeen radikalisoitumisen jälkimainingeissa. Liike omaksui radikalisoituneiden liikkeiden rakenteen (epähierarkkisuus, avoimuus), vieden niiden toimintatapoja (protestit, suora toiminta) jopa entistä radikaalimpaan suuntaan.

Myös päämääriltään uudet liikkeet muistuttavat paljolti toisiaan ja ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa järjestö-, ryhmä- ja ennen kaikkea yksilötasolla. Radikaaliin eläinoikeusliikkeeseen ovat, etenkin Suomessa, olleet kiinteässä vuorovaikutussuhteessa myös eräät nuorison ala- ja vastakulttuurit eritoten punk, hardcore ja straight edge¹⁹.

---

¹⁹ Alkuperäisessä muodossaan straight edge -elämäntapa kielsi "seuraajaltaan" kaikki huumausaineet, mukaanlukien viinan, kahvin ja teen, sekä irtosuhteet (kirjoitusmuotona käytetään myös muotoa "sXe"). Nimensä elämäntapa sai *Minor Threat* nimisen yhtyeen kappaleesta "Straight Edge" vuodelta 1981.

5.1 Myötätunnosta kunnioitukseen - filosofien sana muuttuu liikkeeksi

Singer's book influenced us all. It gave us a philosophy on which to hang our emotions, feelings, sentimentality - all the things we had thought were bad; it gave us an intellectual hat to put on our heads. - **Joyce Tischler**, Animal Legal Defense Fundin perustaja.

Nykymuotoisen eläinoikeusliikkeen syntyajankohdasta käydään tutkijapiireissä pienimuotoista kädenvääntöä. Suuri osa eläinoikeusliikettä tutkineista tutkijoista ajoittaa liikkeen synnyn Singerin Animal Liberation -kirjan julkaisuun ja siitä heränneeseen keskusteluun.

Eläinsuojelijoiden ongelmana on kautta aikain ollut leimaantuminen "tunteellisiksi ja hieman hassahtaneiksi eläinrakkaiksi ihmisiksi" (Singer 1991, iii). Tämä leima on sulkenut, ei pelkästään eläinsuojelijat vaan myös eläinten kohtelun kokonaisuudessaan, vakavasti otettavan poliittisen ja filosofisen keskustelun ulkopuolelle. Eläinoikeusliikkeen synnylle ja läpimurrolle oli oleellista, että sen ydinkysymykset saatiin muutettua *yhteiskunnallisiksi ja filosofisiksi* ongelmiksi. Tähän Peter Singer nimenomaan kirjallaan pyrki ja siinä hän tuntuu myös monilta osin onnistuneen²⁰. (Ks. esim. Jasper & Nelkin 1992; Jasper & Poulsen 1995; McAllister Groves 1995; Singer 1991.)

Osa tutkijoista, esimerkiksi yhdysvaltalaiset liikettä tutkineet ja siinä aktiivisesti mukana toimivat sosiologit Lawrence ja Susan Finsen (1994, 64), näkevät modernin eläinoikeusliikkeen syntyyn viittaavia piirteitä jo vuonna 1963 Brittein saarilla perustetussa urheilumetsästystä vastustavassa Hunt Saboteurs Association (HSA) nimisessä ryhmässä. Finseniin mielestä HSA:ssa oli kolme piirrettä, jotka erottivat sen muista tuon ajan eläinasiaryhmistä ja jotka ovat sittemmin olleet löydettävissä modernissa eläinoikeusliikkeessä. Ensinnäkin HSA oli Finseniin tulkinnan mukaan ensimmäinen järjestö, joka puhui avoimesti ja tinkimättömästi eläinten oikeuksista niiden nykyisessä merkityksessä. Toiseksi sen

---

Alunperin Bostonin, New Yorkin ja eteläisen Californian punk ja hardcore-piireissä suosiota saanut elämäntapa levisi aikaa myöten maailmanlaajuisesti, imien samalla itseensä uusia piirteitä. Modernit tulkinnat straight edge -kulttuurista sisällyttävät siihen myös kasvis- tai vegaani ruokavalion sekä aktivoitumisen ympäristöön ja tietyissä politiikkaan liittyvissä kysymyksissä.

²⁰ Peter Singer tekee itsestään henkilökohtaisen esimerkin, siitä kuinka aihetta olisi käytännössä lähestyttävä. Hän "ilmoittaa" kirjansa esipuheessa, että hän ei erityisemmin pidä eläimistä. Hänestä eläimistä pitäminen on niiden oikeuksien ajamisen kannalta irrelevanttia, koska kyseessä ei hänen mukaansa ole millään tavoin tunteisiin liittyvä ongelma. Samalla hän leimaa tekopyhiksi lihaa syövät ihmiset, jotka väittävät pitävänsä eläimistä. (Singer 1991.)

ensisijaisena toimintatapana oli muista tuon ajan ryhmittymistä poiketen "suora toiminta" ja kolmanneksi vastustamalla yläluokan harrastukseksi leimattua urheilumetsästystä järjestö kykeni rekrytoimaan kannattajia myös työväenluokan piiristä.

Finsenit muistuttavat myös, että Singerin paljon käyttämä spesismi-termi (lajisorto), lanseerattiin käyttöön jo vuonna 1971 Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animalsin silloisen johtajan Richard Ryderin toimesta ja että Animal Liberation Frontin edeltäjä The Band of Mercy aloitti toimintansa Englannissa jo vuonna 1972 (Finsen & Finsen 1994, 55).

Jos kuitenkin unohdamme HSA:n ja Band of Mercyn kaltaiset yksittäiset ryhmät ja pyrimme määrittämään maailmanlaajuisen, laajapohjaisen ja nykymuotoisen liikkeen syntyä, on perusteltua sanoa sen syntyneen Singerin ja muiden tuon ajan filosofien kirjoitusten vanavedessä. Edellä esitettyä tulkintaa pohjustaa Matti Hyvärisen (1994) tulkinta siitä, että yhteiskunnallinen liike on ennen kaikkea puheella tuotettua todellisuutta. Liike on Hyvärisen mukaan olemassa, kun sen *sanotaan* olevan olemassa, kun niin *väitetään* olevan, ja kun sen *uskotaan* olevan olemassa (mts. 32 - 33, kursiivit alkuperäiset).

Verrattaessa Singerin Animal Liberation -kirjan ensimmäisen (1975) ja toisen painoksen (1990) esipuheita on niissä havaittavissa selkeä ero. Ensimmäisen painoksen esipuheessa Singer puhuu "eläinsuojelijoista" ja vain hypoteettisesti "eläinoikeusliikkeestä". Toisen painoksen esipuheessa Singer kirjoittaa sen sijaan näin:

Alkuperäinen *Animal Liberation* ilmestyi vuonna 1975, mistä lähtien se on ollut myynnissä kutakuinkin muuttumattomana. Aika on nyt kypsä uudistetun painoksen julkaisemiselle [...] Ensinnäkin eläintenoikeusliikettä ei kirjan ilmestyessä vielä ollut olemassa. Koko sana oli vielä tuntematon, eikä radikaaleja muutoksia ajavia suuria järjestöjä ollut - pieniäkin vain muutama. (Singer 1991, xi).

Ja:

Kuusikymmenluvun vapautus- ja kansalaisoikeusliikkeiden jälkeen oli selvää, että eläinoikeusliike olisi seuraava askel; kirjassani vain keräsin sen perustelut yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Lopusta ovat huolehtineet erittäin ihailtavat, eettisesti valveutuneet ihmiset [...] - ensin vain muutamat, sitten sadat, vähitellen tuhannet ja nykyään ehkä miljoonat, joista eläinoikeusliike muodostuu. (Singer 1991, ix.)

Vuonna 1985 toimittamansa *In Defence of Animals* kirjan esipuheessa Singer vastaavasti julistaa: *"Tämä kirja tarjoaa periaateohjelman uudelle eläinoikeusliikkeelle.* Samaisessa kirjassa kirjassa olevassa artikkelissaan Tom Regan määrittää, eläinoikeusliikkeen päämäärät seuraavasti:

- Pidän itseäni eläinten oikeuksien puolestapuhujana - osana eläinoikeusliikettä. Liike, siten kuin minä sen miellän, on sitoutunut tiettyihin päämääriin, joita ovat muiden muassa:
- kaiken tieteessä tapahtuvan eläinten hyväksikäytön lopettaminen;
  - kaupallisen eläintalouden täydellinen purku;
  - kaupallisen metsästyksen ja urheilumetsästyksen, sekä riistanpyynnin täydellinen lopettaminen. (Regan 1985, 13.)

Ensimmäinen tätä uutta tyyliä edustava ryhmä oli Englannissa vuonna 1963 perustettu Hunt Saboteurs Association, joka keskittyi metsästyksen "häirintään"²¹. Englannissa erityisesti yläluokan harrastuksena on vuosisatoja ollut ketun ja jänisten metsästys ajokoirien avulla. Kyseisessä metsästysmuodossa hevosilla ratsastavien "metsästäjien" ohjaama ajokoiralau- ma ajaa saalista takaa, kunnes joku koirista lopulta saa jahdin kohteena olleen eläimen kiinni ja koko koiralauma raatelee epäonnisen ketun tai jäniksen hengiltä.

Eräs "säbbäyksessä" mukana ollut suomalaisaktivisti kertoi nähneensä, kun koirat repivät jäniksen siten, että: *"karvatupot vaan pöllys."* Jäniksestä ei ollut jäänyt jäljelle muuta kuin pää, jota metsästäjät olivat irvailten näyttäneet "säbbäyksessä" epäonnistuneille aktivisteille (keskustelu aktivistin kanssa). Koska kyseessä ei alunperin ollut varsinaisesti riistanmetsä- styksen, vaan yläluokan turhamaisen harrastuksen vastustus, oli HSA:n helppo saada hyväksyntä radikaalille, mutta rauhanomaiselle toiminnalleen. HSA toimii yhä ja nauttii edelleen vahvaa kansansuosiota.

Vuonna 1972 syntyi Englannissa uusi ja entistä radikaalimpi metsästystä vastustava ryhmittymä, joka nimesi itsensä 1800-luvun loppupuolella metsästäjien aseita rikkoneiden radikaalien mukaan Band of Mercyksi. "Säbbäys" -veteraanien Ronnie Leen ja Cliff Goodmanin johdolla ryhmä aktivisteja muutti traditionaalista "säbbäystä" radikaalimpaan suuntaan, ryhtymällä viiltelemään metsällä olleiden metsästäjien autojen renkaita ja rikkomaan autojen ikkunoita ja muuta omaisuutta. Syksyllä 1973 ryhmä aloitti hyökkäykse-

---

²¹ Metsästyksen häirinnässä, "säbbäyksessä", pyritään joko kiinnittämään ajokoirien huomio muualle tai ajamaan metsästyksen kohde metsästäjien alta pois.

nsä myös muita eläimiä hyväksikäyttäviä kohteita vastaan. Marraskuussa 1973 ryhmä otti vastuun Hoechst-lääkeyhtiötä vastaan suunnatusta tuhopoltosta, joka aiheutti yli 45 000 punnan vahingot. Ryhmä oli vastuussa myös erään hylkeidenpyyntialuksen upottamisesta sekä useista sabotaasi-iskuista koe-eläinkasvatta-moille. (Ks. esim. Scarce 1990 & Windeatt 1985.)

Vuonna 1974 Ronnie Lee ja Cliff Goodman vangittiin erään iskun yhteydessä ja heidät tuomittiin kolmeksi vuodeksi vankilaan. Molemmat vangitut aktivistit pääsivät ehdonlaiseen vankeuteen kärsittyään rangaistustaan noin vuoden. Vankilasta vapauduttuaan, vuonna 1976 Lee ja Goodman perustivat noin kolmenkymmenen muun aktivistin kanssa Animal Liberation Frontin. Jo samana vuonna ALF teki 10 iskua eläinlaboratorioihin, tuhoten niiden omaisuutta useiden satojen tuhansien puntien edestä ja vapauttaen beaglekoiria. Seuraavana vuonna ALF oli vastuussa 14 iskusta eläinlaboratorioihin ja näiden iskujen lisäksi sen aktivistit vapauttivat yli 200 eläintä koe-eläin kasvattajien tiloilta. Huolimatta Leen uudesta pidätyksestä ja 12 kuukauden vankilatuomiosta vuonna 1977, ALF jatkoi toimintaansa yhä kiihtyvällä tahdilla. (Ks. esim. Finsen & Finsen 1994.)

ALF:n tyylliset eläinten vapautusiskut levisivät pienellä viiveellä ympäri maailmaa. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ensimmäinen ALF:n nimissä tehty vapautusisku tapahtui vuonna 1979 ja samana vuonna, ei tosin ALF:n nimissä, tehtiin vapautusiskuja myös Ranskassa ja Hollannissa. Ruotsissa ensimmäiset vapautusiskut tapahtuivat kesäkuussa 1985 (Djurens Befrielse Front) ja Suomessa ensimmäinen vapautusisku oli "kettutyttöinä" sittemmin tunnetuksi tulleiden tyttöjen isku toukokuussa 1995.

Englannissa ALF:n toimia ja toimintatapoja ryhtyi julkisesti puolustamaan maltillisena tunnettu, jo vuonna 1898 perustettu British Union for the Abolition of Vivisection (BUAV). BUAV ei suinkaan alunperin ollut näin radikaali järjestö. 1970-luvun lopulla järjestössä tapahtui "vallankaappaus", kun joukko nuoria radikaaleja Kim Stallwoodin johdolla miehitti BUAV:n johtokunnan. Uusi johtokunta otti käyttöönsä järjestön alkuperäisestä linjasta poikenneen politiikan, jolla tuettiin laittoman suoran toiminnan iskuja, *edellyttäen* että niissä ei vahingoitettu elollisia olentoja. (Ks. esim. Scarce 1990 & Windeatt 1985.)

ALF onkin sanoutunut jyrkin sanoin irti kaikesta elollisiin olentoihin kohdistuvasta väkivallasta. Vuonna 1982 otteet Englannissa kuitenkin kovenivat, kun Animal Rights Militiaksi (ARM) itseään kutsuva ryhmittymä lähetti useita kirjepommeja eläinkokeita tekeville lääkäreille. Kukaan ei onneksi kuitenkaan kuollut pommi-iskuissa. Vuonna 1984 ARM ilmoitti myrkyttäneensä 87 Mars-suklaapatukkaa, koska sitä valmistava yritys teki eläinkokeita. Myrkytysuhan takia, joka myöhemmin varmistui huijaukseksi, yhtiö joutui vetämään kaikki Mars-patukat myynnistä. ARM on ottanut vastuulleen vastaavanlaisia tekoja myös Kanadassa (alkaen vuodesta 1992). Englannin poliisin käsityksen mukaan ARM ei ole itsenäinen järjestö, vaan koostuu samoista henkilöistä, jotka toimivat ALF:ssa (Vilka 1996, 104). Tätä väitettä ei vielä kuitenkaan ole pystytty näyttämään toteen.

Loppuvuonna 1993 aloitti toimintansa, jopa ARM:aa radikaalimpi ryhmä Justice Department (JD). Se lähetti kymmeniä kirjepommeja ja "kirjeansoja"²², joiden seurauksena ainakin 7 ihmistä on joutunut sairaalaan. JD:n kohteiksi joutuivat mm. koe-eläinten kasvattajat, eläinkokeiden tekijät, turkistarhaajat, turkiskauppiat, metsästäjät (muiden muassa prinssi Charles). Kesäkuussa 1994 pidätettiin Gurjeet Aujla osallisuudesta Justice Departmentin kampanjaan. Aujla tuomittiin kuudeksi vuodeksi vankeuteen, mutta JD:n toiminta jatkui ainakin vuoden 1995 puolelle. Aujla pääsi ehdonalaan joulukuussa 1997. (Justice Department: The Story.....SO Far, 1995.)

Tuhopoltot, sabotaasit ja vapautusiskut ovat tulleet 1970-luvun puolivälin jälkeen kiinteäksi osaksi radikaalia eläinoikeusliikettä ympäri Eurooppaa ja Pohjois-Amerikkaa. Näiden laittomaan suoraan toimintaan erikoistuneiden ryhmien lisäksi on maailmalla syntynyt myös useita laillisin keinoin toimivia eläinoikeusliikkeitä. Filosofisena innoittajana näille järjestöille toimi Peter Singer kirjoineen ja käytännön innoittajana, Singeriltä oman innostuksensa saaneen Henry Spiran, Yhdysvalloissa organisoimat onnistuneet protestit eläinkokeita vastaan.

---

²² Kyseessä oli laite, jossa hiirenloukkuun oli kiinnitetty partaterä, jonka tarkoituksena oli pakettia avattaessa leikata avaajan sormet. Samaan aikaan kiersi maailmalla myös huhu, että HIV oli laboratorioissa kehitetty tauti ja osa koe-eläin laboratorioon lähetetyistä partateristä oli, väitteiden mukaan, kastettu varastetulla HIV-verellä, jotta taudista vastaavat saisivat "maistaa omaa lääkettään".

Ensimmäinen Spiran kampanjoista alkoi vuonna 1975. Protesti oli suunnattu New Yorkin luonnonhistoriallista museota (Museum of Natural History) vastaan. Museon tiloissa ja ohjauksessa tehtiin valtion rahoittamia eläinkokeita kissoilla, joiden hajuaistia vahingoitettiin, jotta saatiin selville hajuaistin merkitys kissojen seksuaaliseen käyttäytymiseen. Puolitoista vuotta kestäneen kampanjan - jossa tärkeää osaa näyttelivät mielenosoitukset ja aktivistien käyttämä uusi "kieli" (Castrate the scientists) - jälkeen museo ilmoitti lopettavansa eläinkokeet. Voitto oli laajuudessaan ennen näkemätön. Kampanjan yhteydessä amerikkalainen lehdistö käytti aktivisteista ensi kertaa nimitystä "*animal rights activist*" termin "*animal lover*" sijaan (ks. Finsen & Finsen 1994; Jasper & Nelkin 1992). New Yorkin kampanjan jälkeen Spira on saavuttanut useita muita vastaavanlaisia voittoja ja nykyään hän toimii Animal Rights International nimisessä järjestössä. (Spira 1985).

Suurin eläinoikeusjärjestöistä lienee Ingrid Newkirkin ja Alex Pachon Yhdysvalloissa vuonna 1980 perustama People for the Ethical Treatment of Animals (PETA). PETA perustettiin alunperin eläinten oikeuksia ruohonjuuritasolla ajavaksi järjestöksi ja sen päämäärät olivat yksinkertaiset: *PETA operates under the simple principle that animals are not ours to eat, wear, experiment on, or use for entertainment* (PETA, ei päivystä). PETA toimii laajalla rintamalla monin eri tavoin. Tunnetuin PETA:n kampanja lienee: "*Mielummin kuljen alasti, kuin käytän turkkia*" -kampanja, johon järjestö sai mukaansa joukon supermalleja (mm. Naomi Campbellin, joka myöhemmin sanoutui irti kampanjasta). PETA käyttää usein kampanjoissaan eriasteista kansalaistottelemattomuutta ja filmitähtiä (mm. Alec Baldwin, Alicia Silverstone ja edesmennyt River Phoenix). Sillä on myös samanlainen suhde Pohjois-Amerikan Animal Liberation Frontiin kuin aikaisemmin mainitulla BUAV:llä Brittein-saarten ALF:iin.

PETA:sta kasvoi kymmenessä vuodessa yli 300 000 jäsentä ja yli 7 miljoonan dollarin vuosittaisen budjetin omaava järjestö. Muita maailmalla toimivia eläinoikeusjärjestöjä ovat muunmuassa Animal Rights Coalition, Trans-Species Unlimited, Farm Animal Reform Movement, In Defense of Animals, Animal Watch Australia, NOAH sekä lukemattomat muut. Suomessa saatiin eläinoikeusliikettä odottaa hieman kauemmin kuin monissa muissa Euroopan maissa, mutta meillä kaikki tapahtuikin sitten sitä nopeammin.

5.2 Eläinoikeusliikkeen synty Suomessa - punkkareista pipopäiksi

Ollessani ensimmäistä kertaa kentällä, esitin eräälle aktivistiryhmälle kysymyksen : "Mistä suomalaisessa eläinoikeusliikkeessä oikein on kysymys?" Vastaukseksi sain: "*Lue Singerin Oikeutta eläimille niin ymmärrät.*" Minä luin ja uskoin ymmärtäväni. Myös muille eläinten oikeuksista kiinnostuneille nuorille luetetaan ensimmäiseksi juuri Singerin kirja²³.

Huomattavalla osalla haastattelemani aktivisteja on merkittävä omakohtainen "kokemus" kirjaan liittyen²⁴. Monille aktivistille kirja ei kuitenkaan ollut se "jokin", joka sai heidät kiinnostumaan eläinten oikeuksista, sillä suurin osa haastattelemistani aktivistinuorista oli lukenut kirjan vasta sen jälkeen, kun he olivat jo ryhtyneet eettisistä syistä kasvissyöjiksi. Suurinta roolia kirja tuntuu näytelleen nuorten aktivoitumisessa ja johdattajana kasvissyönnistä veganismiin. Kirjan luettuaan moni "kaappikasvissyöjä" ymmärsi, ettei suinkaan ollut ainoa kasvissyöjä maailmassa ja uskalsi lähteä etsimään muita samoin ajattelevia²⁵. Tätä tehtävää helpotti kirjan takasivuilla olevat muutaman suomalaisen eläinsuojelujärjestön, esimerkiksi Animalian ja HESY:n yhteystiedot, joista monen kauimmin liikkeessä mukana olleen aktivistin "ura" alkoi.

Singerin ja Reganin oppien välimaastossa tasapainoileva suomalainen eläinoikeusliike on nuori, sekä liikkeenä että ihmisinä. Liikkeen tarkkaa syntyä on vaikea määrittää, mutta muutamia selkeitä rajapyykkejä on löydettävissä. Singerin kirja Animal Liberation suomennettiin vuonna 1991. Samaisena kesänä aloitti toimintansa Suomen punk anarko yhdistys

---

²³ Yhdysvaltalainen eläinoikeusjärjestö People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) sen sijaan edellyttää työntekijöiltään ja harjoittelijoiltaan, että nämä ovat lukeneet Oikeutta Eläimille -kirjan (Finsen & Finsen 1994, 80). Suomalaiset suoran toiminnan "underground" lehdet Vastarinta ja Eturintama suosittavat lukijoilleen teoksen lukemista. Eturintama suosittelee kirjaa inspiroijaksi ja Vastarinta mainitsee teoksen löytyvän kirjastosta.

²⁴ Mielenkiintoista oli myös se, että monet haastatelluista pyrkivät aluksi vähättelemään kirjan vaikutusta, mutta pienen inttämisen jälkeen he, ehkä hieman nolostuneina myönsivät kirjan vaikutuksen omaan toimintaansa. Kirjaa ja ennen kaikkea sen saamaa dogminomaista asemaa kohtaan ollaan liikkeen sisällä Suomessa myös erityisen kriittisiä.

²⁵ "Kaappikasvissyöjällä" tarkoitan nuoria, jotka kertoivat kasvissyönnistään tyyliin: "*Mun ei yksinkertaisesti tehnyt edes mieli lihaa. Mä luulin aluks', et vika oli mussa et kyllähän nyt kaikkien kuuluu syödä lihaa*" (Poika 18-vuotta). Näitä tällaisia tarinoita oli haastattelemini aktivistien joukossa useampia.

(SPAY), joka oli *"mihinkään sitoutumaton, aktiiviseen suoraan toimintaan perustuva järjestö"*, jolla oli toimintaa lähinnä Helsingissä ja Kuopiossa (puhelinkeskustelu Mia Sallin kanssa 14. 3. 1998).

SPAY oli ensimmäisiä, jollei peräti ensimmäinen järjestö Suomessa, joka omaksui singeriläisen eläinoikeusfilosofian ja yhdisti sen, ainakin retoriikan tasolla, suoraan toimintaan. SPAY julkaisi Vapauden Huuto -lehteä ja puhui ennen kaikkea Mia "Hudi" Sallin suulla. Se järjesti mielenosoituksia mm. tehotuotantoa vastaan ja oli vastuussa ainakin yhdestä talonvaltauksesta. SPAY jäi kuitenkin varsin pieneksi ryhmäksi ja se muutti sittemmin nimensä Anarkistiseksi maailmaksi ja toiminnan painopistealueeksi tuli Kuopion seutu.

Loppuvuodesta 1993 perustettiin Helsingissä Suomen Vegaaniliitto ry. Ajan henkeä tuolloin kuvannee erään haastatteleman aktivistin lausahdus: *"Ei meitä vegaaneja tuolloin vielä kovin montaa ollut. Sillon tunnettiin kaikki toisemme nimeltä."* Osoituksena silloisten vegaani- ja eläinoikeuspiirien pienuudesta todettakoon, että Vegaaniliiton lehteen Vegaiaan ovat kirjoittaneet mm. Mia Salli ja Joni Purmonen, joka oli myös mukana perustamassa liittoa.

Jo ennen Singerin kirjan suomennoksen julkaisua, olivat turkisliikkeet joutuneet ilkvallan kohteiksi. Useat haastattelemistani aktivisteista, joilla on muistikuvia tuolta ajalta, kuvasivat tekoja yksittäisten "punkkarien" tekosiksi. Tekojen taustalta löytyy kuitenkin tiettyä yhtenäisyyttä ja ennen kaikkea niiden raportointi ulkomaille vihjaa ainakin jonkinlaisesta järjestelmällisyydestä. Eräs haastatteleman aktivisti kuvasi tuon ajan tuntojaan näin: *"Se muuttu se toiminta siinä yhdessä vaiheessa. Ennen tapahtu sellasia yksittäisiä tekoja matalalla profiililla, mutta samaan aikaan kun, tää yks' porukka rupes rakentaa tätä uutta eläinoikeusliikettä radikaalilla periaatteella, löyty joku ryhmä joka rupes avoimesti käymään, niinku tämmöstä sotaa."*

Ensimmäiset liikkeen kannalta "virallisiksi" tulkittavat raportit eläinten oikeuksien nimissä tapahtuneista laittoman suoran toiminnan iskuista löytyvät Pohjois-Amerikan Animal Liberation Front Support Groupin julkaisemasta Underground -lehdestä, elo-joulukuulta

1993. Raportoidut tapaukset olivat ympäri Suomea tapahtuneita, lähinnä turkisliikkeiden ikkunoiden rikkomisia ja niiden lukkojen liimaamisia. Teoista otti enimmäkseen vastuun Animal Liberation Front (ALF)(kts. myös <http://www.envirolink.org/ALF/DOA>. Tiedot löytyvät myös Vastarinta -lehdestä vuodelta 1995).

Vuonna 1994 tahti kiihtyi. Yksittäisiä ilkivaltatapauksia tehtiin tuona vuonna satakunta. Suurin osa iskuista kohdistettiin turkisliikkeitä vastaan, mutta osansa saivat graffitien, "tiiliskivien" ja liiman muodossa myös lihakaupat ja McDonalds.

Tietoa suorasta toiminnasta sai aluksi punkpiireissä tunnetun No Compromise -nimisen "postimyyntiyrityksen" kautta ja hardcore -musiikin sanoituksista. Omakustanneperiaatteella toimivaa No Compromise -yritystä pyöritti moniaktiivi Mika Marenk, joka tilasi ulkolaisia lehtiä (mm. Green Anarchist), kopioi niitä ja myi eteenpäin. No Compromise myi lisäksi mm. rintanappeja ja musiikkia. Se oli toiminnassa kunnes Toimintakalenteri, Shell -boikottikampanja ja Ylikansalliset kuriin -kampanja veivät Marenkin kaiken ajan (henkilökohtainen haastattelu, 12.1.1998).

Tuon ajan "iskua" kuvannee hyvin erään aktiivin kertomus omasta "iskustaan" vuodelta 1994 (joka oli ilmoitettu myös Underground -lehden toimintaraportteihin):

"Tää on ehkä selittelyn tyylinen tarina, mut' se oli ihan puhdas hetken mielijohde. Mä olin liisteröimässä julisteita kaupungilla. Sit mä kävelin rakennustyömaan ohi ja siinä oli maalipurkki. No tottakai, pitäähän sellainen ottaa mukaan. Sit mä kävelin turkisliikkeen ohi ja sitten tuli sellanen yks plus yks, HEI. NYT! Sit mä maalasin ja sotkin sen ikkunan ja juoksin karkuun. Sit sielt' tuli Shell vastaan ja tottakai se maalataan kans ja sit jotkut Coca Cola -mainokset vielä. Sit seuraavana päivänä mä kävelen kaupungilla ja "stevarit" (silloisen Suomen Teollisuuden Vartioiden, STV, vartija) pysäyttää mut, et "hei meil on videolla kun sä maalaat noita Shellin mittareita." (Haastattelu, 1998.)

Kuulostaa uskomattomalta selitykseltä, mutta kun otetaan huomioon, että kyseinen tapahtuma sattui Mikkelissä vuonna 1994 ja että aktivistilla oli tuolloin irokeesitukka (joita ei liene ollut monta Mikkelin kokoisessa kaupungissa) sekä niiteillä koristeltu nahkatakki, tarinan luonne muuttuu. Kyseessä tuntuu todellakin olleen spontaani vihan purkaus, kuten puheet tuon aikaisista iskuista kertovat.

Vuonna 1994 Helsingissä perustettiin Vegan Resistance niminen postimyynti- ja painoyritys. Vegan Resistance painoi "käsityönä" korkealaatuisia eläinoikeusaiheisia paitoja

ja tarroja. Toimintaa pyöritti muutama eläinten oikeuksista kiinnostunut nuori, jotka eivät erään heistä mukaan *"tienneet tuolloin, mitä muuta asian hyväksi olisi voitu tehdä"* (henkilökohtainen nauhoittamaton keskustelu). VR:n toiminta hiipui pikkuhiljaa, huolimatta tuotteiden saavuttamasta suuresta suosiosta.

Tekemisen tarve ei kuitenkaan kaikilta Vegan Resistancen toiminnassa mukana olleilla aktivisteilla hiipunut VR:n mukana. Oli vain keksittävä miten toimintaa lähdetäisiin kehittämään. Loppuvuodesta 1994 kaksi VR:ssa ja myöhemmin Oikeutta eläimille - yhdistystä perustamassa ollut nuori vietti joitakin viikkoja Yhdysvalloissa tutustuen siellä oleviin järjestöihin (mm. PETA:aan) ja näiden toimintaan (henkilökohtaiset keskustelut aktivistien kanssa).

Oman tulkintani mukaan eläinoikeusliike muodostui "liikkeeksi" Suomessa vuonna 1995. Tammikuussa 1995 ilmestyi ensimmäinen kokonaan suoralle eläinoikeus- toiminnalle omistettu suomenkielinen lehti. Vastarinta -nimen saanutta "underground"-lehteä julkaisi Eläinten Vapautus (*sic*) Rintaman tukiryhmä (EVR TR), jonka yhteystietoina oli vain postilokero Espoossa. Jälkikäteen lehdissä liikkui huhuja, että postilokero oli avattu myöhemmin yhtenä "kettutyttönä" tunnetuksi tulleen Mia Sallin nimellä.

Lehden lähtökohta ja tarkoitusperät ilmaistiin näin: *Vastarinta on uutis- ja mielipidelehti suorasta toiminnasta, eikä tarkoituksenamme tietenkään ole rohkaista ketään toimimaan laittomasti eläinten murhaajia ja ympäristömme raiskaajia kohtaan* (Vastarinta 1995, 2). Lehden "yleissivistäväksi" määritelty teksti: *"Turkiksenomistajaapäriä voi rankaista yksinkertaisesti sotkemalla takki maalilla"* pysyikin hyvin esittelevässä passiivimuodossa ja ainoat lipsumiset siitä tapahtuvat iskujen turvallisuutta kuvaavan artikkelin kohdalla, tyyliin: *"Ennen kuin ryhdyt tuumasta toimeen, olisi tämä artikkeli luettava tarkkaan [...]"* (mts. 5).

Vastarinta on tyypillinen "kädestä käteen" leviävä undergroundlehti. Siinä on omat palstansa taktiikkaideoille (*Teurastamo, jonka laitteita ja kalustoa on tuhottu, teurastaa vähän. Maan tasalle poltettu teurastamo ei teurasta ketään.*), turvallisuusohjeille (*Ohuet muovihanskat eivät estä sormenjälkiä.*), toimintaraporteille sekä eläinoikeusvankien että

-järjestöjen osoitteille.

Järjestöjen osoitepalstalla on Englannin, Pohjois-Amerikan, Ruotsin, Israelin, Espanjan ja Puolan Animal Liberation Front Support Groupien (ALFSG) osoitteet, muutaman Vastarintaa vastaavan ulkolaisen lehden ja Hunt Saboteurs Associationin ja Sea Shepherd Conservation Society:n osoitteet. Kotimaisten eläinoikeusryhmien kohdalla lukee kuitenkin: *"Lista näyttää vielä toistaiseksi tyhjältä, joten olkaa hyvä ja lähettäkää eri järjestöjen (mieluummin ruohonjuuritason ryhmien osoitteita)[...]"*

Helmikuussa 1995 järjestettiin kaksipäiväisen Vantaan Fur Centerillä pidetyn turkishuuto-kaupan yhteydessä mielenosoitukset molempina huutokauppapäivinä. Mielenosoitusten järjestäjäksi oli ilmoitettu Turkiseläinten puolesta niminen ryhmä. Ensimmäisenä huutokauppapäivänä arviolta viisitoista henkilöä osoitti rauhallisesti mieltään. Eräs mielenosoitukseen osallistunut aktivisti kertoi: *"Meille vaan naurettiin silloin ekana päivänä, mutta me naurettiin mielessämme, et katotaan kuka nauraa huomenna"* (henkilökohtainen keskustelu).

Huutokaupan toisena päivänä paikalla oli kolmisenkymmentä aktivistia, joista kymmenkunta pysäytti turkisostajien linja-auton istuutamalla sen eteen. Istujat onnistuivat pitämään linja-autoa melko kauan paikoillaan, koska mielenosoitusta valvomassa oli tuolloin vain kaksi poliisia. Tämä oli ensimmäinen kerta, jolloin Fur Centerillä pidettyjen mielenosoitusten yhteydessä harjoitettiin kansalaistottelemattomuutta. Linja-auton edessä istuneiden aktivistien joukossa olivat mm. Mia Salli, Minna Salonen, Kirsi Kultalahti, Joni Purmonen ja Sami Seppilä.

Jos Vastarinta olisi vielä ilmestynyt, se olisi maaliskuussa 1995 saanut ensimmäisen merkinnän kotimaisten järjestöjen listalle. Tuolloin perustettiin Oikeutta eläimille -järjestö. Järjestöä oli perustamassa "kymmenisen" nuorta, jotka olivat tutustuneet toisiinsa mitä erinäisimpiä reittejä koulussa, konserteissa tai vaikkapa Vegaaniliiton tapahtumissa. Nimensä järjestön perustamiskirjaan järjestöä suunnittelemassa olleista nuorista laittoivat kolme. Nuo kolme olivat Mia Salli, Sami Seppilä ja Joni Purmonen. *"Me nyt vaan satuttiin olemaan ne, jotka nimensä siihen kirjoitti"*, kuvaa Seppilä tilannetta (henkilökohtainen

haastattelu).

Oikeutta eläimille -järjestöä perustettaessa yhtenä mahdollisuutena esitettiin, että uudesta järjestöstä tulisi Suomen PETA. PETA ei kuitenkaan antanut lupaa nimensä käyttöön muutoin kuin yksittäisten tempausten yhteydessä ja niinpä asia järjestön osalta haudattiin. PETA:n nimissä järjestettiin ainakin yksi eläinkokeiden vastainen mielenosoitus. PETA-Finlandin silloisena yhteyshenkilönä toimi Jukka Sylgren, joka oli myös mukana perustamassa Oikeutta eläimille -yhdistystä.

Salla Tuomivaara ja Joni Purmonen kuvaavat OE:n synnyn syitä näin: "*Meillä oli tarve alkaa toimia eläinten oikeuksien puolesta tavalla, joka toisi asian ihmisten mieliin ja keskustelun kohteeksi. Me halusimme tuoda eläinten oikeudet kaduille, näkyville kaikkien silmien eteen*" (Tuomivaara & Purmonen 1996, 153; ks. myös Tuomivaara 1996). Siinä he myös onnistuivat. Ensimmäinen OE:n järjestämä tapahtuma oli Vaasassa 8. huhtikuuta järjestetty turkistarhauksen vastainen mielenosoitus, johon osallistui hieman alle sata mielenosoittajaa. OE:n seuraava suuri tempaus oli eläinten viikko (4.- 11. lokakuuta), jolloin OE järjesti Helsingissä toimintaa viikon jokaisena päivänä (jopa 200 hengen mielenosoituksia, messut, tukikonsertin, yms.).

Perustamisvuotenaan OE osallistui aktiivisesti myös maailmanlaajuiseen turkisten vastaiseen päivään 25.11 (Fur Free Friday), järjestäen mielenosoituksia 15 paikkakunnalla ympäri Suomea, yhteenlasketun osallistujamäärään noustessa yli 700:n. Kyseisenä päivänä 17 Helsingin OE:n aktivistia osoitti mieltään tavaratalo Stockmannilla. Kymmenkunta aktivistia kahlitsi itsensä ketteillä tavaratalon turkisosastolle, muiden aktivistien jakaessa lentolehtisiä. Aktivistien kieltäytyttyä poistumasta paikalta, paikalle kutsuttiin poliisi, joka pidatti kaikki läsnä olleet aktivistit.

Stockmannin tapahtumien seurauksena suoritettiin useita kuulusteluja ja kotietsintöjä. Stockmann nosti syytteet kaikkia pidätettyjä aktivisteja vastaan. Lentolehtisiä²⁶ jalleita

---

²⁶ Oikeutta eläimille -yhdistys oli aloittanut heti perustamisensa jälkeen "Stockmann -kampanjan", jonka osa lentolehtiset olivat. Lentolehtisten otsikkona oli "Stockmann on osa raatokauppaa" ja visuaalisena "jippona" lentolehtisessä olevasta Stockmannin logosta valui ikään kuin verta. Ennen kyseistä kansalai-

nuoria syytettiin julkisesta herjauksesta ja itsensä kahlehtineita kotirauhan häiritsemisestä. Kesällä 1997 langetettiin tuomiot. Syytteet herjauksesta menivät oikeudessa nurin, mutta itsensä kahlehtineet nuoret saivat 40 päivän ehdollisen vankeusrangaistuksen julkisen kotirauhan häirinnästä. Useat oikeusoppineet ovat esittäneet hämmästyksensä tuomioiden ankaruudesta ja tutkimusten luonteesta (ks. esim. Kekkonen 1997 & 1998, 31; Niskasaari 1997a, 6; ja 1997b, 7).

Huhti- ja marraskuun välillä tapahtui eläinoikeusrintamalla paljon, mistä Oikeutta eläimille ei vastannut järjestönä, ainakaan suoranaisesti. Toukokuun 8. - 9. päivän välisenä yönä, muun Suomen juhliessa ensimmäistä jääkiekon maailmanmestaruutta, turkistenvastustajat iskivät Helsingissä, rikkoen ja töhrien yli kymmenen eri turkisliikkeen ikkunat. *"Tämä on erittäin harvinainen ja poikkeuksellinen isku"*, kommentoi komisario Heikki Ylikoski Iltalehdelle 9.5.1995. Samaisen Iltalehden mukaan: *"Turkisliikkeet ovat pari kuukautta olleet ilkeilyllä tekijöiden kohteena, sillä vastaavanlaisia vahingontekoja on sattunut pitkin kevättä."*

Tuolloin ei vielä tiedetty, mikä turkisliikkeisiin oikein iski. Toukokuun 9. päivänä poliisi kertoi Ilta-Sanomille *"Epävirallisesti asiassa epäillään luonnonsuojelijoita"* ja 10. päivä IS kirjoitti: *"Poliisi etsii ryhmittymää iskuista turkisliikkeisiin [...] Joka kätkeytyy lyhenteen EVK tai EVR taakse, jossa E viittaa ilmeisesti jollain tavoin luontoon tai ekologiaan."* Nähtävästi poliisi ei ollut saanut yhtään Vastarinta -lehteä haltuunsa, sillä kyseisessä lehdessä selitetään perinpohjaisesti mikä EVR on ja miten se toimii.

Myös tekijöiden motiivit joutuivat tulilinjalle. Toukokuuta 8. ikkunansa menettäneen turkisliike Furlyxin omistaja Marjatta Hakurin Iltalehdelle antama lausunto: *"Kuinka vilpittömiä he mahtavat olla? He kulkevat nahkatakeissa ja syövät kanaa. Tuskin heillä on kangasken-kiäkään"*, oli vasta alkusoittoa. Toukokuun 22. päivä eläinsuojelujärjestö Animalia järjesti turkistarhauksen vastaisen mielenosoituksen Vantaalla järjestetyn turkishuutokaupan yhteydessä. Mielenosoituksen, johon osallistui myös useita OE:n

---

stottelemattomuus tempausta Stockmann ja OE:n edustajat olivat keskustelleet useita viikkoja Stockmannin turkisosaston lopettamisesta, mutta OE:n kannalta lupaavasta alusta huolimatta Stockmann päätti jatkaa turkisosastonsa toimintaa.

aktivisteja, yhteydessä *Animalian* edustaja luovutti järjestön kannanoton turkiseläinten kasvuympäristöstä, jossa vaadittiin luopumista nykymuotoisesta häkkikasvatuksesta (*Animalia* 22.5.1995A).

Animalian toivomukseen siitä, että turkistuottajat osoittaisivat halua rakentamaan yhteistyöhön eläinsuojelijoiden kanssa, turkistuottajat vastasivat antamalla lahjaksi pullon turkistarhauksen sivutuotteena syntyvää kettuöljyä "*ruostuneiden suhteiden voitelemiseksi*" (*Animalia* 22.5.1995B). *Animalia* kieltäytyi kyseenalaista "huumorintajua" osoittaneesta "lahjasta". Erään tilaisuudessa mukana olleen aktivistin mukaan oli Turkistuottajien liiton tiedottaja Kati Petersen-Waris sanonut sen olevan "*kenkien hoitamiseen, kun teillä näkyy noita nahkakenkiä olevan*" (Tyttö 24-vuotta).

Tapahtumat eläinoikeusrintamalla jatkoivat vyöryään. Maanantain vastaisena yönä 29. toukokuuta aktivistit iskivät kahdelle turkistarhalle Uudessakaarlepyyssä, avaten noin 200:n ketun häkit. Varjotalojen seinään aktivistit maalasivat "**War has begun**" - ja "**Murha**" - sloganit. "Allekirjoi-tuksena" oli sekä EVR että ALF.

Seuraavana yönä iskut jatkuivat. Tuolloin kohteena oli kaksi turkistarhaa Evijärvellä, jossa kettuja vapautettiin arviolta 400 kappaletta. Heinäkuussa poliisi pidätti Mia Sallin, Minna Salosen ja Kirsi Kultalahden, jotka myöhemmin myös tuomittiin iskuista 12 kuukauden ehdolliseen vankeusran-gaistukseen ja 800 000 markan vahingonkorvauksiin. Ennen oikeudenkäyntiä Kultalahti suostui syyttäviviranomaisten kanssa yhteistyöhön ja hänen tuomionsa laski 9 kuukauteen.

Vapautusiskut aloittivat todellisen mediarumban. Liikkeen kannalta iskujen strategisesti huonoin puoli oli niiden ajoitus, sillä kevät on kettujenkin poikimisaikaa ja niinpä vapautusiskujen saldoksi muodostui lähinnä suuret määrät ruuan puutteeseen kuolleita tai emojensa paniikissa tappamia ketunpoikasia²⁷. Kiinni jäätyään Salli ja Salonen käyttivät

---

²⁷ Salli, Salonen ja Kultalahti seurasivat ilmeisesti *Vastarinta* -lehden virheellistä ohjetta, jolleivät olleet peräti sen takana, jossa kehoitettiin vapauttamaan tarhaeläimet kesäkuun alun ja lokakuun alun välille (ks. *Vastarinta*, 4). Myöhemmin helmikuussa 1996 julkaistussa *Anonyymi* lehdessä korjataan kyseinen virhe ja iskut kehoitetaan aloittamaan vasta heinäkuun alun jälkeen (ks. *Anonyymi* 1, 7).

innolla ja taitavasti hyväkseen tarjolla olleen julkisuuden. Tytöt erosivat Oikeutta eläimille yhdistyksestä ja perustivat Ystävämme kettu nimisen järjestön, jonka nimissä he järjestivät useita tietoitustilaisuuksia ympäri Suomea.

Vapautusiskujen jälkeen myös Oikeutta eläimille -yhdistys joutui melkoiseen media pyörytykseen, sillä yhdistystä mediassa edustaneen Joni Purmosen suusta kuultu järjestön "*emme hyväksy - emmekä tuomitse*" -kanta tarhaiskuihin, erosi varovaisuudestaan huolimatta radikaalisti muiden suomalaisten eläinjärjestöjen ehdottoman tuomitsevasta kannasta. OE:n kannan lisäksi Purmonen kertoi eräässä alkuvaiheen haastattelussa "*henkilökohtaisesti ymmärtävänsä iskujen tekijöiden motiiveja*", tämä henkilökohtainen mielipide sulautui mediassa osaksi OE:n virallista kantaa.

Elokuussa 1995 ilmestyi Vastarinta -lehden seuraaja Eturintama. Lehti oli tyyliltään aivan Vastarinnan kaltainen ja jatkoi nimellään ja kirjoituksillaan "taistelu-tematiikkaa", jonka Vastarinta oli aloittanut. Jos Eturintama nimi halutaan nähdä loogisena jatkumona Vastarinnalle, voidaan nimistä yhdessä vetää muutamia johtopäätöksiä. Ensinnäkin Vastarinta-nimeen sisältyy eksplisiittisesti oletus siitä, että lehdellä ja sen taakse kätkeytyvällä liikkeellä on vastustaja, jonka vastaisessa taistelussa lehti ON ase.

Lehti määrittääkin vastustajikseen kaikki eläimiä hyväksikäyttävät instituutiot ("eläinten riistäjät") ja mm. "turkinomistajaäpärät". Vastarinta terminä pitää implisiittisesti sisällään oletuksen siitä, että sen edustajat ovat tavalla tai toisella alakynnessä, erossa vallasta ja sen instituutioista, ikään kuin oppositiossa. Samalla se pitää kuitenkin sisällään toivon pilkahduksen; kaikki eivät alistu riistäjien ikeen alle (vrt. lehdessä olevien toimintaraporttien funktioon) ja että vallitsevalle vallalle ja passiivisuudelle on olemassa vaihtoehto.

Eturintama nimi jatkumona Vastarinnalle on spesifimpi. Se kertoo vastarinnan kehittyneen, vihollisen paikantuneen ja taistelun alkaneen. Nimen perusteella lehti kertoo myös valiojoukosta, niistä jotka tekevät. Retorisena paikkana eturintama on se oletettu tila jossa päämäärien kannalta oleellinen toiminta (politiikka) tapahtuu ja jossa vastustaja (vihollinen) kohdataan. Eturintama (nimenä implisiittisesti ja lehtenä eksplisiittisesti) kertoo **sankareista** (*Eläinaktivismi lain "väärällä" puolella ei ole ilmaista. Nämä tässä*

esitettyt vangit ovat laittaneet oman henkilökohtaisen vapautensa peliin eläinten ja ympäristön puolesta), **marttyyreista** (Tämä lehti on omistettu englantilaiselle Jill Phippsille, 31, joka menetti henkensä taistellessaan eläinten puolesta) sekä "**sinusta**" ja "**minusta**" (Mikäli myös sinua kiinnostaa toimia eikä vain katsella vierestä viattomien kärsimystä [...]).

Alati vaihtuvasta tilanteesta eläinoikeusrintamalla antaa viitteitä huomio Eturintaman pääkirjoituk-essa: "**Huom!** Koska EVRTR:stä ei ole kuulunut mitään Vastarinta-lehden jälkeen epäilemme koko ryhmän jo lakanneen toiminnasta." Lehti kehottaa turvallisuusyistä olemaan lähettämättä postia EVR TR:n osoitteeseen. Seuraavan kerran EVR TR, tulikin julkisuuteen vasta joulukuussa 1997 "Orimattilan Viisikon" kiinnijäämisen jälkimainingeissa. Lupauksista huolimatta Eturintama lopetti ilmestymisensä ensimmäiseen numeroon.

Viikonloppuna 17. - 18. syyskuuta aktivistit vapauttivat porvoolaiselta turkistarhalta 80 kettua ja marraskuussa aktivistit murtautuivat Karttulan koe-eläinkasvattamolle Kuopiossa ja varastivat yhden beagle-koiran. "Hullun" vuoden kliimaksina 21. joulukuuta EVR:n aktivistit polttivat Juankoskella Koillis-Savon Rehu Oy:n rehuvaraston ja Valimolla sijaitsevan Ylä-Karjalan Rehu Oy:n tuotanto- ja varastotilat, jotka molemmat tuottivat rehua turkistarhoille. Vahinkojen arvo oli useita satoja tuhansia markkoja ja EVR:n viestinä "*hyvää joulua eläinten murhaajat*".

5.3 Eläinsuojeluliike ja eläinoikeusliike törmäyskurssilla - mihin unohtuivat eläimet?

Tuli puheeksi, että voisimme järjestää tapahtuman, johon tavallisenkin ihmisen olisi suhteellisen helppo saapua. Ihmisläheisyyden lisäämisen ohella toinen asia, jota pyrittiin messuja järjestettäessä korostamaan, oli kaikenlaisten eläinten hyväksikäyttöä vastustavien yhdistysten/järjestöjen saaminen saman katon alle. *Katsottiin että turhan usein keskitämme voimamme vain toistemme ja muiden "maltillisempien" järjestöjen mollaamiseen, sen tärkeimmän -eläinten, jäädessä taka-alalle.*
-**Samuli Sakari**, sähköpostiviesti kirjoittajalle 14.4.1998.

Radikaalit eläinoikeusaktiivit vapautusiskuineen ja ilkevallantekoineen tuntuvat nousseen yhdeksi suomalaisten "maltillisten" eläinsuojelujärjestöjen 1990-luvun suurimmaksi ongelmaksi. Tämä ongelma on eläinsuojelun puolella kaksitahoinen. Ensinnäkin eläinsuojelu asiana kärsii laittoman suoran toiminnan ja ilkevallan aiheuttamasta

negatiivisesta julkisuudesta. Animalian johtokunnan jäsen Helena Tengvall (1996, 7) kirjoittaakin *Animalia* lehdessä: "*Iskulauseiden spreijaaminen turkistarhan seiniin on maalannut muutakin kuin seinää, ja mustalla: koko eläinsuojelun mainetta.*"

Toiseksi, eläinasialiikkeen (siis mukaanlukien sekä eläinsuojelu- että eläinoikeusliikkeen) alusta alkaen, on asialle vihkiytymättömälle ollut vaikeaa erottaa usein hyvinkin näkymätön eläinsuojelutoiminta laajasti ja värikkäästi uutisoiduista eläinten vapautusiskuista ja mielenosoituksista. Esimerkiksi ensimmäisten kettujen vapautusiskujen jälkeen (toukokuussa 1995) *Animalia* menetti 3000 jäsentä, vaikka järjestöllä ei ollut mitään tekemistä iskujen kanssa (Jaana Kiljusen haastattelu TV 2 Ympäristöuutisissa, 18.1.1998). Radikaaleista toimista saatu negatiivinen julkisuus leimaa koko eläinliikkeen, riippumatta sen ryhmien erilaisista filosofisista tai toiminnallisista lähtökohdista. Tästä voidaan syyttää osaltaan myös poliisia ja tiedotusvälineitä, sillä ne molemmat käyttävät vastuuttomasti yhä edelleen eläinsuojelu- ja eläinoikeusliikettä synonyymeinä.

Maltilliset eläinsuojelujärjestöt, jotka Suomessa aivan kuten muualla maailmassa ovat kasvaneet tunnustetuksi osaksi yhteiskuntaa ja sen valtarakenteita, sanoutuvat jyrkin sanoin irti radikaalimpien aktivistien toimista. Taustalla on järjestöjen filosofinen ero (eläinsuojelu vs. eläinten oikeudet), mutta lisäksi löytyy myös joukko käytännöllisiä perusteita; terroristeiksi limaantuminen vaarantaisi järjestöjen kovalla vaivalla hankitun aseman ja vaikutusvallan ja siten myös rahoituksen (jäsenmaksut ja avustukset). Eläinsuojelujärjestöt, ennen kaikkea lobbaamista harjoittava *Animalia*, joutuvatkin uhraamaan huomattavan määrän energiaa maineensa puhdistamisessa päättäjien, tavallisten kansalaisten sekä jäsenmaksua maksavien jäsentensä silmissä.

Animalian suhtautuminen Oikeutta eläimille -järjestöön on ollut joskus lähes neuroottista. Esimerkiksi taannoin Lahden OE:n paikallisosasto hankki toimitilat samasta toimistokompleksista, jossa Animalian paikallisosaston toimisto sijaitsi. Tilanteesta huolestunut Animalian Helsingin (!) toimisto vaati, että OE:n nimi ei saa näkyä esimerkiksi toimiston ikkunoissa, jotta OE:ta ei erheellisesti liitettäisi Animaliaan. Erään lahtelaisen Oikeutta eläimille aktivistin mukaan alkuvaikeuksien jälkeen yhteistyö paikallisjaostojen välillä on eräiden henkilövaihdosten jälkeen kuitenkin sujunut hyvin, koska lahtelaiset: "*ei välitä*

niistä *Helsingin tyypeistä*" (henkilökohtainen sähköpostikirjeenvaihto aktivistin kanssa).

Oikeutta eläimille -järjestön aktiivisena puhehenkilönä tunnetuksi tullut Salla Tuomivaara, kertoi että hänet oli "erotettu" Tampereen Animalian varapuheenjohtajan paikalta, sen jälkeen kun hän oli esiintynyt Mia Sallin ystävänä ja luonnetodistajana "Kettutyttö" -oikeudenkäynnissä Pohjanmaalla vuonna 1996. Tuomivaaran mukaan "potkut" Animaliaasta johtuivat Suomen Turkistuottajien Liiton tiedottajan Kati Petersen-Wariksen soittamasta puhelusta Animalian Helsingin toimistoon, jossa tämä oli kertonut, että Tampereen Animaliaassa on vaikutusvaltaisella paikalla "kettutyttöjen" ystävä ja että hän "vuotaisi" tiedon lehdistölle, jollei Tuomivaaralle tehtäisi jotain (Tuomivaara, haastattelu)²⁸.

Radikaalin yhdysvaltalaisen ympäristöjärjestön Earth First!:in (EF!) perustajajäsen David Foreman kuvailee miten tiedotusvälineiden ja poliitikkojen suhtautuminen muuttui maltilliseen Sierra Club -järjestöön nähden, kun EF! aloitti toimintansa: "*10 years ago these horrible things that are now being said about Earth First! [...] were being said about Sierra Club. [...] By pushing that edge out there, we have given the mainstream groups a lot more room in which to operate. We make them look credible without them having to compromise more*" (lainattu teoksessa Scarce 1990, 26).

Suomalaisessa eläinasiialiikkeessä on käynyt aivan kuin yhdysvaltalaisessa ympäristöliikkeessä aikoinaan. Saavuttaakseen sen aseman yhteiskunnassa, johon monet eläinsuojelujärjestöt ovat päässeet, ovat ne aikojen saatossa joutuneet tinkimään enemmän tai vähemmän alkuperäisistä periaatteistaan saadakseen kompromisseilla aikaan edes joitain uudistuksia. Näin ollen eläinsuojeluliikkeistä on pikkuhiljaa tullut varsin "kesy" ja "salonkikelpoinen", eritoten verrattaessa niitä radikaaleihin eläinoikeusjärjestöihin. Uuden liikkeen synnyn myötä myös yhteiskunnalle on järkevää pitää suhteita yllä näihin maltillisiin järjestöihin, sillä tällaisten järjestöjen kautta saadaan tyydytettyä osa protestista ja viestitettyä ulospäin, että "tämäkin asian on hoidossa".

---

²⁸ Animalian tiedottajan Jyrki Räkän (sähköpostiviesti kirjoittajalle 19.1.1997) mukaan: "Animaliaasta laittomiin tekoihin syyllistynyt jäsen voidaan erottaa - tähän ei ole kuitenkaan tarvinnut kertaakaan turvautua, sillä Animalian jäseniä ei ole ollut laittomien iskujen tekijöiden joukossa."

Kuten olen jo aikaisemmin todennut maltilliset järjestöt ovat itse panneet huomattavia määriä voimavaroja maineensa puhdistamiseen. Vaikuttaakin siltä, että ne ovat siinä myös jossain määrin onnistuneet (onhan Animalialla vielä 8000 jäsentä ja Oikeutta eläimille - järjestöllä "vain" hieman alle 300). Lainkuuliaisuudesta onkin tullut niille jopa hyvä kilpailuvaltti.

Arvostelu ei suinkaan ole yksipuolista, sillä myös radikaalit eläinoikeusaktivistit arvostelevat maltillisia eläinsuojelujärjestöjä useista eri syistä. Arvostelun takana on liikkeiden erilaisten filosofisten lähtökohtien lisäksi myös muutama käytännön seikka. Monien eläinoikeusaktivistien mielestä maltillisista eläinsuojelujärjestöistä, ennen kaikkea Animaliaa, on tullut osa eläimiä hyväksikäyttävää systeemiä, eräänlainen "viherpesu"-automaatti. Huippunsa eläinoikeusaktivistien kritiikki Animaliaa kohtaan saavutti, kun Animalian uudeksi puheenjohtajaksi valittiin Jaana Kiljunen, jonka edellisenä työnantaja oli ollut Tuottajain Lihakeskus (ks. kritiikkiä esim. "Animalia - Eläinten- vai eläinten hyväksikäyttäjien suojeluliitto?" Sudenhetki 1/97).

Eläinoikeusaktivistit arvostelevat Animaliaa myös liian hierarkkiseksi ja elitistiseksi järjestöksi, jossa voi vaikuttaa vain ja ainoastaan jäsenmaksunsa maksamalla (vrt. ympäristöaktivistien kritiikkiä Greenpeace-järjestöä kohtaan, esim. Scarce 1990). Kysyessäni eräältä aktivistilta miksi tämä liittyi Oikeutta eläimille -yhdistykseen eikä Animaliaan hän vastasi: *"Animalia on pölyttynyt järjestö, joka kerää rahat jäseniltään. Siinä toimii vain ydin joukko ja jäsenillä ei ole sanavaltaa, ei mitään toimintaa. Tulee sellainen vaikutelma että he keräävät vain rahat ja näin hiljentävät kuluttajien omantunnonkolkutuksen, saavat heidät tuntemaan, että todella tekevät jotain"* (Tyttö 17-vuotta). On syytä huomata, että lainaamani aktivisti ei periaatteessa kritisoi järjestöjen filosofisesti erilaisia lähtökohtia, vaan nimenomaan toimintatapaa ja organisaatioa.

Moni haastattelemistani vanhemmista aktivisteista oli saanut kipinän eläinasialiikkeeseen kuitenkin juuri Animaliaa. Suurehko osa heistä oli ollut myös Animalian jäsen, mutta edellä lainatun tytön tavoin turhautunut "pelkän jäsenmaksun" maksamiseen ja tunteeseen "ettei itse voinut tehdä mitään" (ks. Jasper & Nelkin 1992, 65 - 66). Monille Animaliaan tyytymättömille aktivisteille alkukeväällä 1995 perustettu ruohonjuuritason Oikeutta

eläimille -järjestö tarjosikin varteenotettavan vaihtoehdon ja "mahdollisuuden tehdä jotain".

5.4 Eläinoikeusliike osana laajempaa vaihtoehtomiljöötä

*Mihin se kaikki jäi? Eilisen uho ja huoli huomisesta
vai sisäistitkö koskaan asioita joiden puolesta taistelit?
Ehkä se oli vain kova juttu silloin
tänään on muoti toinen ja kynnisyys
on yhtä kuin kypsyyt eikä tämän päivän imagoosi
mahdu taistelu paremman maailman puolesta.
Ehkä sisäistit, jonkin aikaa taistelit
ja turhauit kun mikään ei heti muuttunutkaan
nyt vietät mielummin lyhyen aikasi
turhaan vaivaamatta päätäsi asioilla
joille et kuitenkaan voi mitään.
Mihin se kaikki jäi? - Oheisvasara*

Tyypillisen uuden yhteiskunnallisen liikkeen tavoin eläinoikeusliike tulee nähdä löyhänä pienten "epävirallisten" ja usein alakulttuurisidonnaisten ryhmittymien ja henkilöiden muodostamana verkostona, jossa spontaanisuus näyttelee suurta roolia. Ennen eläinoikeusliikkeen sisäisen rakenteen tarkempaa määrittelemistä, on paikallaan määrittellä sen suhde sitä monilta tahoilta ympäröivään laajempaan vaihtoehto- ja muutosmiljööseen.

Puhuessani laajemmasta vaihtoehto- ja muutosliikkeestä, käytän *miljöö*-termiä korvaamaan yleisemmin käytettyä *liike*-termiä, sillä kuten myöhemmin pyrin lyhyesti osoittamaan, laajempi vaihtoehtomiljöö voidaan tulkita pysyväksi osaksi "modernia" yhteiskuntaa. Käyttämäni *miljöö*-termi merkityssisältöineen pohjautuu englantilaisen uskontososiologin Colin Campbellin luomaan käsitteeseen *kulttisesta miljööstä*, jonka hän määrittää näin:

Given that cultic groups have a tendency to be ephemeral and highly unstable, it is a fact that new ones are being born just as fast as old ones die. There is a continual process of cult formation and collapse which parallels the high turnover of membership turnover at the individual level. Clearly, therefore, cults must exist within a milieu which, if not conducive to the maintenance of individual cults, is clearly highly conducive to the spawning of cults in general. Such a generally supportive cultic milieu is continually giving birth to new cults, absorbing the debris of the dead ones and creating new generations of cult-prone individuals to maintain the high levels of membership turnover. Thus, whereas cults are by definition a largely transitory phenomenon, the cultic milieu is, by contrast, a constant feature of society. (Campbell 1972, 121 - 122.)

Campbell loi kulttisen miljöön käsitteen, pyrkiessään selittämään Isoon-Britanniaan 1960-luvulla rantautuvia "new age" -uskontoja ja niiden suosiota. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin yhdysvaltalainen, sikäläistä äärioikeistoa ja radikaaleja uskontoja, tutkiva Jeffrey Kaplan otti käsitteen käyttöönsä, selittäessään yhdysvaltalaisen äärioikeiston

rakennetta ja muotoa (Kaplan 1995 & 1997)²⁹. Campbellin teoriasta innostuneena Kaplan organisoi yhdessä ruotsalaisen äärioikeistotutkijan Helene Lööwin kanssa "Rejected and Surpressed Knowledge: The Racist Right and the Cultic Milieu" nimisen konferenssin, joka pidettiin Tukholmassa helmikuussa 1997.

Tässä tutkimuksessa jatkan Campbellin teorian maallistamista siitä, mihin se Kaplanilla on jäänyt. Näen Campbellin kulttisen miljöön ajan myötä maallistuneen ja politisoituneen siten, että nyt siitä on mielekästä puhua vaihtoehtomiljöön yhtenä osana tai piirteenä (ks. Taylor 1997 7-9). "Kulttisuus" (mystiikka, uskonnollisuus) on siis vain osa vaihtoehtomiljöötä, mutta Campbellin kulttiseen miljööseen liittämät ominaisuudet ovat mielestäni laajennettavissa koskemaan koko vaihtoehtomiljöötä. Käytän tässä tutkimuksessa Campbellin teoriaa välineenä, jolla pyrin selittämään vaihtoehtomiljöökäsi kutsumaani kokonaisuutta. (Campbell 1972; Kaplan 1995 & 1997.)

Näyttää siltä, että vaihtoehtomiljöön sisällä olisi useita erilaisia "lahkoja" (käytetty tässä ilman uskonnollisia konnotaatioita *per se*, synonyyminä ryhmälle tai miljöön sisäiselle "liikkeelle"), jotka voivat olla päämääriltään hyvinkin ristiriitaisia. Tästä huolimatta nämä lahkot tuntevat enemmän yhtäläisyyttä keskenään kuin yhteisöjen tai yksilöiden "valtavirtaan". Tämä johtuu ennen kaikkea miljöön kaikkien toimijoiden yhteiskunnallisesti deviantista³⁰ asemasta, sillä miljöö koostuukin nimensä mukaisesti vallitseville normeille ja käytännöille vaihtoehdon tarjoavista filosofioista, elämäntavoista ja niiden ympärille muodostuneista formaaleista ja vähemmän muodollisista ryhmistä. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. anarkismia, militanttia luonnonsuojelua, itämaisia uskontoja, pakanismia, vegetarismia, kommuuneja ja työyhteisöjä, pienlehtiä jne. (Ks. esim Olavinen 1996.)

Lähestyn eläinoikeusliikkeen ja vaihtoehtomiljöön suhteen määrittelyä käytännön kautta, eli niistä käytännön ongelmista, joihin törmäsin pyrkiessäni määrittämään suomalaisessa

---

²⁹ Itse yhdysvaltalaisista äärioikeistosta aktiivisesti tutkineena, havaitsin Kaplanin mallin soveltuvan hyvin käytäntöön.

³⁰ Käytän ristiriitaisia tunteita herättävää *deviantti* sanaa, koska sen suomen kielinen vastine "toisinajattelija" ei mielestäni kuvaa niin hyvin tällaisen henkilön yhteiskunnallisesti "hyljeksittyä" asemaa. Toisinajattelija sanaan liittyy romantisoitua lumoa, jota sellaisiin henkilöihin, ryhmiin tai mielipiteisiin joita kutsun deviantteiksi ei liitetä.

eläinoikeusliikkeessä toimivien aktivistien lukumäärää (ks. luku 7.1). Organisatorisen rakenteensa tai ehkä pikemminkin sen puuttumisen ja spontaanisuutensa takia liikkeen kokoa on äärimmäisen vaikea määrittellä. Osaltaan tähän vaikuttavat liikkeen ja sen aktivistien läheiset sidokset muihin ala- ja vastakulttuurisiin ryhmittymiin. Nämä sidokset näkyvät esimerkiksi siten, että pelkästään eläinoikeustoiminnalle omistautunut aktivisti on pikemminkin poikkeus kuin sääntö. Toisaalta implisiittisesti *järjestelmän vastaisen* viestinsä ja keinoja kaihtamattoman maineensa ansiosta eläinoikeusliike pystyy mobilisoimaan, esimerkiksi mielenosoituksiinsa monia sellaisia henkilöitä, joille juuri järjestelmän vastaisuus ja odotukset mielenosoituksissa mahdollisesti tapahtuvasta "mellakoinnista", eivät niinkään eläinten oikeudet, ovat mielenosoitukseen osallistumisen motiiveina.

Valitsin valtaosan henkilöistä haastattelemistani henkilöistä sillä perusteella, että he toimivat havaintojeni mukaan aktiivisesti nimenomaan eläinoikeusliikkeessä. Haastattelun kuluessa kysyin aktivisteilta pitivätkö nämä itseään eläinoikeusaktivistina ja sain (tuolloin) yllätyksekseni enimmäkseen vastauksia, jossa nuoret määrittelivät itsensä pääsääntöisesti joksikin muuksi. Vain muutama haastattelemistani aktivisteista kertoi toimivansa ainoastaan eläinoikeusliikkeessä. Nuorten määritelmät olivat pääsääntöisesti tyyliä: "*No, itse en koe olevani mikään eläinaktivisti, vaikka eläinten oikeudet ovat minulle tärkeitä, ne ovat vain yksi kysymys muiden joukossa*" (poika 26-vuotta); tai "*Mä oon kansalaisaktivisti. Omistautunut antimilitaristiselle työlle, ideologialta anarkisti. Eläinten oikeudet on yks tärkeimmistä asioista mun elämässä, koska ihmiset pystyy puolustautumaan pitkälti itse, mutta eläimet ei pärjää ihmisten ahneudelle*" (poika 22-vuotta).

Saamassani aihetta sivuavassa sähköpostiviestissä (29.12.1997) Muutoksen kevät -lehden vastaavalta päätoimittajalta Ville Lähteeltä, hän määritteli oman suhteensa eläinoikeusliikkeeseen ja muuhun toimintaan näin: "*Ajattelussani minä en jaa maailmaa "moraalin" kohteisiin (eli jonkinlaisen työväliseen sovellusalueisiin), vaan asenteisiin seka kulttuurin instituutioihin, jotka niitä kannattavat. Olen tarttunut viime aikoina eläinasialiikkeeseen suuremmalla tarmolla siksi, että juuri eläinten tehotuotannossa muun luonnon (ihmisten, muiden eläinten, kasvien, elottoman luonnon sekä em. yhdistelmien ekosysteemeissä) ymmärtäminen PELKKÄNÄ resurssina ja raaka-aineena lienee kärkevintä ja ymmärrettävintä.*"

Suuri osa haastattelemistani aktivisteista määrittelikin itsensä ensisijaisesti luonto- tai ympäristöaktivistiksi. Muita nuorten käyttämiä määritelmiä olivat: kansalaisaktivisti, järjestöaktiivi, moniaktiivi ja ekoanarkisti. Järjestöjä ja teemoja joiden parissa haastattelemani aktivistit toimivat ovat mm. ympäristöjärjestöt (Luonto-liitto, Maan Ystävät), rasminvastainen toiminta (Antifa), anti-militaristinen ja pasifistinen toiminta (Aseistakieltyjäliitto, Suomen Rauhanpuolustajat, Sadankomitea), ihmisoikeustoiminta (Amnesty), feministiryhmät (Peppi) sekä erilaiset kampanjaryhmät, joita ovat muun muassa Ylikansalliset kuriin-, Shell boikotti- ja Carbage-kampanja (entinen Anti-McDonalds).

Aktivistien ristsidonnaisuus erilaisiin järjestöihin ja kampanjoihin, jotka yhdessä muodostavat niin kutsutun vaihtoehto- tai muutosmiljöön, on monitahoinen ja kiinnostava ongelma. Haastattelemistani aktivisteista, jotka tutkimusta tehdessäni toimivat aktiivisesti eläinoikeusliikkeessä, vain yksi osa kertoi tullessaan vaihtoehtomiljööseen alunperin mukaan eläinten oikeuksien takia. Tämä tarkoittaa käänteisesti sitä, että toinen osa eläinoikeusaktivisteista oli aktiivinen, jo jossain muussa vaihtoehtomiljöön järjestössä tai kampanjassa, josta he olivat päätyneet toimijoiksi myös eläinoikeusliikkeeseen.

Lähes kaikki haastattelemistani nykyisistä "moniaktiiveista" olivat aktivoituneet alunperin jonkin yhden asian tiimoilta. Poikkeuksen tästä säännöstä tarjoaa osa punkkaritaustan omaavista aktivisteista, sillä punkkaritaustaiset nuoret olivat jo valmiiksi mukana hyvin *poliittisessa* alakulttuurissa, joka heijasteli ja toisaalta *oli* osa vaihtoehtomiljöötä. Punkkari nuorten siirtyessään pelkistä "passiivisista" musiikin kuluttajista ja konserttiyleisöstä, aktiivisiksi osallistujiksi olivat he jo sisäistäneet punk-kulttuurin ja musiikin välityksellä laajan epäkohtien rintaman pullollaan toimintamahdollisuuksia.

Tämän tiedostaneena eri vaihtoehtopiirit pyrkivätkin aktiivisesti rekrytoimaan punkkareita joukkoonsa. Esimerkiksi *Vegan Resistancen* nuoret kävivät ensisijaisesti punk-keikoilla myymässä tuotteitaan. Usean punkkari nuoren ensimmäinen käytännön kontakti eläinten oikeuksiin, olikin joko tavallisella punk-keikalla jaettu eläinten "*riistosta*" tai tulevasta mielenosoituksesta kertova lentolehtinen tai eläinoikeusjärjestön vartavasten järjestämä

punk-keikka³¹.

Alunperin "yhdesasianaktivistin" tarina on haastattelujen valossa seuraavanlainen: Aktivoiduttuaan itselleen tärkeän asian tiimoilta, eli otettuaan osaa kokoukseen, tapaamiseen, mielenosoitukseen tai vaikkapa konserttiin, nuori tutustui vanhempiin aktivisteihin, jotka toimivat jo useammassa järjestöissä useiden eri asioiden tiimoilta "*koska kaikki liittyy enemmän tai vähemmän kaikkeen*". Vanhemmilta aktivisteilta tuoreet aktivistit "kuulivat" ja "oppivat" muista epäkohdista, joihin oli helppo puuttua jopa samoin argumentein kuin esimerkiksi eläinten "riistoon". Konkreettisesti siinä kävi usein näin: "*Muutos oli kuitenkin viime talvena hyvin yhtäkkinen: tapaaminen ja keskustelut ihailtavan energisen ja aktiivisen eläinaktivistin kanssa saivat mut kokemaan, että tarttis tehdä itsekin enemmän, ja samalla ihmettelmään miksi en aikaisemmin ollu tarttunu toimeen. Siitä lähtien olenkin ollut aktiivisesti mukana Jyväskylän OE:ssa ja myöhemmin mukaan ovat tulleen myös Maan Ystavät ja jossain määrin anarkistipiirit ynnä muut.*" (Tyttö 23-vuotta.)

Erityisesti eläinten oikeuksille pelkästään omistautuneet aktivistit saavat kuulla paljon kritiikkiä heitä ympäröivältä laajemmalta vaihtoehtomiljööltä. Ympäristöaktivistit "moralisoivat" eläinaktivisteja siitä, kuinka turhaa on keskittyä pelkästään eläinten oikeuksien puolustamiseen maailman tilan ollessa yleisesti niin huono, että piakkoin tapahtuvan ympäristökatastrofin jälkeen ei enää välttämättä ole olemassa eläimiä, joiden oikeuksia puolustaa. Punamusta vaihtoehtoaktiivi vastaavasti moralisoi eläinaktivistia, koska itse näkee eläinten riiston kapitalistiselle yhteiskunnalle ominaisen luokkariiston jatkeena, eli *oireena* johon on turha puuttua, koska tuolloin itse *tauti* jää hoitamatta³². Kärjistäen hänen mukaansa eläinten riisto voidaan lopettaa vain murskaamalla sitä ylläpitävä järjestelmä, jolloin ratkaistaan samalla paljon muita maailman ongelmista.

---

³¹ On myös syytä huomata, että monet punk-yhtyeet käsittelevät osassa sanoituksiaan eläinoikeustematikkaa (esim. englantilaisen yhtyeen Conflictin kappale Meat means murder), joten eläinten "riistäjiä" vastaan taistelemisen oli myös osa punk-kulttuuria.

³² Vapun tienoilla 1996 ilmestyi pilaversio Anonyymistä, jossa mm. kehoitetaan liimaamaan vaahtomuovia kengän pohjiin, jotta tallatut muurahaiset eivät vahingoittuisi. Lehdessä olevassa "EVR aktivistin haastattelussa" tämä kertoo varastavansa kaupasta lenkkimakkaroita ja vapauttavansa ne paketeistaan luonnonhelmassa. Tämä nk. Vappu-anonyymien takana ovat huhujen mukaan olleet, jotkut "punamustat" vaihtoehtoaktivistit.

Kansalaisaktiivisuuden maailmassa luoviminen on luonnollisesti tuonut tietoisuuteen yhä uusia ongelmia niin, että maailmankuvasta on pikkuhiljaa hahmottunut paljon laajempi kokonaisuus, jossa eläinten kohtelu ei enää ole vain yksi irrallinen ongelma - joskin eläinten asiat edelleenkin ovat ehdottomasti lähinnä sydäntäni, se epäkohta, joka herättää minussa kaikista voimakkaimpia tunteita ja toimimisen tarvetta. (Tyttö 23-vuotta.)

Vaihtoehtomiljööön tarjoama totuus (usein kaikessa raadollisuudessaan) on pakattu houkuttelevaan muotoon: musiikkiin, kulttuuriin, lentolehtisiin, toiminta- ja opintopiireihin³³. Aktivistit ovatkin eräänlaisia kadotetun *tai* tukahdutetun (vaietun) totuuden "etsijöitä" (seekers) ja juuri näiden ryhmistä ja *issuesta* toiseen liikkuvien etsijöiden kautta vaihtoehtomiljöö saakin muotonsa. Miljööä yhdistää kaikille sen "jäsenille" yhteinen "etsinnän ideologia" (common ideology of seekership), joka toisaalta nousee ja toisaalta vahvistaa tietoisuutta deviantista asemasta. Juuri kaikkien miljööön toimijoiden "harhaoppinen" asema suhteessa vallitsevaan yhteiskuntaan ja sen itse itselleen myöntämään ortodoksiseen asemaan on yksi koko miljööä laajemmin yhdistävä piirre. (Ks. Campbell 1972; ks. myös Kaplan 1995 & 1997.)

Campbell näkee kulttuurisen miljööön yhteiskunnan kulttuurisena alamaailmana, johon kuuluvat kaikki deviantit uskomusjärjestelmät ja niihin liittyvät käytännöt. Vaihtoehtomiljööä ylläpidetään ensisijaisesti vaihtoehtomedialla, joka koostuu lehdistä, kirjoista, pamfleteista, luennoista, opintopiireistä, mielenosoituksista, epämuodollista tilaisuuksista ja niin edelleen. Näiden tällaisten foorumien avulla ryhmät jakavat tietoa itsestään, uskomuksistaan ja käytännöistään, jota muutoin ei ole saatavilla. Hyvin tätä tarkoitusta kuvaa suoran toiminnan eläinoikeuslehden, Eturintaman määritelmä tarkoituksestaan: "*Lehden tarkoituksena on levittää tietoa suorasta toiminnasta eläinten puolesta, sillä valtamedian antama huomio tapahtumille on valitettavan yksipuolista*" (Eturintama 1995). (Ks. Campbell 1972, 122.)

Miljööön lehdissä käsitellään laajasti eri aihepiirejä, myös oman erityisalueen ulkopuolelta. Lehdissä ilmoittaminen ja mainostaminen on yleensä äärimmäisen halpaa usein ilmaista

---

³³ Huolimatta vaihtoehtomiljööön usein synkästä ja ulospäin pessimistiseltä vaikuttavasta maailmankuvasta, siihen liittyy kuitenkin kiinteästi toivon ja optimismin siemen. Usko paremmasta huomisesta näkyy Toimintakalenterin 1/1998 kansikuvassa, jossa lukee: "*even if the world was to end tomorrow i would still plant A tree today*".

(ilmoitusten vaihtoa eri lehtien välillä suositaan). Lehtien painosmäärät vaihtelevat sadasta Muutoksen Kevään 3000:een ja lehdet ovat lähes poikkeuksetta anti-copyright tyyliä, eli lehtien juttuja saa lainata kokonaan tai osittain tai vaikkapa koko lehden voi kopioida ja myydä eteenpäin. Esimerkkinä vaihtoehtomiljööön lehtien sisällön moninaisuudesta esittelen Kellossa painetun "*Ekoanarkistisen mielipidejulkaisun*" Villin Pohjolan numeron 2/1997 sisällön:

Sivu 1, pääkirjoitus: käsittelee lehden myöhästymistä ja sisältöä
Sivut 2-3, artikkeli: *Anarkistinen toiminta*, käsittelee toimittajan (pseudonyymi Perttu Mörkö) omaa käsitystä anarkistisesta toiminnasta.
Sivu 4, artikkeli: *Rotukiihkoilua Turussa* ja Toimintakalenterin mainos.
Sivu 5, artikkeli: *Tunnelinäköä ja taittovirheitä -mietteitä suomalaisesta antifasismista*.
Sivu 6, palsta: *Raakileita*. "Palstalla julkaistaan lähinnä Pertun tajunnanvirtaa kaikennäköisistä päivänpoliittisista asioista [...]. Tässä numerossa jutut Kommunistinuorista, Eläinoikeusliikkeen ja median suhteesta. Näiden lisäksi Toimintakalenterin mainos (Tue Toimintakalenteria).
Sivu 7-8, "juliste": *Stay hard, stay strong, fight the battle against what's wrong*. Tekstiin taustalla nyrkkiin puristettu käsi.
Sivu 9, mainos: Oikeutta eläimille -järjestön Lahden paikallisosaston järjestämästä tukikeikasta.
Sivu 10, palsta: *Porkkanan purijat*. Vegaanisia ruokaohjeita.
Sivu 11-12, artikkeli: *Eläinoikeustoiminta ja rasismi*. Joensuulaisen anarkistisen Vastavirta-ryhmän tukikeikan mainos. Keikalla oli tarkoitus tukea Helsingissä järjestettäviin Reclaim the Streets - ja Fur Center -mielenosoituksiin lähteviä aktivisteja tilausbussien maksamisessa.
Sivu 13, artikkeli: "*Kuolema: köyhän 'etuoikeus'*" - *Mumia Abu-Jamal pohdiskelua*.
Sivu 14, toimintaraportit: mm. EVR:n lähettämä kirje Stockmannille.

Vaihtoehtomiljööön moninaisuus ja ristisidonnaisuus ruumiillistuu kuitenkin kaikkein parhaiten Mika Marenkin toimittamaan ja joka kuukausi ilmestyvään *Toimintakalenteri*-lehteen. Oman määritelmänsä mukaan Toimintakalenteri on "*Tiedotuslehti vapaan, tasa-arvoisen ja puhtaan maailman puolesta*". Toimintakalenteri "*kertoo tulevista tapahtumista, meneillään olevista kampanjoista ja levittää ajankohtaista tietoa rauhantyöhön, eläin- ja ihmisoikeuskysymyksiin, ympäristönsuojeluun yhteiskunnallisiin vääryyksiin ym. liittyen.*" Toimintakalenteri "[p]yrkii tehostamaan yhteistyötä eri kansalaisjärjestöjen välillä." Ja "[i]nnostaa ottamaan kantaa ja toimimaan". (Toimintakalenteri 6/1997.)

Koska Toimintakalenteri mainostaa itseään kaikilla mahdollisilla vaihtoehtofoorumeilla siihen ei voi olla törmäämättä. Hintakaan ei pääse muodostumaan lehden hankkimisen esteeksi, sillä sen "*muodollinen hinta*" on markka. Kotiin postitettuna lehti maksaa kolme markkaa. Toimintakalenterissa 6/1997 käsiteltiin ja/tai ilmoitettiin seuraavista asioista ja kampanjoista seuraavin otsikoin:

- Mitä Suomi tekee Itä-Timorilla?;
- Asevienti Indonesiaan estettävä!;
- Lisätietoa maahanmuuttajista;
- Maan Ystävät - Lahden väentapaaminen:
- Puolustusministeriön ja ympäristöministeriön menot 1991-2001;
- Tielaitos raiskaa Etelä-Suomen!!!!;
- Temelin on pysäytettävä!!!!;
- Kansanäänestysliike kansanäänestyksen aikaansaamiseksi EMU:sta ja uudesta EU-perussopimuksesta;
- Ya Basta! -Suomi. Solidaarisuutta Chipasin sorretuille;
- Pikku-ekokylän kehittämistalkoita vanhalla koululla Eräjärvellä;
- Vetoa aktivistin (Ritt Goldstein tekijän huom!) hengen puolesta!;
- Vastaisku fasismia vastaan!!! (Anti-Facist Action -ryhmän julkaisun mainos);
- Kaurapuuro (Anarkistisen "kulttuurijulkaisun" mainos);
- Muistakaa totaalikieltäytyjiä;
- Eläinperäiset valmistus- ja lisäaineet elintarvikkeissa.

Lisäksi kyseisessä Toimintakalenterin numerossa on hieman yli 30:n eri järjestön ja kampanjaryhmän yhteystiedot, mm. Amnesty International, Aseistakieltäytyjäliitto, Kommunistinuoret, Maan Ystävät, Perheyhdistys, Oikeutta eläimille, Suomen Anarkistiliitto ja Vanhankaupungin kulttuuriekologinen klubi. Kyseinen kalenteri tarjosi mm seuraavanlaista toimintaa: *Anarkistisen Karjala Seuran kokous*³⁴, "Leiriö liikenneympyrällä", Vuotoksen Voima OY:n hallituksen kokous, Nicaraguan ystävien perinteinen Piñata-kesäjuhla, Juutinrauman sillan vastustusleiri (Limsham, Ruotsi), Antimilitaristinen festivaalimatka Roskildeen, Permakulttuurikurssi, ETYJ-varjokokous (Varsova), Delfiinien "Independence day", suoran toiminnan protestileiri Temelinin ydinvoimahan- ketta vastaan (Tsekeissä), Toinen Intergalaktinen tapaaminen uusliberalismia vastaan, ihmisyyden puolesta (Espanja), Maailman nuorison ja opiskelijoiden festivaali (Havanna), Hiroshiman ja Nagasakin ydinpommin 52. muistopäivät, Fur Center -mielenosoitus, Kestävä Suomi -messut, yms..

Toimintakalenterin tapaiset tiedotuslehdet yhdessä lehtien ja järjestöjen ristiin mainosta- misen kanssa, ovat oleelliset tekijät siinä, että milloin ja mihin vaihtoehtomiljöö- n kohtaan tahansa henkilö astuu, hän saattaa käydä nopeasti lävitse moninaisen joukon erilaisia "liikkeitä" ja uskomuksia. Omaa sosiaalista verkostoaan laajentaessaan hän samalla lisää

---

³⁴ Vaikka Anarkistinen Karjala Seura ei kovin aktiivisesti ole toiminutkaan, on se jo nimensä perusteella oiva osoitus vaihtoehtomiljöö- n "huumorintajusta". Vrt. vuonna 1922 perustettuun oikeistolaiseen Akateemiseen Karjala-Seuraan.

miljööseen yhden sitä eheyttävän piirteen. (Ks. Campbell 1972.)

Campbellin mukaan tyypillisimmäksi organisatoriseksi muodoksi kulttisessa miljöössä (tässä vaihtoehtomiljöö) ei muodostu jokin tietty liike, vaan eräänlainen "etsijöiden liitto" (Campbellillä *society of seekers* ja Kaplanilla *confederacy of seekers*). Organisaatioiden ongelmana tällaisessa miljöössä on se, että ne rekrytoivat nimenomaan *etsijöitä*, jotka Campbellin mukaan eivät suinkaan lopeta etsimistään silloin, kun heille tarjotaan "paljastettu" totuus tai silloin, kun jokin polku näyttää johtavan heidän alunperin etsimäänsä totuuteen. Etsijöille käy usein niin, että etsintäprosessin aikana alkuperäinen päämäärä menettää "mahdollisuusavaruudessa" merkityksensä, ja etsinnästä itsestään tulee päämäärä. (Campbell 1972, 127.)

Muodollisten instituutioiden (järjestö, kampanjaryhmä, liitto tai kirkko) rinnalle miljööseen muodostuukin epäformaaleja "etsijöille" suunnattuja ryhmittymiä, eräänlaisia "veljeskuntia", jotka "tukevat" etsijää tämän *koko* taipaleella. Vaihtoehtomiljöön tapauksessa veljeskunnat ovat mm. erilaisia alakulttuuriscenejä ja paikallisia crew-tyyppisiä jäsenyydeltään puoliavoimia kaveriryhmiä.

Osaan tiedosta ja toiminnasta, sekä crew-tyyppisten ryhmittymien että muiden ryhmien jäsenyyteen saatetaan liittää ulkoista glamouria ja sisäistä "me"-henkeä luomaan tiettyjä salailua ja salaseuramaisia piirteitä. Julkisten ja salaisten tietojen, tapahtumien ja kokousten välille muodostuukin eräänlaiset "tiedon portaat" (tiedon hierarkia). Etsijän on tavalla tai toisella kvalifioituttava päästäkseen kapuamaan niitä ylöspäin, kohti ydintä, kaikkitietävien ryhmää ja absoluuttista totuutta. "Tiedon portaat" pitävät yllä myös etsintään liittyvää jännitettä ja niitä voidaan haluttaessa käyttää hyvinkin taitavasti hyväksi, kuten uskonnolliset kultit tekevät³⁵. (vrt. Campbell 1972; salailun merkityksestä ks. Peterson 1997.)

---

³⁵ Kenttätyötä tehdessäni kohtasin romantisoitua "salailua" joidenkin aktivistien taholta. Minuun kohdistunut *avoin* salailu on ymmärrettävä selkeäksi "olet ulkopuolinen" -viestiksi (ja myöhemmin muistukseksi), sillä usein salailut asiat olivat hyvinkin merkityksettömiä. Toisaalta puheet "salaisista" yhteydenotoista, sähköpostilistoista ynnä muista tulee nähdä osana "taisteluretoriikkaa", jonka perimmäisenä funktiona tässä tapauksessa on kollektiivisen identiteetin luominen suhteessa viholliseen. Viholliseksi monille eläinoikeusliikkeen aktivisteille onkin muodostunut vallitseva yhteiskunta, jonka tulkitaan omaavan selkeitä orwellilaisia piirteitä.

Kaiken edellä esitetyn perusteella on mielestäni perusteltua puhua vaihtoehtomiljööstä vaihtoehtoliikkeen sijaan. Terminä miellän miljöön staattisena *kokonaisuutena*, alati läsnäolevana tilana, jonka sisällä tapahtuu liikettä, mutta joka itse ei "liiku". Tässä tapauksessa miljöö on vaihtoehtojen kokonaisuus, joka haastaa vallitsevan järjestelmän *olemassaolollaan* kohtaamatta suoranaisesti sen instituutioita. Vaihtoehtomiljöö on niin monimuotoinen ja eri suuntiin vetävä, että pohjimmiltaan ainoaksi sitä yhdistäväksi tekijäksi jää vallitsevan järjestelmän vastaisuus ja miljöön toimijoiden tyytymättömyys järjestelmän tarjoamaan "totuuteen". Toisin sanoen, vaihtoehtomiljööllä ei ole yhteistä päämäärää, sillä se on muodostunut päämääräksi itsessään. (Ks. esim. Melucci 1989.)

Kuten edellä esitetystä käy ilmi eläinoikeusliike on kiinteä osa laajempaa vaihtoehtomiljöötä. Tutkimuksessani olen kuitenkin irrotanut eläinoikeusliikkeen (väkivaltaisestikin) sitä ympäröivästä laajemmasta miljööstä. Kyseessä on, kuten tällä alaluvulla olen pyrkinyt osoittamaan, tietoinen valinta. Tutkimusteknisistä syistä on mielestäni ollut perusteltua rajata tutkimukseni tiukasti koskemaan pelkästään eläinoikeusliikettä ja tutkia sitä "laboratorio-oloissa" ikään kuin itsenäisenä toimijana. Jatkossa puhuessani eläinoikeusliikkeestä, tulee se nähdä yhtenä toimijana laajemmassa vaihtoehtomiljöössä. Selvyiden nimissä puhun siitä kuitenkin, siten kuin se olisi itsenäinen liike. Edellä esitetty koskee myös yksittäisiä aktivisteja.

6 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN KAMPANJAT

*To make a civilization worthy of the word civilized
the cruelty must end, starting within our own lives.
Reject the anthropocentric falsehood
that maintains the oppressive hierarchy
of mankind over the animals.
It's time to set them free.*

*Veganism is the essence of compassion and peaceful living.
The animals are not ours to abuse or dominate.
I abjure their use out of reverence for all innocent life.*
New Ethic - **Earth Crisis**

Suomalaisen eläinoikeusliikkeen kampanjat pohjautuvat pääosin Tom Reganin asettamiin, luvussa 5.1 esitettyihin, eläinoikeusliikkeen päämääriin Näiden lisäksi oleellista osaa kaikille eläinliikkeen käymille keskusteluille näyttelee laajempi, läntiselle teolliselle kulttuurille ominaisen instrumentalismin kritiikki, jota Stephen Cotgroven sanoin voi kutsua *vallitsevan paradigman kritiikiksi* (Cotgrove 1982, ks. myös Nykänen & Järvikoski 1994).

Aktivistien mielestä taloudellisen kasvun tavoittelu ja sen vaatima "tehokkuus" ovat länsimaisissa yhteiskunnissa saaneet liian keskeisen roolin, ja niistä on tullut liian keskeisiä vaikuttajia myös muille yhteiskunnallisille arvoille. Tällaisen "paradigman" saama vallitseva asema johtaa siihen, että ihminen vieraantuu luonnosta ja käyttää sitä lyhytnäköisesti hyväkseen (Nykänen & Järvikoski 1994, 62). Tämä heijastuu myös suhteessamme eläimiin:

Kapitalistista massatuotannon perusmallia, jossa tuotetta valmistetaan mahdollisimman pienillä kustannuksilla, suurella tehokkuudella ja massiivisissa tuotantoyksiköissä siirrettiin sumeilematta maatalouteen lainkaan kyseenalaistamatta sen soveltuvuutta. Muutoksen voittajina ovat olleet suurtilalliset, sekä suurta pääomaa vaativien tuotantolaitosten omistajat. Häviöinä ovat tuhannet työpaikkansa menettäneet ihmiset, saastuva ja köyhtyvä ympäristö sekä tehokkuusvaatimusten kynsiin jääneet eläimet. (Tuomivaara & Purmonen 1996, 155.)

Tästä vääristyneestä suhteesta aktivistit syyttävät ensisijaisesti kristillistä traditioa, jossa ihminen mielletään koko luomakunnan herraksi, joka oikeuttaa ihmisen käyttämään luontoa hyväkseen (ks. Cotgrove 1982, 28)³⁶. Juuri tällaisen ajattelutavan kritiikki tulee tavalla tai

---

³⁶ Jumala siunasi heidät ja sanoi heille: "Olkaa hedelmälliset, lisääntykää ja täyttäkää maa ja ottakaa se valtaanne. Vallitkaa meren kaloja, taivaan lintuja ja kaikkea, mikä maan päällä elää ja liikkuu." (1.

toisella esiin kaikissa eläinliikkeen kampanjoissa ja sen keskusteluissa. Aktivistien mukaan ongelmat liittyvät usein toisiinsa ja ovat selkeästi yhteiskunnallisia ongelmia:

Miksi eläinten oikeudet ovat sinulle tärkeä asia?

Ensinnäkin tärkeää minulle ei ole ainoastaan eläinoikeuskysymykset, vaan yhtäläillä ihmisoikeus-, ympäristö-, kehitysmaa- ym. kysymykset. Tavallaanhan nämä kaikki kuitenkin liittyvät toisiinsa: ne ovat osa samoja alistavia, ihmisiä, eläimiä ja luontoa välineellistäviä ja hyväksikäyttäviä rakenteita. (Tyttö 23-vuotta.)

Eri aiheiden ympärillä pyöritetään kampanjoita monella eri tasolla ja monella eri tyylillä. Useat eläinoikeusliikkeen kampanjat voidaan nähdä osana jotain suurempaa kokonaisuutta, mutta joitain kampanjoista se pyörittää itsekseen.

Eläinoikeusliikkeen kampanjoihin kuuluu usein miten sekä laillinen (tiedon jakaminen ja vaihtoehdon tarjoaminen) että laitton puoli (vapautukset ja sabotaasit). Periaatteessa ne toimivat toisistaan irrallaan, molempien puolten oletuksena on, että myös toista tapahtuu.

Usein laittomaan puoleen turvaudutaan eräänlaisena keskustelun herättäjänä. Tällöin sen tekijöillä metodina on "*parempaa huonokin julkisuus, kuin ei julkisuutta ollenkaan*" (Tyttö 19-vuotta). Laittoman suoran toiminnan iskut toimivat myös motivoijana osoittaen, että jotain todella tapahtuu. Laillinen toiminta vastaavasti antaa kaikelle toiminnalle jatkuvuuden eli toiminnan tarvitseman "liikkeen". Lisää liikkeen toimintatavoista luvussa 7.

6.1 Turkistarhaus, liikkeen "hyvä" vihollinen

*Fur is murder, fur is death!
Free the animals A.L.F!*

*Turkis on murhaa!
Niin monta kuolemaa turhaan!*

*Turkistarhaaja häpeä,
kätesi ovat veressä!*

*Me emme luovuta ennenkuin te,
suljette saastaisen raatokauppanne!*
- Turkisten vastaisissa mielenosoituksissa huudettuja iskulauseita

---

Mooseksen kirja 1:28.)

Vuonna 1997 Suomessa oli noin 2200 turkistarhaa ja tarhoilla jonkin verran yli viisi miljoonaa eläintä. Maailman ketunahjoista Suomi tuottaa yli puolet (n. 2,5 miljoonaa nahkaa) ja huomattavan osan minkeistä (n. 2 miljoonaa nahkaa). Turkistuotannon koko tuotantoketjusta (tarhaus, käsittely ja myynti) elinkeinonsa saa 10 000 ihmistä (Luku saatu Turkistuottajat Oyj:n tiedotuspäällikkö Päivi Mononen-Mikkilän kanssa käydystä puhelinkeskustelusta 14.4.1998).

Johtuen turkisteollisuuden suhteellisen pienestä työllistävästä vaikutuksesta ja siitä, että aniharva suomalainen omistaa kokoturkin, on turkistarhaus ollut liikkeelle "hyvä" vihollinen: Turkistarhausta vastustamalla astutaan suoranaisesti harvan varpaille.

Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen ja mutkaton. Suuri ongelma turkisten vastustajille on se, että huolimatta turkisteollisuuden suhteellisen pienestä työllistävästä vaikutuksesta, turkistalous, on kansantaloudellisesti hyvä elinkeino: 98 prosenttia nahoista ja 40 - 50 prosenttia turkispukineista menee vientiin. Tämä tarkoittaa, että nahoista esimerkiksi vuonna 1997 tuli vientituloja 1,5 miljardia markkaa ja pukinekaupasta 300 miljoonaa³⁷. Eläinoikeusaktivistien mielestä kärsimystä ei kuitenkaan voi mitata rahassa, ei edes ulkomaan valuutassa.

Toiseen turkistenvastustajien ongelmaan törmäsin konkreettisesti osallistuessani (9. lokakuuta 1997) turkistenvastaisten lentolehtisten jakamiseen. Ojentaessani keski-ikäiselle naishenkilölle lentolehtistä tämä hymyillen ja päättään pudistaen sanoi: *"Ei kiitos! En tarvitse. Minulla ei ole varaa ostaa turkkia."* Nainen jatkoi matkaansa ja tuijottaessani hänen etäännyvää selkäänsä tajusin, miksi naisen kommentti synnytti minussa ristiriitaisen tuntemuksen: hänen takkinsa huppua somisti karvareunus.

Tällä hetkellä yli 90 prosenttia ketun nahoista ja jonkin verran alle puolet minkin nahoista

---

³⁷ Turkistuottajat Oyj:n tiedotuspäällikkö Päivi Mononen-Mikkilä kertoi käymässämme puhelinkeskustelussa lukeneensa uutisen, jonka mukaan Ruotsin kevyen musiikin teollisuuden "liikevaihto" oli samaa kokoluokkaa.

päätyykin somisteiksi (mt.)³⁸. Ongelmalliseksi liikkeelle asian tekee se, että ihmiset eivät välttämättä edes tiedosta ostaneensa "turkkia". Vielä suuremmaksi ongelmaksi asia nousee tietenkin silloin, jos ihmiset tiedostavat asian, mutta eivät siitä välitä.

Turkistarhausta vastustetaan yleisesti kolmesta syystä. Ensinnäkin, tarhauksen vastustajien mukaan nykyaikana ihminen ei enää tarvitse turkkia muun kuin sen "näyttöarvon" vuoksi. Tarhaus on siis heidän mielestään täysin turhaa ja jota oikeutetaan ainoastaan siitä saatavilla tuloilla (elinkeinona yksilötasolla ja vientituloilla valtakunnantasolla)³⁹. Toinen ja tärkein peruste turkistarhauksen vastustukselle on sen eläimille aiheuttamat kärsimykset. Kolmas vastustuksen syy ovat turkistarhaukseen liittyvät vakavat ympäristöongelmat.

Turkistarhalla eläimet ovat metalliverkosta valmistetuissa pienissä häkeissä. Myös häkkien pohjakin on verkkoa, jotta ulosteet ja virtsa putoavat sen läpi, ja siivous on siten helpompaa. Ketuilla ja supikoirilla on häkeissään tilaa eläintä kohden yleensä puolisen neliometriä, minkeillä ja hillereillä korkeintaan 1/5 neliometriä. Pesäkoppia käytetään aina minkeillä ja hillereillä, mutta ketuilla ja supikoirilla yleisemmin vain poikasaikana. Sivuiltaan avoimet verkkohäkit eivät anna myöskään eläimille riittävästi suojaa pahimmilta sääolosuhteilta. (Ks. Singer 1991 136 - 137.)

Suomalainen eläinsuojeluliike on jo reilun 20 vuoden ajan vaatinut parannuksia turkiseläinten oloihin. Alussa suojeluliike keskittyi vaatimaan turkiseläinten häkkien koon kasvattamista. Viimeaikoina se ei enää ole tyytynyt häkkikoon kasvattamiseen, vaan on ruvennut vaatimaan luopumista nykyisenkaltaisesta tarhauksesta kokonaisuudessaan.

Eläinsuojeluliitto Animalia ry haluaa kiinnittää turkiselinkeinon, yleisön ja viranomaisten huomion siihen, että eläinten olot Suomen turkistarhoilla eivät ole eläinsuojelullisesti hyväksyttävät. Jotta edes eläinten perushyvinvointi voitaisiin varmistaa, tulisi niiden kasvatusympäristöä muuttaa oleellisesti, ja luopua kokonaan nykymuotoisesta häkkikasvatuksesta. (Animalia 22.5.1995.)

Vaatus ei sikäli ole perusteeton, että joissain maissa nykymuotoinen turkistarhaus on kielletty, koska sen on katsottu aiheuttavan kohtuuttoman paljon kärsimyksiä eläimille.

---

³⁸ "Somisteet eivät ole kokoturkkien 'jäännöspaloja', kuten eräät kuluttajat olettavat. Etenkin kettujen häkkikasvatuksesta suurin osa tapahtuu varta vasten tähän tarkoitukseen [...]" (Animalia 18. 3. 1997.)

³⁹ Aktivistien väitteiden mukaan valtaosa tarhoista on tarhaajille sivuelinkeino.

Esimerkiksi Hollannin hallitus päätti vuonna 1995 lopettaa kettujen häkkikasvatuksen 10 vuoden siirtymäajalla. Samana vuonna Ruotsin hallitus muutti eläinsuojeluasetusta niin, että kettujen kasvattaminen tullaan sallimaan vain tiloissa, joissa niillä on kaivamismahdollisuus, virikkeitä ja mahdollisuus elää luonnollisena sosiaalisena ryhmänä. Uusien ruotsalaistarhaajien osalta säädös on voimassa 1996 alusta, vahoilla tarhiolla on siirtymäaika viisi vuotta. (Animalia 18.3.1997.)

Suomen eläinsuojelulainsäädännön turkistarhoille asettamat parannukset: velvoite "suojaavan alueen" (makuuhylly tai pesäkoppi) ja virikkeiden (esim. purulelu) järjestämisestä eläimille, tuntuvatkin yleiseurooppalaisen suuntauksen rinnalla melko vaatimattomilta.

Eläinoikeusliikkeen turkisten vastainen manifesti kiteytyy Tom Reganin (1983) sanoihin: "*Emme halua suurempia häkkeitä. Haluamme tyhjätkin häkit!*". Eläinoikeusliike vaatiikin turkistarhauksen lopettamista *kaikissa* sen muodoissa mahdollisimman lyhyellä siirtymäajalla. Tämän lisäksi he vaativat valtiota "*tukemaan turkiselinkeinolla elantonsa hankkivien siirtymistä eettisesti kestävimille aloille siirtymäkauden aikana ja sen jälkeen*" (Oikeutta eläimille 6.10.1997).

Eläinoikeusaktivistiteille turkistarhaukseen kulminoituu ihmisen itsekkyyden ja turhamaisuuden. Oikeutta eläimille -yhdistyksen lehdistötiedotteessa (6.10.1997) kuvataankin aktivistien tunteja näin:

[...]Haluamme tuoda esiin mielipiteemme siitä, että sellainen elinkeino, joka perustuu täysin turhien ylellisyystuotteiden tuottamiselle aiheuttaen samalla miljoonien eläinten kärsimyksen vuosittain, ei ole millään tavoin hyväksyttävää. [...] Turkistuotanto on mielestämme Suomelle samanlainen kansallinen häpeän aihe kuin valaanpyynti norjalaisille.

Turkistarhauksen "eettisiin" ongelmiin eläinoikeusliikkeen laillinen kampanja pyrkii puuttumaan ensisijaisesti vaikuttamalla kuluttajien valintoihin. Käytännössä tämä tarkoittaa tiedottamista, tiedottamista ja vielä kerran tiedottamista. Liikkeen ongelmana on kuitenkin se, että siltä, sen omien lehtien lisäksi puuttuu foorumi, jolla tiedottaa. Eikä turkistarhauksesta ole julkisesti keskusteltu juuri ollenkaan, ennen kuin vapautusiskut turkistarhoille alkoivat.

Tiedotuskanavan puuttuminen on ajanut aktivistit kaduille. Tiedottaminen tapahtuu

ensisijaisesti lentolehtisiä jakamalla ja mielenosoituksin. Joskus, jos asialle halutaan enemmän julkisuutta, voi liike järjestää kansalaistottelemattomuusaktion mielenosoituksen yhteyteen.

Eläinoikeusliikkeen turkisten vastaisen kampanjoinnin ongelmana on yhä, että se profiloituu ihmisten mielissä pelkästään kokoturkkeihin, kuten jo aikaisemmin esittämäni esimerkki osoittaa. Jos liikkeen tarkoituksena on pyrkiä vaikuttamaan kuluttajien ostopäätöksiin ja sitä kautta turkistuotantoon, olisi esimerkiksi lentolehtisten jakopaikkoja harkittava uudelleen.

Jos kuluttajien valintoihin todella haluttaisiin vaikuttaa eikä vain purkaa omaa vihaa ja epätoivoa yksittäisiin turkkureihin, tulisi lentolehtisiä jakaa myös sellaisten tavallisten vaatekauppojen, kenkäkauppojen ynnä muiden edessä, joissa myydään turkein somistettuja tuotteita. Tällöin jaettavien lentolehtisten tulisi myös muistuttaa siitä, että myös kangastakin kauluksessa oleva karva on kuulunut elävälle olenolle. Ainainen turkiskaupan edessä "riehuminen" vain vahvistaa tavallisen kansalaisen mielikuvaa siitä, että vain kokoturkkiin nahkansa menettänyt eläin on joutunut kärsimään.

Herääkin kysymys pyrkiikö eläinoikeusliike todella ajamaan turkistuotantoa alas kuluttajien valintojen kautta? Moni haastattelemistani turkiskampanjassa aktiivisesti toimivista aktivisteista sanoi, ettei usko turkistarhauksen loppuvan Suomen sisäisellä päätöksellä, vaan he toivovat EU:n tulevan jossain vaiheessa kieltämään häkkistarhauksen. Kiellosta tarhaajalle aiheutuvien kustannusten nousun tarkoittaa käytännössä tarhauksen loppumista.

Mielenosoittaminen turkiskaupan edessä on toisaalta kollektiivisen identiteetin rakentamisen ja uusintamisen muoto ja toisaalta terapeutin voimannäytön keino. Yksittäinen turkiskauppa tarjoaa selkeän kohteen, johon viha ja epätoivo on helppo projisoida. Yksittäinen turkisliike voidaan myös saada ajettua konkurssiin, "pelottelemalla" sen mahdolliset ostajat pois ja "toivomalla" että joku käy yöllä rikkomassa esimerkiksi liikkeen

ikkunat⁴⁰. Tällaisia pitempiaikaisia kampanjoita aloitettiinkin syksyllä 1997 sekä Tampereella että Helsingissä.

Yleensä turkisten vastustajien toimet kohdistuvat turkistarhaajiin, turkishuutokauppoihin (Fur Centerillä) ja turkisliikkeisiin. Radikaalin eläinoikeusliikkeen alkuaikojen uho yksittäisiä turkin omistajia kohtaan on jo laantunut⁴¹. Suurimpana syynä miksi yksittäiset turkkien käyttäjät on liikkeen taholta jätetty rauhaan on se, että hyökkäyksillä saa haastattelemani aktivistien käsityksen mukaan aikaan vain *todella* huonoa julkisuutta liikkeelle, jopa huonompaa kuin vapautusiskuilla. Kaiken lisäksi tekoturkit ovat kuulemma nykyään niin hyviä, että niitä ei enää erota aidoista, joten erehtyminen "kohteesta" on hyvin mahdollista⁴².

Oikeutta eläimille -yhdistyksen ja sen edustajien keskittyessä tiedottamiseen ja mielenosoituksiin, on EVR käynyt omaa sotaansa turkistarhausta vastaan. Turkisliikkeiden lukkoja on liimattu sekä ikkunoita ja muuta omaisuutta hajoitettu satojentuhansien markkojen edestä. Turkistarhoilta on EVR:n nimissä vapautettu ja värjätty tuhansia eläimiä. Myös turkistarhoille rehuja tekevät yritykset ovat saaneet osansa EVR:n kampanjasta "*Operaatio pahin painajainen*", jonka aluksi jouluna 1995 kaksi rehusekoitamaa sytytettiin tuleen. Tuhopoltot aiheuttivat vahinkoa satojen tuhansien markkojen arvosta. EVR:n toimista lisää luvussa 7.1.2.

---

⁴⁰ Pelottelulla tässä tarkoitan lentolehtisten jakamista liikkeen edessä. En ole koskaan havainnut uhkailua tai suoranaista pelottelua aktivistien taholta turkisliikkeiden edustalla järjestettyjen mielenosoitusten tai vastaavien yhteydessä.

⁴¹ Kun Vantaalla Fur Centerillä 4.12.1997 pidetty turkiskaupanvastainen mielenosoitus päättyi lähdimme osan aktivisteista kanssa sieltä paikallisbussilla pois. Linja-auto tuli mielenosoittajista niin täyteen, että vain aivan perälle jäi muutama tyhjä paikka. Kuinka ollakaan kolmannelta pysäkiltä linja-auton kyytiin nousi keski-ikäinen naishenkilö, jolla oli päällään kokoturkki. Hän käveli läpi koko mielenosoittajajoukon saamatta yhtään huomautusta. Tilanteen paradoksaalisuus sai toki aikaan joitakin naurunpyrskähdyksiä. Jossain vaiheessa matkaa naishenkilön vieressä istuva aktivisti ojensi tälle turkistarhauksesta kertovan lentolehtisen, josta alkoi pienehkö väittely. Tilanne oli pysyi kuitenkin koko ajan maltillisena.

⁴² Haastattelemani Suomessa usein käyvä ruotsalaisaktivisti kertoi, että hänelle Suomeen tuleminen on aina shokki, koska täällä näkee kaupungilla niin paljon turkkeja. Omien sanojensa mukaan hän *pyrkii* sylkäänsä jokaista turkki päällä kulkevaa vastaantulijaa. Tämän lisäksi hän on opetellut ilmaisemaan mielipiteensä turkinomistajalle myös suomeksi. Esimerkkinä hän lausuu ponnekkaasti: "SAASta!" ja "murHAAja!". (Poika 21-vuotta.)

Turkistarhaus aiheuttaa sekä vesien- ja ilmansuojelullisia että jätehuoltoon liittyviä ongelmia. Turkistuotannon yhteenlasketut typpipäästöt ovat Suomessa 500 tonnia vuodessa ja fosforipäästöt 50 tonnia. Tämä merkitsee sitä, että Suomen turkiseläinhäkkien alle kertyvä lanta- ja virtsamäärä vastaa lähes 1,2 miljoonan ihmisen puhdistamattomien jätevesien sisältämää uloste- ja typpimäärää. Lannan ja virtsan sisältämä typpi ja fosfori aiheuttavat vesistöjen rehevöitymistä. (Ekoisti, TV2 6.2.1998.)

Turkistarhat ovat uhka myös pohjavesille. Häkkien alle kertyvästä lannasta ja virtsasta vapautuu paitsi typpeä ja fosforia, myös ammoniakkia, joka aiheuttaa tarhojen lähellä puustovaurioita. (Ekoisti, TV2 6.2.1998.) Näillä perusteilla myös ympäristöjärjestöt ovat puuttuneet turkistarhaukseen ja vaatineet ainakin pohjavesialueilla sijaitsevien turkistarhojen välitöntä lakkauttamista.

Suomen turkiseläinten kasvattajain liiton teettämän tutkimuksen mukaan 69 prosenttia suomalaisista hyväksyy turkiseläinten tarhauksen (YLE TV-Uutiset 20.2.1998). Eräs aktivisti kysyikin minulta, tiedätkö mitään muuta elinkeinoa, jota kolmannes kansasta vastustaa. En tiennyt, mutta koska aktivisti ei ottanut huomioon EOS-vastauksia heitin hänelle vastakommentin: samaisen tutkimuksen mukaan 69 prosenttia haastatelluista ei pidä turkisten vastustajien vaatimuksia oikeutettuina (mt.). Tällöin lukujen kääntäminen ei aktivistia enää auttanut ⁴³.

6.2 Tehotuotantoa vastaan - Kasvissyönnin puolesta

Useimmilla ihmisillä, erityisesti kaupunkilaisilla, suurin kosketus eläimiin tapahtuu ruokapöydässä: kun me syömme niitä. Tämä yksinkertainen seikka on avain meidän suhtautumiseemme eläimiin - ja samalla avain siihen, mitä jokainen meistä voi tehdä tämän suhtautumisen muuttamiseksi. (Singer 1991, 100.)

Näin kirjoittaa Peter Singer Oikeutta Eläimille kirjansa luvussa "Visiitti tehokasvattamolle... eli mitä tapahtui lounaallesi kun se vielä eli". Kasvissyönnin puolustaminen ja siten lihan tehotuotannon vastustaminen on liikkeen ehdottomasti "tärkein" kampanja. Lisäksi

---

⁴³ Ko. tutkimuksen mukaan nuorten asenteet olivat muuttuneet vuodessa voimakkaimmin. Tutkimuksessa haastatelluista yli 15-vuotiaista nuorista 46 prosenttia suhtautui myönteisesti tarhaukseen. Vuosi sitten luku oli 21 prosenttia (mt.).

kiinteänä osana kampanjaan kuuluu myös muun tehotuotannon (esim. maito) vastustaminen, sillä maitokarjan olet eivät kovinkaan paljon eroa teuraskarjan oloista.

Kasvissyöntikampanja nähdään liikkeelle tärkeäksi viidestä syystä: 1) Pelkästään Suomessa ruuan tuotannossa surmataan kymmeniä miljoonia eläimiä (sikoja, nautoja, lampaita, kanoja) vuosittain. 2) Tehotuotantoon liittyy monia eläimen hyvinvoinnin kannalta ongelmallisia seikkoja (esim. eläinkuljetukset). 3) Eläinvalkuaisaineiden tuotanto on suurta tuhlausta ja ympäristöä kuormittavaa. 4) Tehotuotanto jossain muodossaan, koskettaa käytännöllisesti katsoen jokaista suomalaisista. 5) Ruokatottumuksiinsa, josta tässä siis perimmiltään on kyse, myös tavallinen kansalainen voi jokainen helposti vaikuttaa.

Vaihtoehtona lihansyönnille eläinoikeusliike tarjoaa kasvissyöntiä eli lihan jättämistä pois ruokavaliosta. Kasvissyönnistä voi askelittain siirtyä vielä rajoitetumpaan ruokavalioon ja lopulta vegaaniksi (ks. luku 8). Ensi askeleena yksityisille ihmisille ehdotetaan aluksi kuitenkin lihan ja häkkikanalassa tuotettujen munien jättämistä pois ruokavaliosta.

Kasvissyöntiä "sekasyöntiä" mielekkäämpänä vaihtoehtona perustellaan ensisijaisesti kolmella argumentilla: 1) Kasvissyönti on terveellistä. 2) Kasvisruokavalio säästää ympäristöä. 3) Eläinten ei tarvitse kärsiä. (*Miksi olisin kasvissyöjä?* OE ei päiväystä. Huomaa lentolehtisen asioiden asettamaan järjestys).

Kasvissyönnin edistämistä tarjotaan myös ratkaisuna maailman ruokapulaan. Tämä perustuu arvioon, jonka mukaan eläimille syötettävän valkuaisen - samoin kuin energian - määrä on noin kymmenkertainen verrattuna siihen valkuais- tai energiamäärään, joka eläimestä teurastuksen jälkeen saadaan takaisin (Tengvall 1995, 7). Eli yksinkertaistaen: syöttämällä karjalle kymmenen kiloa viljaa saadaan keskimäärin yksi kilo lihaa. Ei siis ihme, että lihantuotantoa kutsutaan "käänteiseksi proteiinin tuotannoksi." Jos lihakarjan ruokkimiseen käytetyllä peltomäärällä kasvatettaisiin viljaa suoraan kulutukseen, siitä riittäisi laskelmien mukaan ruokaa yllin kyllin kaikille maailman ihmisille (ks. Tengvall 1995).

Ja sama Oikeutta eläimille yhdistyksen sanoin:

Samalla kuin noin 800 miljoonaa ihmistä kärsii nälänhätää, me syötämme ihmisille ravinnoksi kelpaavia kasveja lihateollisuuden eläimille. Eri kasvien kasvattaminen kotieläintaloudelle vie noin 90 prosenttia rajallisesta luontaisista ravinnon tuotantoon soveltuvista resursseistamme, kuten maapinta-alasta, pohjavedestä ja ravinteista. Lihateollisuus ja hampurilaisketjut opettavat tätä tuhlaavaa tapaa nyt kehitysmaihin. (*ELÄINKUNNAN TUOTTEET... MIKÄ NIISSÄ ON VIKANA?* OE, ei päiväystä)

Mitä tulee kasvissyönnin muihin perusteluihin, sen terveellisyyttä painottavat argumentit lähtevät liikkeelle siitä tieteellisestikin todistetusta tosiseikasta, että ihminen ei tarvitse lihaa täyspainoiseen ruokavalioon. Esimerkiksi palkokasveista ihminen saa kaikki ne proteiinit, joiden erityislähteenä lihaa yleisesti pidetään. Täyspainoinen kasvisruokavalio sisältää paljon kuituja, vitamiineja sekä kivennäisaineita, mutta vähän lihatuotteille ominaista rasvaa, joka on yksi esimerkiksi sydän- ja verisuonisairauksien suurimmista aiheuttajista. Oikeutta eläimille -yhdistyksen lentolehtinen esittää asian näin:

Sydän- ja verisuonitautien, sekä syövän ja diabeteksen ym. on todettu olevan yhteydessä lihan ja eläinrasvojen kulutukseen. Lisäksi lihassa vellovat antibiootit, salmonellabakteerit yms. kartoittavat luotaan terveystietoisia kuluttajia. (*ELÄINKUNNAN TUOTTEET... MIKÄ NIISSÄ ON VIKANA?* OE, ei päiväystä).

Kasvissyönnin ekologisuuteen liittyen aktivistit argumentit pyrkivät tuomaan esiin sen, että lihantuotanto kuluttaa muutakin kuin rehua (negatiivisen proteiinintuotanto). Worldwatch Institute'n laskelmien mukaan yhden naudanlihakilon kasvattaminen viljapitoisella rehulla kuluttaa viisikiloa viljaa, 20 000 litraa puhdasta vettä, neljää bensiinilitraa vastaavan energiamäärän ja 16 kiloa köyhtynyttä pintamaata. Onkin laskettu, että yhden tehokasvatuksella tuotetun lihakilon vaikutus kasvihuoneilmiöön on yhtä suuri kuin sillä, että henkilöautolla ajetaan 90 kilometriä. (ks. Tengvall 1995; Singer 1991.)

Lihan "sivutuotteina" eläimet tuottavat myös huomattavat määrät lantaa ja metaanikaasua. Eläinten lanta onkin yksi vesistöjen rehevöitymisen syistä. Lannan lisäksi lehmän ruuansulatuskanavassa syntyy myös metaanikaasua, joka luonnollisesti poistuu lehmän elimistöstä tavalla tai toisella. Metaani luokitellaan kasvihuonekaasuksi, eli sillä on kiihdyttävä vaikutus kasvihuoneilmiöön. Metaanin vaikutus kasvihuoneilmiöön verrattuna esimerkiksi hiilidioksidiin on moninkertainen. (Mt.)

Karjatalouden vaikutus kasvihuoneilmiöön on eläinoikeusliikkeen esittämien väitteiden mukaan myös laaja-alaisempi. Sen mukaan pääsyynä maailman sademetsien hakkaamiselle

on, niiden raivaaminen lihakarjan laidunmaiksi. Singerin esittämien tietojen mukaan esimerkiksi Keski-Amerikan sademetsistä on hävitetty puolet, enimmäkseen naudanlihan tuottamiseksi Pohjois-Amerikkalaisille. Usein yhdeksi suurimmaksi vaikuttajaksi sademetsien hakkaamiselle on esitetty McDonalds pikaruokajättiä. Ympäristöongelmat OE:n lentolehtinen tiivistää näin:

Maatalouden päästöt ovat ympäristömme suurin kuormittaja heti liikenteen ja teollisuuden jälkeen. Yksi suurista syistä sademetsien tuhoutumiseen ja kasviuoneilmiöön on karjankasvatus. Rehutuotannossa käytettävät lannoitteet, eläinten tuottamat lantavuoret ja kotieläintalouden energian kulutus ovat jokainen aikamme vakavasti otettavia ympäristöriskejä. (*ELÄINKUNNAN TUOTTEET... MIKÄ NIISSÄ ON VIKANA?* OE, ei päiväystä).

Pääkaupunkiseudulla ilmestyvässä Uutislehti 100 oli 8. huhtikuuta 1998 seuraavanlainen otsikko: "**Suomen eläinsuojeluyhdistys vaatii lisää teurastamoja.**" Myöhästyneeltä aprillipilalta kuulostava SEY:n vaatimus on kuitenkin perusteltu. Vaatimalla lisää teurastamoja SEY kritisoi teurastettavaksi vietävien eläinten pitkiä kuljetusmatkoja tiloilta teurastamoon.

Juuri eläinkuljetukset synnyttävät esim. Englannissa suuria protesteja. Myös Suomessa eläinkuljetukset ovat herättäneet laajaa keskustelua. Monilla aktivisteilla (ks. esim. seuraava sivu) on myös muistikuva TV1:ssä vuonna 1996 esitetystä dokumentista, joka käsitteli eläinkuljetuksia Euroopassa. Mutta eläinkuljetukset ovat aktivisteille vain yksi pieni detalji eläinten "*alistetussa elämässä*" (*Veganismi ja sen perusteet*. OE, ei päiväystä)

Tuotantotehokkuuden kasvaessa eläin nähdään yhä enemmän ja enemmän tuotantovälineenä. Syntymästään lähtien niitä kahlitaan, suljetaan häkkeihin, lihotetaan, pahoinpidellään, revitään paikasta toiseen jne, kunnes teurastajan veitsi päästää ne tuskistaan. Elämä ei missään voisi olla arvottomampaa kuin häkkikanaloissa. Kanoja sullotaan viisi häkkiä kohden, jolloin yhden kanan tilaksi jää A4-paperiarkin kokoinen alue. Broilereita kasvatetaan tuhatmäärin halleissa, joissa yhdelle neliömetrille saatetaan ahtaa 20 eläintä. Sianlihan tuotanto seuraa samaa esimerkkiä. Tehokkuus lihantuotannossa merkitsee aina enemmän kärsimystä niille, jotka eivät kykene puhumaan puolestaan. Suuri osa naudanlihan tuotannosta saadaan maitoteollisuuden lehmien vasikoista. Maidontuotanto alkaa kun vasikka riistetään emoltaan, ettei se joi rahaa tuottavaa maitoa. Vasikka puolestaan joutuu lihantuotannon uhriksi. Lehmät joutuvat elämään koko alistetun elämänsä ahtaissa tiloissa, eivätkä pääse liikkumaan.

Mitkään tehomaaataloudessa kärsivät eläimet eivät saa toteuttaa luontaisia tarpeitaan. (*ELÄINKUNNAN TUOTTEET... MIKÄ NIISSÄ ON VIKANA?* OE, ei päiväystä)

Polttavimmaksi yksittäiseksi epäkohdaksi tehotuotannossa eläinoikeusliike on nostanut eläinkuljetusten rinnalle häkkikanalat. Esimerkiksi Oikeutta eläimille Turun paikallisosasto

tekee juuri kirjoitus hetkellä kartoitusta "vapaiden" kanojen munien saatavuudesta Turun ja sen lähiympäristön kaupoista (sähköposti "keskustelu" Karel Keiramon kanssa 10.4.1998). Toinen "erikoiskampanja" on esimerkiksi Helsingissä syksyllä -97 suunniteltu boikotti valkoista vasikanlihaa myyviä ravintoloita vastaan⁴⁴.

Ensisijaisesti kasvissyönnin edistämiseksi kampanjoidaan kertomalla yhä uudelleen ja uudelleen edellä mainittuja "pointteja". Tiedottamisessa suurta osaa näyttelee vanhojen perinteisten syömätottumusten ja kasvissyöjän stereotyyppien kyseenalaistaminen. Kasvissyönnin ympäriltä järjestetäänkin (yleensä OE ja Vegaaniliitto) paljon yleisiä luentoja, joissa käsitellään sekä kasvissyönnin eettisiä perusteita että käytännön ongelmia. OE:llä on myös useita kasvissyöntiä käsitteleviä lentolehtisiä, joita pyritään jakamaan erilaisissa tapahtumissa. Tammikuun 1996 OE:n jäsenkirjeessä Joni Purmonen ehdottaa kasvissyöntiä käsittelevien lentolehtisten "täsmäjako" seuraavasti:

Kasvissyöjien osuus nuorten keskuudessa kasvaa kasvamistaan. [...] Nyt olisi erittäin tärkeää pyrkiä saamaan kasvissyönnin ja vegaanisen elämäntavan edut esiin nuorten keskuudessa. Lentolehtisten "täsmäjako" (eli jaetaan kasvissyöntiaiheisia lentolehtisiä potentiaalisille kohderyhmille, tässä tapauksessa nuoruille erilaisissa nuorisotapahtumissa), esitelmät kouluissa, julkiset esitelmätilaisuudet esim. kirjastoissa, paneelikeskustelut, yleisönosastokirjoitukset, ystävien "käännäyttämisen", artikkeleiden kirjoittaminen pienlehtiin jne. ovat hyviä keinoja levittää kasvissyöntiä. (mts. 3.)

Tietoa kasvissyönnistä pyritään siis levittämään erityisesti ruohonjuuritason menetelmin.

Tähän patistaa myös Peter Singer kirjassaan:

Jotta saisimme kasvissyönnin toimimaan tehokkaasti nimenomaan boikottina, meidän ei pidä ujoitella sitä. Sekaruokaa syövässä yhteiskunnassa kasvissyöjiltä kysytään aina syytä heidän omituseen ruokavalioonsa. Se voi olla ärsyttävää tai kiusallistakin, mutta samalla se tarjoaa tilaisuuden kertoa ihmisille nykyiseen lihantuotantoon liittyvästä eläin rääkkäyksestä, josta he eivät todennäköisesti eivätkä ennestään tiedä mitään. (Singer 1991, 154 - 155.)

Aktivistien omat kertomukset kasvissyöjäksi tai vegaaniksi "kääntymisestä" osoittavat sen saattavan käydä nopeasti ja hyvinkin "helposti". Esimerkiksi eräs haastattelemani aktivistityttö kertoi lukeneensa Singerin kirjan tehomaaataloutta käsittelevää lukua syödessään samalla lihamakaronilaatikkoa. Mitä pidemmälle luvussa hän eteni, sitä vastenmielisemmältä ruoka alkoi hänen suussaan maistua. Lopulta tyttö ei voinut enää

---

⁴⁴ Valkoisen vasikanlihan tuotannossa pyritään säilyttämään kasvatettavalla vasikalla vastasyntyneen vasikan lihan valkeus ja pehmeys. Tämä tapahtuu siten, että vasikalta ehkäistään kaikki liikkuminen, jotteivat sen lihakset kehittyisi. Kaikki sen saama ravinto syöteään sille nestemäisessä muodossa. Neljän kuukauden ikäisenä vasikka teurastetaan. (Singer 1991, 127.)

laittaa lautasella ollutta ruokaa suuhunsa. Tuo oli viimeinen kerta, kun tyttö söi lihaa. Myöhemmin tyttö ryhtyi vegaaniksi. (Tyttö 17-vuotta.)

Oleellista aktivistien kertomuksissa on mielestäni se, että moneen heistä Singerin kirjassa teki vaikutuksen ennenkaikkea Singerin kuvaamat julmuudet (moraaliset shokit), eivätkä niinkään hänen filosofiset pohdintansa. Jälkikäteen aktivistit nostavat kuitenkin esiin Singerin kirjasta juuri filosofisen keskustelun merkityksen, sillä se on ikään kuin antanut heille sanaston ja kielen, jolla puhua asioista.

Onkin esitetty, että eläinoikeusliike, poikkeuksena yhteiskunnalliselle liikkeelle yleensä, pystyy rekrytoimaan kannattajia olemassa olevien sosiaalisten verkostojen ulkopuolelta (perhe, ystäväpiiri, työ yms.). Rekrytoimisessa se käyttää hyväkseen moraalisia shokkeja, joiden aikaan saamattunnekuohut "pakottavat" ihmisiä aktivoitumaan yli jo olemassa olevien sosiaalisten verkostojen (ks. Jasper & Poulsen 1995; McAllister Groves 1994). Tässä erään aktivistin kuvaus omasta "heräämisestään":

Kasvissyönti oli kaihtanut mielessä jo pitkään ja viime kevaana se sitten sai tulta alleen, kun tein yhteiskuntapolitiikassa demotyön aiheella "eläimet liukuhihnalla", oma osuuteni siinä oli lähinnä turkistarhaus. Samaan aikaan tuli sitten myös tuo eläinkuljetusdokumentti, johon mun lihan syönti sitten loppui kuin seinään ja siinä demotyön tietojen siivittämänä liityin paikalliseen Oikeutta eläimille ryhmään.

Mulla kaikki on siis tapahtunut aika pelottavan nopeesti, mutta ainakin hyvin itsenäisesti tietoja keräillen. En tuntenut ketään aktivisteja, kun hommaan menin mukaan ja alussa tuntu vähän vaikeelta päästä hommaan mukaan, kun kokouksia ei täällä ole usein. Nyt sitten ystäväpiiri on aika lailla aktivisteja, lähinnä näitä täkäläisiä, mutta vanhatkin kaverit on säilyneet, ei tosin kaikki. Niin sydämen asiaksi homma on kuitenkin muotoutunut, että en voisi enää kuvitella seurustelevani pidempään lihansyöjän kanssa. (Tyttö 23-vuotta.)

Ryhdyin itse tutkimukseni puolessa välissä kasvissyöjäksi, ymmärtääkseni millaista kasvissyöjänä oleminen on nyky-yhteiskunnassa. Tämä johtui ennenkaikkea siitä, että usein puhuessani aktivistien kanssa näiden ruokavaliosta, nämä sanoivat tyyliin: *"Ärsyttää kun aina joutuu perustelemaan kasvissyöntiään. Eivät lihansyöjätäkään perustele, vaikka niitten pitäis!"* (Tyttö 19-vuotta, vastaavanlaisen huomion esittää tutkimuksessaan myös McAllister Groves 1995, vrt. myös Singerin lainaus edellä). Ryhtymällä kasvissyöjäksi (ovolaktovegetaristiksi) saisin varmasti itse kokea, minkälaista palautetta kasvissyöjä arkipäivänään kohtasi. Samalla tulisi myös kartoitettua kuinka helppoa tai vaikeaa kasvissyönti käytännön järjestelyineen oli.

Mitä tulee ruokavalion kiinnostavuuteen "ulkopuoliselta" taholta, sitä tuntuu löytyvän. Moni opiskelija kavereistani kiinnitti huomiota muuttuneeseen ruokavalioon. Ilmeisesti kasvisruokaa syövä mies on kuitenkin sen verran harvinainen, että sain useaan otteeseen vastailta ruokavaliotani ja sen perusteita koskeviin kysymyksiin. Perusteluikseni ruokavaliolleni kerroin pyrkimykseni olevan vähentää omalta osaltani eläinten kärsimyksiä. Vastaukseksi sain ymmärtäviä: "*joo olen mäkin joskus ajatellut, mut sitten...*" tai vähemmän ymmärtäviä, "*se on oma asiiasi, mutta mulle on sitten ihan turha moralisoida,*" tai jopa naiveja: "*mistä sä tiedät kärsiikö purjo?*"

Asia joka kiinnitti erityisesti huomioni oli se, että monet puolitut opiskelijaystäväni, erityisesti naiset, ottivat kasvissyöntini hyökkäyksenä heitä itseään kohtaan. Jo pelkkä kasvispihvien läsnäolo ruokapöydässä sai helposti aikaan keskustelun siitä, kuinka maailmassa on polttavampiakin ongelmia kuin eläinten muka huonot olot. Minulta kysyttiin myös lukemattomia kertoja miksi juon piimää, koska huonostihan maitokarjaakin kohdellaan. Vastattuani kysyjälle, että tarkoitukseni on käyttää mahdollisimman vähän eläinkunnan tuotteita ja etten ole asettanut mitään absoluuttista rajaa sille, mikä on sallittua ja mikä ei, sain syytteitä kaksinaismoralismista. Samanlaisia kertomuksia on myös useilla aktivisteilla⁴⁵.

Erityisesti Suomessa vegaani elämäntavan ekologisuus onkin viimeaikoina puhuttanut niin eläinoikeus- kuin ympäristöpiirejä. Vegaanisen ruokavalion suurin ongelma on siinä, että esimerkiksi liha- ja maitotuotteita korvaavat palkokasvit (esim. pavut) ja erityisesti soija sekä vegaanien paljon käyttämät hedelmät, eivät kasva Suomen leveysasteilla. Niinpä suuri osa näistä ruoka-aineista tuodaan esimerkiksi Etelä- ja Pohjois-Amerikasta, jolloin niiden kuljetukset kuormittavat ympäristöä.

Eräänlaisena ratkaisuna tähän ongelmaan on lähdetty lanseeraamaan fennoveganismia,

---

⁴⁵ Eräs haastattelemani tyttö (22-vuotta) kertoi, että kun hän oli ryhtynyt kasvissyöjäksi oli hänen poikaystävänsä (sekasyöjä) ruvennut "haukkumaan" tätä kaksinaismoralistiksi, koska tyttö käytti yhä maitotuotteita. Kuunneltuaan jonkin aikaa "nalkutusta" oli tyttö ryhtynyt vegaaniksi ikään kuin näyttääkseen poikaystäväille. Ilmeisesti tytön päättäväisyys teki poikaystävänsä vaikutuksen, sillä muutaman kuukauden kuluttua tämäkin ryhtyi vegaaniksi. Tapahtumasta on jo joitakin vuosia aikaa ja tyttö on edelleen vegaani.

jonka periaatteena on, että käytetään vain lähialueilla tuotettuja ruoka-aineita, esimerkiksi kotimaassa viljeltävillä viljoilla pyritään korvaamaan soijaa ja marjoilla hedelmiä. Fennoveganismi vaatii kuitenkin paljon paneutumista ja se vie valtavasti aikaa mm. marjojen ja sienten poimimisten muodossa joka ei missään nimessä ole "hukkaan heitettyä" aikaa.

Tehotuotantoa pyritään ajamaan alas muillakin keinoin kuin tiedottamisella ja boikoteilla. EVR on polttanut eläinkuljetuksissa käytettyjä autoja muutamaan otteeseen (esim. Turussa joulukuussa 1996 ja Helsingissä tammikuussa 1998). Marraskuussa 1997 15-vuotias tyttö ja 16-vuotias poika yrittivät polttaa Snellmanin teurastamon Pietarsaareissa, yritys kuitenkin epäonnistui. Myös muualla teurastamot, eläintenkuljetuksiin käytettävät autot sekä lihaliikkeet ovat yhä enenevässä määrin joutuneet sabotoinnin kohteeksi. Viestinä on ollut, kuten Turun tuhopolttotapauksessa: "*Jättäkää eläimet rauhaan!*" Jo aikaisemmin useaan otteeseen lainattu OE:n lentolehtinen päättyy kuitenkin seuraavasti:

Tämän kaiken keskellä on hyvä muistaa, että kulutustottumuksillasi juuri sinä voit vaikuttaa omaan terveydentilaasi, eläinten kohteluun ja maailman tulevaisuuteen, joko positiivisesti tai negatiivisesti. (ELÄINKUNNAN TUOTTEET... MIKÄ NIISSÄ ON VIKANA? OE, ei päiväystä)

6.3 Eläinkokeet - eläimet eivät ole maistajiamme, emmekä me niiden kuninkaita

Kaikki me (ihmiset ja muut eläinlajit) pystymme tuntemaan rakkautta, vihaa, pelkoa ja mielihyvää, myös kipua. Se meillä on varmasti yhteistä ja sen mukaan meidän tulisi toimia. Kohti valoisampaa tulevaisuutta. - EVR⁴⁶

Suomessa käytetään vuosittain noin 200 000 selkärankaista koe-eläintä. Eläimiä käyttävät yliopistot, valtion laitokset, lääketehaat ja muut yritykset ja tutkimuslaitokset. Yleisimmät koe-eläimet ovat hiiri (36200 yksilöä) ja rotta (36300), mutta eläinkokeissa käytetään myös mm. kaneja (1500), marsuja (1900), koiria (97), kissoja (5), apinoita (17) ja näiden lisäksi sikoja, hevosia, lampaita, kanoja, sammakoita ja kaloja (*Eläinten arkipäivää tutkimuslaitoksissa*. Animalia, ei päiväystä ja *Sudenhetki* #2).

Oikeutta eläimille -yhdistyksen kannanotossa eläinkokeisiin vaaditaan kaikkien

---

⁴⁶ 11 kania tammikuussa KTL:n tiloista vapauttaneen EVR:n solun kirje raportit uutistoimistolle.

eläinkokeiden asteittaista lopettamista (OE, helmikuu 1998)⁴⁷. Vaatimusta perustellaan toisaalla hyvin reganilaisittain:

Eläinkäyttötymisopin, evoluutio-opin ja omien havaintojemme perusteella tiedämme, että myös eläinten sielunelämä muistuttaa ratkaisevasti omaamme. Tästä syystä ei ole perusteita sille, ettei myös eläimellä olisi omaa arvoa ja oikeuksia. Älykkyys ei voi olla perusteena eläinkokeiden oikeutukselle. Tällöinhän voitaisiin tehdä kokeita myös vauvoilla ja esim. aivovaurioisilla ihmisillä. Ovatko tutkijat valmiita käyttämään tutkimuksissaan eläinten kanssa samalla henkisellä tasolla olevia ihmisiä (esim. aivovauriopotilaita)? Vetoaminen vain erilaisuuteen on silkkaa lajisortoa. Se ei ole puolusteltavissa sen paremmin kuin mikään muukaan mielivaltaisen syrjinnän muoto. (Kannatanko tällaista tieteentekoa? OE, ei päiväystä. Ks Regan 1985, ???.)

Asteittaisella lopettamisella OE:n kannanotto tarkoittaa, että ensimmäiseksi on luovuttava kaikista erittäin tuskallisista ja kivuliaista nk. 1. luokan eläinkokeista. Myös kaikki armeijan, kemianteollisuuden ja psykologian eläinkokeet on yhdistyksen mukaan kiellettävä välittömästi. Alkoholia, tupakkaa tai huumeita ei OE:n mukaan tulisi myöskään enää testata eläimillä.

OE:n virallisessa kannanotossa on myös kolme detaljoidumpaa vaatimusta:

1) *Vaihtoehtoisten menetelmien etsimistä on tuettava huomattavasti nykyistä enemmän.* Oikeutta eläimille -yhdistys tukeekin aktiivisesti eläinkokeille vaihtoehtoja etsivää Juliana von Wendtin Säätiötä, jonka toiminnanjohtaja Riitta Salmi onkin usein vierailut puhujana OE:n järjestämässä tilaisuuksissa (esim. eläinoikeusleiri Pieksamäellä 8.11.1997).

2) *Karttulan koe-eläinkasvattamo on suljettava.* Suomalaisen eläinoikeusliikkeen perivihollinen Kuopion lähetyvillä sijaitseva, ainoa Suomessa koiria koe-eläin käyttöön kasvattava laitos on joutunut niin EVR:n kuin OE:n kampanjoiden kohteeksi. EVR:n on kolmasti vapauttanut sieltä koiria ja OE on järjestänyt useita mielenilmauksia laitoksen ulkopuolella (ks. esim. luku 7.1.2). Kesälle -98 on suunnitteilla laajuudessaan Suomessa ennen näkemätön kampanja Karttulan kasvattamoa vastaan. Eläinoikeusliikkeen motto sen suhteesta Karttulaan on luettavissa Maailman koe-eläinten päivänä (24.4.1998) Karttulassa järjestettävän mielenosoituksen "mainoksesta": *Karttulan kasvattamoa EI saa jättää rauhaan!* (OE, helmikuu 1998).

---

⁴⁷ Oikeutta eläimille -yhdistyksen virallinen kannanotto eläinkokeisiin osoittaa hyvin kuinka tarkkaan aktivistit ovat Singerinsä lukeneet. Kannanotossa välittömästi lopetettavien kokeiden listalla on nimittään myös Singerin suomennoksessa esitetyt Oulun yliopiston oikeuslääketieteen laitoksella 1980-luvulla tehdyt hukutus- ja paleluttamiskokeet (ks. Singer 1991 70 - 72 ja Oikeutta eläimille, helmikuu 1998).

3) *Opiskelijoiden tekemien eläinkokeiden tarpeellisuus on arvioitava uudelleen.* OE:n kannanoton mukaan opiskelijoilla täytyy olla oikeus kieltäytyä tekemästä eläinkokeita, ja kaikkien koulussa tehtävien eläinkokeiden välttämättömyys ja korvaamattomuus on arvioitava uudelleen (mt.)

Yksi keskeisistä kohdista, jolla eläinoikeusliikkeen mukaan pystyttäisiin oleellisesti vähentämään eläinkokeita, liittyy oleellisesti jo mainitsemaani vallitsevan paradigman kritiikkiin. Kyseinen idea esitellään OE:n kannanotossa sen merkitykseen nähden melko laveasti: *"Lääketieteen painopistettä tulisi siirtää niiden sairauksien hoidosta niiden ehkäisemiseen ja ihmisten yleisen terveydentilan kohentamiseen"*(mt.).

Tom Regan määrittää asian hieman kärkevämmin. Hänen mukaansa suuri osa lääketieteessä tehtävistä eläinkokeista käytetään sellaisten tautien tutkimiseen, joita voi kutsua elintasotaudeiksi (mm. tietyt sydän- ja verisuonisairaudet sekä tietyt syövät). Tällaisissa tapauksissa elintapojen muutos, eikä lääkkeen keksiminen sen aiheuttamiin vaivoihin, olisi Reganin mielestä loogisempi tapa ratkaista ongelma. (Regan 1983.)

Eläinkokeita vastaan kampanjoidaan myös boikotein. Useille tytöille ensimmäinen käytännön kosketus eläinsuojelullisiin näkökohtiin, onkin ollut Animalian jakama lista eläinkokeilla testaamattomista tuotteista. Mm. Gillette joutui aikoinaan erityisen laajaan boikottiin tekemiensä eläinkokeiden takia,.

Mielenosoitusten, lentolehtisten ja boikottien lisäksi eläinkoekampanjassa on mukana oleellisena osana myös suora toiminta (tarkemmin luvussa 7.1.2). Esimerkiksi neljä beagle-koiraa Karttulan koe-eläinkasvattamolta ja 28 rottaa Tampereen Yliopiston tiloista vapauttaneen EVR:n solun uutistoimisto Raporteille lähettämässä tiedonannossa toimintaa eläinkoelaitoksia vastaan suunnattua suoraa toimintaa perustellaan näin :

1. Eläinkokeille on vaihtoehtoja. Tutkimusta voi tehdä ilman eläimiä, eläinkokeet ovat tiedettä pahimmillaan.
2. Koe-eläimet ovat tutkijoille tusinatavaraa. Eläimiä pitäisi kohdella yksilöllisesti huolella ja rakkaudella.
3. Kasvattamoissa sekä, Kuopiossa että Tampereella eläimiä pidetään ahtaissa ja virikkeettömissä tiloissa, eläin ei voi voida hyvin näissä olosuhteissa.
4. Turvaudimme suoraan toimintaan, koska mitenkään muuten ei näitä eläimiä olisi voitu pelastaa.
5. Pelastetut eläimet sijoitetaan koteihin, joissa niille turvataan eläimen arvolle sopiva elämä. (Sudenhetki #1.)

6.4 Metsästys ja muut eläimiin perustuvat huvitukset

Metsästys ei ole luonnonharrastusta, metsästys ei ole urheilua. Metsästys on julmaa ja itsekästä eläinten riistoa. Todellinen luonnonystävä lähtee metsään ilman asetta.

- **Oikeutta eläimille:** *Metsästys - tappamista hovin vuoksi, ei päiväystä.*

Eläinoikeusliikkeen tärkein metsästäystä kritisoiva näkökohta on se, että metsästys on Suomessa ensisijaisesti harrastus. *"Nyky päivän Suomessa metsästys muista eläinten hyväksikäyttömuodoista poiketen ei ole elinkeino, vaan harrastus. Yksikään suomalainen ei tienaa leipäänsä metsästyksellä, vaan kyseessä on lähinnä viikonloppu-urheilu"*, kirjoittaa nimettömänä pysyttelevä kirjoittaja Sudenhetki -lehdessä. Suomessa metsästyksen "harrastajia" on kuitenkin noin 300 000.

Tämän näkökohdan looginen johtopäätös on, että metsästys on turhamaista *"miehisen egon pönkittämistä"* ja tällöin kaikki metsästyksen uhreina kuolevat eläimet, kuolevat turhaan (poika 22-vuotta).

Suomessa kuolee yli kaksi miljoonaa eläintä vuodessa ja sadattuhannet jäävät haavoittuneina metsiin? Metsästys ei ole Suomessa elinkeino vaan vapaa-ajan huvia (tappamisen huvia?). (Oikeutta eläimille: *Metsästys - tappamista hovin vuoksi!* Ei päiväystä.)

Metsästäjät perustelevat harrastustaan elinvoimaisen kannan ylläpitämisellä, riistanhoidolla. Omasta mielestään metsästäjät parantavat eläinten oloja "korjaamalla" vanhimmat ja heikoimmat yksilöt pois, antaen muille paremmat selviytymismahdollisuudet. Mutta, eläinoikeusliike näkee asian toisin ja palauttaa "pallon" jälleen ihmisille:

Eläimet eivät tarvitse ihmistä säätelijäkseen; luonto on vuosituhansia hoitanut eläinkantojen säätelyn itse; ongelmia on tullut vasta ihmisen puututtua luonnon kiertokulkuun mm. pätkimällä eläinten luontaisia kulkureittejä teillä ja muutoinkin tuhoamalla alkuperäistä luontoa lisää ja lisää. (Oikeutta eläimille: *Vaarallisia petoja ja riistaa?* Ei päiväystä.)

Ja ennen kaikkea metsästäjille:

Tärkeitä riistalajeja ruokitaan talvisin, haitallisiksi katsottuja eläimiä, kuten petoja ja metsästäjien kanssa samoista saaliseläimistä kilpailevia lajeja vainotaan. [...] Esimerkiksi Suomen hirvikanta, jonka "harventamista" pidetään nykyisin välttämättömänä, pysyisi kurissa, mikäli hirven luonnollisten vihollisten (susi) lisääntyminen sallittaisiin. (*Metsästys Suomessa: Sudenhetki #1.*)

Muutoksen kevääseen (#2) kirjoittanut Sami Sirviö näkee suurimmiksi metsästyksen epäkohdiksi: "suurpetojen *vainoamisen*, sorsien ampumisen hämärässä ilman noutavaa koiraa (haavoittuneet sorsat jäävä kitumaan, koska metsästäjät eivät hämärästä johtuen

löydä niitä, kirjoittajan huom.), kettujen, mäyrien ja muiden turkiseläinten tappamisen *julmilla* menetelmillä (jalkanarut ja ns. hetitappavatraudat, kirjoittajan huom), sekä laaja *sumutus* metsästyksen välttämättömyydestä ja "rehtydestä" julkisessa sanassa" (Sirviö: *Miljoonat eläimet tulilinjalla - Metsästyskausi meneillään*. Kursivointi minun).

Eläinoikeusliike näkee metsästyksen ympärillä toimivan eräänlaisen itse itseään valvovan "metsästäjämafian". "Riistakiintiöistä päättävät ja metsästystä valvovat henkilöt ovat useimmissa tapauksissa itse metsästäjiä" (*Metsästys Suomessa: Sudenhetki #1*). Tästä seuraa johtopäätös: "Tällä hetkellä metsästys on vain nimellisesti yhteiskunnan kontrollissa" (Sirviö 1997, 25). Ja johtopäätöksestä toiminnan imperatiivi: Meidän on tartuttava toimeen!

Metsästysliikkeiden ikkunoita on rikottu ja lukkoja liimattu jo ainakin vuodesta 1995. Tämän lisäksi niiden ikkunoihin on useita kertoja kirjoitettu "Veriurheilua" -teksti. Metsästyksen sabotointia, "säbbäystä" ollaan kovasti tuomassa myös Suomeen (alkuperäisestä "säbbäyksestä ks. luku 5.1). Jo 9. syyskuuta 1995, päivätyssä Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenkirjeessä pyrittiin metsästyksen vastaista toimintaa saamaan alulle. Kampanjan yhteyshenkilönä toimi nykyinen metsäaktivisti Elina "Elvis" Mikola. Jäsenkirjeessä kirjoitettiin:

Metsästyskausi on alkanut. Tätä ei kuitenkaan tulla vain seuraamaan sivusta, vaan tarkoituksena on saada metsästyksen vastainen toiminta vauhtiin.

Jokainen, joka kykenee järjestämään auton metsästyksen häirintää varten [...] ilmoittakaa siitä mahdollisimman pian. [...] Heti kun käytettäviä autoja on riittävästi, voimme aloittaa työmme. (Oikeutta eläimille 9.9. 1995)

Se, millä tavoin OE:n metsästyksen vastainen ryhmä aikoi toimia, jää epäselväksi, mutta syyskuussa 1995 EVR:n nimissä vapautettiin erään metsästyskerhon tiloista fasaaneja ja riihimäkeläisen metsästyskerhon ikkunat ja kyltit maalattiin.

Suomessa ei metsästyksiä vielä ole traditionaalisesti "säbätty", vaikka sitä on yritetty suomalaisille aktivisteille opettaakin (ks. Sudenhetki: *Metsästyksen häirintä* ja Joni Purmosen kirjoitus Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenkirjeessä 1/1998: *Metsästyksen sabotointia Englannissa*). "Säbbäyksen" sijaan metsästystä on vaikeutettu rikkomalla metsästyslavoja. Ensimmäinen tällainen raportoitu isku on Turusta elokuulta 1995. Sen

jälkeen onkin kymmeniä lavoja raportoitu "tuhotuiksi". Käytännölliset ohjeet kuinka lavat löytää ja miten ne tuhotaan julkaistiin Muutoksen kevään numerossa 7 toimintaraporttipalstalla Ylöjärvellä 17 lavaa rikkoneen iskuryhmän kirjeen muodossa.

Toisenlaisen vaihtoehdon metsästyksen "vastaisesta" toiminnasta tarjoaa Sami Sirviö jo lainatussa Muutoksen keväässä (#2) julkaistussa artikkelissaan:

Auta metsän eläimiä: anna naapurin (*sic!*) metsästäjälle kertakäyttökamera ampumavälineeksi, kun hän seuraavan kerran pakkaa haulikkoa autoonsa. Lupaa vielä, että kerrankin ihastelet saalista yhdessä hänen kanssaan reissun jälkeen. (Sirviö: *Miljoonat eläimet tulilinjalla - Metsästyskausi meneillään*.)

Huvikalastus mielletään samanlaiseksi epäkohdaksi, kuin metsästys. Anonyymi -lehden takakannessa onkin piirros, jossa kaksi kalaa (naamioitunutta?) on kirjoittamassa spraymaalilla kiveen tekstiä "*Kalastus = Veriurheilua*". Samaisen tekstin on myös jokunen kalastusvälinekauppa saanut ikkunaan.

Eläinaktivistien mielestä myös sirkukset loukkaavat eläin yksilöiden oikeuksia ja aiheuttavat niille kärsimystä:

Sirkuksissa eläimille opetetaan monenlaisia temppuja. Temppujen oppimisesta eläimet joutuvat maksamaan kalliin hinnan. Kaikilla eläimillä on luonnolliset käyttäytymistapansa Sirkustemppuja opettaessa eläin on alistuttava kouluttajansa tahtoon, ja eläinten vastarinta murretaan usein väkivalloin. Monet liikkeistä joita ne pakotetaan tekemään ovat vahingollisia eläinten ruumiinrakenteelle. On todettu suurten eläinten kärsivän tuskallisista nivel- ja kulumavioista (Oikeutta eläimille: *Eläimet pois sirkuksesta! Ei päiväystä.*)

Kiertäessään Suomea on sirkusten varauduttava useilla paikkakunnilla ainakin lentolehtisiä (Eläimet pois sirkuksesta!) jakaviin aktivisteihin. Aina lentolehtiset, eivät kuitenkaan riitä. Toukokuussa 1996 Moskovan sirkusta esittelevien julisteiden päälle liimattiin Lahdessa "peruutettu"-tarroja ja Helsingissä sen omaisuutta tarveltiin.

Tampereen Särkänniemessä sijaitsevan, Suomen ainoan delfinaarion ympärillä ovat kampanjoineet niin traditionaaliset eläinsuojeluliikkeet kuin eläinoikeusliikekin. Aiheen ympäriltä on järjestetty luentoja, mielenosoituksia ja kirjekampanjoita kouluille, jotta nämä eivät järjestäisi luokkaretkiä delfinaarioon (Tuomivaara 1997).

7 ELÄINOIKEUSLIIKKEEN RAKENNE, SIINÄ TOIMIVAT JÄRJESTÖT JA NIIDEN TOIMINTATAVAT

Oikeutta eläimille -yhdistyksen Pieksämäen paikallisosasto järjesti Pieksämäellä 7. - 10. marraskuuta 1997 eläinoikeusleirin, jonka yhteydessä pidettiin myös OE:n maanlaajuinen kokous. Leirillä ja kokouksessa käsiteltiin useita asioita (esim. käyttäytyminen mielenosoituksissa), joiden tiimoilta "periaatepäätöksiä" tehtäessä joku aktivisteista joutui aina silloin tällöin huomauttamaan, että OE ei suinkaan ole sama asia kuin koko eläinoikeusliike. Asiasta huomauttaneiden aktivistien mielestä siitä huolimatta, että leirillä oli 86 osallistujaa, ei siellä voitu tietyistä asioista tehdä *koko* liikettä koskevia periaatepäätöksiä⁴⁸.

OE:n ja liikkeen sekoittuminen on ymmärrettävä, sillä aktivistien pieni määrä ja aktivistien toiminen ristiin usealla taholla tekee erottelun äärimmäisen vaikeaksi. Suomalainen eläinoikeusliike profiloituu järjestönä Oikeutta eläimille -yhdistykseen ja toimintana Fur Centerillä turkishuuto-kauppojen yhteydessä järjestettyihin mielenosoituksiin sekä EVR:n nimissä suoritettuun laittomaan suoraan toimintaan. Ja kuten aikaisemmin on jo mainittu suomalaista eläinoikeusliikettä määrittää selkeä sidonnaisuus tiettyihin nuorison alakulttuureihin (punk, hardcore ja straight edge).

Eläinoikeusliike tuntuu keskittyneen pääsääntöisesti Etelä-Suomen suuriin kaupunkeihin, Kuopion ollessa aktiivisin poikkeus tästä säännöstä. Näiden lisäksi aktiivista eläinoikeustoimintaa löytyy mm: Lahdesta, Vaasasta, Pieksämäeltä, Savonlinnasta ja Joensuusta. Oulua pohjoisemmaksi ei eläinoikeusliike tunnu Suomessa vielä levinneen.

Verrattaessa eläinasialiikkeessä (mukaanlukien siis sekä eläinsuojelu- että eläinoikeusliike) toimivien ryhmien päämääriä, taktiikoita ja filosofisia lähtökohtia, voidaan ne jakaa kolmeen ryhmään: *traditionalisteihin*, *pragmatisteihin* ja *fundamentalisteihin* (Jasper & Nelkin 1992, 8 - 10, joilla traditionalisti termiä vastaa welfarist-termi). Erot näihin kolmeen

---

⁴⁸ Tästä huolimatta leirillä tehtiin monia päätöksiä, jotka olivat ristiriidassa edellä esitetyn kritiikin kanssa. Myöhemmin näistä tällaisista päätöksistä jouduttiin luopumaan. Yksi tällainen päätös oli esimerkiksi päätös siitä, että joulukuun -97 Fur Center -mielenosoituksessa olisi aktivistien omia "demopoliiseja", eli henkilöitä, jotka "valvoisivat" ettei kukaan mielenosoittajista tee mitään ennalta sopimatonta (heittele esimerkiksi kiviä tai vastaavaa).

pääryhmään luokiteltavien ryhmien tai ehkä paremminkin "ryhmittymien" välillä eivät suinkaan ole kiinteitä vaan hyvinkin joustavia, sillä ryhmät uusien yhteiskunnallisten liikkeiden sisällä ovat hyvin epäformaaleja ja sattumanvaraisia. Myös henkilöiden määrittelemisen johonkin ryhmään tämän puheiden tai lausuntojen perusteella on vaikeaa, sillä tämä voi olla fundamentaalinen eläinten oikeuksien kannattaja, mutta toimia pragmaattisin keinoin niiden puolesta.

Traditionalisteilla Jasper ja Nelkin tarkoittavat tyypillisiä eläinsuojeluryhmiä, jotka hyväksyvät valtaosan nykyisistä eläinten hyväksikäyttömuodoista ja jotka pyrkivät lobbaamisella ja käytännön työllä parantamaan eläinten hyvinvointia vallitsevissa oloissa (mt.). Suomessa tällaisia ryhmiä ovat muiden muassa jo aikaisemmin mainitut Animalia, Helsingin Eläinsuojeluyhdistys ja Juliana von Wendtin Säätiö. (Ks. luku 4.1.2.)

Jasperin ja Nelkinin mallin suurin arvo onkin sen kahdessa seuraavassa ryhmässä, eli jaossa pragmatisteihin ja fundamentalisteihin. Jako tarjoaa hyvän välineen selitettäessä ajattelu- ja toimintatapojen eroja eläinoikeusliikkeen sisällä (vrt. aikaisempaa keskustelua "singeriläisten" ja "reganilaisten" välillä luvuissa 4.1.3 ja 5.1).

Pragmatistiset ryhmät muodostuivat Jasperin ja Nelkinin mukaan alunperin 1970-luvun loppupuolella Peter Singerin oppien ympärille. Pragmatistien mukaan ihmisillä on oikeus käyttää eläimiä hyväksi, mutta vain silloin, kun hyväksikäytöstä saatava hyöty on suurempikuin siitä aiheutuva kärsimys. Pragmatistit pyrkivät vähentämään eläinten kärsimystä oikeustoimin, protestein (mielenosoitukset) ja neuvotteluin. (mt.)

Suomalainen Oikeutta eläimille -järjestö, on *järjestönä* pragmatistinen. Järjestöllä on kuitenkin enemmän tai vähemmän kiinteä suhde fundamentalistiseksi luokiteltavaan Eläinten vapautusrintamaan ja kaikki sen virallisista perustajajäsenistä ovat jääneet kiinni laittomista suorantoiminnan iskuista. Järjestönä OE toimii, kansalaistottelemattomuutta lukuunottamatta, laillisin keinoin ja määrittelee päämääränsä singeriläisittäin näin:

Oikeutta Eläimille vastustaa ensisijaisesti eläinten hyötykäyttöä tehotaloudessa - turkistarhauksessa, maataloudessa, eläinkokeissa jne. Kyseenalaistamme myös eläinten hyväksikäytön ajatuksen yleensäkin. Suhteemme eläimiin tulisi perustua vastavuoroiselle vuorovaikutukselle nykyisen yksisuuntaisen hyödyntävoittelun sijasta. (Oikeutta eläimille: *Oikeutta eläimille*. Ei päivystä.)

Jos pragmatistit ovat luonnehdittavissa päämääriltään singeriläisiksi, ovat fundamentalistit päämääriltään reganilaisia. Fundamentalistien mielestä ihmisellä ei ole oikeutta käyttää mitään eläimiä päämääriinsä, riippumatta käytöstä mahdollisesti saavutettavista eduista. Heille *kaikki* eläimet ovat yksilöitä ja jokaisella niistä on yhtäläinen oikeus elämään. Eläinten tämän hetkinen asema, verrattuna fundamentalistien päämääriin, on niin huono, että lähes kaikki väkivallattomat keinot tilanteen parantamiseksi ovat sallittuja. Muutamaa valitettavaa poikkeusta lukuunottamatta, liike on kaikkialla maailmassa myös pysynyt väkivallattomana (tästä tarkemmin luvuissa 5.1 ja 7.1.2). (mt.)

Kuten on jo aikaisemmin käynyt ilmi, suomalaisessa eläinoikeusliikkeessä (siis vähintään pragmatistisella tasolla) toimii aktiivisesti vain yksi laillinen järjestö, Oikeutta eläimille. Sen rinnalle on näillä näkymin aktivoitumassa ympäristöjärjestö MaanYstävät ry:n eläinoikeusryhmä, jonka tarkoituksena on alunperin ollut "*edistää kasvisvöyhtiä, järjestää siitä opintopiirejä ja toimittaa eläinten oikeuksia käsittelevä kirja*" (Maan Ystävät, ei päiväystä). Maan Ystäviä perustamassa kesällä 1995, oli mukana myös joukko eläinoikeusaktivisteja, joten oli luonnollista, että eläinten oikeudet olivat mukana Maan Ystävien työlliställä alusta lähtien. Eläinten oikeuksien edistämistä ei kuitenkaan kirjattu järjestön tarkoituksiin sen virallisissa säännöissä ja eläinoikeus-toiminta onkin tähän asti jäänyt MY:n osalta lähinnä idea-tasolle ja eläinoikeusryhmän kontaktihenkilön nimeämiseen⁴⁹.

Maaliskuun 30. 1998 Maan Ystävät järjesti tilaisuuden, johon kutsuttiin sen omien edustajien lisäksi eläinoikeusaktivisteja ja OE:n edustajia. Tilaisuuden tarkoituksena oli synkronoida toimintaa "liikkeiden" ja järjestöjen välillä. Tilaisuudessa käydyissä keskusteluissa ehdotettiin OE:n ja Maan Ystävien eläinryhmän sulauttamista MY:n organisaatioon. Eläinoikeusaktivistit ja OE:n edustajat, joita paikalla tosin oli vain muutama, eivät kuitenkaan erityisemmin pitäneet ajatuksesta. Eläinaktivistit olivatkin tilaisuudessa hakemassa MY:ltä lähinnä julkista tukea eläinoikeusliikkeen lailliselle

---

⁴⁹ Maaliskuussa 1998 MY:n eläinoikeusryhmän kontaktihenkilönä oli Oikeutta eläimille-järjestössä aktiivisesti toimiva Salla Tuomivaara. Hän tuli Juho Vuoren paikalle, johtuen lähinnä Vuoren moninlaisista MY:n kannalta hieman ongelmallisista kytköksistä. Vuori toimi samanaikaisesti Eläinten Vapautusrintaman tukiryhmän puhemiehenä, Sudenhetken (radikaalin eläinoikeuslehti) vastaavana päätoimittajana ja OE-aktiivina.

toiminnalle ja avoimempaa yhteistyötä⁵⁰.

Tilaisuudessa nousi esille myös vaihtoehto, jossa MY:n eläinoikeusryhmä aktivoituisi ja rupeaisi tarjoamaan kanavaa vanhemmille eläinoikeustoiminnasta kiinnostuneille ihmisille. Näin siksi, että OE:lla nähtiin olevan niin nuorisosidonnainen imago, että vanhempien oli vaikeaa tulla mukaan OE:n toimintaan. Käsittääkseni juuri tämä MY:n eläinoikeusryhmän aktivoituminen on todennäköisin vaihtoehto. Ryhmälle on myös olemassa selkeä sosiaalinen tilaus, sillä esimerkiksi kyseisessä kokouksessa mukana olleet MY:läiset näkivät eläinoikeusryhmän aktivoitumisen henkilökohtaisesti tärkeänä. MY:n eläinoikeusryhmä sijoittuisi mitä luultavammin Animalian ja OE:n välimaastoon, ollen kuitenkin lähempänä OE:ta

Viimeisimmän Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenkirjeen (helmikuu 1998) mukaan, yhdistyksellä oli 270 maksavaa jäsentä. Samaan hengenvetoon jäsenkirjeessä todetaan kuitenkin "*OE:n toiminnassa on mukana useita 'jäseniä', jotka eivät ole maksaneet jäsenmaksuaan*". Tämän olen myös itse kenttätyötä ja haastatteluja tehdessäni havainnut. Monet Oikeutta eläimille -yhdistyksen tempauksissa (mielenosoitukset, opintopiirit tai jopa kokoukset) ja niiden suunnittelussa aktiivisesti mukana olleista nuorista vastasivat haastattelussani kysymykseen: "Oletko jonkun järjestön jäsen" jämäkästi "En!". Kun ihmettelin ääneen nuoren toiminnan ja puheen välistä ristiriitaa, haastatellut lähes poikkeuksetta tarkensivat vastaustaan maininnalla, että he eivät olleet maksaneet järjestön jäsenmaksua eivätkä täten omasta mielestään täyttäneet jäsenyyden kriteereitä. Tästä huolimatta suurin osa heistä sai periaatteessa vain jäsenmaksun maksaneille jäsenille tarkoitetun jäsenkirjeen postitse kotiinsa.

Päivittäin eläinoikeusliikkeen "nimissä" tavalla tai toisella toimivia aktivisteja on Suomessa noin viitisenkymmentä. Silloin tällöin liikkeen toimintaan osallistuvien (esimerkiksi lentolehtisten jako, kokouksissa käynti, mielenosoitukseen osallistuminen, aiheesta kirjoittaminen) aktivistien lukumäärä lienee Suomessa 200 - 400 välillä.

---

⁵⁰ Erään paikalla olleen eläinaktivistin mukaan oleellista olisi, että Maan Ystävät eivät julkilausumissaan tuomitsisi myöskään laittomia iskuja. Tähän MY:n tiedotusvastaava Oras Tynkkynen vastasi, että MY ei ole julkisesti tuominnut laittomia suoran toiminnan iskuja, vaan sanoutunut niistä irti.

Eläinoikeusfilosofian perusteet allekirjoittavia "passiivisia" kasvissyöjiä ja vegaaneja, jotka eivät koe toimintaa tai liikettä omakseen (eivät hyväksy esimerkiksi kaikkia liikkeen toimintatapoja), on Suomessa joitain tuhansia (1000 - 3000).

Suurimpiin yksittäisiin mielenosoituksiin, jotka lähes poikkeuksetta ovat Vantaan Fur Centerillä turkishuutokaupan yhteydessä järjestettyjä tai niihin kiinteästi liittyviä, osallistuu 30 - 250 osanottajaa⁵¹. Päättellen kiinnijääneiden aktivistien taustoista ja tapahtuneiden suorantoiminnan iskujen lukumäärästä, pelkkää laitonta suoraa toimintaa päämäärätietoisesti harjoittavia aktivisteja on Suomessa todennäköisesti alle kymmenen⁵².

Keskeinen eläinoikeusliikkeen rakennetta määrittävä seikka on se, että molemmat sekä laillinen että laitton toiminta ovat kiinteä osa sitä. Laiton "suora toiminta" (direct action, puhekielessä aktivistit puhuvat myös ST:stä tai DA:sta) perustuu kahteen eri toiminnan tasoon: salaiseen maanalaiseen ryhmään joka suorittaa itse teon ja näkyvään ja suoralle toiminnalle sympaattiselle ryhmälle, joka puhuu julkisudessa teosta ja sen mahdollisista motiiveista (ks. esim. Scarce 1990, 121).

ALF:n kaltaiset maan alla toimivat ja lakia rikkovat järjestöt, tarvitsevat "puolesta puhujikseen" laillisia järjestöjä, koska ilman tällaisia julkisia PR-järjestöjä laittoman suoran toiminnan iskujen herättämä mediahuomio jäisi hyödyntämättä ja tapaukset yksittäisiksi uutisiksi. Myös laittomasti hankittu materiaali, esimerkiksi eläinräkkäyksestä tai muutoin huonokuntoisista eläimistä otetut valokuvat, videot tai muut dokumentit jäisivät käyttämättä, jollei joku laillinen asialle omistautunut kanava hoitaisi materiaalia levitettäväkseen. Lähinnä tällaista liikettä, on Suomessa ollut Oikeutta eläimille yhdistys.

---

⁵¹ Kyseisiin mielenosoituksiin järjestetään usein bussikuljetuksia ympäri Suomea ja mahdollisuuksien mukaan niihin tulee aktivisteja vartavasten myös Ruotsista. Kuvaus ruotsalaisten tulemisesta mielenosoitukseen löytyy mm. ruotsalaisesta eläinoikeustoiminnasta kertovasta *Facklan* -lehden numerosta 2.

⁵² Ennen Orimattilan (5.12.1997) tapahtumia valtaosa haastattelemistani aktivisteista uskoi (tai ainakin kertoi minulle niin), että suurimmasta osasta laittomista iskuista, vastaa kaikesta laillisesta toiminnasta irrottautuneet "maan alla" toimivat aktivistit. Eräs haastateltava sanoi, että "*Mä ainakin toivon, että asia on niin, sillä muuten meitä on aika vähän*" (Poika 22-vuotta). Tapahtumien valossa näyttää kuitenkin siltä, että järjestäytynyt ja ainoastaan maan alla toimiva osa liikkeestä on enemmän aktivistien romanttista kuvitelmaa kuin todellisuutta.

7.1 Oikeutta eläimille - Lenttareita, kahleita ja ruuanlaittokursseja

Mitä me haluamme? OIKEUTTA ELÄIMILLE!

- Mielenosoituksissa huudettu iskulause.

Oikeutta eläimille -yhdistys perustettiin maaliskuussa 1995⁵³. Yhdistystä ei ole virallisesti rekisteröity. Yhdistyksellä on tällä hetkellä 22 itsenäistä paikallisosastoa eri puolilla Suomea ja kuten aikaisemmin on jo todettu 270 maksavaa jäsentä. OE perustettiin nimenomaan ruohonjuuritason järjestöksi. "*Huhtikuussa 95 kymmenkunta nuorta perustivat Oikeutta eläimille -järjestön kyllästyttyään olemassa olevien järjestöjen byrokraattisuuteen ja omiin pieniin mahdollisuuksiinsa toimia eläinten puolesta*" (Anna Särkisilta 1998, 12).

Yhdistyksen logossa on edustalla vasemmalla eläimen tassu ja sen vieressä ihmisen nyrkkiin puristettu käsi. Logossa oleva tassu ei ole uhkaava. Se ikään kuin viittaa, pyytää puheenvuoroa, mutta tassun rinnalla oleva nyrkki vaatii. Se vaatii kuuntelemaan hiljaista kumppaniaan, joka pyytää puheenvuoroa. Taustalla logossa on vihreä tähti, joka tuo mukaan ekologisen ulottuvuuden. Kuvion ympärillä lukee Oikeutta Eläimille. Logosta tulee sellainen olo, että siinä ei pyydetä vaan vaaditaan ja se, mitä vaaditaan ei jää epäselväksi.

OE:n tavoitteena oli herättää keskustelua olemalla *radikaalein* laillisin keinoin toimiva eläinoikeusjärjestö. Koska järjestö sisällyttää kansalaistottelemattomuuden hyväksyttäviin toimintametteihin (=laillisuus) ja koska sille ei ole vielä ilmaantunut kilpailijoita, on se myös pysynyt tavoitteessaan⁵⁴.

Jotta kilpailijoiden puute ei ajaisi järjestöä liialliseen maltillisuuteen, asettivat sen perustajat leikkilisen indikaattorin, jolla he "tarkkailisivat" järjestön maltillisuusastetta. Indikaattorina toimisi jäsenmäärä. Eli, jos järjestölle tulisi yli 500 jäsentä, se olisi liian maltillinen ja silloin olisi aika radikalisoitua (henkilökohtaiset keskustelut ja haastattelut liikettä perustamassa olleiden aktivistien kanssa).

---

⁵³ Koska järjestön perustamista ympäröineet tapahtumat on jo käsitelty luvussa 5.2 ei niihin ole syytä tässä puuttua.

⁵⁴ "*Kansalaistottelemattomuutta lukuunottamatta Oikeutta Eläimille ajaa eläinten oikeuksia laillisin keinoin.*" (Oikeutta eläimille, ei päiväystä.)

Huolimatta siitä, että järjestössä on jäseniä vain reilu puolet asetetun indikaattorin määrästä, on järjestössä tapahtunut huomattavaa maltillistumista. Tämä näkyy hyvin esimerkiksi verrattaessa kielenkäyttöä järjestön jäsenkirjeissä. Järjestöä tuntevan on vaikea kuvitella tällaista tekstiä, jota löytyy yhdistyksen 4. jäsenkirjeessä (19.10.1995), enää uusiin jäsenkirjeisiin:

Jokaisen itsekkään, julman, häikäilettömän, välinpitämättömän ja sadistisen turkinomistajan tulee kuulla vastuuttomasta teostaan tukea miljoonia eläimiä vuodessa kiduttavaa ja murhaavaa teollisuutta. Kun näet jonkun kävelevän raato päällään anna mielipiteesi kuulua. [...] Turkinomistajat ovat turkisteollisuuden tukipilari. **Murhaajan ei koskaan tule päästä rikoksestaan vähällä!**⁵⁵

Kaksi vuotta myöhemmin, elokuussa 1997, jäsenkirjeen tyyli oli tämä:

Ilta-Sanomissa kerrottiin 21.5.1997 vasta valitusta, Suomen ensimmäisestä maitopojasta. [...] Lukiessani tuota kirjoitusta sain idean, että mitäs jos pyydettäisiin maitopoikaa puhumaan maidon "terveellisyydestä" (ja tietenkin muista maitoon liittyvistä asioista, kuten eläinten kohtelusta) meille vegaaneille. Meidän vegaanien käsitykset maidon terveellisyydestä eroavat melkoisesti maitopojan käsityksistä, ja tämän johdosta olisi paikallaan rakentava, eläinoikeusaktiivien ja maitopojan välinen keskustelu ja väittely aiheesta. [...] Tavoitteeksi voisimme ottaa sen, että saisimme maitopojan vaihtamaan tittelinsä "SOIJAMAITOpojaksi"!

Juuri tällä hetkellä järjestö kamppailee maltillistumis- ja radikalisoitumispaineiden ristiaallokossa. Toinen osa jäsenistä haluaisi hyödyntää järjestön mediassa jo saamaa julkisuutta, joka tosin on ollut pääsääntöisesti negatiivista, ja lähteä saavutetun julkisuuden kautta vakiinnuttamaan järjestön asemaa yhteiskunnassa. Heidän mielestään järjestön lokaantunut maine saadaan onnistuneilla (media)kampanjoilla puhdistettua ja päämääriltään radikaalin, mutta toimintatavoiltaan maltillisen järjestön ajamana eläinten oikeudet saataisiin pikku hiljaa hyväksytyksi keskustelun aiheeksi.

Toinen osa jäsenistöstä näkee OE:n edelleen järjestönä, jonka nimi voidaan vetää lokaan, jos eläinten etu sitä vaatii. Heidän mukaansa asialla ollaan eläinten, ei järjestön eduntavoittelun nimissä. "Radikaalimman" puolen mukaan OE:n kasvot ovat jo menneet, eivätkä ne enää ole palautettavissa.

Suurimpana "vedenjakajana" OE:n sisällä on ollut *järjestön* kanta laittomaan suoraan

---

⁵⁵ OE:n jäsenlehden tyytyessä kehottamaan ilmaisemaan mielipiteensä turkin omistajaa kohtaan sanallisesti, esittää *Vastarinta*-niminen underground lehti "Taktiikkaideat" palstallaan, että: "*Kadulla kävelevää turkiksenomistajaäpäriä voi rankaista yksinkertaisesti sotkemalla takki maalilla [...tai] ruiskuttaa akkuhappoa turkin selkään*" (*Vastarinta* 1995, 4).

toimintaan. Heti perustamisensa jälkeen Oikeutta eläimille joutui mediamyllytykseen Pohjanmaalla tapahtuneiden ensimmäisten vapautusiskujen takia. Uuden radikaalin järjestön uskottiin olevan jollain tavalla vastuussa iskuista ja sen edustajat olivatkin mediassa kysytyjä. Joni Purmonen joutui OE:n mediaedustajaksi, omien ja joidenkin muiden alkuaikojen aktivistien mukaan, koska "*kukaan muu ei suostunut*" (henkilökohtaiset keskustelut aktivistien kanssa).

OE:n silloiset jäsenet muotoilivat järjestön viralliseksi kannaksi laittomaan suoraan toimintaan (lähinnä vapautus- ja värjäysiskuihin) mitään sanomattoman: "*Emme hyväksy, emmekä tuomitse*". Kaikki haastatteleman OE:n jäsenet/aktiivit hyväksyvät *henkilökohtaisesti* valtaosan laittoman suoran toiminnan iskuista. Tämä on myös laajemmin OE:n *epävirallinen* kanta laittomaan suoraan toimintaan.

Aktivistit eivät kuitenkaan hyväksy, että suoran toiminnan iskuja tehdään Oikeutta eläimille -järjestön nimissä. Vallitsevan hyväksynnän puolesta puhuvat myös konkreettiset tosiasiat: kaikki OE:n viralliset perustajajäsenet ovat jääneet kiinni suoran toiminnan iskuista⁵⁶. Oikeutta eläimille on yhdistyksenä kuitenkin pitänyt nimellistä etäisyyttä laittomaan suoraan toimintaan ja sen tukemiseen.

Laiton suora toiminta ideaalina perustuu sekä maan alla toimivalle ryhmälle, joka suorittaa itse iskun ja "lailliselle" järjestölle joka tarttuu ja puhuu niistä asioista, joita laittomat suoran toiminnan iskut nostavat esiin. Yleensä tällainen pintajärjestö myös tukee laittomia iskuja. Tällä hetkellä OE ei ole voinut eikä sen nimissä ole voitu sitä tehdä, vaikka osa sen jäsenistä niin olisi halunnutkin. Ongelmalliseen tilanteeseen lähdettiin hakemaan "lopullista" ratkaisua helmikuussa 1998, kun OE:n jäsenkirjeessä julkaistiin jäsenkysely OE:n virallisesta kannasta laittomaan suoraan toimintaan. Kyseisen jäsenkirjeen pääkirjoituksessa Juho Vuori petailee selkeästi haluamaansa tulosta, kirjoittaessaan mm:

---

⁵⁶ Norjassa toimivalla NOAH -järjestöllä, joka on usein toiminut Norjan EVR:n *Dyrenes Frigjøringsfrontin* puolestapuhujana on samanlaisia ongelmia kuin Suomen OE:llä. Marraskuussa 1997 kolme NOAHissa aktiivisesti toimivaa henkilöä pidätettiin epäiltynä yhteyksistä erään Fatlandissa sijaitsevan tururastamon tuhopolttoon (Muutoksen Kevät #7).

Järjestön alkuperäinen toiminta-ajatus ei ollut mielistellä mediaa. Ajatus oli potkia, räähätä, kiduttaa, kurittaa mediaa niin, että vihan puuskissaan joutuvat väkisinkin kiinnostumaan eläinoikeusliikkeestä. [...]n syytä muistaa vanha periaate, huono julkisuus on parempaa kuin ei julkisuutta ollenkaan. [...]

Mahdollista ja todennäköistäkin on, että näin ei ikinä saavuteta sankarin, eikä edes marttyyrin mainetta. Mutta tarkoitushan ei ole pönkittää henkilökohtaista hyväämme, vaan luoda pohjaa eläinmyönteisemmälle yhteiskunnalle. Liian usein samaistetaan se, mikä on hyväksi eläinoikeusliikkeelle ja se, mikä on hyväksi eläinten oikeuksille. Ne eivät ole täysin irrallisia, mutteivät myöskään yhteneviä. [...]

Tämä ei ole välttämättä hyvä, saati sitten ainoa oikea ajatusmalli. Tämä on kuitenkin malli, jolle Oikeutta eläimille perustaa toimintansa. Tämä periaate on toki muuttunut vuosien kuluessa ja välillä täysin unohtunut. Tämä unohtaminen on johtanut meidät liian usein perinteiseen kannatusjäsenpaineeseen järjestötoimintaan itse asian kustannuksella. Olemme pelänneet olla julkisesti sitä mieltä kuin todella olemme pelätessämme kannatusjäsenemme häviävän.

Itse jäsenkyselylomakkeessa asiaa selitettiin tällä tavalla:

Ne ihmiset Oe:ssa (sic), jotka luovat julkisuuskuvaa, melkein poikkeuksetta tukevat suoratoiminnaiskuihin osallistuneita. Koska mitään virallista kantaa ei koskaan ole päätetty on tilanne niille ihmisille melko hankala ja kiusallinen⁵⁷.

Oikeutta eläimille perustettiin olemaan radikaalijärjestö, joka ei tee kompromisseja, eikä mielistele mediaa. Alusta alkaen on kuitenkin ollut selvää, ettei Oe missään tapauksessa ryhdy käyttämään suoran toiminnan taktiikoita. [...] Vastaa jäsenkyselyyn [...] ja vaikuta Oe:n kantaan suoratoiminnaiskuista tulevaisuudessa!

Tällaisten vihjaavien selvitysten jälkeen lukijalta kysytään kantaa siihen pitäisikö OE:n hyväksyä: a) turkiseläinten värjäysiskut; b) turkiseläinten vapautukset; c) koe-eläinten vapautukset; d) lievä sabotaasi; e) vakava sabotaasi. Lukijalta kysytään myös mielipidettä siihen voisiko OE tehdä laillista tukityötä (mediatyö, solidaarisuustyö vangeille, ym) laitonta suoraa toimintaa varten ja pitäisikö OE:n ottaa julkisuudessa aktiivisesti kantaa suoran toiminnan iskuihin? Lopuksi hieman erillisenä asiana kysytään, voiko Fur Center -mielenosoitukset järjestään OE:n nimissä?

Käymieni keskustelujen perusteella kaikki merkit viittaavat siihen, että OE:n kanta suoraan

---

⁵⁷ Sanoilla voi aina leikkiä, eli ehkä OE:llä ei ole virallista kantaa, mutta edellä lainatun lauseen yläpuolella ollessa kappaleessa kirjoitetaan: "Oikeutta eläimille järjestön mielipidettä suoratoiminnaiskuista ovat toimittajat kysyneet monta kertaa. Kannaksi nopeasti päätettynä muodostui muutama vuosi sitten, että ymmärrämme motiivit iskuihin, mutta emme toimintatapoja." Tällä käsittääkseni tarkoitetaan kesäkuussa 1995 otettua kantaa. Tämän jälkeenkin asiasta on keskusteltu ja 4. - 6. 10. 1996 Naantalissa järjestetyn Oikeutta eläimille -leirin yhteydessä järjestetyssä nk. maanlaajuudessa kokouksessa, jossa käsitellään kaikki OE:n valtakunnalliset asiat. Tässä tilaisuudessa hyväksyttiin OE:n kannanotoksi laittoman suoran toiminnan iskuihin, kanta jonka mukaan: "Perusidea on, että emme tuomitse, mutta emme myöskään yllytä tai rohkaise" (OE:n jäsenkirje # 9, lokakuu 1996).

toimintaan nähden tulee radikalisoitumaan, vaikka jotkut aktivistit päinvastaista toivovatkin. Hyväksymällä julkisesti suoran toiminnan iskut Oikeutta eläimille -yhdistys asettuu samaan rintamaan jossa sen ulkomaiset vastineet (PETA, NOAH, yms.) ovat jo kauan olleet. Mielestäni on ollut ihmeellistä, jo ulkomaisten esimerkkien valossa, että OE ei alunperin lähtenyt puolustamaan suoran toiminnan iskuja. Nyt käynnissä on kuitenkin selkeä "kampanja" alkuperäisen kannan (jota ei muka ollutkaan) muuttamiseksi.

Oikeutta eläimille ei siis järjestönä tee laittomia suoran toiminnan iskuja. Tämä on ainoa periaate, joka sitoo OE:n paikallisjaostoja, jotka muutoin ovat täysin autonomisia. Järjestöllä on noin kaksi kertaa vuodessa "virallinen" maanlaajuinen kokous ja joitakin jatkuvia maanlaajuisia kampanjoita, mutta muutoin paikallisjaostot voivat toimia niin kuin haluavat. Toiminta tuntuu keskittyvän ongelmaksi asti Helsinki-Tampere akselille (OE:n maanlaajuinen kokous Pieksämäellä marraskuussa 1997).

OE:n kampanjoita ovat: **Eläinten oikeudet** (Miten ne koskettavat minuakin?), **kasvissyöinti** ja **tehotuotanto** (Eläinkunnan tuotteet... mikä niissä on vikana?, Strutsit eivät kuulu Suomeen!), **turkistarhaus** (Stockmann - osa turkisteollisuutta), **eläinkokeet** (Kannatatko sinä tällaista tieteentekoa?), **metsästys** (Hyväksytkö sinä verisen harrastuksen?) ja **eläinten kustannuksella huvittelu** (Eläimet pois sirkuksista!)⁵⁸.

Järjestön paikallisosastoilla saattaa olla myös joitain omia kampanjoita. Esimerkiksi Helsingissä oli syksyllä -97 vireillä "valkoisen vasikanlihan" vastainen kampanja ja Lahden OE:llä strutsikampanja⁵⁹. Helsingin OE:n turkiskampanja oli aikaisemmalta nimeltään Stockmann-kampanja, joka kertoo hyvin sen paikallisuudesta. Valtakunnallisten ja paikallisten kampanjoiden lisäksi järjestöllä on joitain periodikampanjoita, kuten joka jouluihin kinkkukampanja ("*Kinkku on mun kankku!*").

Oikeutta eläimille -yhdistys: "*Edistää asiaansa lentolehtisin, mielenilmauksin, keskustelutilaisuuksin jne*" (Oikeutta eläimille, ei päiväystä). Lentolehtisten jako onkin

---

⁵⁸ Kampanjoista tarkemmin luvussa 6.

⁵⁹ Lahden lähellä Orimattilassa sijaitsee yksi strutsitarha.

yleisintä järjestön nimissä tehtävää toimintaa. Järjestö painaa keskitetysti lentolehtisiä (yleensä Tampereella tai Helsingissä), joita sitten myydään omakustannehintaan paikallisosastoille ympäri Suomea. Toki paikallisjaostot painavat myös itse lentolehtisiä, mutta suurin osa lentolehtisistä on yhteisiä.

Lentolehtisiä löytyy laidasta laitaan ja uusimmat niistä ovat varsin hyvälaatuisia, jopa tyylikkäitä. Niistä on onnistuttu myös karsimaan nk. "punk-kieli": *Itsekkäiden riistäjien keskitysleireillä kärsivät tälläkin hetkellä miljoonat eläimet!*⁶⁰; ja ne vetoavat tunteen: *Tarvitsetko sinä turkkiani enemmän kuin minä?*; lisäksi myös faktoihin: *Häkkisturkiseläinten ravinto poikkeaa huomattavasti luonnollisesta. Rasvan osuus on erittäin korkea, noin 40-50% kokonaisenergiasta, mikä ei voi olla vaikuttamatta terveydentilaan;* ja niiden kautta taas uudelleen tunteisiin: *Seurauksena ylipainoisesta ruokavaliosta on kuitenkin kiiltävä, turkisteollisuuden toiveisiin soveltuva turkki* (Oikeutta eläimille, ei päiväystä).

Parhaimpia koskaan näkemiäni lentolehtisiä, on OE:n syksyllä -97 painama *Miksi olisin kasvissyöjä* -lentolehtinen. Lentolehtinen on kooltaan 1/3 A4 -kokoisesta paperista. Se on taitettu kahtia ja sen "kannessa" on kuva navetassa toisiaan nuolevista lehmistä. Ylhäällä lukee otsikko *MIKSI OLISIN KASVISSYÖJÄ?* Ja alhaalla kolmessa tasossa vastuksia: *Se on terveellistä. Se säästää ympäristöä. Eläinten ei tarvitse kärsiä.* Lentolehtisen sisäsivuilla perustellaan lyhyesti edellisellä sivulla esitellyt perusteet/syyt kasvissyönnille. "Takakanne-ssa" on tomaattisen sienikastikkeen ja papupyöryköiden valmistusohjeet. Sivun alalaidassa on *Kulutustottumuksillasi sinä voit vaikuttaa!* -slogan ja Oikeutta eläimille -yhdistyksen kontaktiosoite.

Lentolehtisen hyvyys on siinä, että se ei hyökkää vastaanottajaa eikä suoranaisesti ketään muutakaan kohtaan. Lentolehtinen ottaa aloitteen omiin käsiin esittämällä kysymyksen ja vastaamalla siihen. Tämän lisäksi se tarjoaa *konkreettisen* vaihtoehdon. Se ikään kuin kehottaa kokeilemaan vaihtoehtoisia reseptejä ja lopuksi kontaktiosoitteen "Lisätietoja aiheesta" -introlla. Pienen kokonsa ansiosta siinä oleva asia on pakko esittää tiiviissä muodossa ja täten se on nopeasti luettavissa.

---

⁶⁰ Ko. teksti ei perustu todelliseen lentolehtiseen.

Kaikki aktivistit tunnustavat, että tiedoitus eli käytännössä lentolehtisten jako on kaikkein tärkeintä työtä, mitä OE tekee. Siitä huolimatta siitä puhutaan aina vähän naureskellen, ikään kuin vähätellen:

"Mut sä hyväksyt laittomat iskut?"

"Joo kyllä mä hyväksyn ja kyllä mä ymmärrän miks jotkut sitä tekee. Onhan se tosi turhauttavaa (naurua) niinku kampanjoida vaik' jotain turkiksi vastaan, jakaa jotain (naurua) lennäkkiä tuolla. No parasta jossain lennäkien jaossa on se, et ihmiset näkee että me ei olla mitään hirviöitä. Ne pitää meitä jonain ihan kaheleina kun ne kattoo noit ohjelmia ja sit me ollanki ihan mukavia tyyppejä jotka jakaa lennäkkejä tuolla. (Poika 22-vuotta.)⁶¹

Lentolehtisten jako on aktivisteillekin kuitenkin palkitsevaa ja kannustavaa puuhaa: "*Nyt kun olen ollut vajaan puoli vuotta mukana OE:ssa, mitä olisinkaan jäänyt paitsi, jos en olisi mennyt tuona elokuun lopun tiistaina Sektorille* [aktivistin ensimmäinen kokous Lahdessa]. *Moni mukava ihminen olisi jäänyt tapaamatta, hienoja kokemuksia demoista ja muista tapahtumista jäänyt kokematta, ohikulkijoiden rohkaisevat kommentit lenttareita jakaessa jäänyt kuulematta* (Pasi Leskinen 1998, 15).

Lentolehtisten jako tulee mielekkäämmäksi, silloin kun sen ympärille rakennetaan kampanja. Syksyllä -97 aloitettiin Tampereella ja Helsingissä pidempiaikaiset kampanjat kahta turkisliikettä vastaan. Tarkoituksena oli jakaa liikkeen edessä, joka päivä koko sen aukiolon ajan turkistarhauksen vastaisia lentolehtisiä. Helsingissä kampanja pyöri hyvin noin puolitoista kuukautta ja Tampereella hieman kauemmin. Tampereella tosin poliisi kielsi lentolehtisten jaon liikkeen edessä, joten niitä jouduttiin jakamaan tien toisella puolella.

Koska lentolehtisten jaolla on niin merkittävä osa liikkeen toiminnassa esitän seuraavaksi omia tuntemuksiani ja tulkintoja siitä, miksi niin on ja millaista turkistarhauksen vastaisten lentolehtisten jakaminen Helsingissä syksyllä 1997 oli. Esitän kenttämuistiinpanoni kokonaisuudessaan (vain aktivistien nimet on muutettu) ensimmäiseltä kerralta (kahdesta), jolloin itse osallistuin lentolehtisten jakamiseen. Nämä muistiinpanot käsittelevät jonkin verran myös mielenosoitusten (tässä tosin hyvin pienen) logiikkaa. Kyseinen tapahtuma on

---

⁶¹ Lainattu aktivisti on ollut mukana suoran toiminnan iskuissa, mutta hän on ollut myös lukemattomia kertoja mukana mielenosoituksissa ja tempauksissa jakamassa lentolehtisiä.

erään turkisliikkeen edessä Helsingissä järjestetty "mielenosoitus" 9.10.1998:

Tapasimme Kolmen Sepän patsaalla aamulla 9:45. Paikalle tuli lisäksi yhdeksän aktivistia. "Miekkarin" oli "organisoinut" OE:n Helsingin osaston turkisryhmä. Tarkoituksena ei ollut pitää suurempaa mielenosoitusta, vaan aloittaa uusi traditio: jakaa flyereita ko. liikkeen edessä päivittäin. Mukana yksi banderolli (*Luonnossa hänkin juoksisi vapaana -Turkistarhaus on eläinräökkäystä*), jota oli tarkoitus pitää auki vain jonkin aikaa.

Saavuttuamme mielenosoitus paikalle, poliisit olivat jo siellä. Kävi ilmi, että aktivistit olivat ilmoittaneet edellisenä päivänä poliisille aikomuksistaan. Paikalla oli yksi "mustamaija" ja kolme poliisia. Poliisit ilmoittivat, että mielenosoitus tulee pitää tien toisella puolella. "Mikko" väitteli asiasta hetken poliisien kanssa ja nämä suostuivat sellaiseen järjestelyyn, että kaksi henkilöä sai mennä tien turkisliikkeen puoleiselle puolelle jakamaan lenttäreitä, ei kuitenkaan aivan turkisliikkeen välittömään läheisyyteen. Lenttarit joita jaettiin olivat: "*Tarvitsetko sinä turkkiani enemmän kuin minä?*"

"Ville" ja "Johanna" pitivät banderollia juuri liikettä vastapäätä, nojaten Eurokankaan ikkunaan (josta liikkeen henkilökunta tuli valittamaan, mutta poliisi puhui heidät ympäri). Muut asettuivat liikkeen "ympäri" jakamaan flyereita. "Timo" ja "Mikko" piirittivät liikkeen, minä ja "Vaasa" menttiin Manskulle Eurokankaan oven eteen. Itse kerkesin jakamaan noin sata flyeria puolentoista tunnin aikana.

Oma strategiani oli ojentaa flyer ja sanoa: "Saisiko herralle/rouvalle olla?" Yleensä ihmiset ottivat flyerin vastaan ja kiittivät. Pidin flyeria tarkoituksella siten, että niistä näki jo kaukaa mihin asiaan ne liittyivät. Yksikään henkilö jolle tarjosin flyeria ei suhtautunut vihamielisesti, mutta toiset suhtautuivat hieman "voi poika rukka" tyyliin (tätä sanoivat myös muut). Osa vältteli niin katsetta kuin flyeria. Yleensä tällaiset välttelevät tyyppit olivat enimmäkseen keski-ikäisiä mieshenkilöitä, mutta aika usein myös vanhoja pariskuntia. Kaksi vanhaa rouvaa sanoivat tarvitsevansa reumansa takia lämmintä turkkia, kun kysyin, eikö vaihtoehtoja turkille ollut, niin ei kuulemma. "Vanha naftaliinista kaivettu turkki oli aina paras ja lämpimin". Toinen rouvista lopetti keskustelumme toivottamalla "All the best" ja puristamalla kädestä.

Eräs mies aloitti keskustelun lauseella: "ootteko te niitä terroristeja?" Kun sanoin että emme, niin hän vastasi että "mulle te kaikki ootte niitä samoja." Kysyin perustetta niin mies (n. 35-40 v) vastasi, että "Itse asiassa ootte ihan hyvällä asialla, mutta keinot on vääriä". Kun kysyin mikä flyerien jakamisessa oli vikana, niin hän puhui taas turkistarhauskuista. Sitten hän sanoi että oli väärin hyökätä toisten elinkeinoa vastaan ja samaan hengenvetoon "on myös väärin tappaa niitä eläimiä päästämällä ne vapaaksi luontoon". Kysyin että mitä hän luulee eläimille tarhalla käyvän? En saanut vastausta. Yritin uudelleen, johon tyyppi sanoi "joo, joo, joo, joo niinhän ne kaikki sanoo, mutt ei se muuta asiaa".

Eräs rouva aloitti liikennevaloissa myös kanssani väittelyn sanomalla: "Kautta aikojen on turkiksia käytetty ihmisten vaatteina?" Johon vastasin: "Joo-o, niin on. Mutta ei niitä ennen pidetty ahtaissa häkeissä, eikä silloin ollut muita vaihtoehtoja lämpimälle pukeutumiselle." Nainen jatkoi matkaa vastaamatta sen kummemmin muuta kuin mulkaisemalla. Eräs nainen vastaavasti sanoi: "Etkö nähnyt juuri sitä dokumenttia (viittasi pari päivää aikaisemmin TV:stä tulleeeseen A-Raporttiin "Kettuja, Tyttöjä, Turkkeja") siinä näytettiin miten hyvin niitä hoidetaan. Niillä on turvallista olla, ne saa syötävää ja juotavaa jne." Nainen poistui kesken vastaukseni. Joku esitti argumentin siitä, kuinka tarhaeläimet eivät ole menettäneet vapauttaan, koska ovat syntyneet vangittuina.

Positiivista responssia tuli yllättävän paljon. Ensinnäkin monet ottivat flyerin vastaan tietoisina siitä mitä se pitää sisällään. Useat naiset sanoivat: "Joo, joo minä en käytä turkkia". Eräs koiran ulkoiluttaja sanoi osuvasti: "En käytä turkkia, sillä eihän sitä kehtaisi koiran kanssa silloin liikkua!" Kahden mieshenkilön kanssa tuli enemmän juttua. Toinen puhui siitä, kuinka olimme hyvällä asialla ja kuinka eläimiä ei saa tappaa. Toinen ihmetteli

sitä, miksi meitä varten tarvittiin niin paljon poliiseja. Kun totesin hirtehisesti, että meidän olemme terroristeja hän nauroi ja sanoi "Niinpä. Ihan taas hävettää olla suomalainen!" Lähtiessään toivotti onnea koitokselle.

Kaikkein liikuttavin "kokemus" oli eräs virkamies-tyyppinen mieshenkilö, joka otti flyerin kädestäni käveli hetken aikaa eteenpäin lukien mistä siinä oli kyse ja palasi luokseni katsoi syvälle silmiini ja sanoi: "Teette tärkeää työtä!" Olin tosi yllättynyt, enkä osannut muuta kuin kiittää tuesta. Tunne oli mieletön. Ajatella, että joku tulee sanomaan että tekee tärkeää työtä. Vaikka omasta mielestäni olen tehnyt tärkeämpääkin hommaa, en ole koskaan saanut siitä näin suoraa, rehellistä palautetta ja kiitosta "perheen" ulkopuolelta. Tuntui todella mielettömältä ja sitä rupesi itsekkin evaluoimaan toimintaansa.... Tekeekö tässä sittenkin jotain tärkeää.

Kyllä tuollainen positiivinen palaute oli tärkeää. Ville sanoi samaa (omaehtoisesti), joku vanhempi rouva oli sanonut jotain vastaavaa ja se Villen sanoin "pelasti päivän". Negatiivinen feedback ei toimi samalla tavoin motivoivana tekijänä. Eräs aktivisti tosin puhui lopuksi kanssani siitä kuinka olisi "hauskempi" tehdä tätä turkisliikkeen vastaista kampanjaa, jos omistaja olisi "mulkku". Kyseisen liikkeen omistajat vaikuttivat kuulemma "cooleilta" ja se vei hieman taistelumotivaatiota⁶².

Flyerien jaossa yksi tärkeä tekijä on se, että pääsee keskustelemaan "kadunmiesten" kanssa ja "Mikon" sanoin: "Näyttämään että ei me olla mitään mörköjä." Kaikki jotka jakoivat flyereita antautuivat mielellään keskusteluun (pro/con) ihmisten kanssa, jotka sitä halusivat! Jos joku aktivisti jutteli jonkun kanssa, tuolloin hän omistautui keskustelukumppanille kokonaan, eikä suinkaan pyrkinyt jakamaan flyereita niin nopeasti kuin suinkin. Myös ystävällisesti suhtautuneet naamat jäivät mieliin: "Hei tossa menee toi muija, se hymyili ja kyseli kiinnostuneena!"

Itse asiassa olin äärimmäisen yllättynyt siitä miten meihin suhtauduttiin. Olin varma, että viime aikojen negatiivinen uutisointi ja ennen kaikkea A-Raportin "Kettuja, tyttöjä, turkkeja" -ohjelma olisivat aiheuttaneet hurjasti negatiivista feedbackia, toisin kuitenkin kävi. Oli itsestään selvää että nuoret ottivat helpommin flyereita vastaan, mutta olin yllättynyt siitä, miten paljon sai flyereita menemään "pukutypeille". Huomasin myös että puhuminen kohteelle vaikutti siihen, miten suhun suhtauduttiin. Jos vain tunki paprua jonkun käteen niin tämän oli helpompi kieltäytyä. Heti jos sanoi jotain niin tilanne muuttui!

Olimme paikalla kaksi tuntia ja jaoimme 500 flyeria. Banderolli oli auki tunnin. Tämän jälkeen aktivistit "Mikon" johdolla siirtyivät turkisliikkeen eteen jakamaan flyereita, jolloin paikalla olleet poliisit puuttuivat asiaan. Oli kuulemma sovittu että siinä ei jaeta ja että liiketoimintaa ei saa häiritä. Mielenosoittajien argumenttina oli, että koska mielenosoitus oli päättynyt (banderolli pantu laukkuun) he olivat vapaita tekemään mitä halusivat, missä

---

⁶² Myöhemmin aktivistin "toive" toteutui ja liikkeen erään myyjän tai omistajan huumorintaju loppui jatkuvien mielenosoitusten paineessa. Myyjä / omistajan hyökkäsi liikkeen edessä lentolehtisiä jakamassa olleen aktivistin kimppuun lyöden tätä. Aktivisti nosti hyökkääjää vastaan pahoinpitely syytteen, mutta poliisi lopetti jutun tutkimisen ennen sen menemistä oikeuteen. Sama myyjä / omistaja on myös useamman aktivistin kertoman mukaan uhkaillut "tappavansa" liikkeen edessä lentolehtisiä jakavat miesaktivistit ja "raiskaavansa" nuoret tytöt. Erään mielenosoituksen (18.1.1998) yhteydessä samainen omistaja yritti hyökätä mielenosoitusta videokameralla kuvanneen aktivistin päälle, joka sattumalta oli tuolloin vieressäni. Kuvaaja oli hyökkäyshetkellä puolustuskyvytön pitäessään suurehkoa videokameraa olallaan. Huomattuani liikkeen omistajan aikeet asetuin hänen ja videokuvaajan väliin ohjaten hänen ryntäyksensä voimaa hyväksi käyttäen kauppiaan kauemmas kuvaajasta. Oletin tilanteen rauhoittuva, koska vieressämme seisoskeli poliiseja, mutta mitä vielä. Kauppias otti vauhtia ja juoksi minua päin. Minun oli jälleen työnnettävä kauppias kauemmaksi, jolloin vieressämme seisonut poliisi tönäisi minua ja huusi: "Rauhoitu!" Sanoin, olevani varsin rauhallinen ja osoitin kauppiasta ja kerroin mitä oli tapahtunut. Tuolloin kauppias ryntäsi jälleen minua kohti ja huusi: "Minulla oli kädet alhaalla!" jolloin poliisi siirtyi minun ja kauppiaan väliin ja kehotti minua häipymään.

halusivat. Poliisit olivat eri mieltä. Pienen väittelyn jälkeen ("Mikko" vs. poliisit) poliisit suostuivat siihen että yksi saa jäädä jakamaan flyereita ovensuuhun. Tämän jälkeen poliisit poistuivat paikalta!!! Luottamus palkittiin. Liikkeen edessä (ja muutoinkin) käyttäytyttiin siivosti.

Paikalla ja sen välittömässä läheisyydessä parveili selvästi enemmän poliisiautoja kuin tavallisesti tuohon aikaan. Myös "Vaasa" pani ko. asian merkille. Tapahtumaa ei kuvattu ainakaan julkisesti. Silloin kun aktivistit menivät liikkeen välittömään läheisyyteen, poliisit uhkailivat "kamari reissulla", jos ei muuten peräännyttäisi. Paikalla ollut naispoliisi otti ylös "Mikon" nimen ja kirjoitteli jotain muistivihkoonsa. Muilta ei henkkareita kysely. Paikalla olleen poliisikomisarion suhtautuminen oli "asiallista" ja sai myös "Mikolta" kiitosta.

Miten tempaukseni, mennä jakamaan flyereita, vaikutti tutkimuskohteeseeni on vaikea vielä sanoa. Tapauksen jälkeen oli kuitenkin äärimmäisen helppoa pyytää paikalla olleita aktivisteja haastateltavaksi. Kysymys ei enää ollut siitä, että suostuuko joku haastateltavak-si, vaan että milloin! Muutenkin minuun suhtauduttiin aivan kuin yhteen heistä.

Oikeutta eläimille -yhdistyksen nimissä järjestetään myös muunlaisia mielenosoituksia. Kaikille niille yhteistä on se, että niissä kohdataan aina joku fyysinen kohde. Ne eivät siis ole päämäärättömiä marsseja, vaan ne huipentuvat aina jonkun konkreettisen vihollisen katsomiseen "silmästä silmään", oli se sitten taiwanilainen turkistenostaja, turkiskauppias tai koe-eläinkasvattamo.

Esimerkiksi eläinten viikolla 1997, turkiseläinten päivänä 6. lokakuuta OE järjesti suuren turkistuotannon vastaisen tapahtuman. Tapahtuma alkoi kello 10 "solidaarisuuskulkueella" Helsingin ydinkeskustan halki Rautatien torilta Katajanokalla sijaitsevalle Hotelli Marina Congress Centerille, jossa järjestettiin samaan aikaan (!) pohjoismaisten turkistarhauksen tutkijoiden seminaari. Kulkueen saavuttua perille, paikalla puhuivat Hannele Luukkainen (HESY) ja Maa- ja metsätalousministeriön edustaja Pirkko Skutnabb. OE:n edustajana puhui Ville Lähde. Paikalla oli tarjolla myös katuteatteria ja vegaanista ruokaa.

Hieman toisenlainen mielenosoitus OE:n nimissä järjestettiin Turkisliike Reginan edessä 17.1.1998, kun kaksi aktivistia kahlitsi itsensä kaulasta liikkeen oviin nk. D-lukoilla, viidenkymmen aktivistin osoittaessa ympärillä mieltä turkisliikettä vastaan⁶³. Lehdistötiedotteen mukaan, "*mielenosoituksen tarkoituksena oli herättää suuren yleisön mielenkiinto Vihreiden tekemään lakialoitteeseen turkistarhauksen kieltämiseksi. Mielenosoitus kohdistui sen tähden turkisliikettä kohtaan, että ihmiset ymmärtäisivät kykenevänsä*

---

⁶³ D-lukot ovat mustia D-kirjaimen muotoisia lukkoja, joita yleensä käytetään pyörän lukitsemiseen.

vaikuttamaan kulutusvalinnoillaan" (Oikeutta eläimille 17.1.1998).

OE:n alkuaikoina järjestön nimissä järjestettiin myös jo aikaisemmin käsitelty kahlitsemistempaus Stockmannin turkisosastolla. Tapauksesta ja ennen kaikkea sitä seuranneen poliisitutkinnasta ja aktivistien saamista tuomioista, lienee jäänyt sen verran "paha maku", että yhtä rajuun kansalaistottelemattomuus aktioon ei ole enää lähdetty. Astetta lievempää kansalaistottelemattomuutta on OE:n järjestämissä mielenosoituksissa käytetty muulloinkin. Esimerkiksi 25. lokakuuta 1997 Karttulan koe-eläinkasvattamolla järjestettiin symbolinen "koirien vapautus" -tempaus.

Mielenosoitus järjestettiin, koska EVR:n Karttulasta syyskuussa 1997 vapauttamista neljästä beagle-koirasta kaksi oli löydetty ja palautettu takaisin Karttulaan. Toisen koirista palautti EVR:ltä sen saanut "Etelä-Suomessa asuva opiskelijatyttö" (HS 26.9.1997) ja toisen poliisi löysi yleisövihjeen perusteella varkautelaiselta Jarmo Mämmelältä. Mämmelälle koiran oli toimittanut "mieshenkilö" ja hän kerkesi viettämään "Pelleksi" ristimänsä beaglen kanssa 17-päivää⁶⁴. Sekä Mämmelä, että "opiskelijatyttö" tiesivät mistä koirat olivat peräisin.

"Karttulassa yritettiin vapauttaa koiria koe-eläinkasvattamosta" otsikoi Helsingin Sanomat (26.10.1997) kyseistä mielenosoitusta. Otsikko on kuitenkin aika lailla harhaanjohtava. 24. lokakuuta julkisuuteen annettu OE:n lehdistötiedote kertoo asiasta näin: *"Mielenosoitus jatkuu Karttulan koe-eläinkasvattamon luona klo 16.00. Kasvattamolla Oikeutta eläimille järjestää symbolisen eläinten pelastusyrityksen, joka on ehdottoman väkivallaton. Mielenosoittajat esiintyvät täysin avoimesti omilla kasvoillaan ja kantavat kaiken vastuun."* (Oikeutta eläimille 24.10.1997.)

Paikalla oli noin 130 mielenosoittajaa ja kolmisenkymmentä poliisia. Osa mielenosoittajista pyrki pareittain ja pienissä ryhmissä, poliisien määräyksestä huolimatta, symbolisesti (hitaasti, siten että poliisi varmasti sai heidät kiinni) kiipeämään kasvattamoa ympäröivän

---

⁶⁴ Mämmelä kävi yhdessä Ajankohtaisen Kakkosen -kuvausryhmän kanssa, yrittämässä ostaa koiraa takaisin. Kasvattamon johtajansa Timo Nevalainen kuitenkin kieltäytyi myymästä "Pelleä". (Ajankohtainen Kakkonen 12. marraskuuta 1997.)

aidan yli, ikään kuin he olisivat menossa vapauttamaan koiria. Yksikään mielenosoittajista ei kuitenkaan kiivennyt aidan yli vaikka monilla olisi siihen ollut mahdollisuus. Poliisien tartuttua mielenosoittajiin nämä "heittäytyivät" veteliksi ja kieltäytyivät kaikesta yhteistyöstä. Tämä toistui yhä uudelleen ja uudelleen ja lopulta poliisi otti kiinni 20 mielenosoittajaa (poliisiautoista loppui tila eivätkä kaikki "halukkaat" "päässeet" pidätetyiksi)⁶⁵.

Kuuluisia Fur Center -mielenosoituksia ei ole järjestetty OE:n nimissä. OE:n paikallisosastot ovat tosin organisoineet tilausbusseja tapahtumiin ja OE:ssa toimivat henkilöt ovat toimineet mielenosoitusten organisoijina, osallistujina ja "mediavastaavina", joten on ymmärrettävää, että ne mielletään yhdistyksen nimissä järjestetyiksi. OE on kuitenkin nimellisesti pyritty pitämään FC-mielenosoituksista irrallaan, koska tällä ei haluta a) rajoittaa mielenosoittajien keinoja ja b) ottaa vastuulle OE:n "säännöistä" poikkeavaa toimintaa. Fur Centerillä käytäntönä on usein ollut myös se, että mielenosoitusta ei ilmoiteta ollenkaan⁶⁶.

OE järjestää ahkerasti erilaisia, yleensä kasvissyöntiaiheisia, järjestön ulkopuolelle suunnattuja opintopiirejä. Esimerkiksi Turun OE on aktiivisesti pyörittänyt kaikille avointa kasvissyöntiopintopiiriä kasvisravintola Verson tiloissa. Aiheina ovat olleet muun muassa: Kasvissyönti ja urheilu, Kasvissyönnin etiikka ja Vegaanin muotokuva. OE järjestää eri paikkakunnilla myös yksittäisiä luentoja ja keskustelupiirejä eläinten oikeuksia sivuavista aiheista.

Toukokuun 23. - 24. päivänä 1998 OE on järjestämässä suuria eläinoikeus aiheisia messuja Helsinkiin. Messuilla on tarkoitus olla esitelmiä, keskusteluja ja tietoa eri aiheista. Tarjolla on myös musiikkia, vegaanista ruokaa ja katuteatteria. Myös eri eläinsuojelujärjestöjä edustajineen kutsuttiin osallistumaan messuille, mutta Suomen eläinsuojeluyhdistyksen

---

⁶⁵ Keskustellessani erään ruotsalaisen aktivistin kanssa kyseisestä mielenosoituksesta hän selvästi kiihtyi. Hänen mielestään mitään typerämpää ei olisi voinut tapahtua. Jos paikalla on 130 mielenosoittajaa ja 30 poliisia, olisi hänen mukaansa aktivistien pitänyt vapauttaa koirat oikeasti, eikä "kiivetä aidoilla vain sen takia että lehdet saisivat hyviä kuvia."

⁶⁶ Aikaisemmin siteeratusta OE:n jäsenkyselyssä kysyttiin jäsenistöltä myös sen suhtautumista siihen voidaanko FC-mielenosoitukset järjestää OE:n nimissä.

johdolla, Helsingin eläinsuojeluyhdistys ja Animalia kieltäytyivät osallistumasta OE:n järjestämille messuille. (Henkilökohtainen keskustelu messuja järjestämässä olevan aktivistin kanssa. Ks. myös luku 5.3.)

Jokainen Oikeutta eläimille -yhdistyksen paikallisosasto huolehtii itse omasta taloudestaan, eli toisin sanoen hankkii itse varansa. Valtakunnallisen järjestön menot katetaan jäsenmaksuilla (50 mk/vuosi), joista suurin osa menee jäsenkirjeiden painamis- ja postituskuluihin. Täten valtakunnallinen järjestö, elää paljolti Helsingin paikallisosaston kustannuksella (haastattelut). Jäsenmaksujen lisäksi OE rahoittaa toimintaansa, lahjoituksilla: *"Olisi niin kun rahan tarvetta [...] Jos sinulle on kerääntynyt turhia kolikoita tai seteleitä taskujen tai rahapussien pohjalle otamme niitä erittäin kiitollisina vastaan"* (Oikeutta eläimille, jäsenlehti 1/98).

Jäsenmaksujen ja lahjoitusten lisäksi rahaa kerätään mm. myymällä itse painettuja rintanappeja (Oikeutta eläimille, Go Vegan!, Vegan for life! yms.), kangasmerkkejä, paitoja ja reseptivihkoja⁶⁷. Eräs vakiintunut rahankeruu muoto ovat myös nk. tukikeikat. Tällaisille keikoille yhtyeet tulevat soittamaan ilman korvausta, jolloin lipunmyyntitulot jäävät järjestäjille.

Koska kaikki työ tehdään aatteen voimalla talkootyönä, ovat järjestöjen kustannukset pelkkiä materiaalikustannuksia esim. lentolehtisten painatuskustannukset, puhelinmaksut ja mahdollisten toimitilojen vuokrat. (esim. Helsingin OE ja samalla valtakunnallinen OE saivat toimitilat vasta vuodenvaihteessa 1997 - 98.)

Oikeutta eläimille -yhdistyksen kokouksissa on näytetty suorasta toiminnasta kertovia videoita, sen kokouksissa aktivistit ovat myyneet suorasta toiminnasta kertovia lehtiä, sen jäsenkirjeissä on lainattu esim. Ruskanväri -ryhmän raporttia sen värjäysiskusta orimattilalaiselle turkistarhalle ja useat sen jäsenet ovat jääneet kiinni suoran toiminnan iskuista. Mikä on siis järjestön suhde suoraan toimintaan?

---

⁶⁷ Valtakunnallisella OE:llä on ollut ikuisuusprojektina vegaanisen reseptikirjan kokoaminen. Siitä kysyessä saan yleensä vastaukseksi naurunpyrskähdyksen. Projektin on edelleen työn alla ja eräänlaisena esimakuna sille syksyllä -97 ilmestyi fennovegaaninen reseptivihko (monistenippu).

Koska eläinoikeusliike muutoin on hyvin epämääräinen ja vain silloin tällöin esim. mielenosoituksissa tai EVR iskuissa "ruumiillistuva", se tarvitsee jonkin stabiilin kanavan, jonka kautta siihen saa yhteyden ja sen toimintaan pääsee mukaan. Oikeutta eläimille - yhdistys toimiikin eräänlaisena porttina laajempaan eläinoikeusliikkeeseen. Sen kokouksista ja sen järjestämistä tempauksista ilmoitetaan laajasti ja avoimesti, joten sen toimintaan on helppo mennä mukaan.

Maan alle lähdetessä ei tarvita niinkään kontakteja vaan tietoa, jota saa pieniä palasina sieltä täältä valtamediasta, pienlehdistä, internetistä ja vaikkapa tällaisista tutkimuksista. Anarkistiliiton kanssa postilokeron jakava Tasajako -postimyöntifirma ("*Anarkistista postimyöntiä*") sen sijaan tarjoaa kaiken tiedon kerralla. Sieltä löytyvät kaikki suomeksi ilmestyneet suorasta toiminnasta kertovat lehdet sekä monia muita lehtiä, kirjoja ja artikkeleita. Tilaamalla Tasajaosta jotain saa kaupanpäällisiksi *Ei jälkeäkään!*- ja *En kommentoi!* -pamfletit, jotka ovat pienehköt oppaat siitä, kuinka poliisi jäljittää rikollisia ja kuinka välttää kiinnijäämistä sekä miten toimia, jos joutuu poliisin pidättämäksi.

Laiton puoli eläinoikeusliikkeestä perustuu siihen, että suoraan toimintaan liittyvää tietoa jaetaan laajasti ja sitä höystetään "moraalisilla shokeilla". Tietoa tuottavat ja sitä jakavat tahot perustavat toimintansa ja toivonsa siihen, että yksittäiset ihmiset sieltä täältä tarttuvat propagandan "koukkuun" ja alkavat toimia kukin omalla tahollaan. Koska tietoa on helposti ja laajasti saatavilla ja suuri osa tällaisesta tiedosta tuotetaan anonymisti ei muodollisia organisaatioita tarvita.

Edellä esitetty mielessä, olen valmis allekirjoittamaan Joni Purmosen Helsingin Sanomille antaman väitteen: "*Ilman OE:ta Suomessa tapahtuisi tuplasti enemmän iskuja, koska kanavaa ei olisi*"(Arolainen/HS 10.4. 1998). Näin siksi, että valtaosalle aktivisteista laillinen toiminta kuitenkin riittää ja jotta laillinen toiminta jatkuisi, tulisi sille taata mielekkäät toimintaedellytykset. OE:n suhteesta laittomaan suoraan toimintaan lienee vielä syytä OE-aktivisti Salla Tuomivaaran sanoin todeta: "*Musta olisi todella huolestuttavaa, jos nää suoraa toimintaa tehneet eivät ois edes yrittäneet toimia laillisesti*" (Haastatelu, tammikuu -98).

7.2 Eläinten vapautusrintama (EVR) - vapautusisku ja sabotaasia

*Night of justice, knight of justice. Liberation's crusade's begun.
Your laws will have no meaning past the setting of the sun.
Demons feeding off of the innocents pain.
Generations of oppression - one generation will break this chain.
Emancipation from the hands of the deranged.
Vengeance for the dead, freedom for the enslaved.
From love comes this hatred. Feel the rage, antagonist of the helpless.
The wrath of sanity- **Earth Crisis***

Eläinten Vapautusrintaman (EVR) esikuvasta Animal Liberation Frontista (ALF) on sanottu, että se ei ole järjestö, vaan mielentila (Finsen & Finsen 1994, 78). EVR on paljon muutakin kuin mielentila, mutta järjestö tai organisaatio termien tavallisessa merkityksessä se ei kuitenkaan ole. EVR ja ALF ovat synonyymi eläinten oikeuksien nimissä harjoitetulle laittomalle suoralle toiminnalle⁶⁸.

Suomessa käytetään laittomien iskujen yhteydessä EVR nimen rinnalla yhä edelleen yhtäläillä ALF tunnusta. ALF ja EVR voidaankin nähdä yhtenä ja samana asiana: toinen nimistä vain kuulostaa toisen aktivistin korvaan paremmalta kuin toinen. Myös muualla maailmassa ALF nimen rinnalla käytetään omalle kielelle käännettyä versiota sen esikuvasta (Fronte di Liberazione Animalista, Frontera de la Liberación de Animales, Djurens Befrielse Front, Dyrens Frigjoringsfront).

EVR on muutoinkin kuin nimeltään suora kopio sen englantilaisesta vastineesta⁶⁹. ALF:n rakenne ja toimintatavat pohjautuvat ensisijaisesti anonyymisti liikkeen lehdissä julkaistuun A.L.F. Primer -kirjoitukseen. Primeria tukevat aktivistien liikkeen omille lehdille antamat "haastattelut", valtamedian raportit tapahtuneista iskuista, ryhmien itsensä lähettämät tiedonannot sekä Ingrid Newkirkin Free the Animals että Rik Scarcen Eco Warriors -

---

⁶⁸ Suomessa suoraa toimintaa on harjoitettu tähän mennessä vain "kasvottomasti", mutta vaikuttaa siltä että "omilla kasvoilla" tehtävää suoraa toimintaa ollaan tuomassa myös Suomeen, tosin lähinnä rauhan- ja ympäristöliikkeen käyttöön). Tällaisen toimintamuodon ovat lanseeranneet rauhanaktivisteina tunnetuksi tulleet *Aurantakojat* (engl. Plougshares, amer. Plowshares). Aurantakojat mallin mukainen suora toiminta eroaa kansalaistottelemattomuudesta siten, että siinä usein vahingoitetaan symbolisesti kiinteää omaisuutta. (Kirjoittajan käymät keskustelut aktivistien kanssa. Lisää Aurantakojista kts.esim Muutoksen Kevät #2 ja Sivari & Totaali 3/97.)

⁶⁹ ALF:n synty ja alkuvaiheet on jo käsitelty luvussa 5.1.

nimiset aihetta käsittelevät kirjat, sekä ALF-aktivistien itsensä tekemä elokuva *Animal Liberation: the Movie*.

Näiden kirjoitusten, sekä aiheesta tehtyjen dokumenttien (esim. *Angels of Mercy*) pohjalta eläinten oikeuksien nimissä tehty suora toiminta on saanut nimen ja muotonsa. ALF:stä on tullut yhteinen nimittäjä spontaaneille ikkunanrikkomisille sekä suunnitelmallisemmille vapautusiskuille. Sen nimissä tehtyjen iskujen laajuudesta ja määrästä on tullut eräänlainen voiman (osana kollektiivista identiteettiä) osoitus sekä ulos että sisäänpäin, joka arkipäiväisimmillään kulminoituu turkisten vastaisissa mielenosoituksissa usein huudettuun: "*Meitä on monta! Meissä on voimaa! Turkistarhaus loppuu NYT!*" -iskulauseeseen.

A.L.F. Primer, josta on ilmestynyt kaksi "painosta", on alkuperäinen julistus siitä, mikä ALF on ja miten se toimii. A.L.F. Primeria mukaillen Vastarinta kertoo EVR:stä näin:

Eläinten Vapautus (*sic*) Rintaman, eli Animal Liberation Frontin tavoitteena on ensisijaisesti pelastaa eläimiä mistä tahansa missä heitä kohdellaan väärin, olkoon se sitten koe-eläin laboratorio, turkistarha tai tehomaaatalouden keskitysleiri, ja sijoittaa ne uudelleen turvallisiin koteihin. Tarkoituksena on myös suoranaisesti häiritä eläinten riistäjiä liiketoimissaan taloudellisen vahingon muodossa. Pitkän tähtäimen tarkoituksena on saattaa kaikenlainen eläimiä hyväksikäyttävä toiminta loppuunsa. (Vastarinta 1995, 3 vrt. A.L.F. Primer, ei päivämäärää)

ALF:n ensisijaisena päämääränä on siis eläinyksilöiden (fyysinen) vapautus. Joissain vapautuksissa eläinyksilöiden pelastaminen on päämäärä itsessään, mutta osassa vapautusiskuista on taustalla, ellei peräti motiivina, myös taloudellisen vahingon aiheuttaminen eläimiä käyttävälle instituutiolle.

Eläinyksilöiden vapautus voidaan tulkita päämääräksi itsessään sellaisissa vapautusiskuissa, joissa eläimistä sitoudutaan tavalla tai toisella vastaamaan myös "vapautusiskun" jälkeen. Tällaisiksi voidaan tulkita pienimuotoisemmat iskut esimerkiksi eläinkoelaitoksille tai koe-eläinkasvattamoille. Näissä tapauksissa vapautetut eläimet ovat usein sellaisia, jotka eivät edes teoriassa kykene selviytymään muualla kuin kotihoidossa⁷⁰. Käytännössä tämä

---

⁷⁰ Esimerkiksi 26.8.1997 järjestetyssä autotonta keskustaa vaativassa Critical mass- mielenosoituksessa jaettiin "**Avuntarpeessa oleva eläin tarvitsee kotia!**" -otsikoituja lappuja. Lapussa luki: "*Mikäli eläinkoelaboratoriosta tai koe-eläinkasvattamosta tms. pelastetaan tämän vuoden aikana huonosti kohdeltuja eläimiä, tarjoudun antamaan hyvän ja rakastavan kodin seuraaville eläimille:*" Tämän jälkeen lukijan oli mahdollista ilmoittaa montako yksilöä kaneja, marsuja, chincilloja, rotia, hiiriä tai

tarkoittaa sitä, että iskun suorittava ryhmä etsii ennen iskua eläimille uudet kodit, joihin ne sijoitetaan vapautuksen jälkeen.

Esimerkiksi loppuvuonna 1997 neljä beaglea Karttulan koe-eläinkasvattamolta ja 28 rottaa Tampereen Yliopiston tiloista pelastanut ryhmittymä (EVR) ilmoitti tiedonannossaan: "*Pelastetut eläimet sijoitetaan koteihin, joissa niille turvataan eläimen arvolle sopiva elämä*" (ks. Sudenhetki 1, 25). Optimitalouksessa ALF:n ohjeiden mukaan tällaisen iskun tekijöillä tulisi olla myös "myötämielinen" eläinlääkäri, joka tarkastaisi kaikki "pelastetut" eläimet, ennen niiden sijoittamista uusiin koteihin.

Taloudellisen vahingon aiheuttaminen näyttelee tärkeää osaa erityisesti massiivisissa turkiseläinten vapautusiskuissa, sillä niissä vapautettujen minkkien ja kettujen kohtalona voi olla pikainen nälkäkuolema, joka sinällään ei ole häävi vaihtoehto edes sähköllä tappamiselle.

Koska liikkeen filosofinen pohja rakentuu eläinten instrumentaalisen käytön vastustamiselle ovat "massaiskut" instrumentaalisuudessaan vakavassa ristiriidassa perusfilosofian kanssa. Tälle ristiriidalle on aktivistien täytynyt keksiä erilaisia moraalisia ulospääsykeinoja. Eräs aktivisti tarjosi melkoisen naivin ratkaisun ko. ristiriitaan. Hän kertoi haastattelussa, että turkistarhalle tehdyissä vapautusiskussa periaatteessa vain *avataan* häkin ovet ja täten ratkaisu lähteä vaiko jäädä, jätetään eläimelle itselleen⁷¹. Näin häkit avannut aktivisti vapauttaa implisiittisesti itsensä kaikesta vastuusta.

Samasta syystä vapaus, edes hetkellisenä kokemuksena, nostetaan retoriikassa iskun legitimoivaksi päämääräksi. Vapaus nähdään mahdollisuutena, eräänlaisena uutena syntymänä, unohtaen usein kuitenkin luonnon asettamat rajoitukset⁷². Vapautusiskuihin

---

koiria hän halusi. Luonnollisesti lentolehtisessä kysyttiin myös halukkaan vastaanottajan nimi ja puhelin tai osoite. Täytetty lappu pyydettiin palauttamaan niitä jakaneelle henkilölle.

⁷¹ Ruotsalaisen *De Vilda Minkarna* -ryhmän aktivisti kertoo haastattelussaan kuitenkin: "*Useimmat minkit ovat uteliaita ja tulevat nopeasti ulos häkeistään, mutta toiset ovat hieman varovaisempia. Niitä täytyy vähän tönäistä selälle*"(Sudenhetki 2, 23 alunperin julkaistu ruotsalaisessa Facklan lehdessä).

⁷² Esimerkiksi useamman sadan minkin "vaputtaminen" on eläinyksilöiden ja eritoten ympäröivän ekosysteemin kannalta hyvin kyseenalaista.

osallistuneiden aktivistien haastatteluissa (liikkeen omissa lehdissä) korostetaan juuri romanttista vapauden ensikokemuksen huumaa tyyliin: "*Sinä yönä sai 68 yksilöä ensi kertaa tuntea ruohon ja sammalen tassujensa alla. Vapaina ne juoksivat korkeassa ruohossa tarhan ulkopuolella [...]*" (De Vilda Minkar -aktivistin haastattelu *Sudenhetki* 2, 23. Haastattelu on alunperin julkaistu ruotsalaisessa *Facklan* lehdessä syksyllä 1997). Onkin mielenkiintoista huomata, että tällaisten iskujen yhteydessä ei puhuta eläinten "pelastamisesta" vaan "vapautuksesta" (ks. esim. artikkeli *Kun vapaus koittaa - Huomioita elävien eläinten pelastamiseen, Muutoksen Kevät #5*).

Suomessa EVR:n nimissä on vapautettu toukokuun lopun -95 jälkeen turkistarhoilta tuhansia minkkejä ja kettuja. Vapautusiskuja turkistarhoille on tehty tasaisin väliajoin silloin, kun eläimillä on parhaat selviytymismahdollisuudet luonnossa. Vapauttajat ottivat siis opiksi ensimmäisen vapautuksen virheistä. Syyskuussa -95 EVR ilmoitti vapauttaneensa fasaaneja metsästyskerhon tiloista jossain päin Suomea. Turkiseläinten ja fasaanien lisäksi EVR on "pelastanut" kuusi beagle koiraä Karttulan koe-eläinkasvattamolta (yksi beagle marraskuussa -96, yksi elokuussa -97 ja neljä syyskuussa -97), 11 kania Kansanterveyslaitoksen tiloista Helsingissä (tammikuu -97) ja 28 rottaa Tampereen Yliopiston tiloista (syyskuu -97). (Tiedot kerätty ja tarkastettu eri lehdistä. Kattavimmat tiedot löytyvät *Muutoksen* keväistä no. 1-8.)

Taloudellisen vahingon aiheuttaminen (sabotaasi) itsessään on toinen EVR:n keskisiä toimintamuotoja. Erään pamfletin mukaan sabotaasi "*iskee riistäjää sinne mikä on niille tärkeintä: lompakkoon*" (Eläinten vapautus ja suora toiminta, 5). Samainen pamfletti tarjoaa sabotaasin ohjenuoraksi yksinkertaisesti "*maksimaalista tuhoa - ei mininaalista vahinkoa!*" (emt.). EVR:n nimissä onkin poltettu rehusekottamoja sekä liharekkoja, tuhottu metsästyslavoja, rikottu turkisliikkeiden, lihakauppojen, teurastamojen, eläinkokeita tekevien yliopistojen ja McDonaldsien ikkunoita ja muuta kiinteää omaisuutta. Kuten edellä on mainittu, myös eläimiä vapauttamalla voidaan aiheuttaa huomattavaa taloudellista vahinkoa.

Yleensä turkistarhoille suunnattujen vapautusiskujen yhteydessä häkkien yhteydessä olevat nk. "siitoskortit", jotka sisältävät kaikki tiedot häkissä olevasta eläimestä, hävitetään, jolloin

tarhaajan jopa vuosia kestänyt jalostustyö menee hukkaan. Kolmantena taloudellisen vahingon aiheuttamisen muotona turkistarhoilla, ovat olleet värjäykset. Värjäysiskuissa eläinten turkeille ruiskutetaan, juuri ennen nahoituskauden alkua, eläimille vaaratonta henna-väriainetta. Värihaittojen takia turkkien arvo laskee merkittävästi. Tunnetuin värjäysiskuja Suomessa tehnyt ryhmä on "Toimintaryhmä Ruskanväri", joka on vastuussa ainakin kahdesta suurehkosta ja onnistuneesta värjäysiskusta. Ryhmä värjäsi Orimattilassa lokakuussa -96 noin 300 kettua ja noin 600 kettua porvoolaisella turkistilalla marraskuussa -97.

Vakavimpia ja suurimpia taloudellisia tuhoja EVR:n nimissä tehdyistä iskuista ovat aiheuttaneet tuhopoltot. Tämä sabotaasin muoto otettiin ensikerran käyttöön jo joulukuussa 1995, jolloin Valtimolla ja Juvankoskella poltettiin rehusekottamo ja niiden yhteydessä olleet toimistotilat. Näiden tapausten jälkeen tuhopolttojen kohteena ovat olleet erityisesti liharekat, joita on poltettu niin Turussa (joulurauhan julistamisen aikana vuonna 1996), Vantaalla ja Helsingissä. Syksyllä 1997 Pietarsaassa yritettiin polttaa Snellmannin teurastamo, mutta tuli sammui itsekseen aiheuttamatta sen suurempaa vahinkoa.

Vapautusiskujen ja sabotaasia jälkeen kolmantena ALF:n toimintatapana on pyrkiä paljastamaan niitä "kauheuksia" ja "hirmutekoja", joita eläimille tehdään "lukittujen ovien takana" (ALF Primer). Tällä tarkoitetaan mahdollisten eläinkokeista tehtyjen videomateriaalien varastamista, huonossa kunnossa olevien "pelastettujen" eläinten valokuvaamista ja toimittamista julkisuuteen, yms. Muualla maailmassa tästä on monia kannustavia esimerkkejä, mutta Suomessa tämä kohta on jätetty jopa suomentamatta EVR:n virallisissa esittelyissä (mm. Vastarinnassa, Anonyymissä).

Toimintamuodosta löytyy suomenkielinen maininta ensi kerran vasta Eläinten vapautus ja suora toiminta -lehdystä vuodelta 1997. Maaliskuussa 1998 ilmestynyt Sudenhetken toinen numero, omistaa yhden sivun tämän taktiikan esittelylle otsikolla "Auta eläimiä valokuvaamalla". Jo ennen näitä kirjoituksia on aktivistien parissa kiertänyt turkistarhoilla salaa kuvattuja videoita. Niitä ei kuitenkaan ole toimitettu julkisuuteen vaikka niissä näkyy "ihan törkeitä juttuja". Käymieni keskustelujen valossa nämä videot, ovat olleet omiaan motivoimaan aktivisteja toimimaan.

EVR:n ja ALF:n nimissä tehtyä sabotaasia, jota radikaalin ympäristöliikkeen tyyliin joskus myös eläinoikeusliikkeessä kutsutaan ekotaasiksi (sabotaasia luonnon puolesta, teknologista sivilisaatiota vastaan), rajoitta vain kaksi asiaa: aktivistien mielikuvitus ja elollisen elämän kunnioittamisen imperatiivi.

EVR:n toimintaperiaatteissa keskeisenä lähtökohtana on, että iskuissa ei saa vahingoittaa elollisia olentoja, ei ihmisiä eikä eläimiä. Omien tulkintojensa mukaan EVR on myös väkivallaton. Vastarinta -lehti kertoo ja perustelee väitteen näin:

Eläinten Vapautus (*sic*) Rintaman toiminta on väkivallatonta. Esineiden ja rakennuksien vahingoittaminen ei ole väkivaltaa, sillä elämä on aina arvokkaampaa kuin esim. turkisliikkeen ikkuna. Väkivaltaista käyttäytymistä olisi se, että seuraisimme rauhallisesti vierestä kun eläinten riisto ja murhaaminen jatkuu. (Vastarinta 1995, 3 vrt. A.L.F. Primer, ei päivämäärää).

Erityisesti tuhopoltot ovat niin arvaamattomia, että ne ovat liikkeen väkivallattomuuden kannalta äärimmäisen ongelmallisia. Vaikka tuhopolttaja liikkeellä olevien ohjeiden mukaan tarkistaisi, ettei esimerkiksi tyhjältä näyttävässä teurastamossa ole siivoojia tai vartijoita, ei hän pysty mitenkään hallitsemaan aiheuttamaansa tuhoa. Esimerkiksi paloa sammuttamaan tullut palomies voi hyvinkin loukkaantua tai tuli levitä kohteen ympäristöön.

Suoraan toiminnan oikeutuksen kannalta oleellinen ongelma on yleisesti se, että toiminta tehdään "yön pimeydessä" kasvottomana. Tällöin laitonta suoraa toimintaa tekevät aktivistit eivät ole valmiita kaksisuuntaiseen kanssakäymiseen heitä ympäröivän yhteiskunnan kanssa, vaan sanelevat toiminnallaan yksipuolisesti kaikki ehdot. He asettavat itsensä ikään kuin yhteiskunnan kaikkien sääntöjen ja lakien ulkopuolelle ja kohottavat itsensä moraalisesti kaikkien yläpuolelle. Koska tuhopoltossa sen tekijä ei pysty vastaamaan tekonsa faktisista seurauksista ja koska se tehdään salassa, antaa se tekijää edustavasta liikkeestä niin vastuuttoman kuvan, ettei edes huonomaineisella eläinoikeusliikkeen uskoisi olevan varaa sellaiseen.

Tähän mennessä EVR:n iskuissa ei ole loukkaantunut ketään, eikä EVR ole julkisesti uhannut käyttää väkivaltaa ketään ihmistä kohtaan. Huolimatta siitä, että lähes jokaisessa suoran toiminnan pamfletissa ja ohjeessa sanoudutaan irti ja tuomitaan eläviä olentoja kohtaan kohdistettu väkivalta, on monen suun kautta (TV, lehdet, yms.) kuulunut, että

esimerkiksi turkistarhaajia ja heidän lapsiaan on uhkailtu fyysisellä väkivallalla, pahimmissa tapauksissa jopa tappamisella⁷³. Eläinoikeusliikkeessä tavallista riviaktivistia enemmän sananvaltaa omaava Ville Lähde vetosikin *Sudenhetki* -lehdessä aktivisteihin:

[...] Tärkeintä ei olekaan se, onko tämän tapaista uhkailua [turkistarhaajien ja näiden lasten uhkailu, esim. kirjeitse] jo tapahtunut vaan se tuleeko sitä tulevaisuudessa tapahtumaan. Jos sitä tapahtuu, miten siihen tulisi suhtautua? Minä olen sitä mieltä, että suomalaisessa eläinten vapautusliikkeessä ei tälle tielle tulisi mennä koskaan. Ja jos ensi askeleita on jo otettu, olisi parasta vaihtaa suuntaa. [...]

Esitän vetoamuksen, että suomalainen eläinten vapautusliike ei koskaan kävisi ahdistamaan yksittäistä ihmistä pääasiallisena tarkoituksena pelon, ahdistuksen ja kauhun tuottaminen. Tämä paitsi asettaa toimintatavat historiallisesti epämiellyttävään seuraan, kohdistuu myös väijäämättä sivullisiin, jotka eivät esim. vanhempiensa elämäntavalle voi mitään. (*Sudenhetki* 1, 43.)

Koska otteet ovat kovia rintaman molemmin puolin, ei ole täysin poissuljettu mahdollisuus, että osassa julkisuuteen tulleista uhkailuista on kyseessä eläinliikkeen mustamaalaamiseksi suunnattu kampanja. Tällä tarkoitan, että kaikki uhkaukset eivät välttämättä ole tosia tai niistä vastanneella henkilöllä on voineet olla aivan muut tarkoitusperät⁷⁴. Suomalaiset eläinaktivistit ja heidän julkaisunsa ovat kuitenkin pidättäytyneet julkisesti uhkaamasta fyysisellä väkivallalla ketään⁷⁵.

Vuonna 1997 ilmestynyt *Eläinten vapautus ja suora toiminta* -pamfletti sisältää ainoana eläinoikeusliikkeen julkaisuna "takaportin" väkivallan käyttämislle.

On paikallaan hieman miettiä erästä tärkeää taktista puolta: väkivallattomuutta. Mikä on suhtautumisemme väkivallan käyttöön? Useimmat varmaan tietää EVR:n säännön "toiminnan tulee

---

⁷³ Yksi julkisimmista Suomessa sattuneista "uhkauksista" tapahtui maaliskuuhuhtikuun vaihteessa 1998, jolloin Suomen Turkistuottajien -liitto sai postitse kirjekuoren, joka oli ositettu "*Suomen Turkiseläinten Kiduttajien Liiton Pomminpurkuosastolle*". Poliisiin avattua kuoren, sen sisällöksi paljastui kaksi *Sudenhetki* -lehden numeroa. Suhteutettuna Englannissa ja Norjassa tapahtuneisiin kirjepommikampanjoihin eivät aprillipäivän läheisyys tai osoitteen "paljastavuus" ole teon vakavuutta vähentäviä seikkoja.

⁷⁴ Myös eläinoikeusaktivistit kertovat saaneensa henkilökohtaisia tappouhkauksia, joihin pätee myös edellä esitetty mahdollisuus negatiivisen julkisuuden tuottamisesta.

⁷⁵ Turkistarhaajat ovat useissa eri tilanteissa julkisesti uhkailleet fyysisellä väkivallalla tai jopa tappamisella mahdollisesti "verekseltään kiinni saatuja" aktivisteja. "Tappotuomioita" on julistettu niin Ylen TV-uutisissa, MTV3 Kymmenen Uutisissa, MTV3 Rikosraportissa, kuin Helsingin Sanomissa, Iltasanomissa, Iltalehdessä ja Pohjalaisessa. "*Ilman käsittelyä täältä ei kyllä kukaan verekseltään kiinni jäänyt lähde. Miehille annetaan selkään niin että näkyy koko lopun iän. Naisilta tervataan perseet ja heidät viedään näyttille*" ja "*Sota on liian iso sana, mutta kyllä tästä vielä yksittäisiä pieksemisiä tulee, se on varma*" kertovat kaksi Pohjanmaalla turkistarhoja "aseissa" vartioivaa sotaveteraania Helsingin Sanomien artikkelissa 7.9.1997. Iltalehden (31.5.1995) "*Turkistarhaaja Pekka Ranta-aho 'Pyssyjä kyllä löytyy'*" otsikoimassa jutussa toimittaja kirjoittaa: "*Pohjalaisen armottomaan hirtehistyyliinsä hän väittää olevansa valmis ampumaan eläintensä kiusaajat.*"

olla väkivallatonta, ketään ihmistä..." jne. Tottakai väkivalta on tuomittavaa ja väkivallattomuus eläviä olentoja kohtaan on jo taktiikkana hyvä asia, olemme siitä samaa mieltä. Mutta on joitakin tilanteita joissa väkivallan käyttö saattaa olla oikeutettua.

Kaikki varmaankin (ainakin toivottavasti) tuomitsevat ns. terroristien ja muiden pienten etujoukkojen harjoittaman väkivallan, mutta moniko meistä on valmis sanomaan Meksikon Zapatistoille että heidän toimintansa ei ole oikein ja että se on moraalisesti tuomittavaa? Missä sitten on ero? Mielestämme yksi ratkaisevista tekijöistä on enemmistön tuki. Zapatistoilla on paikallisen väestön tuki puolellaan (Zapatistat ON paikallinen väestö). Samoin saattaa olla joissain antifasistisissa tapauksissa, joissa natsuja joudutaan häätämään yhteisöstä väkivaltaisinkin keinoin.

Tämä ei todellakaan puolustuspuhe väkivallalle, mutta ei riitä että yksiselitteisesti suljemme väkivallan pihalle. Aktivisteina ja vallankumouksellisina meidän on mietittävä mitä olemme valmiit tekemään ja miten paljon pistämään itseämme peliin saavuttaaksemme mihin uskomme. Hyvään strategiaan kuuluu realismi ja kyky soveltaa toiminta ympäröivän maailman mukaan. Ehkä Suomessakin tulee aika jolloin joudumme miettimään suhtautumistamme väkivaltaan uudemman kerran, tuskin kuitenkaan lähitulevaisuudessa. Tällä hetkellä väkivallattomuus on kuitenkin ehdottoman tärkeää.

Se mikä tässä väkivallan naivissa puolustelussa huolestuttaa on se, että kyseinen pamfletti on viimeisin nimettömästi julkaistujen lehtien sarjasta (Vastarinta, Eturintama, Anonyymit). Huolimatta siitä, että pamflettien tekijät eivät mitään luultavammin ole samoja, voi tekstien "kehitys" indikoida joitain liikkeen pinnan alla mahdollisesti kytevästä tunteista. Tähän asti väkivallasta puhuminen hyväksyvään äänensävyyn on ollut tabu. Ehkä syynä väkivallan esilletuomiseen on joidenkin aktivistien turhautuminen ja marginalisoitumien (liikkeen sisällä ja yhteiskunnassa) yhdessä liikkeen kaventuneen toimintakentän (mielenosoitus-oikeuden rajoittaminen ja ankarat tuomiot kansalaistottelemattomuudesta) kanssa.

ALF ei ole jäsenyysjärjestö. Siihen ei voi liittyä, sen nimissä voi vain toimia. A.L.F. Primerin mukaan kuka tahansa vegaani tai kasvissyöjä, joka harjoittaa laitonta suoraa toimintaa ALF:n periaatteiden mukaisesti, voi kutsua itseään nimellä ALF. Undergroundlehti Anonyymi ilmaisee asian näin: *Sinä olet Eläinten vapautusrintama* (Anonyymi 2, 3).

ALF:llä ei täten ole myöskään organisaatiota, vaan sen toiminta pohjautuu itsenäisiin toisistaan riippumattomiin ja erillään toimiviin "soluihin". Tällaista järjestäytymisen muotoa voidaan kutsua *johtamattomaksi vastarinnaksi* (ks. Beam 1992; Leaderless resistance). Solumuoto voidaan nähdä normaalin "pyramidi-organisaation" vastakohtana ja tyypillisenä organisaatiomuotona syystä tai toisesta maan alla toimiville liikkeille,

etenkin sellaisille, joilla on syytä pelätä vastustajan "soluttautujia"⁷⁶.

Pyramidi-organisaatio on hierarkkinen organisaatio tyypillisimmillään, eli organisaatio, jossa massat ovat pohjalla ja johtaja ylhäällä. Tällaisten organisaatioiden tärkeimmät päätökset tehdään hierarkian ylemmissä kerroksissa ja tästä johtuen organisaation sisällä liikkuu tietoa koko ajan ylemmältä portaalta alemmalle. Nykyisten teknologisten apuvälineiden avulla on tähän alati liikkuvaan tietoon, siitä kiinnostuneen helppo päästä käsiksi.

Pyramidi-organisaatio pohjautuu käskyihin ja käskysuhteisiin. Pyramidin keskivaiheilla oleva henkilö tuntee joitakin organisaation hierarkiassa häntä ylempänä olevia henkilöitä sekä joukon hänen alapuolellaan olevia henkilöitä. Tästä johtuen pyramidi-organisaatioon onnistuneesti soluttautunut henkilö pystyy tuhoamaan merkittävän osan organisaatiosta. Solupohjaisen järjestäytymisen muodon ainoat "toimivat" yksiköt eli solut, muodostuvat Primerin mukaan optimaalisesti 2-5 henkilöstä. Jos solu jostain syystä kasvaa suuremmaksi, on se Vastarinta -lehden mukaanärkevintä jakaa kahdeksi ja niin edelleen.

Ohjeiden mukaan soluilla ei saa olla minkäänlaista keskenäistä kanssakäymistä, eikä omasta solusta tai sen iskuista saa kertoa kenellekään. Tällaisessa tapauksessa liikkeeseen soluttautunut esim. poliisi, pystyisi paljastamaan vain oman solunsa aktivistit ja muutoin toiminta voisi jatkua ennallaan.

Koska toiset solut eivät tiedä toistensa olemassaolosta ei niillä voi myöskään olla hierarkkista järjestystä. Jokainen solu toimii itsenäisesti valitsemillaan keinoilla yhteisen asian puolesta. Solurakenteesta johtuen ALF:llä ei myöskään voi olla muodollisia johtajia. ALF:n "epämuodollinen johtaja" voi olla kuka tahansa, joka ottaa osaa asian tiimoilta käytävään keskusteluun, sillä valta ALF:ssä on lähinnä medialle tyypillistä "agenda setting" -tyylistä valtaa. Jokainen suorasta toiminnasta tai eläinten kärsimyksestä kirjoittava, puhuva

---

⁷⁶ Esimerkiksi Yhdysvalloissa 1980- ja -90-luvulla uudelleen radikalisoituneen ja kautta aikain poliisin soluttautumisesta kärsineen, äärioikeiston johtajat ovatkin pyrkineet lanseeraamaan kyseistä organisoitumismuotoa liikkeen strategiaksi. Tässä he ovat myös onnistuneet, sillä yhtään liikkeen "suurista" johtajista (William Pierce, Richard Butler, Louis Beam, Tom Metzger) ei ole saatu linkitettyä liikkeen ryhmien väkivalta- ja terroritekoihin.

tai vaikkapa musiikkia tekevä tuo keskusteluun jotain "uutta" tai tukee vanhoja käsityksiä.

On luonnollista, että toisten eläinliikkeessä toimivien aktivistien sana on painavampi kuin toisten, mutta kuten on nähty, myös anonyymisti kirjoitetut lehdet voivat toimia eräänlaisina johtajina.

Korkeinta "agenda setting" -tyylistä valtaa käyttää Muutoksen kevät -lehti 3000 lehden painoksellaan. Oletettavasti lehden lukijoiden joukossa lienee jokunen EVR -aktivisti tai ainakin potentiaalinen sellainen ja siten siellä julkaistut esimerkiksi turkistarhojen osoitteet tuskin jäävät huomioitta (turkistarhojen osoitteita löytyy myös internetistä <http://members.tripod.com/~turkis>, sekä mm. Anonyymi 2:sta). Osoituksena siitä, että Muutoksen keväänkin valta on rajallinen on se, että Muutoksen kevään kolmannessa numerossa julkaistujen villisikatarhojen osoitteet eivät aiheuttaneet vapautusiskujen rypästä. Huolimatta siitä, että lehden toimitus "tarhaajien" suulla ilmoitti: *"Tarhaajat korostavat, että heidän hyväksikäyttämänsä villisiat ovat aitoja ja luonnonvaraisia, eivätkä risteytettyjä"* (MK3, 21, lihavointi minun). Tällä toimitus vihjanee, että villisiat selviäisivät luonnossa, jos niitä joku vapauttaisi. Varmuuden vuoksi toimitus ilmoittaa myös villisikojen porsinta-ajan.

Kukaan ei voi omata ALF:n aktivisteihin hierarkkista valtaa, koska ALF:tä puuttuu kyseisen vallankäyttömuodon mukainen valtarakenne. Ideaalissa tapauksessa kukaan ei myöskään tunne ALF:n aktivisteja oman solunsa ulkopuolelta. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että henkilön joka ei kuulu yhteenkään soluun, ei pitäisi tuntea yhtään ALF-aktivistia. On syytä olettaa, että esimerkiksi Suomessa, ollaan hyvin lähellä ideaalia ALF:n rakennetta ja sen solujärjestelmää. Tästä ja organisaatiomuodon toimivuudesta kielii ennen kaikkea se, että ensimmäisen Pohjanmaan vapautusiskun (29.5.1995) ja Orimattilan (5.12.1997) värjäysiskun välillä ei yhtään aktivistia ole saatu kiinni suuremmasta iskusta. Iskuja on tuolla välillä kuitenkin ollut kymmeniä.

Solurakenteeseen liittyy kuitenkin yksi suuri ongelmana, sitä ei voi hallita. Väärille urille lähtenyt liikettä ei kukaan voi pysäyttää. Joidenkin henkilöiden karismalla toimintaa voidaan jollain tavoin hallita yhtäläillä molempiin suuntiin, mutta absoluuttinen vaikutus

jää aina epävarmaksi. Juuri tämän takia, esimerkiksi eläinoikeusliikettä, ei saa painostaa maan alle, vaan sille täytyy taata asianmukaiset toiminta mahdollisuudet. Toisaalta solurakenteen tunnettu ongelma asettaa kaikille eläinoikeusliikkeen julkisille hahmoille vastuun siitä, että he eivät anna vääränlaisia impulsseja, kuten esimerkiksi tuhopolttoja ihannoivia lausuntoja, vastaanottavaiselle kuulijakunnalle.

Ennen Orimattilan tapahtumia poliisi oli ottanut kiinni ja kuulustellut pienemmistä iskuista (ikkunan rikkominen, töhriminen) epäiltyjä ja mielenosoitusten yhteydessä lakia rikkoneita aktivisteja. Kukaan kiinniotetuista tai kuulustelluista ei kuitenkaan ollut "tiennyt" tai ainakaan paljastanut tietävänsä mitään muista iskuista. Tähän omalta osaltaan vaikuttavat aktivisteille kuulustelutilanteita varten laaditut käyttäytymisohjeet, mutta luultavasti myös se, että iskujen tekijöitä ei yksinkertaisesti tiedetä "omienkaan" joukossa.

Eläinoikeusaktivistien ja muiden vaihtoehtoaktivistien piirissä on jo muutaman vuoden kiertänyt "En kommentoi! - Käyttäytyminen kuulusteluissa, pidätetyn oikeudet ja kotietsintä" -niminen pamfletti⁷⁷. Siinä nimensä mukaisesti kehoitettiin aktivisteja olemaan sortumatta yhteistyöhön viranomaisten kanssa ja vastaamaan aina kysyttäessä "En kommentoi", myös silloin jos on syytön. Tämä on pamfletin mukaan "*hyvä tapa lyödä kapuloita rattaisiin*".

Eläinoikeusaktivistit ovat sisäistäneet ohjeet hyvin. Suomesta löytyy metreittäin eläinoikeusaktivistien kuulustelupöytäkirjoja, joissa jokaiseen kysymykseen vastataan: "en kommentoi" (ks. Kommentoisitko jos käsketään? Muutoksen kevät #5, 21). Mika Marenkia pidettiin vangittuna 33 päivää, tutkittavana Juvankoskella ja Valimossa 18.12.1996 tapahtuneista rehusekoittamoiden tuhopoltoista. Vankeusaika venyi lähinnä siitä syystä että hän kieltäytyi vastaamasta itsestään selviinkin kysymyksiin muulla kuin edellä kuvatulla tavoin. Myöhemmin Marenk vapautettiin todisteiden puutteessa ja valtio tuomittiin

---

⁷⁷ En kommentoi -pamflettia yritettiin alunperin liittää Aseistakieltäytyjäliiton silloiseen lakiasiainsihteerin Juha Kelttiin, joka myöhemmin on antanut lainopillisia neuvoja muunmuassa Muutoksen Kevään sivuilla. Keltti nousi tapetille, koska, pamfletin alkuperäisessä versiossa vaikeuksiin joutunutta aktivistia kehoitettiin soittamaan AKL:n lakipalvelun puhelinnumeroon, eli Keltille (kts. esim Parkkari 1996, Ilta-Sanomat 21.2.1996 ja Ilkka 21.2.1996). Keltti on kuitenkin sanonut, että ohjeet ovat niin huonot, että hän ei ole voinut niitä tehdä

maksamaan 40 000 markkaan korvauksiin aiheuttomasta vapauden menetyksestä johtuneesta kärsimyksestä. Samasta rikoksesta vangittuna ollut, mutta myös syyttömäksi todettu, tuolloin 19-vuotias Miika Saukkonen toimi kuulusteluissa samoin kuin Marenk:

K: Asunnostasi löytyi kotietsinnässä kirjallinen ohje kuinka kuulustelussa tulee käyttäytyä. Niiden mukaan paras vastaus kuulustelussa on "*en kommentoi*". Onko näillä ohjeilla vaikutusta vastauksiisi? Mistä olet saanut nämä ohjeet?

V: **En kommentoi.** (Miika Saukkosen kuulustelupöytäkirja, 2.1.1996).

Iltalehdessä 23.1.1998 poliisi valitteli yhä Orimattilan ampumavälikohtauksen (5.12.1997) ja siitä purkautumaan lähteneiden vapautusiskujen selvittelyjen vaikeutta koska yksikään pidätetyistä aktivisteista ei suostunut yhteistyöhön. Toukokuun 29. ja 30. päivänä 1995 tapahtuneiden Pohjanmaan vapautusiskujen ja 5.12.1997 tapahtuneen Orimattilan värjäysiskun välillä, ei poliisi ole saanut kiinni yhtään aktivistia suuremmista iskuista.

Myös media on aktiivisesti piirittänyt eläinoikeusliikettä ja yrittänyt löytää EVR-aktivisteja haastateltavikseen, mutta aktivistit ovat pysyneet soluissaan. Tämä on yllättävää siinä mielessä, että suoran toiminnan iskuissa mukana olleet tai heitä "tuntevat" Eräs suora toimintaa EVR:n nimissä harjoittanut (ja siitä myöhemmin kiinni jäänyt) aktivisti sanoikin minulle, että "*Siitä voit olla varma, että mitä enemmän joku avoimesti puhuu tai edes vihjaa tehneensä ST:tä (Suoraa Toimintaa), sitä vähemmän hän on sitä tehnyt.*"⁷⁸ Tähän liittyen *Vastarinta*-lehti kirjoittaakin: "*Suoraa toimintaa tehdään eläinten puolesta. Jos olet mukana vain kasvattaaksesi egoasi olet mukana toiminnassa vääristä syistä.*"

Miten ilman organisaatiota on mahdollista, että ALF:n oppeihin perustuvia erittäin ammattimaisesti tehtyjä iskuja tapahtuu ympäri maailmaa? Tämä perustuu tarkasti dokumentoiduille ohjeille, joita on saatavissa helposti ja halpaan hintaan lehtinä tai vaikkapa internetistä⁷⁹. Esimerkkinä tällaisista "oppaista" mainittakoon *The Final Nail*:

---

⁷⁸ Kyseessä on hyvin samankaltainen ilmiö kuin eräillä yhdysvaltalaisilla ääriryhmillä. Aryan Nations -järjestön johtaja Richard Butler kertoi eräässä haastattelussa, että järjestöön soluttautumista yrittävät poliisit eivät ole ongelma, sillä Butlerin mukaan heidät tunnistaa heti, koska soluttautujat ovat hetimiten ehdottamassa pommiattentaattia tai jotain muuta laitonta toimintaa. Tällä tarkoitan, että puhujat ja tekijät eivät tällaisissa liikkeissä aina välttämättä kohtaa.

⁷⁹ Ks. esim. <http://www.envirolink.org/ALF/>
<http://www.envirolink.org/ALF/pub/fn/fn.html>
<http://www.envirolink.org/ALF/pub/fn2/fn2.html>
<http://www.envirolink.org/orgs/nocompromise/>

Destroying the Fur Industry - A Guided Tour, joka on saatavissa paperiversiolla sekä internetistä. Final Nailista on ilmestynyt kaksi numeroa (Kesä -96 ja kevät -98) ja sitä "julkaisee" Pohjois-Amerikan ALFSG. Lehdessä opetetaan kädestä pitäen iskemään eri turkistuotannon kohteisiin. Lehdessä neuvotaan jopa kuinka tehdä elektroninen ajastin palopommille⁸⁰.

ALF:n nimissä julkaistut tai muuten sen periaatteisiin pohjautuvat julkaisut yms. ohjaavat suorasta toiminnasta kiinnostuneen aktivistin kädestä pitäen, mitä erilaisimpiin tihutöihin. Alkaen kiireellisyyden ja välttämättömyyden luomisesta "*Jos et sinä, niin kuka? Jos ei nyt, niin milloin?*" Kertoen miten muodostaa solu. Miten ja milloin iskeä minnekin, kuinka peittää jälkensä ja kuinka toimia jos kaikista varotoimenpiteistä huolimatta jää kiinni. Ikään kuin kaupan päällisinä ohjeet vapauttavat aktivistin myös kaikesta moraalisesta vastuusta kirjoittamalla: *Sinä et ole rikollinen!* (En kommentoi!).

Järjestelyjen ja varotoimenpiteiden monimutkaisuudesta pelästyneille aktivisteille muistetaan aina tarjota rohkaisua, tyyliin: "*Vaikka tämä isku oli erittäin organisoitu, siinä mukana olleet ihmiset olivat vain tavallisia ihmisiä [...]*" (Raiding Arizona, Sudenhetki 2, 31). "*Isku johon osallistuin ja josta kerroin saattaa kuulostaa ammattimaiselta, mutta totuus on, että kuka tahansa voi tehdä jotain vastaavaa [...]*" (De Vilda Minkarna, Sudenhetki 2, 23). Tai "*Olen aivan tavallinen nainen, Kaikki jotka tällaista toimintaa tekee ovat aivan tavallisia ihmisiä. Ei me olla mitään koulutettuja kommandoja tai muuta sellaista* (Olen tavallinen nainen, Muutoksen Kevät 7,22).

Kuten on jo edellä käynyt ilmi, on laittoman suoran toiminnan iskut saatava myös jollain tavalla julkisuuteen. Tähän asti tapahtuneiden iskujen julki tuomisesta on vastannut virkeä vaihtoehtolehdistö mm.: Vastaisku, Eturintama, Anonyymi, Muutoksen Kevät ja Sudenhetki. Nämä lehdet saavat tietoa laittomista iskuista osalta, juuri tätä tarkoitusta varten perustetulta "radikaalilta uutistoimistolta" nimeltään Raportit.

---

⁸⁰ Jo vuonna 1971 julkaistu Anarchist Cookbook (William Powell) on ollut helposti saatavilla oleva ohjekirja kaikille niille, jotka haluavat tehdä pommeja tai vastaavaa. Samoin Ei jälkeäkään- julkaisun alkukielinen Without a Trace, joka on alunperin liitetty IRA:han, on ollut saatavissa jo kauan. Toisin sanoen eläinoikeusliikkeen tiimoilta julkaistut lehdet eivät ole tuoneet paljoakaan uutta "informaatiota" laittomasta toiminnasta. Sen sijaan ne ovat sitoneet ne tiiviisti johonkin tiettyyn päämäärään.

Raportit on postilokero Helsingissä, johon laittomia suoran toiminnan iskuja tehneitä ryhmittymiä kehoitetaan lähettämään tietoja ja mahdollista kuvamateriaalia iskuista. Tällä tavoin "laittomista" tiedoista tulee "julkisia", eli esimerkiksi niitä julkaisseen lehden ei tarvitse selittää mistä ja keneltä se on tiedon saanut ja voi käyttää niitä huoletta propaganda tarkoituksiin⁸¹.

Raportit- uutistoimisto lupaa toimittaa tiedot iskuista nopeasti eteenpäin, niin koti- kuin ulkomaille⁸². Internet kaikkine muotoineen tehostaa levitystä entisestään. Huolimatta siitä, että katsoin omaavani hyvät tiedonkeruuverkostot, luin joistain Suomessa tapahtuneista asioista ihan ensimmäiseksi ulkomailta olevasta WWW-palvelimesta (esim. <http://www.envirolink.org/alf/doa>).

Iskuista saadut tiedot kerätään yhteen toimintaraportit -nimisille palstoille, milloin mihinkin lehteen. Kattavammin iskuja esittelee Muutoksen kevät -lehti. Raporteista aktivistit saavat tietoja uusista toimintatavoista ja kohteista. Eräs aktiivisesti julkaisutoiminnassa mukana oleva aktivisti kuvasi raporttien merkitystä tyyliin: "*Se on toisaalta kunnianosoitus teon tekijää kohtaan, toisaalta tiedotuksena, että vastarintaa on olemassa, ja sit se tarjoa ideoita toimia, ja yllyttää toimimaan* (naurua). *Eli motivointia, kunnianosoitusta ja inspiraatiota.*" (poika 22-vuotta)⁸³. Raportointi on tärkeä ja oleellinen käytäntö kautta maailman, ja niinpä ennen Raportit -uutistoimiston perustamista Suomestakin raportoitiin teoista lähinnä ulkomaille, esimerkiksi kanadalaiseen Underground (josta löytyvät ensimmäiset raportit suomalaisesta suorasta toiminnasta) ja englantilaiseen Green Anarchist -lehteen.

---

⁸¹ Raportit -uutistoimistolla on kuusikohtaiset raportointiohjeet, joilla pyritään välttämään sabotaasista raportivien henkilöiden jäljittämien uutistoimistolle lähetetyn kirjeen perusteella. Ohjeita levitetään toimintaraportteja julkaisevissa lehdissä, esimerkiksi Muutoksen Keväässä. Niissä kehoitetaan tai ehkä pikemminkin kielletään, jättämästä sormenjälkiä paperiin, kirjekuoreen tai postimerkkiin tai nuolemasta postimerkkiä ja niin edelleen.

⁸² Raportit uutistoimistoa pyörittävä aktivisti kertoi, että myös he ovat joutuneet joskus "sensuroimaan" uutisia. Kaikki ei ole ollut painokelpoista tai liikkeen kannalta suotavaa julkisuutta.

⁸³ *Muutoksen Kevät* -lehden toimittamisessa mukana oleva aktivisti kertoi, että koska esim. Muutoksen Kevättä tilaavat monet "viholliset" (Turkistuoittajien liitto, Valio yms.) raporttien tarkoituksena on siten myös "pelotella" iskujen mahdollisia kohteita. (Nauhoittamaton haastattelu.)

"Liike" käyttää Raportit uutistoimistolle lähetettyjä iskuryhmien tiedonantoja, tiedon ja uuden "innovaation" levittämiseen kaikille aktivisteille". Esimerkiksi kettuja Orimattilassa värjänneen Ruskanväri -ryhmän alkuperäinen raportti julkaistiin heti sen ensimmäisen iskun jälkeen ilmestyneessä Muutoksen keväässä #3 (joulukuu 1996). Ikään kuin varmuuden vuoksi se julkaistiin uudelleen, juuri ennen seuraavaan nahoituskauden alkua ilmestyneessä Sudenhetkessä (#1, lokakuu 1997), Vapautusiskuista värjäyksiin? -artikkeliin liitteenä ⁸⁴. Osia kirjeestä oli julkaistu jo Oikeutta eläimille -järjestön jäsenkirjeessä #9 (lokakuu 1996).

Ruskanvärin raportti alkaa tarhan tarkan sijainnin kuvauksella: *Tarha on Orimattilan keskustasta n. 7 km itään 172 tietä pitkin, tien vasemmalla puolella. Tämän jälkeen kerrotaan mitä tarhalla on: Tarhalla oli 3 varjotaloa ja n. 450 kettua. Seuraavaksi kerrotaan mitä aktivistit olivat tekemässä: Teimme operaation pimeän suojissa tummissa vaatteissa. Päämääränämme oli kettujen turkin värjääminen myrkyttömällä hennavärillä ja kantakorttien talteen otto. Ja sitten miksi: Värjäyksellä pyrimme aiheuttamaan tarhaajalle taloudellista vahinkoa, koska turkkien arvo laskisi värihaittojen vuoksi. Kantakorttien poistaminen taas aiheuttaa jalostustyön hukkanmenon.*

Koska värjäysiskujen strategia on esitelty lyhykäisesti vain vähän levinneessä Anonyymi 2:ssa (elokuu 96, josta ryhmä lienee myös saanut vaikutteita, niin lähekkäin ajallisesti ovat lehden ilmestyminen ja värjäysisku), ei Ruskanväri-ryhmä malta olla käyttämättä saamaansa julkisuutta hyväksi ja kertoa kädestä pitäen kuinka isku tehdään: *Värjäykseen käytimme n. 1,2 kg kuivahennaa ja 13,5 litraa vettä. Laitoimme valmiin hennankeitoksen pulloihin. Pirskotimme pulloilla ylhäältä päin väriä kettujen selkään. Valaistuksen hoidimme taskulampuilla, joiden päälle oli pingotettu kumilangalla punaista muovia. Näin valo ei ollut liian laaja ja valaiseva. [...] Ennen iskua suoritimme tarkkailua tarhalla pitkään. On hyvä ottaa selvää paikasta, reiteistä, asutuksesta yms. ennen operaatiota.*

Raportti jatkuu tarhalla vallinneiden olojen kuvaamisella (*Olot tarhalla olivat järkyttävä-*

---

⁸⁴ Muita artikkeleja kyseisessä Sudenhetkessä olivat mm. *Turkistuotanto ei kaadu yksin - se tarvitsee apuasi ja Kolmelletoista turkistarhalle isketty! - Ruotsalaiset eläinten vapauttajat julistavat sodan turkiskauppaa vastaan.*

t...), ja niiden jälkeen seuraa lisää taktisia ohjeita kuinka iskussa tulee toimia: *Iskua suoritettaessa on hyvä jonkun/joidenkin olla vartiossa ulkopuolella varoittamassa sisällä olijoita valomerkillä vaaratilanteen sattuessa. Hätiköintiä ja paniikkia olisi vältettävä vaikka tilanne onkin jännittävä, sillä hosuminen vain lisää kiinnijäämisen riskiä (syntyy helposti melua, tavaroita katoaa yms.). OTTAKAA RAUHALLISESTI! Hyvään suunnitteluun kuuluu selvä tehtävänjako, jolloin kaikki tietävät hommansa ja työ on järjestelmällistä ja tehokasta.*

Toimintaohjeiden jälkeen on ryhmän raportissa vuorossa vakiona kaikkiin suoran toiminnan iskujen kuvauksiin, muodossa tai toisessa, liitettävä osio: *Suorassa toiminnassa ei tarvitse olla ammattilainen eikä asiantuntija. Jokainen pystyy tällaisiin operaatioihin tavallisen järjen, harkinnan ja valmistautumisen voimin. Sekä muistutus ja kehoitus solun keskenäiseen "sopimukseen" kuinka toimia jos jotain tapahtuu: On myös varauduttava kiinnijäämisiin ja seurauksiin. Ja ikään kuin piikkinä tapahtuma köyhälle vuodelle 1996 ja suomalaisten perisynnille: Emme tarvitse turhaa uhoa ja suunpieksemistä vaan vahvaa asennetta ja toimintaa.*

Kirjeen lopettaa mystinen, muistutus/uhkaus siitä, että kaikki jatkuu. Muistutus on samalla myös imperatiivi: kaiken tulee jatkua. Ruskanväri ryhmä kirjoittaa: *RUSKASTA KESÄÄN. LEHDET TIPPUVAT JA UUDET KASVAVAT. MENNINKÄISET PUUHASTELEVAT, TONTUT TARKKAILEVAT... KAIKKIALLA*⁸⁵.

ALF ja EVR nimien lisäksi suoraa toimintaa harjoittavat ryhmät käyttävät itsestään myös muita nimiä. Nämä ryhmät tulee useimmissa tapauksissa tulkita itselleen nimen ottaneina ALF:n "soluina", ei niinkään erillisinä saati kilpailevina järjestöinä. Poikkeuksen tästä säännöstä tarjoaa Ruotsin tilanne. Sikääläisen EVR:n eli DBF:n perusti vuonna 1984 - 85 tuolloin 35 -vuotias Emilie Eison. Perustamisen jälkeen hän on pyrkinyt monopolisoimaan DBF:n nimen ja kaiken sen nimissä tehtävän toiminnan. Tämä eroaa siis täysin yleisestä

---

⁸⁵ Radikaalin ympäristöliikkeen parissa käytetään usein romantisoituja kielikuvia menninkäisistä (elf), haltijoista ja keijuista (fairy), suoratoiminnan iskujen "tekijöinä" (Earth Liberation Front = ELF). Alkuperäisessä merkityksessään menninkäiset ynnä muut, olivat näkymättömissä pysytteleviä, ilkkurisia kepposia tekeviä ja läheisessä suhteessa maahan elävää pikkuväkeä. (Ks. Tara 1996 24 -25 & Taylor 1997.)

ALF:n toimintatavasta. Emilien tyylistä johtuen monet ruotsalaiset aktivistit välttivätkin käyttämästä DBF:n nimeä ja toimivat muilla nimillä (tukholmalaisen aktivistin henkilökohtainen haastattelu 8.11.1997. Lisää DBF:stä ks. Emilie Eisonin kirjoitus "Ensimmäiset kymmenen vuotta" Anonyymi #2 tai Muutoksen Kevät #4)

7.3 Eläinten vapautusrintaman tukiryhmä (EVR TR) - Oikeutta myös aktivisteille

Ensimmäisen kerran EVR TR tuli "julkisuuteen" tammikuussa 1995, jolloin se avasi postilokeron Espoossa ja julkaisi yhden Vastarinta -lehden. Tämän jälkeen ryhmittymä katosi. Sille ei ollut tarvetta, koska Suomessa ei ollut vangittuja aktivisteja, joiden puolesta kampanjoida. Kultalahden, Sallin ja Salosen oikeudenkäynnin aikana EVR TR:lle kuuluvia töitä teki Ystävämme kettu niminen ryhmä.

Eläinten Vapautusrintaman Tukiryhmän tehtävänä on ensisijaisesti koordinoita solidaarisuustoimintaa vangituille aktivisteille ja näiden mahdollisille perheille. Tämä tarkoittaa taloudellista, materiaalista ja henkistä tukea. Esimerkiksi vegaaniruokavaliota noudattava aktivisti, ei välttämättä aina pidätettynä ollessaan saa ruokavaliotaan vastaavaa ruokaa, jolloin tukiryhmä pyrkii mahdollisuuksiensa mukaan toimittamaan sitä.

Tukiryhmä myös tiedottaa vangeista ja pitää huolta, että näiden osoitteet ovat kaikkien aktivistien tiedossa, jotta aktivistit kirjoittaisivat vangituille tovereilleen. Kaikissa radikaalia toimintaa "sympatiseeraavissa" lehdissä on aina oma palsta vangittujen aktivistien osoitteille. Tämä on tärkeä osoitus kaikille vapaalla oleville aktivisteille jatkuvuudesta: vaikka joudut vankilaan, et ole yksin, me kaikki tuemme sinua.

Vankien osoitepalstat yhteydessä on usein vangeilta saatuja kirjeitä, jotka kaikki ovat sisällöltään hyvin samanlaisia tyyliin: *"Vankilaa ei mielestäni tule pelätä - se on osa tämän päivän aktivismia. Samoin kun ensimmäinen pidätyskerta pelotti, mutta siihen tottuu"* (Mika Marenkin kirje Katajanokan vankilasta, julkaistu Muutoksen Kevät #7).

"Ensimmäiseksi täytyy sanoa, että se [vankila] ei koskaan ole niin paha paikka kun sen kuulee olevan. [...] Loppujen lopuksi vankila on vain erilainen elämäntapa, eikä muuta.

Siihen sopeutuu, siitä saa irti parhaan mitä voi, ja siitä selviää. Itse näen vankilan vain yhtenä osana taistelua eläimiä hyväksikäyttävän yhteiskunnan epäoikeudenmukaisuuksia vastaan. Sellaisena se on myös osa taistelua, jossa tulemme voittamaan. [...] Kenenkään ei tulisi pelätä vankilaa, sillä mitään pelättävää ei ole. [...] Usko minua, vankila ei ole ongelma. (Barry Horne 1997, kirje julkaistu Sudenhetkessä #1. Englantilainen Horne on kärsii 18 -vuoden vankeusrangaistusta).

Osa aktivisteista on sitä mieltä, että EVR TR:n ei pitäisi ottaa kovinkaan aktiivisesti kantaa iskuihin tai esiintyä julkisuudessa. Orimattilan epäonnistuneen värjäysyrityksen jälkeen ja sitä seuranneen julkisuusmylläkän aikana EVR TR otti monen mielestä hieman liian aktiivisen roolin. Entisestään liikkeen kuvaa ulkopuolisten silmissä, sekoitti se, että myös OE:n jäseninä tunnetut henkilöt (esim. Anna Särkisilta ja Juho Vuori) esiintyivät mediassa EVR TR:n edustajina. Jonkin aikaa vaikutti siltä, että kaikki aikaisemmin OE:n niskaan kaadettu loka yritettiin vetää nyt uudelleen synnytetyn EVR TR:n niskaan ja tällä tavoin puhdistaa OE:n mainetta.

Erimielisyyksistä liikkeen sisällä kuvastaa hyvin se, että vangittuna olleen Elina Salosen nälkälakon tukimielenosoituksen 9.1.1998 Tikkurilan poliisitalolla järjesti ja ilmoitti "Elinan huolestuneet ystävät" niminen ryhmittymä, eikä EVR TR.

Tällä hetkellä EVR TR hakee edelleen paikkaansa. Näyttää hyvin todennäköiseltä, että se ja suomalainen eläinoikeusliike yleisemmin tulee saamaan piakkoin ensimmäiset "sotavankinsa", sillä osa Orimattilassa kiinni jääneistä aktivisteista saattaa saada jopa vankeustuomioita, sillä heitä ainakin epäillään myös useista muista iskuista.

8 HAHMOTELMA AKTIVISTIN "MUOTOKUVAKSI"

"Personligen skulle jag kalla dem 'alakuulttuurin kusipäitä.'"

- Suojelupoliisin ylitarkastaja **Heikki Maijanen**

Olen läpi koko työni puhunut liikkeen toimijoista, aktivisteista, puuttumatta heihin sen tarkemmin. Näin tutkimukseni loppupuolella on syytä tarkastella hieman sitä, millaisia nämä aktivistit oikein ovat. Koska minulla ei ole liikkeen aktivisteista riittävän kattavaa kvantitatiivista aineistoa, jonka perusteella voisin tehdä yleistyksiä "tyypillisestä" aktivistista ja koska minulta puuttuu "keskivertonuorista" koostuva vertailuryhmä, on tyydyttävä vain suuntaa antavaan hahmotelmaan "aktivistin muotokuvasta".

"Aktivistin muotokuva" perustuu havaintoihini, tekemiini haastatteluihin sekä epämuodollisiin keskusteluihin. Aktivistilla tarkoitetaan tässä liikkeen toimintaan, jollain tavoin osallistuvaa henkilöä. Pelkkä jäsenmaksun maksaminen esimerkiksi Oikeutta eläimille -järjestössä tai kasvissyönti, eivät siis täytä "aktivistille" asettamiani vaatimuksia. Eläinoikeusaktivistina tässä esitetty henkilö voi toimia aktiivisesti myös muissa liikkeissä, eikä hänen tarvitse välttämättä määritellä itseään ensisijaisesti eläinoikeusaktivistiksi.

"Tulet huomaamaan, että me tullaan tosi erilaisista perhetaustoista," kertoi minulle ensimmäinen eläinoikeusaktivisti, jolle kerroin tutkivani heitä. Ainakin haastatteleman aktivistit vahvistivat ensikontaktini väitettä. Haastateltujen nuorten enemmistöllä oli korkeakoulututkinnon suorittaneet vanhemmat ja monet kuvasivat perhettään keskiluokkaiseksi. Mukana oli sekä yksinhuoltajien että "ehjien" perheiden lapsia. Puoluetaustaltaan perheet edustivat koko poliittista kenttää, ilman erityistä painopistettä. Osan aktivistien vanhemmat olivat olleet aktiivisia taistolaisia.

Helpoiten määriteltävä aktivistien piirre on nuori ikä. Vaikuttaisi siltä, että tytöt "heräävät" tai ehkä paremmin "herkistyvät" eläin oikeus -ajattelulle peruskoulun kahdeksannella luokalla ja aktivoituvat yhdeksännellä luokalla tai hetimiten peruskoulun päätyttyä. Pojilla "herääminen" tapahtuu vuoden tai kaksi tyttöjä myöhemmin. Pojat aktivoituvat "herättyään" hieman tyttöjä nopeammin. Ikävuosilla laskettaessa puhumme siis 14 - 17 vuotiaista tytöistä ja 16 - 19 vuotiaista pojista.

Eläinoikeusliikkeessä toimivat aktivistit sijoittuvat iältään pääsääntöisesti ikävuosien 15 - 25 väliin. Eläinoikeusliikkeen toiminnasta pääosin vastaavat nuoret sijoittuvat edellä esitetyn ikähaitarin kohorttiin 18 - 25, liikkeen aktivistien keski-ikä jäädessä kuitenkin alle 20 vuoden. Mielenosoituksiin osallistuvien aktivistien keski-ikä on kaikkien aktivistien keskiarvoa jonkin verran alempi⁸⁶.

Alueellisesti liikkeen ikärakenne vaihtelee myös melkoisesti. Esimerkiksi Helsingin aktivistipiiri on erityisen nuorta, painottuen lukioikäisiin nuoriin. Näin huolimatta siitä, että Helsinki vetää puoleensa muualta kotoisin olevia nuoria, jotka muuttavat Helsinkiin saatuaan koulunsa (yleensä lukio) päätökseen. Turussa, Tampereella ja Jyväskylässä aktivistit ovat pääsääntöisesti vanhempia.

Aktivisteista 60 - 65 prosenttia on tyttöjä. Tyttöjen ja poikien roolit liikkeen sisällä ja suhteessa ympäröivään maailmaan ovat hyvinkin erilaisia. Merkittävin sukupuolisidonnainen ristiriita liittyy tunteellisuuteen. Koska eläinasialiikkeen vallitsevaa imagoa, ennen uutta eläinoikeusliikettä on rasittanut kuva tunteellisesta, kissoja rakastavasta (Cat Power) täti-ihmisestä ja kyynelsilmäisestä nuoresta punkkarityöstä, lähti uusi liike rakentamaan "toisenlaista" imagoa. Tunteellisuus pyrittiin hävittämään uudesta imagosta tekemällä liikkeen asiasta filosofinen ja yhteiskunnallinen ongelman. Tällöin tunteiden hallitseminen tuli osaksi liikkeen vaatimuksia, eikä liikkeellä uuden imagonsa tiimoilta ollut enää varaa itkuisella äänellä esitettyihin "mutku niitä sattuu"-kommentteihin. Asia oli perusteltava rationaalisesti. Erityisesti liikkeessä toimivat tytöt ja naiset joutuivat opettelemaan tunteidensa hallintaa. (Ks. Jasper & Nelkin 1992 ja McAllister Groves 1995, 456.)

Miehille ja pojille tunteiden näyttäminen on liikkeessä (erityisesti sen sisällä) on sen sijaan edelleen sallittua. Liikkeen sukupuoliroolit peilaavat yhteiskunnassamme laajemmin tapahtunutta rooliodotusten muutosta. "Uuden" naisen *tulee* olla vahva ja itsenäinen, kun taas "uusi" mies *saa* olla "pehmo". Tunteensa liian avoimesti näyttävä tyttö on "heikko" ja epämoderni, kun taas tunteensa näyttävä poika on "aito" ja positiivisella tavalla "erilainen".

---

⁸⁶ On syytä olettaa, että liike vanhentuu sen aktivistien mukana. 25-vuoden ikä ei siis ole ikä jossa liikkeestä "irrottaudutaan", vaan sen ikäisiä ovat tällä hetkellä vanhimmat liikettä "perustamassa" olleet aktivistit.

Näin ollen pojille liikkeen sisällä tunteellisuudesta onkin tullut hyve, kun taas tytöiltä se on kokonaan kielletty.

Kielletty tunteellisuus saattaa olla osasyynä siihen, että osa aktivistitytöistä pukeutuu, puhuu ja käyttäytyy hyvin militantisti. Militantilla ja siten "äijämäisellä" (aktivistien käyttämä termi) käyttäytymisellä ja sen vetämisellä niin kutsutusti "överiksi", haetaan hyväksytyä roolia ryhmässä. Se saattaa olla myös helpoin tapa käsitellä sisäinen rooliristiriita. Toisaalta militantti pukeutumistyyli on myös eräänlainen "dress code" eläinaktivistienkin keskuudessa suosituille hardcore- ja straight edge-alakulttuureille.

Huolimatta siitä, että liikkeen sisällä tunteellisuus on pojille "sallittua", he eivät halua näyttää sitä ulkoisesti. Pukeutumalla militantisti, mustiin reisitaskuhousuihin ja huppariin sekä tekonahkasiiniin maihinnousukenkiin, käyttäytymällä mielenosoituksissa aggressiivisesti ja "uhoamalla" aktivistien kesken "deean" (DA eli direct action eli suora toiminta) välttämättömyydestä, pojat omalta osaltaan rikkovat mielikuvaa eläinaktivismista "tunteellisten tyttöjen" toimintana. Olemuksellaan ja toiminnallaan he viestittävät, että pehmeitäkin arvoja voi ajaa kovilla keinoilla.

Tyypillinen eläinoikeusaktivisti on koulutukseltaan ylioppilas tai on lukiossa. Helsingissä poikkeuksellisen moni lukioikäisistä aktivisteista kävi tai oli käynyt taidelukiota (Torkkelin kuvataide tai Kallion Ilmaisutaide). Haastattelemistani aktivisteista suuri osa oli halukas jatkamaan opiskelua yliopistossa (usein yhteiskuntatieteellisiä aineita) elleivät jo olleet yliopistossa⁸⁷. Monen haaveena oli viettää välivuosi lukion ja sitä mahdollisesti seuraavan "opintoputken" välillä. Haastattelemieni aktivistien joukossa oli myös joitakin peruskoulu-pohjaisen ammattikoulun käyneitä nuoria.

Pieni osa haastattelemistani aktivisteista oli määräaikaissa työsuhhteessa. Vakituista työsuhdetta ei ollut kenelläkään. Suurin tähän vaikuttava tekijä oli luonnollisesti nuori ikä, mutta joukossa oli myös koulunsa lopettaneita nuoria, joille aktivismi oli kokopäivätyö. Pääasiallinen tulonlähde niille aktivisteille, jotka eivät enää asuneet vanhempien luona oli

---

⁸⁷ Silmäänpistävän moni haastattelemistani aktivisteista kertoi haluavansa toimittajaksi (n=8).

opintotuki ja keikkaluonteiset työt (siivous, myyntityö). Osa aktivisteista eli työttömyyskorvauksilla ja pieni osa toimeentulotuella.

Ollakseen eläinoikeusaktivisti filosofisessa mielessä, tulee henkilön olla vähintään kasvissyöjä (ovolaktovegetaristi). Vegetaristit jaotellaan yleensä neljään eri tyyppiin:

- *ovolaktovegetaristi*: ei syö *minkään* eläimen lihaa, mutta käyttää kananmunia ja maitotuotteita;
- *laktovegetaristi*: ei syö lihaa, eikä käytä kananmunia, mutta käyttää maitotuotteita;
- *ovovegetaristi*: ei syö lihaa, ei käytä maitotuotteita, mutta käyttää kananmunia;
- *vegaani*: ei käytä mitään eläinkunnan tuotteita.

Jasperin ja Nelkinin (1992) mallin mukaan luokiteltuina pragmatistit ovat periaatteessa ovolaktovegetaristeja, tai jotain sen variaatioita, kun taas fundamentalistit vegaaneja.. Tämä jako on kuitenkin enemmän teoreettinen, kuin käytännöllinen. Esimerkiksi Singerin mukaan liha tulee korvata kasvisvalkuaisella, tehokanaloiden munat vapaiden kanojen munilla ja maitotuotteet soijamaidolla, tofulla tai kalsiumpitoisilla kasviksilla. "[...M]utta älä koe velvollisuudeksesi nähdä suunnattomasti vaivaa välttääksesi kaikkia maitoa sisältäviä ruokia", Singer kirjoittaa (1991, 169 - 170). Muut vegetarismien luokista lienevät selviä, mutta veganismia on mielestäni syytä selvittää hieman tarkemmin:

Veganismi voidaan määritellä elämäntavaksi, jossa vältetään kaikkia kokonaan tai osittain eläinkunnasta peräisin olevia tuotteita sekä ylipäänsä kaikkia tuotteita ja palveluita, joiden tuottaminen perustuu eläinten riistoon. Vegaanin ruokavaliossa ei käytetä lainkaan lihaa, kalaa, munia, maitotuotteita, hunajaa eikä niiden johdannaisia.

Eläinten hyväksikäyttöön liittyvät eettiset ongelmat ovat todennäköisesti suurin yksittäinen syy veganismin omaksumiseen, mutta monet tuntevat vetoa siihen myös terveydellisistä, ekologisista ja uskonnollisista syistä. (Vegaaniliitto, ei päiväystä.)

Sanoessaan, että he eivät käytä *mitään* eläinkunnan tuotteita vegaanit myös tarkoittavat sitä:

Hunaja: Mehiläisiä kuolee usein hunajan tuotannossa. Normaalisti pesän hunajakenttien päällä ryömiä jatkuvasti satoja mehiläisiä, ja vaikka mehiläishoitaja pyrkiikin - yleensä savuttimen ja harjan avulla - karkottamaan mehiläiset käsiteltävästä kennosta, niiden vahingoittamista on vaikea kokonaan välttää kenoja pesästä poistettaessa tai sinne palautettaessa.

Nahka: Nahka on teurastamojen sivutuote, joten nahkatavaroiden ostaminen parantaa näiden laitosten kannattavuutta.

Silkki: Silkkiäistoukan kotelokopat keitetään, kun elävä toukka on niissä vielä sisällä - näin niistä saadaan silkkiä.

Villa: Vaikka lampaita kasvatetaankin ennen muuta villan takia, lihantuotanto ja teurastus on erottamaton osa lampaankasvatusta, ja lampaita kuten kaikkia muitakin tuotantoeläimiä odottaa ennenaikainen, väkivaltainen kuolema.

Liivate: Liivatetta (jota käytetään hyytelöiden ja muiden jälkiruokien valmistuksessa) tehdään eläinten keitetyistä luista, nahoista ja jänteistä.

Luuposliini: Kun ostat lautasia, muista että luuposliini todella sisältää luuta. (Vegaaniliitto, ei päiväystä.)

Tuotteet, joita ei heti miellä ei-vegaanisiksi (joissain tapauksissa vain osa tuoteryhmän tuotteista on ei-vegaanisia):

Perunalastut: Monet (perunalastujen) valmistajat käyttävät maitoheraa tuotteissaan.

Murot: Britanniassa kaikki Kellogg's tuotteet ovat sopimattomia vegaaneille, koska niihin lisätään eläinperäistä D3-vitamiinia.

Osa leivistä: Jotkut leipurit rasvaavat vuokiaan eläinrasvalla.

Kuivatut banaanit: Monet kuivatut banaanit kastetaan hunajassa.

Punaiset omenat: Ainakin Britanniassa kiiltävät "Washington red"-omenat on kiillotettu sellakalla, joka on hyönteisistä valmistettua hartsia.

Sokeri: Joissakin jalostetuissa sokereissa käytetään luuhiiltä värin poistamiseksi.

Viinit: Viini kirkastetaan käymisen jälkeen. Kirkastuksessa käytettyjä aineita ovat muun muassa - syötävät gelatiinit (joita tehdään luista)- kalaliima (valmistetaan kalojen uimarakoista) - kaseiini ja kaliumkaseinaatti (maitoproteiineja)- eläinalbumiinit (muna-albumiini ja kuivattu verijauho). (Vegaaniliito, ei päivystä.)

Liikkeen toiminnassa aktiivisesti mukana olevista nuorista valtaosa on vegaaneja. Haastattelemistani 33 aktivistista vain kolme oli kasvissyöjiä (ovolakto) kaikkien muiden ollessa vegaaneja. Ollessani Pieksämäellä järjestetyllä eläinoikeusleirillä, halusin kartoittaa vegaanien määrää suuremmassa otoksessa. Kaikkien leiriläisten (n=86) ollessa paikalla pyysin, vegaaneja nostamaan kätensä ylös. Valtaosan käsistä noustessa ylös, havaitsin esittäneeni kysymyksen väärin: minun olisi luonnollisesti pitänyt pyytää kaikkia niitä, jotka *eivät* olleet vegaaneja nostamaan kätensä ylös. Laskujeni mukaan leirin 86 osasanottajasta 68 oli vegaaneja ja loput 18 kasvissyöjiä. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaa, että leirin osallistujista n. 80 prosenttia oli vegaaneja. Otoksena leiriläiset eivät olleet edustava, mutta yhdessä muiden havaintojeni kanssa uskoisin, että vegaanien prosentuaalinen osuus liikkeen aktivisteista on samaa luokkaa, ehkä jonkin verran pienempi⁸⁸.

Henkilökohtaisessa suhteessaan eläimiin aktivistit ovat jaettavissa kahteen luokkaan. Niihin, jotka ovat toiminnassa mukana siksi, että pitävät eläimistä ja niihin, jotka eivät erityisemmin pidä eläimistä, mutta vastustavat eläinten nykyisenlaista kohtelua yhtenä yhteiskunnallisena sorron muotona. Ensiksi mainitun kaltaisilla aktivisteilla on usein myös lemmikkieläimiä. Näiden lemmikkien yhteisenä piirteenä on usein se, että ne ovat usein "pelastettuja" eläimiä, jotka muuten olisi lopetettu tai ne olisivat jääneet heitteille. Pelastetuilla eläimillä ei tässä yhteydessä tarkoiteta EVR:n laittomasti "pelastamia" eläimiä. (Ks. myös Jasper & Nelkin 1992, 38.)

---

⁸⁸ Ruotsissa radikaalin eläinoikeusliikkeen ja sen nimissä tehdyn suoran toiminnan iskujen tekijöistä puhutaan "militanteina vegaanina".

Poliittiselta vakaumukseltaan valtaosa aktivisteista on luokiteltavissa "vihermustiksi", eli ekoanarkisteiksi. Liikkeessä on myös puhtaita anarkisteja, vasemmistolaisittain suuntautuneita, punamustia ja täysin epäpoliittisia aktivisteja. Yleisesti ottaen haastattelemani aktivistit eivät uskoneet puoluepolitiikkaan, eivätkä tunteneet mitään puoluetta omakseen. Haastattelemistani aktivisteista vain murto-osa aikoo äänestää eduskunta- tai presidentinvaaleissa. Hieman useampi sanoo äänestävänsä kunnallisvaaleissa ja moni kansanäänestyksissä. Ne aktivistit, jotka sanoivat äänestäneensä tai aikovansa äänestää, äänestävät ensisijaisesti henkilöä. Puolueet, jotka tulivat esiin olivat Vihreät ja Vasemmistoliitto.

Tyypillinen eläinoikeusaktivisti ei myöskään kuulu mihinkään kirkkoon (ks. myös Jasper & Nelkin 1992, 38). Haastattelemistani täysikäisistä aktivisteista (n=26) vain kaksi (!) oli minkään kirkon tai kirkkokunnan jäsen ja toinenkin heistä tyyliin: "*Kai mä oon. Emmä ainakaan siitä oo eronnut*" (Poika 22-vuotta). Alle 18-vuotiaat haastatellut, jotka kuuluivat kirkkoon aikoivat erota siitä heti tultuaan täysikäisiksi. Eräiden aktivistien vanhemmat eivät myöskään kuuluneet kirkkoon, joten aktivistien ei ollut tarvinnut itse erota kirkosta. Valtaosa haastattelemistani aktivisteista piti itseään ateisteina tai agnostikkoina. Vain kaksi sanoi uskovansa johonkin Jumalaan. Molemmat aktivisteista sanoivat oman Jumalansa olevan Kristillinen. He eivät kertomansa mukaan tarvinneet itsensä ja Jumalan väliin kirkkoa.

Useat haastattelemani aktivistit painottivat liikkeen ulkopuolisten suhteiden (esim. työpaikan) tärkeyttä, jotta kosketus "reaalimaailmaan" säilyisi: "*Jos ei oo kontakteja ku vegaaneihin, niin sit' ku joutuu 'oikeeseen maailmaan' niin se on ihan kauhee shokki, et sä et tajuukaan*" (Poika 22-vuotta). Pääsääntöisesti aktivistit kuitenkin viettivät aikaansa samoin ajattelevien kanssa, muodostaen tiiviin yhteisön⁸⁹.

---

⁸⁹ Helsingissä on olemassa esimerkiksi vegaanien muodostamia kommuuneja.

9 LOPUKSI

Talk of the devil and he'll appear. - Erasmus

Eläinoikeusliike yhteiskunnallisena ilmiönä eroaa huomattavasti eläinten oikeuksista käydystä teoreettisesta keskustelusta. Ero johtuu ensisijaisesti eläinoikeusliikkeen kykenemättömyydestä muuntaa laajaa hyväksyntää saavuttanut moraalinen keskustelu, käytännölliseksi ja teoreettisesti pitäväksi yhteiskunnallisen muutoksen strategiaksi, jonka päämäärät eivät vaikuta liian utopistisilta (Francione 1996a, 2.)

Pelkäksi utopiaksi jäämisen pelko saattaa ajaa eläinoikeusliikkeen, aivan kuten eläinsuojeluliikkeen aikaisemmin, kompromisseihin vallitsevan järjestelmän kanssa. Mahdottomalta tuntuvan päämäärän (eläinten täydellinen vapautus) edessä liike joutuu tyytymään pieniin muutoksiin vallitsevien rakenteiden sisällä. Liikkeen kaikkien toimijoiden tiedossa on, että koko matkaa ei voida harpata kerralla, ja että askelia ne ovat pienetkin askeleet, mutta tilanteesta (käytännön suhde teoriaan) tulee liikkeen kannalta ristiriitainen. Gary Francione (1996b, 4, kurssiivit alkuperäiset) kirjoittaa:

[...T]he assumption that welfare and rights are connected begs a fundamental moral question: if we believe that animals have moral rights *today*, it's wrong to compromise the rights of animals *now*, by, for example pursuing or supporting legal changes that facilitate supposedly more "humane" experimentation in the hope that these changes will lead to rights for *other* animals *sometimes in the future*.

Liikkeen epätoivoinen asema suhteessa sen päämäärään saattaa ajaa liikkeen jäsenet ottamaan oikeuden omiin käsiinsä: **Jos ei voi pelastaa kaikkia, täytyy pelastaa edes ne jotka voi.** Suoraan toimintaan turvaudutaan myös sen takia, että kaikki muut yhteiskunnallisen vaikuttamisen keinot ja prosessit nähdään liian hitaina ja toisaalta, koska "*eläinsuojeluliike on yrittänyt reilut sata vuotta parantaa eläinten oloja. Käy turkistarhalla ja mieti onko se onnistunut siinä!*" (Tyttö 18-vuotta).

Suomessa, lähes poikkeuksetta, kaikki laitonta suoraa toimintaa tehneet aktivisti ovat toimineet vuosia laillisesti eläinten puolesta. Aktivistit olivat kuitenkin jossain vaiheessa turhautuneet ensinnäkin siihen, että "*vaikka päivästä toiseen tekee töitä, ei minkäänlaista muutosta tapahtunut. Ei edes keskustelua synny*" ja toiseksi siihen, että "*omalla naamalla*

päivänvalos-sa tehdyistä kansalaistottelemattomuusjutuista saa niin kovia tuomioita, että ei niitä ole mitään järkeä tehdä" ja kolmanneksi siihen, että "ku meitä on joku sata tyyppiä osottamassa tukee vaikka Barry Hornelle, niin sit' tulee pari kyttää ja sanoo että te ette voi demottaa tässä, et menkää tonne puistoon talojen taakse. Sit siinä ei voi muuta ku mennä sinne puistoon, jossa meitä ei edes kukaan nää" (tyttö 22-vuotta, poika 24-vuotta ja poika 22-vuotta).

Koska kyseessä on yhteiskunnallisia muutosvaateita esittävä liike, se tarvitsee näkyvyyttä mediassa. Tähän asti liike on myös julkisuutta ja näkyvyyttä yllin kyllin saanut, tosin, vain ja ainoastaan suoran toiminnan iskujen yhteydessä. Tästä johtuen ei ole yllättävää, että "suuren yleisön" silmissä koko eläinoikeusliikkeestä on tullut vapautusiskuja yön pimennoissa tekeviä pikkurikollisia. Tämän vääristyneen kuvan välttämiseksi, tulisi liikkeelle antaa mahdollisuus saada äänensä kuuluviin myös, jollain rakentavammalla tavalla.

Toisaalta eläinoikeusliikkeen uutisoiminen pelkästään öykkäröivänä rikollisjoukkona, saattaa alkaa toteuttaa omaa profetiaansa. Tällä tarkoitan sitä, että liikkeestä julkisuudessa muodostetun kuvan takia, se alkaa vastoin tahtoaan vetää puoleensa luodun kuvan mukaisia sosiopaatteja.

Ymmärtäen hyvin asiakaskunnan medialle asettamat rajoitukset ja sen, ettei valtamediassa voida kovin pitkälle lähteä erittelemään eläinoikeusliikkeen moninaisuutta, on kuitenkin olemassa vaara, että nykyisenkaltaisella yksipuolisella uutisoinnillaan, media luomasta hirviöstä, jota se kutsuu eläinoikeusliikkeiksi, tulee myös totta.

Mediassa ei virhearviointeja luonnollisesti voi välttää. Oikeusvaltiossa viranomaisten pitäisi kuitenkin pitää päänsä kylmänä ja mitoittaa toimenpiteensä tekojen ja toiminnan moitittavuuden ja vaarallisuuden mukaan eikä mielikuvien mukaan. (Kekkonen 1998, 31.)

Tuntematta tarkemmin sitä, miten poliisin sisällä on annettu koulutusta vaihtoehtoliikkeisiin suhtautumisesta yleensä, näyttää siltä, että poliisikin on ottanut radikaalin eläinoikeusliikkeen ja erityisesti siitä mediassa luodun uhkakuvan mielihyvin vastaan. Tarjoaahan jo melkein terroristijärjestöksi leimattu eläinoikeusliike omalta osaltaan oikeutuksen sekä uhkakuvista riippuvaiselle suojelupoliisille että poliisin joukkojenhallintayksikölle,

Jouhalle.

Toisaalta suhteellisen vaarattoman vastustajan kanssa on hyvä harjoitella esimerkiksi vasta saatua mellakkakoulutusta tai laajemminkin:

Eläinaktivisteihin näyttää julkisuudessa olleiden tietojen mukaan kohdistetun myös aiheettomia tai ainakin ylipitkiä vapaudenmenetyksiä. Suojelupoliisin aktiivisuus asiassa viittaa siihen, että poliisin kannalta kyse on myös "sotaharjoituksesta" tai turvallisuuspalvelun tuotekehittelystä. Vaarattoman vastustajan kanssa on hyvä harjoitella organisoituneen rikollisuuden torjunnassa tarpeellisia menetelmiä. Mutta laillista se ei ole. (Ihmisoikeusraportti 1/96,3.)

Erilaiset vaihtoehtoliikkeet tulee nähdä yhteiskuntamme rikkautena, eikä päinvastoin. Ilman toisinajattelijaita, saattaisimme edelleen pelätä putoavamme pannukakunmuotoisen maan reunalta purjehtiessamme sen ääriin. Selviä laittomuuksia ei kuitenkaan tule, edes hyvän asian puolesta, katsoa läpi sormien, sillä katsojasta riippuen hyviä asioitahan kyllä löytyy.

Laittomuuksista rankaiseminen sen sijaan, pitää suhteuttaa tekojen ja toiminnan vaarallisuuden mukaan. 40 päivän ehdollinen vankeusrangaistus nuorelle ensikertalaiselle itsensä kahlitsemisesta tavaratalon turkisosastolle, on kova tuomio. Eritoten, jos otetaan huomioon, että vastaavan rangaistuksen tavallisesti törkeästä varkaudesta, huomattavasta määrästä varkauksia tai törkeästä pahoinpitelystä (Kekkonen 1997, 42).

Yhteiskunnan pitäisikin kehittää itselleen uudenlainen kohtaamispolitiikka eläinoikeusliikkeen tyyppisten uusien liikkeiden varalle. Tällä hetkellä tilanne on ajautunut siihen pisteeseen, että ainoat "kohtaamiset" yhteiskunnan ja esimerkiksi eläinoikeusliikkeen tapahtuvat mellakka-aidan yli ja oikeussaleissa.

Pohjaksi tälle uudelle kohtaamisenpolitiikalle, en voi olla esittämättä samaa Laird Wilcoxilta lainaamaani ajatusta, jolla varustin lukijan jo tutkielmani alkusivuilla:

Many social problems were first identified by extremists, whose agitating and propagandizing forced society to take closer look and then apply more moderate and realistic solutions. In point of a fact, extremists are sometimes correct. Before you write people off as extremists, take a look at their evidence. However unlikely it may seem, it might be that they're actually on to something important after all. (Wilcox 1996, 62.)

Eläinoikeusliike on tullut Suomeen jäädäkseen. Liikkeen päämäärä on utopinen ja jos se haluaa pysyä omana liikkeenään, on sen muistettava, että klassisen eläinsuojelulähtökohdan

mukainen "eläinten kärsimyksen vähentäminen" ei itsessään johda, eikä voi johtaa institutionalisoidun eläinten hyväksikäytön lopettamiseen. Vain keskittymällä rikkomaan harhakuvaan "eläimestä ihmisen omaisuutena", voi eläinoikeusliike loogisesti edetä päämääräänsä.

Hyvää ja tärkeää päämääräänsä tavoitellessaan, olisi eläinoikeusliikkeen ja sen aktivistien kaikesta huolimatta muistettava Peter Singerin (1991, xv) sanat: ”*Voitonmahdollisuutemme piilevät asiamme oikeutuksessa, eivät pommiemme pelossa.*”

LÄHTEET

Adams, Carol J. (1990): **The Sexual Politics of Meat: A Feminist Vegetarian Critical Theory**. Continuum, New York.

Animalia: **Animalia - Tietoa**. <http://www.icon.fi/animalia/animalia.html>, ei päiväystä.

Animalia (1995): **Eläinsuojeluliitto Animalian kannanotto turkiseläinten kasvuympäristöstä**. Kannanotto Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry:lle ja Turkistuottaja Oy:lle. 22.5.1995a

Animalia (1995): **Eläinsuojelijat mielenosoituksessa vaatimassa turkiseläinten häkkikasvatuksen loppumista**. Lehdistöiedote 22.5.1995b.

Animalia (1997): **Tietoa turkiseläinten häkkikasvatuksesta**. 18.3.1997.

Animalia: **Eläinten arkipäivää tutkimuslaitoksissa**. Ei päiväystä.

Aristoteles (1991): **Teokset**. Osa: 8. Poliikka. Gaudeamus, Helsinki.

Arolainen, Teuvo (1998): Ydinjoukko hallitsee aktivistien verkostoa. **Helsingin Sanomat**, 10. 4. 1998.

Bauman, Zygmunt (1996): **Postmoderinin lumo**. Vastapaino, Tampere.

Beck, Ulrich (1995): Poliikan uudelleen keksiminen: kohti refleksiivisen modernisaation teoriaa. Teoksessa Beck Ulrich, Giddens Anthony & Lash Scott: **Nykyajan jäljillä - Refleksiivinen modernisaatio**. Vastapaino, Tampere.

Bentham, Jeremy (1948): **An Introduction to the Principles of Morals and Legislation**. Hafner Publishing, New York. Alun perin julkaistu 1823.

Brand, Karl-Werner (1990): Cyclical Aspects of New Social Movements. Teoksessa Dalton Russel & Kuechler Manfred (eds.): **Challenging the Political Order - New Social and Political Movements in Western Democracies**. Polity Press, Cambridge.

Campbell, Colin (1972): The Cult, the Cultic Mileu and Secularization. **Sociological Yearbook of Religion in Britain**. Vol. 5.

Cotgrove, Stephen & Duff, Andrew (1981): Environmentalism, Values and Social Change. **British Journal of Sociology**, Vol. 32, No. 1.

Cotgrove, Stephen (1982): **Catastrophe or Cornucopia? The Environment, Politics and the Future**. Wiley, Chichester.

Dalton Russel, Kuechler Manfred & Bürklin Wilhelm (1990): The Challenge of New Movements. Teoksessa Dalton Russel & Kuechler Manfred (eds.): **Challenging the Political Order - New Social and Political Movements in Western Democracies**. Polity Press, Cambridge.

Donovan, Josephine (1990): Animal Rights and Feminist Theory. **Signs** 15.

Eder, Klaus (1985): The "New Social Movements": Moral Crusades, Political Pressure Groups, or Social Movements. **Social Research**, Vol. 52, No. 4.

Eder, Klaus (1990): The Rise of Counter-culture Movements Against Modernity: Nature as a New Field of Class Struggle. **Theory, Culture & Society**, Vol. 7, ???.

Ekoisti. 6.12.1998. TV2.

Finsen, Lawrence & Finsen, Susan (1994): **The Animal Rights Movement in America - From Compassion to Respect**. Twayne Publishers, New York.

Francione Gary (1996a): Animal Rights and Animal Welfare. **Rutgers Law Review**, vol. 48, winter 1996.

Francione, Gary (1996b): **Rain without Thunder - The Ideology of the Animal Rights Movement**. Temple University Press, Philadelphia.

Frey, R. G. (1980): **Interests and Rights The Case Against Animals**. Clarendon Press, Oxford.

Gottlieb, Roger (ed.) (1996): **This Sacred Earth**. Routledge, New York.

Grönfors, Martti (1982): **Kvalitatiiviset kenttätutkimukset**. WSOY, Juva.

Habermas, Jürgen (1984): **The Theory of Communicative Action: Reason and the Rationalization of Society**. Beacon Press, Boston.

Hallamaa, Jaana (1998). Artikkelissa Päivi Rajamäki (1998): Miksi juuri eläimet? **Aamulehti**, 8.3.1998.

Heberle, Rudolf (1951): **Social Movements**. Appleton-Century-Crofts, New York.

Helsingin Eläinsuojeluyhdistys ry: **Taustatietoa Hesystä**. <http://www.hesy.fi/>.

Helve, Helena (1996): "Ystävämme kettu" ja uusi maailman kuva. Teoksessa Suurpää, Leena & Aaltojärvi, Pia (toim.): **Näin nuoret**. SKS, Pieksamäki.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena (1984): **Merkityksen ongelma haastattelututkimuksessa**. Jyväskylän yliopiston julkaisuja A3 /1984, Jyväskylä.

Hirsijärvi, Sirkka & Hurme, Helena (1991): **Teemahaastattelu**. Yliopistopaino, Helsinki.

Hyvärinen, Matti (1985): **Alussa oli liike**. Vastapaino, Tampere.

Hyvärinen, Matti (1994): **Viimeiset taistot**. Vastapaino.

Ihmisoikeusraportti, 1/1996. Helsinki-liiton Suomen ryhmä, Forssa.

Inglehart, Ronald (1977): **Silent Revolution: Changing Values and Political Styles among Western Publics**. Princeton University Press, Princeton.

Inglehart, Ronald (1990): Values, Ideology, and Cognitive Mobilization in New Social Movements. Teoksessa Dalton Russel & Kuechler Manfred (eds.): **Challenging the Political Order - New Social and Political Movements in Western Democracies**. Polity Press, Cambridge.

Jasper, James M. & Nelkin, Dorothy (1992): **The Animal Rights Crusade - The Growth of a Moral Protest**. Free Press, New York.

Jasper, James M. & Poulsen, Jane D. (1995): Recruiting Strangers and Friends: Moral Shocks and Social Networks in Animal Rights and Anti-Nuclear Protests. **Social Problems**. Vol. 42, No. 4.

Kaplan, Jeffrey (1995): Right Wing Violence in North America. Teoksessa Bjorgo, Tore (ed.): **Terror from Extreme Right**. Frank Cass. London.

Kaplan, Jeffrey (1997): **Radical Religion in America - Millenarian Movements from the Far Right to the Children of Noah**. Syracuse University Press, New York.

“Karttulassa yritettiin vapauttaa koiria.” **Helsingin Sanomat**, 26.9.1997.

Kekkonen, Jukka (1997): Outoja tuomioita: Osa I. **Nuorisotutkimus** 3/1997. Helsinki.

Kekkonen, Jukka (1998): Suhteellisuutta!. **Yliopisto**, 4/98. Helsinki.

Kiljunen, Jaana (1998). Haastattelu. TV2 **Ympäristöuutiset**, 18.1.1998.

Kilpi, Eeva (1991): Suomennoksen saatteeksi eli Mitä Singer Teki Minulle. Teoksessa Singer, Peter (1991): **Oikeutta eläimille**. Wsoy, Juva.

Linzey, Andrew (1987): **Christianity and the Rights of Animals**. SPCA, London.

Luukka, Panu & Muukkonen, Marita (1997): Erään helsinkiläisen skinijengin synty ja elämäntapa. **Nuorisotutkimus** 4/1997. Helsinki.

Luukkanen, Reima (1997): Enemmän punaista kuin vihreää. **Vihreä Lanka**, 43. 23.10.1997

- Manes, Christopher (1990): **Green Rage**. Little, Brown and Company, Boston.
- Maslow, Abraham (1954): **Motivation and personality**. Harper & Brothers, New York.
- McAllister Groves, Julian (1995): Learning to feel: the neglected sociology of social movements. **The Sociological Review**. Vol. 43, No. 3.
- Melucci, Alberto (1985): The Symbolic Challenge of Contemporary Movements. **Social Research**, Vol. 52, No. 4.
- Melucci, Alberto (1989): **Nomads of the Present**. Edited by John Keane & Paul Mier. Hutchinson Radius, London.
- Merton, R. K., Fiske, M. & Kendall, P. L. (1956): **The Focused Interview - A Manual of problems and procedures**. The Free Press, Glencoe.
- Midgley, Mary (1983): **Animals and Why They Matter**. University of Georgia Press, Athens.
- Naess, Arne (1989): **Ecology, Community, and Lifestyle: Outline of an Ecosophy**. Cambridge University Press, Cambridge.
- Narveson, Jan (1987): On a Case for Animal Rights. **Monist**, vol. 70, 1/1987.
- Newkirk, Ingrid (1992): **Free the Animals!**. Noble Press, Chicago.
- Niemelä, Pauli *et al.* (1997): **Suomalainen turvattomuus**. Sosiaali- ja Terveysturvan keskusliitto, Helsinki.
- Niskasaari, Mikko (1997a): Vapauden rajat vaihtelevat. **Journalisti**, 2. 5. 1997.
- Niskasaari, Mikko (1997b): Poliisi ihmetteli poliisin otteita. **Journalisti**, 2. 5. 1997.
- Nykänen, Hannele & Järvikoski, Timo (1994): Matkalle maan ääriin - Talaksen ystävien toimintamotiivit. Teoksessa Lehtinen, Ari & Rannikko Pertti (toim.): **Pasilasta Vuotokselle - Ympäristökamppailujen uusi aalto**. Gaudeamus, Tampere..
- Offe, Claus (1985): New Social Movements: Challenging the Boundaries of Institutional Politics. **Social Research**, Vol. 52, No. 4.
- Oksanen, Markku (1998): Eläimet ovat tuntevia olentoja. **Helsingin Sanomat**, 13.1.1998.
- Olavinen, Juha (1996): Utopiaa hakemassa: Katsaus suomalaisen vaihtoehtoliikkeen historiaan - helsinkiläinen näkökulma. Teoksessa Heima-Tirkkonen, Tuula, Kallio-Tamminen Tarja & Selin, Tove (toim.): **Ruohjuurista elämänpuuksi - suomalainen Vaihtoehtoliik ehdintä**. Visio, Vaasa.

Pakulski, Jan (1991): **Social Movements - The Politics of Moral Protest**. Longman Cheshire, Melbourne.

Peek Charles, Bell Nancy & Dunham Charlotte (1996): Gender, Gender Ideology, and Animal Rights Advocay. **Gender & Society**, vol. 10 No. 4.

Peterson, Abby (1997): **The Militant Politics of Secrecy**. Paper presented at the World Congress on Vilonce, Dublin, August 1997.

Pohjalainen (1997): Tarhaterroristit kuriin. Pääkirjoitus, 4.9.1997.

Rajamäki, Päivi (1998): Milloin taisto siirtyi tarhoihin? **Aamulehti**, 8.3.1998.

Rammsted, Ottheim (1978): **Soziale Bewegung**. Suhrkamp, Frankfurt a/M.

Raschke, Joachim (1988): **Soziale Bewegungen - Ein historich-systematischer Grundriss**. Campus, Frankfurt.

Regan, Tom (1975): The Moral Basis for Vegetarianism. **Canadian Journal of Philosophy**, vol. 5, 2/1975.

Regan, Tom (1983): **The Case for Animal Rights**. University of California Press, Berkeley.

Regan, Tom (1985): The Case for Animal Rights. Teoksessa Singer, Peter (ed.): **In Defence of Animals**. Basil Blackwell, Oxford.

Regan, Tom (1997): Eläinten oikeuksien puolesta. Suomentanut Ville Lahde. Teoksessa Uurtimo, Yrjö & Jaaksi, Vesa (toim.): **Ympäristöfilosofian polkuja**. Tampereen yliopiston julkaisuja, Tampere.

Rollin, Bernard (1981): **Animal Rights and Human Morality**. Prometheus Books, New York.

Rollin, Bernard (1990): **The Unheeded Cry: Animal Consciousness, Pain and Science**. Oxford University Press, Oxford.

Rudig, Wolfgang (1995): Between moderation and marginalization: Environmental radicalism in Britain. Teoksessa Taylor, Bron (ed) (1995): **Ecological Resistance Movements. The global emergence of radical and popular environmentalism**. SUNY, New York.

Ryder, Richard (1989): **Animal Revolution - Changing Attitudes towards Speciesism**. Basil Blackwell, Oxford.

Salminen, Johannes (1997): Fransiskuksen jäljillä. **Helsingin Sanomat**, 24. 12. 1997.

Salt, Henry (1980): **Animal's Rights Considered in Relation to Social Process**. Society for Animal Rights, Clarks Summit, Pennsylvania. Alunperin julkaistu 1892.

Sapontzis, Steve (1987): **Morals, Reasons and Animals**. Temple University Press, Philadelphia.

Sasi, Kimmo (1996): Eläinten oikeuksien nimissä harjoitetun anarkismin torjunnasta. **Kirjallinen kysymys eduskunnalle 10. 6. 1996**.

Scarce, Rik (1990): **Ecowarriors - Understanding the Radical Environmental Movement**. Noble Press, Chicago.

Scarce, Rik (1994): (No) Trial (But) Tribulations - When Courts and Ethnography Conflict. **Journal of Contemporary Ethnography**, Vol. 23 No.2, July 1994. Sage Publications, Thousand Oaks.

Siisiäinen, Martti (1992): Kollektiivisen toiminnan organisoituminen. Teoksessa Blom Raimo & Siisiäinen Martti: **Politiikan Sosiologia**. Jyväskylän yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 52.

Singer, Peter (1985): Ethics and the New Animal Liberation Movement. Teoksessa Singer, Peter (ed.): **In Defence of Animals**. Basil Blackwell, Oxford.

Singer, Peter (1991): **Oikeutta eläimille**. Wsoy, Juva.

Smelser, Neil (1962): **Theory of Collective Behaviour**. Free Press, New York.

Spiegel, Marjorie (1988): **The Dreaded Comparison - Human and Animal Slavery**. Mirror Books, New York.

Spira, Henry (1985): Fighting to Win. Teoksessa Singer, Peter (ed.): **In Defence of Animals**. Basil Blackwell, Oxford.

"Suomen eläinsuojeluyhdistys vaatii lisää teurastamoja." **Uutislehti 100**. 8.4.1998

Taylor, Bron (ed) (1995): **Ecological Resistance Movements. The global emergence of radical and popular environmentalism**. SUNY, New York.

Taylor, Bron (1997): **Diggers, Wolfs, Ents, Elves and Expanding Universes: Global Beicolage and the Question of Violence within the Subcultures of Radical Environmentalism**. Esitelmä "Rejected and Suppressed Knowledge: The Racist Right and the Cultic Milieu" konferenssissa, Tukholmassa 2.2.1997.

Taylor, Bron (1997): Radical Environmentalists and the Unabomber - A Terrorist Connection? **Natural Life Forum**, 3/97.

Tengvall, Helena (1995): Veganismi - jokamiehen ja -naisen ympäristönsuojelua. **Vegaia**, 2/95.

Tengvall, Helena (1997): Lammas suden vaatteissa. **Animalia**, 4/97.

Touraine, Alain (1977): **The Self-Production of Society**. University of Chicago Press, London.

Touraine, Alain (1981): **The Voice and the Eye - An Analysis of Social Movements**. Cambridge University Press, Cambridge.

Touraine, Alain (ed)(1983): **Anti-Nuclear Protest**. Cambridge University Press, Cambridge.

Touraine, Alain (1985): An Introduction to the Study of Social Movements. **Social Research**, Vol. 52, No. 4.

Touraine, Alain (1992): Beyond Social Movements. **Theory, Culture & Society**, Vol. 9.

Tuomivaara, Salla & Purmonen, Joni (1996): Uusi eläinoikeusliike. Teoksessa Heima-Tirkkonen, Tuula, Kallio-Tamminen Tarja & Selin, Tove (toim.): **Ruohjuurista elämänpuuksi - suomalainen Vaihtoehtoliikehdintä**. Visio, Vaasa.

Tuomivaara, Salla (1996): Uusi eläinoikeusliike - tyhjyydestä vai tuskasta nousut? **Nuorisotutkimus**, 3/96. Allianssi, Helsinki.

TV-Uutiset. 20.2.1998. TV1.

Westmarck, Eduard (1984): **Kristinusko ja moraali**. Otava, Helsinki.

Vilka, Leena (1996): **Eläinten tietoisuus ja oikeudet. Kettutyttöfilosofiaa ja susietiikka**. Yliopistopaino, Helsinki.

Wilcox, Laird (1996): What Is Extremism? Style and Tactics Matter More Than Goals. Teoksessa George, John & Wilcox, Laird (1996): **American Extremists - Militias, Supremacists, Klansmen, Communists, & Others**. Prometheus Books, New York.

Windeatt, Philip (1985): 'They Clearly Now See the Link': Militant Voices. Teoksessa Singer, Peter (ed.): **In Defence of Animals**. Basil Blackwell, Oxford.

Eläinoikeusliikkeen omat lehdet, levyt, pamfletit ym.

The A.L.F. Primer, ei päiväystä.

"Animalia - Eläinten- vai eläinten hyväksikäyttäjien suojeluliitto?" **Sudenhetki #1**.

Anonyymi #1, 1996.

Anonyymi #2, 1996.

Anonyymi #2 "Vappuversio". Toukokuu, 1996

Conflict (1983): Meat Means Murder. **Only Stupid Bastards Help EMI**. Mortarhate.

Conflict (1986): This is the A.L.F. **The Ungovernable Force**. Mortarhate.

Earth Crisis (1996): There Is a War. This I a Weapon. **Gomorrhah's Season Ends**. Victory Records.

Earth Crisis (1998): New Ethic. **The Oath That Keeps Me Free**. Victory Records.

Earth Crisis (1998): The Wrath of Sanity. **The Oath That Keeps Me Free**. Victory Records.

Eison, Emilie (1996): Ruotsin ALF - Djurens Befrielse Front. Ensimmäiset 10 vuotta. **Anonyymi 2**.

Eläinten vapautus ja suora toiminta, 1997.

Eturintama, 1995.

Facklan #2, 1997.

Horne, Barry (1997): Rakkaat toverit. **Sudenhetki #1**.

"The Justice Department - The Story.....So Far!" **Underground #3**, 1995.

"Kommentoisitko jos käsketään? **Muutoksen Kevät #5**.

"Kun vapaus koittaa - Huomioita elävien eläinten pelastamiseen. **Muutoksen Kevät #5**, 1997.

Leskinen, Pasi (1998): Eka syksy OE:ssa. **Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenkirje**, 1/1998.

Marenk, Mika (1997). Haastattelijana Kaisa Mikola. **Nuorten Luonto**, 4/1997.

Marenk, Mika (1997): "Terveisiä Katajanokalta." **Muutoksen Kevät #7**.

Minor Threath (1981): Straight Edge. **Minor Threath**.

Muutoksen Kevät #1. Huhtikuu, 1996.

Muutoksen Kevät #2. Syyskuu, 1996.

Muutoksen Kevät #3. Joulukuu, 1996.

Muutoksen Kevät #4. Helmikuu, 1997.

Muutoksen Kevät #5. Toukokuu, 1997.

Muutoksen Kevät #6. Syyskuu, 1997.

Muutoksen Kevät #7, Joulukuu, 1997.

Muutoksen Kevät #8, Helmikuu, 1998.

"Metsästys Suomessa." **Sudenhetki**, #1.

"Metsästyksen häirintä." **Sudenhetki**, #1.

"Monkeywrenches vs. hammers." **Sivari & Totaali**, 3/97.

Moritary: **Without a Trace**.

Oheisvasara (1997): Mihin se kaikki jäi? **Vapaan liikkumisen kiros**. Beer City Records, Milwaukee.

Oikeutta eläimille (1996): **Jäsenkirje**. Syyskuu 1995.

Oikeutta eläimille (1996): **Jäsenkirje**. Tammikuu 1996.

Oikeutta eläimille (1996): **Jäsenkirje**. Lokakuu 1996.

Oikeutta eläimille (1997): **Jäsenkirje**. Elokuu 1997.

Oikeutta eläimille (1997): **Turkiseläinten päivä 6.10.1997**. Lehdistö tiedote. 6.10.1997.

Oikeutta eläimille (1997): **Oikeutta eläimille -järjestön eläinten viikon kannanotto turkistarhauksesta Suomessa**. Lehdistö tiedote. 6.10.1997.

Oikeutta eläimille (1997): **"Karttulan koirakasvattamo ei pidä huolta koirista"**.

Lehdistötiedote. 25.10.1997.

Oikeutta eläimille (1998): "**Oikeutta Eläimille -yhdistys järjesti tänään...**"
Lehdistötiedote, 17.1.1998.

Oikeutta eläimille (1998): **Jäsenkirje**. Helmikuu 1998.

Oikeutta eläimille: **Eläimet pois sirkuksesta!** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Eläinkunnan tuotteet... Mikä niissä on vikana?** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Kannatatko sinä tällaista tieteentekoa?** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Metsästys - Tappamista hovin vuoksi.** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Miksi olisin kasvissyöjä?** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Oikeutta eläimille.** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Tarvitsetko sinä turkkiani enemmän kuin minä?** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Stockmann on osa raatokauppaa.** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Vaarallisia petoja vai riistaa?** Ei päiväystä.

Oikeutta eläimille: **Veganismi ja sen perusteet.** Ei päiväystä.

"Olen tavallinen nainen." **Muutoksen Kevät #7.**

PETA: <http://www.peta-online.org/about/mission.htm>

Powell, William (1971): **The Anarchist Cookbook**. Barricade Books.

Purmonen, Joni (1998): Metsästyksen sabotointia Englannissa. **Oikeutta eläimille - yhdistyksen jäsenkirje**, 1/1998.

"Raiding Arizona." **Sudenhetki #2.**

Ruskanväri: "Toimintaryhmämme Ruskanväri..." Raportti. **Muutoksen Kevät #3.**

Salli, Mia (1996): Vuosi elämää "Kettutyttönä". **Elonkehä**, 6.6.1996.

Sirviö, Sami (1996): Miljoonat eläimet tulilinjalla - Metsästyskausi meneillään. **Muutoksen Kevät, #2.**

Sirviö, Sami (1997): Metsästyksen välttämättömyys ja luontoystävällisyys on pelkkä kupla. **Muutoksen Kevät, #6.**

Sudenhetki, 1997.

Sudenhetki #2, 1998.

Särkisilta, Anna (1998): Oikeutta eläimille - 3 vuotta eläinten puolesta. **Oikeutta eläimille -yhdistyksen jäsenkirje**, 1/1998.

Tara (the Sea ELF) (1996): Ei kompromisseja! Earth Liberation Frontin historia. **Muutoksen Kevät #2**.

Toimintakalenteri, 6/1997.

Toimintakalenteri, 1/1998.

Tuomivaara, Salla (1997): Delfiinikamppailun aalloilla. **Sudenhetki**, #1.

"Vapautusiskuista värjäykseen?" **Sudenhetki**, #1.

Vastarinta, 1995.

"De Vilda Minkarna." **Sudenhetki**, #2.

Villi Pohjola, 2/1997.